

HISTORIALLINEN
ARKISTO

TOIMITTANUT

SUOMEN HISTORIALLINEN SEURA

XLI

HELSINKI 1934

SUOMEN HISTORIALLINEN SEURA

HELSINKI 1934
SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJAPAINON OY.

Sisällys.

	Siv.
1. <i>Suomen Historiallisen Seuran Pöytäkirjat syysk. 29 p:stä 1930—toukok. 28 p:ään 1934.....</i>	5—218
2. <i>Hakemisto Historiallisen Arkiston osiin XXI—XLI</i>	1—73
3. <i>Suomen Historiallisen Seuran julkaisut .....</i>	1—4

SUOMEN
HISTORIALLISEN SEURAN
PÖYTÄKIRJAT

syysk. 29 p:stä 1930—toukok. 28 p:ään 1934

Kokous syysk. 29 p. 1930.

Läsnä olivat esimies V. Voionmaa, tutkijajäsenet A. R. Cederberg, J. Jaakkola, E. Juvelius, E. Laine, G. Suolahti ja allekirjoittanut, sekä esitelmän aikana Seuran ulkopuolelta kolme henkilöä.

1 §.

Prof. A. R. Cederberg piti esitelmän aineesta »Anjalan historiallisten lähteiden kritiikkiä».

2 §.

Hyväksyttiin prof. Cederbergin pyyntö, että hänen edellämäinnittua ainetta koskeva teoksensa painettaisiin sarjaan »Historiallisia Tutkimuksia». Teos painetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, ja painos oli oleva 500 kappaletta.

3 §.

Tarkastettiin toukok. 26 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

4 §.

Ilmoitettiin, että Seuran myönnettyä luettelon hankkimiseksi Valamon luostarin arkiston asiakirjoista 1,500 mk., oli luettelon valmistaminen jätetty herra W. Krochinin tehtäväksi, ja että hän oli lähettänyt Seuralle kaksi luetteloa Valamon arkistossa ja kirjastossa olevista asiakirjoista ja käsikirjoituksista.

5 §.

Rahavarainhoitajan toht. J. Jaakkolan ilmoitettua, että suomalainen kauppias Fr. Lehtinen oli Seuralle testamentannut

20,000 mk., päätettiin, että testamentin valvominen jätetään pankinjohtaja Hugo Ruosteen tehtäväksi.

6 §.

Luettiin Z. Topeliuksen lapsuuskotisäätiön valmistavan toimikunnan kirjelmä, missä Seuraa kehoitettiin myöntämään joku rahasumma ja liittymään perustajajäseniin. Päätettiin Johtokunnan esityksen mukaisesti myöntää tarkotukseen 1,000 mk. ja valtuuttaa rahavarainhoitaja toht. J. Jaakkola allekirjoittamaan säädekirja.

7 §.

Hyväksyttiin toht. J. Jaakkolan esitys, että painatusta varten ryhdyttäisiin jäljentämään tarkastus- ja valitusluetteloja v:lta 1616, joista toht. Jaakkola jo oli hankkinut Ruotsista fotostaattijäljennökset, sekä myös jäljennettäisiin porilaisen kauppiaan Wallenstrahlen kirjekokoelma. Seura lunastaa mainitut fotostaattijäljennökset ja ryhtyy kummankin kokoelman jäljennyttämiseen.

8 §.

Suostuttiin prof. K. R. Melanderin pyyntöön, että hän saisi liittää painossa olevaan teokseensa muutamia kuvia.

9 §.

Kielin yliopiston kirjasto, jonka kanssa Seura on julkaisujen vaihdossa, oli pyytänyt saada lahjana Hist. Tutkimuksien sekä Hist. Arkiston aikaisemmat osat. Pyyntöön suostuttiin sikäli, että kirjastolle annetaan Hist. Tutkimuksien aikaisemmat numerot sekä Hist. Arkiston ne osat, joita on jälellä vähintään sata kappaletta.

10 §.

Luettiin kiitoskirjelmä, jonka toht. K. Österbladh oli lähettänyt sen johdosta, että hänelle oli annettu Ramsayn palkinto. Samoin luettiin toht. Georg Schaumanin kiitoskirjelmä sähkösanoma-

onnentoivotuksen johdosta, joka oli hänelle lähetetty hänen täyt-
täessään 60 vuotta.

11 §.

Ilmoitettiin, että prof. Martti Ruuth oli Seuran arkistoon lah-
joittanut laamanni Forsströmin muistelmien käsikirjoitukset.

12 §.

Ilmoitettiin, että herra W. Krochin oli Seuran kirjastoon lah-
joittanut venäjänkielisen kirjasen, joka koskee Venäjän vallan
perustamista.

13 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli Seuran valtuutuksen nojalla
antanut maist. R. Rosénille 4,000 mkn ja maist. Y. Nurmiolle
2,000 mkn suuruisen apurahan niiden tutkimuksien jatkamiseksi,
joita varten he aiemmin olivat saaneet Seuralta apurahaa.

14 §.

Ilmoitettiin, että Hist. Arkiston 38:s osa, joka oli ilmestynyt
kesällä, oli jaettu myös vuosijäsenille.

15 §.

Ilmoitettiin, että Venäjän arkeografisen komissionin asetettua
kysymyksessä, joka koski de la Gardien toimintaa valaisevien pa-
perien painatusta, sellaiset ehdot, ettei niitä oltu voitu hyväksyä,
oli koko painatuskysymys rauennut.

16 §.

Hyväksyttiin prof. Suolahden maist. Eino Rinteen puolesta
tekemä esitys, että Seura ryhtyisi hankkimaan luetteloja Länsi-
Suomen kartanojen arkistoissa olevista 1700-luvun asiakirjoista.
Siitä aiheutuvat toimet suorittaa maist. Rinne Seuran sihteerin
apulaisena. Luettelot tulevat Seuran arkistoon. Maist. Rinne saa
niitä käyttää kartanoja koskevia tutkimuksiaan varten.

17 §.

Prof. G. Suolahti ilmoitti, että Muistitiedon keräystoimikunta oli antanut palkkioina maist. E. Aaltoselle 3,000 mk., hallintoneuvos Iivari Ahavalle 1,500 mk. ja kamreerinrouva Ilmi Koposelle 1,500 mk.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous lokak. 27 p. 1930.

Läsnä olivat esimies V. Voionmaa, tutkijajäsenet K. Blomstedt, J. Jaakkola, E. Laine, K. R. Melander, G. Rein, Martti Ruuth, G. Suolahti ja allekirjoittanut, kolme kannattajajäsentä sekä Seuran ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola.

Esimies lausui muistosoja Seuran tutkijajäsenen toht. Georg Schaumanin kuoleman johdosta. Hautajaistilaisuudessa oli Seuran puolesta laskettu seppele.

1 §.

Prof. J. J. Mikkola esitti havaintoja Valamon luostarin arkistosta ja kirjastosta niiden luostarin asiakirjakokoelmia koskevien luetteloiden johdolla, jotka Seuran toimesta oli kesällä valmistettu.

2 §.

Prof. K. R. Melander esitti »Muistiinpanoja entisaikain teistä ja kyydinpidosta». Esitelmä painetaan Hist. Arkistoon.

3 §.

Tarkastettiin syysk. 29 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

4 §.

Prof. K. R. Melanderin esitettyä, että Hist. Arkistoon painattaisiin lehtori Sivenin tutkimus, joka koskee Asikkalan pitä-

jää, päätettiin siirtää asia johonkin seuraavaan kokoukseen, johon mennessä prof. Melander oli hankkiva lisätietoja ja jolloin valitaan kaksi tarkastajaa antamaan tutkimuksesta lausuntonsa.

5 §.

Sittenkuin toht. K. Blomstedt oli esittänyt kertomuksen, joka koski Etelä-Pohjanmaalla Seuran myöntämällä apurahalla toimitettua asiakirjain keräystä, toht. J. Jaakkola kertomuksen Satakunnassa toimitetusta ja prof. G. Suolahti kertomuksen Hämeessä toimitetusta keräyksestä, päätettiin kertomukset ottaa kokonaisuudessaan pöytäkirjaan ja kuuluvat ne seuraavasti:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Lausuessamme kunnioittavimmat kiitoksemme Suomen Historialliselle Seuralle kuluvan vuoden keväällä saamastamme neljäntuhannen markan apurahasta pyydämme lyhyesti kertoa apurahan käytöstä.

Etelä-Pohjalaisen Osakunnan suunnittelema kesäretki kotimaakuntaansa toteutettiin 15/6—17/7 välisenä aikana. Varsinaisena tutkimusalueena oli Vähänkyrön Hiiripellon kylä, kuitenkin asiakirjojen kerääjät kävivät kaikissa Ison- ja Vähänkyrön vanhimmissa taloissa sekä parin Laihian kylän taloissa, paikannimien kerääjät saivat kohdaltaan valmiiksi koko Vähänkyrön pitäjän, ja kyläyhteiskunnan tutkijat tarkastivat kaikki mainittujen pitäjien kyläarkistot.

Suomen Historiallisen Seuran apurahan käytimme pääasiassa vanhojen asiakirjojen keruuseen, jonka varsinaisina toimittajina olivat maisteri Aulis J. Alanen ja ylioppilas Reino Halma sekä hänen jälkeensä ylioppilas Lauri Fröjdman; paljon asiakirjoja toivat myös paikannimien kerääjät, mikä kuin itsestään liittyi heidän työhönsä.

Asiakirjoja kertyikin tyydyttävästi. Tarkkaa määrää emme tällä hetkellä voi sanoa, kun asiakirjat ovat vielä pakkilaatikoissa Valtionarkistossa, mutta olemme arvioineet ne noin kolmeksi hyllymetriksi. Talteenotettiin ilman mitään edelläkäynyttä kri-

tiikkiä kaikki mahdolliset vuotta 1850 vanhemmat asiakirjat. Suurin osa asiakirjoista on Isonvihan jälkeiseltä ajalta; jokunen harva, eivät suinkaan arvokkaimmat, 1600-luvulta. Kokoelma on hyvin kirjava: tuomio- ja kiinnekirjoja, perunkirjoituksia, katselmuksia, eläkekirjoja, huutokauppapöytäkirjoja, kuitteja, jokunen kyläkokouksen pöytäkirja, yksityisiä muistiinpanoja y.m. Joukossa on useita suomenkielisiä vuodesta 1755 lähtien; nämä murteen mukaiset asiakirjat julkaistaan »Virittäjän» tämän vuoden viimeisessä numerossa.

Kun retkemme tärkeimpinä rahoittajina olivat Etelä-Pohjanmaan Historiatoimikunta ja Suomen Historiallinen Seura, koetimme muunkin keruun järjestää etupäässä varsinaisia historiallisia seikkoja huomioonottaviksi, mikä sai tapahtua osaksi kieli- ja kansatieteellisen keruutyön kustannuksella. Keskeisin tutkimuksen kohde oli juuri vanha eteläpohjalainen kyläyhteiskunta monine laitoksineen ja sopimuksineen. Tästä alasta huolehtivat maisteri E. A. Virtanen, pastori Reino Ala-Kulju ja allekirjoittanut. Taloushistoriassa kiinnitettiin huomio etupäässä siihen, miten talolliset kasvavan rahantarpeensa tyydyttivät: tervan, potaskan, salpietarin, viinan valmistus ja myynti, kotiteollisuus, lankkujen sahaus almenningissä j.n.e. Retkikunnan naisjäsenet laativat kertomuksia mm. sellaisista teemoista kuin palkolliset ja isäntäväki, seurakunta ja papisto, apteekkilääkkeiden käytäntöontulo ja hankinta, puutarhanhoidon alkuvaiheet jne. Vielä mahdollisesti arv. Seuraa kiinnostavina mainittakoon piirtämämme suuriakin vaatimuksia täyttävä Hiiripellon kylän osaksi rekonstruoidulla aikaansaatu kartta ja kartta Vähänkyrön kirkkomäestä, johon on paikalleen mm. merkitty eri kylien ja talojen hauskaasti ryhmittyneet, nyttemmin hävinneet kirkkotallit; kopiokokoelmamme myöhemmistä kyläkokousten pöytäkirjoista ja piirroskokoelmamme kaikista Ison- ja Vähänkyrön oltermannin sauvoista lienevät hyvinkin maininnan arvoisia.

Kaikki keräelmät lukuunottamatta museoesineitä (lähes 100 kpl.) säilytetään ainakin toistaiseksi Valtionarkistoon.

Etelä-Pohjalaisen Osakunnan kesäretkikunnan puolesta:

Kustaa Vilkuna.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Kokemäen seudun vanhojen asiakirjojen luettelomis- ja keräilytyön, jonka suorittamista varten allekirjoittanut on saanut Suomen Historialliselta Seuralta Smk:n 2,500: — apurahan, nykyisestä vaiheesta saan ilmoittaa seuraavaa:

Työn aloitin viime elokuussa ja on tähän mennessä huomattava määrä asiakirjoja koottu, luettelomisen sen sijaan ollessa vasta alkuvaiheessa. Työtäni tulen jatkamaan ensi joululomalla, ja ellei sitä silloin vielä olisi mahdollista saada loppuunsa-
luksiksi, koska on osoittautunut, että ainehistoa on käytettävissä verraten runsaasti, tulen työn päätettyäni jättämään tarkemman selostuksen sekä tulokset Suomen Historialliselle Seuralle viimeistään ensi syksyyn mennessä.

Helsingissä lokakuun 26 p:nä 1930.

Kunnioittaen:

Erkki Mela.

Suomen Historiallinen Seura.

Suomen Historiallisen Seuran Hämäläis-Osakunnalle myöntämällä stipendillä olen tutkinut ja luetteloinut arkistoaineiksia seuraavissa Hämeen kartanoissa: *Jokioisten* kartanossa, jossa on laaja ja tarkasti luuteloitu arkisto, olen kopioinut etupäässä katselmuskirjoja ja tilejä vuosilta 1774—1805. *Viksbergin* kartanon papereista seuraa luettelo. *Mustialan* arkistossa on vain uudem-
paa ainesta, joitakin torpparikontrahteja 1700-luvun loppupuolelta. Luuteloita. *Saaren* kartanon (Tammelassa) paperit ovat hävinneet. *Ävikin* kartanon (Somerolla) omistaja rva Haggren luovutti useimmat vanhat asiakirjat ja paperit Seuran hallussa säilytettäväksi. Luettelo kartanoon jääneistä tili- y.m. kirjoista seuraa. *Lahden* ja *Långsjön* kartanoissa, Somerolla, ei löydy papereita; jälkimmäisen paperit ovat hävinneet tulipalossa. *Herniäisten* kartanossa, Hattulassa, löytyy vain aivan uusia asiakirjoja, joista seuraa luettelo. *Leppäkosken* ja *Vanantaan* kartanoissa Ja-

nakkalassa, ei ole myöskään papereita säilynyt. *Monikkalassa* sensijaan on verrattain runsaasti papereita, myöskin 1500- ja 1600-luvuilta. Luettelo näistä seuraa. *Erkkylässä*, Hausjärvellä, on arkistoa toista hyllymetriä. Se on myöskin luetteloitu; se käsittää kauppakirjoja, rajariitoja, isoajakoa, katselmuskirjoja ja peruluetteloita.

Sitäpaitsi otin osaa Hämmäläis-Osakunnan kotiseutututkimusmatkaan, joka tehtiin Hartolan pitäjään. Siellä olevien vanhojen kartanoitten *Ekon* ja *Koskipään* asiakirjat ovat palaneet, myöskin muitten kuten *Tollinmäen* ja *Kirkkolan* ovat aikojen kuluessa hävinneet, omistajien usein vaihdeltua.

Kartanoitten elämää koskevaa muistitietoa keräsin jonkun verran kartanoitten vanhoilta palvelijoilta.

Helsingissä, lokakuun 22 p:nä 1930.

Alli Sohlman.

Ylioppilas.

Samalla päätettiin Johtokunnan esityksestä, että täten syntyneet kokoelmat sekä myös Seuran muut asiakirjakokoelmat siirretään Valtionarkiston suosiollisella luvalla Valtionarkistoon siellä säilytettäväksi Seuran talletuksina.

6 §.

Suostuttiin lehtori Lauri Kuusanmäen kirjeessä esittämään pyyntöön, että hän saisi antaa vasta v:n 1931 alkuun mennessä kertomuksen Seuralta saamansa apurahan käyttämisestä.

7 §.

Seuran Arkistonhoitajan toht. A. Maliniemen laadittua Johtokunnan pyynnöstä ehdotuksen kirjaston uudestaan järjestämisestä siinä mielessä, että saataisiin enemmän tilaa, päätettiin ehdotuksen mukaisesti, että kirjastosta poistetaan tarpeettomina kaikki valtion ja Helsingin kaupungin tilastolliset julkaisut ja kotimaiset väitöskirjat, jotka eivät liity historiallisiin oloihin. Ne

lahjoitetaan jollekin kirjastolle, joka suostuu viemään pois kaiken. Muuten myydään ne jollekin antikvariaatille tai makulatuuriksi. Kirjastonhoitajalle yhdessä sihteerin ja rahavarainhoitajan kanssa annettiin valtuudet lopullisesti päättää asiasta

8 §.

Prof. A. R. Cederbergille päätettiin antaa 25 tekijäkappaletta hänen painossa olevasta, Anjalan liiton lähteitä koskevasta teoksestaan sekä oikeus ottaa omaan laskuunsa ylipainoksena 25 kpl. Vastedeskin oli seurattava sitä periaatetta, että tekijän annetaan ottaa korkeintaan 25 kpl. ylipainoksena, kun on kysymys kokonaisesta teoksesta.

9 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunnassa oli uusiksi vuosijäseniksi hyväksytty rehtori Kyösti Kauppinen, eversti Tauno Ilmoniemi, majuri K. Laaksonen, kapteeni W. E. Alftan, luutnantti T. Martinen, luutnantti K. Pakarinen, luutnantti P. Simelius, johtaja A. Salenius, lehtori Viljo Tikanoja, lehtori J. E. Hyötyniemi, kihlak. tuomari Harry Jack ja toimittaja Jalmari Lampela, kaikki Kuopiosta. Pysyväisiksi kannattajajäseniksi hyväksyttiin maist. Martti Kerkkonen Hämeenlinnasta ja ylilääkäri lääk. toht. Martti Hämäläinen Keravalta.

10 §.

Ilmoitettiin Johtokunnan päättäneen vastata Kielin yliopiston lkirjastolle sen tekemän kysymyksen johdosta, että vaihtokappaleiden joukossa toivottiin saatavan myös teos »Das Handbuch zur schleswigschen Frage».

11 §.

Luettiin seuraava kirjelmä, joka pantiin pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Esitämme kunnioittaen, että Suomen Historiallinen Seura valitsisi tutkijajäsenekseen tohtori *Kaarlo Österbladhin*. Tohtori Österbladh on ansiotunut arkistotyössä järjestämällä Turun tuomiokapitulin arkiston sekä laatimalla siitä tarkan luettelon, jonka hän 1911 painatti Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran toimitukseen. Hän on myös julkaissut Boëtius Mureniuksen tarkastuspöytäkirjat »Acta visitatoria», (4 nidettä vv. 1905—1908). Hänen väitöskirjansa Juhana Browallius, tiedemies, valtiopäivämies ja piispa valaisee monipuolisesti ja ansiokkaasti vapaudenajan oloja. Hänen muista tutkimuksistaan on erikoisesti mainittava »Viron-, Liivin- ja Kuurinmaan alkuaikakauden rasitukset saksalaisen valloituksen aikana», joka on painettu Historiallisen Arkiston XIX:een osaan. Ylläesitetyn tutkimustyön nojalla pidämme tohtori Österbladhia pätevänä olemaan Suomen Historiallisen Seuran tutkijajäsenenä.

Helsingissä, 27 p. lokak. 1930.

Martti Ruuth.

Gunnar Suolahti.

12 §.

Luettiin seuraava piispa Gummeruksen kiitoskirjelmä:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Siitä ystävällisestä sähkösanomatervehdyksestä, jonka Suomen Historiallinen Seura minulle lähetti täyttäessäni 60 vuotta, pyydän täten lausua vilpittömän kiitokseni, toivottaen Seuralle jatkuvaa menestystä sen työssä isänmaan menneisyyden valaistamiseksi ja historiallisen harrastuksen herättämiseksi.

Kiitollisuudella ja kunnioituksella

Jaakko Gummerus.

Tampereella 22 p. lokak. 1930

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Vuosikokous marrask. 9 p. 1930.

Läsnä olivat esimies V. Voionmaa sekä tutkijajäsenet K. Blomstedt, C. v. Bonsdorff, J. Jaakkola, E. Laine, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, Martti Ruuth, G. Suolahti, A. M. Tallgren ja allekirjoittanut. Esitelmän aikana oli yleisöä n. 15 henkeä.

1 §.

Esimies prof. V. Voionmaa piti esitelmän aineesta »Kulsiala» esittäen seuraavaa.

Kulsiala on vanha, hämäläinen veropitäjä, johon on kuullut keskuksena nyk. Tyrvöntö ja Laidikkalan seutu Pälkäneellä sekä myöhempinä uutisaloina Eräjärven ja Längelmäen seudut. Esittäjä selosti tämän veropitäjän muodostumiseen vaikuttaneita vanhoja verotus-, hallinto-, talous- ja maantieteellisiä seikkoja sekä valaisi sen vaiheita varhaisesta keskiajasta veropitäjäin vähittäiseen hajoamiseen saakka viimeisten vuosisatain kuluessa. Yksityiskohtaisesti selvittämällä valaisevan erikoiskartan avulla Tyrvännön Suotaalan ja Suontaan, nyk. Pälkäneen Kantokylän ja nyk. Hauhon Ilmoilan muinaisia erämaanomistuksia sekä niihin liittyvää paikannimiaineistoa osoitettiin asutuksen leviämistä muinaisen Kulsialan keskuksesta Kangasalle ja Längelmäelle päin. Kulsialan nimen esittäjä rinnasti muinaisen Vanajan alueella olevan »Kulhanmäen» ja »Kultionjärven» sekä Vanajan Kirstulassa pesiytyneen »Kulhapään» muinaisen suvun nimen kanssa. Kulhapään suvun erämaanomistuksia on ollut Karstulassa saakka ja nimien suhteita ja yhteyksiä ilmenee pitkin matkaa Vanajasta Keski-Suomen perukoille saakka. Lopuksi esittäjä loi vertailevan katsauksen muinaisesta Vanajasta, Hattulasta ja Kulsialasta lähteneisiin pohjosiin asutusvirtauksiin.

2 §.

Allekirjoittanut sihteeri luki seuraavan vuosikertomuksen:

Vuosikertomus toimintavuodelta 1929—1930.

Seuramme toiminnassa on ollut viime vuosina puutteellisuutta siihen nähden, että Seura on ollut liian vähän kosketuksissa suu-

ren yleisön kanssa. Jotta sen toiminta tulisi paremmin tunnetuksi, on kuluneen toimintavuoden aikana päätetty, että tästedes ilmoitetaan sanomalehdissä kustakin kokouksesta erikseen. Ne sanomalehdet, joihin ilmoitukset pannaan, ovat viisi pääkaupunkilaista eri puolueiden johtavaa sanomalehteä. Myöskin on pyritty lähentämään nuorempaa tutkijapolvea Seuraan. Siinä tarkoituksessa päätettiin, että kokouskutsukortteja lähetetään nuorille tutkijoille, jotka kuuluvat Seuraan pysyväisinä tai vuosijäseninä tai jotka valmistavat väitöskirjaa.

Julkaisutyö on edelleen ollut Seuran toiminnan tärkeimpiä puolia. Painosta on ilmestynyt Historiallisen Arkiston 38:s osa. Siinä ovat tutkimuksia julkaisseet valtioneuvos W. Tawaststjerna, professorit G. Suolahti, G. Rein ja Martti Ruuth sekä maist. Paavo Jurva. Siihen sisältyvät myös Historiallisen Seuran pöytäkirjat syysk. 24 p:stä 1929 toukok. 27 p:ään 1930. Painossa on Historiallisen Arkiston 39:s osa. Sarjassa »Historiallisia Tutkimuksia» ilmestyvää prof. K. R. Melanderin teosta, joka koskee Itämeren sillinkalastusta, on painettu 19 arkkia. Painettavana on myös samassa sarjassa ilmestyvä prof. A. R. Cederbergin teos, joka sisältää Anjalan liiton historiallisten lähteiden kritiikkiä. Painatusta varten on ryhdytty jäljentämään tarkastus- ja valitusluetteloita v:ltä 1616, joista on hankittu fotostaattikuvat Ruotsista, sekä porilaisen kauppiaan Wallenstrählen kirjekokoelmaa. Kauan oli toivottu päästävän alottamaan vanhinten maakirjain painatusta. Vihdoin on tämä toive toteutunut. Kun oli jälleen Längmanin varoista saatu avustusta 7,000 mk. vanhimman maakirjan julkaisemista varten, olivat varat, joita Seura on pitkän ajan kuluessa tähän tarkoitukseen koonnut, nousseet siihen määrään, että oli mahdollista panna julkaisutyö alulle. Ensin ajateltiin eräänlaista syvennyspainovalokuvausta. Maakirjatoimikunta, johon kuuluvat prof. V. Voionmaa sekä trit K. Blomstedt ja J. Jaakkola, valtuutettiin ryhtymään toimitustyöhön, hoitamaan sitä ja valmistamaan tarpeelliset liitteet. Sittemmin toimikunta on hyväksynyt uudenaikaisen menettelytavan, jonka mukaan julkaiseminen suoritetaan sekä valokuvauksen että painatuksen avulla. Tarkotus on saada julkaisu valmiiksi noin kuukauden kuluttua.

Oli myös suunniteltu julkaisua, jonka aikaansaamisessa Seura aikoi olla apuna. Seuran piti näet hankkia paperi teosta varten, joka sisältäisi Jaakko de la Gardien aikuista hallintoa Novgorodissa valaisevia asiakirjoja. Teos aiottiin julkaista Pietarissa ja Seura oli saava osan painoksesta. Venäjän arkeografinen komissioni asetti kuitenkin sellaiset ehdot, että niitä ei voitu hyväksyä, ia koko julkaisukysymys raukesi.

Jotta Seuran julkaisut tulisivat laajemmalti tunnetuiksi, on päätetty, että vastedes ilmestyvät Seuran julkaisut lähetetään Valtion Kirjastotoimistolle, jotta niistä tulisi maininnat toimiston Arvostelevaan kirjaluetteloon.

Seuran jäsenten muualla julkaisemista teoksista mainittakoon tässä ainoastaan, että Danielson-Kalmarin teoksesta »Tien varrelta kansalliseen ja valtiolliseen itsenäisyyteen» on ilmestynyt uusia osia, ja että prof. Carl v. Bonsdorff on julkaissut I osan Kustaa Mauri Armfeltin elämäkertaa.

Kansallista Elämäkerrastoa, jonka toimituskunta, kuten muistetaan, on Seuran asettama, on ilmestynyt kolmannelta osasta neljä nidettä.

Seuran harrastuksia lähellä olevan Historiallisen bibliografian valmistamisesta on työn johtaja toht. Aarno Maliniemi ilmoittanut, että ainehiston keräystä on jatkettu ja se on piakkoin loppuun suoritettu. Työn loppuunsaorittamista varten on Opetusministeriö toimintavuoden aikana myöntänyt Smk. 30,000: —.

Pitäessään silmällä historian tutkimuksen etuja, mikä myös kuuluu Seuran läheisimpiin tehtäviin, on Seuran huomio kiintynyt kysymykseen historianopettajain valmistuksesta yliopistossa. Kouluhallituksen aloitteesta on kesäkuussa 1928 julkaistu asetus, joka koskee historianopettajilta vaadittavia yliopistollisia tutkintoja. Tässä asetuksessa vaaditaan historianopettajiksi aikovilta arvosanoja määrättyissä aineissa. Seura, harkittuaan perusteellisesti kysymystä, on tullut siihen käsitykseen, joka myös on esitetty yliopiston historiallis-kielitieteellisen osaston puolelta, että asetus kaipa uundistusta. Se on niin korjattava, ettei se tee mahdotomaksi tieteellistä työskentelyä. Aputieteitä on saatava vaapaasti valita yliopistollisissa tutkinnoissa. Seura päätti Opetus-

ministeriölle lähettää kirjelmän, jossa pyydettiin mainitun asetuksen kumoamista.

Suuren historiantutkijan muiston kunnioittamiseksi Seura on päättänyt yhdessä Historian Ystävien Liiton, Helsingin Yliopiston ja Kansantaloudellisen Yhdistyksen kera toimeenpanna kansalaisjuhlan Yrjö-Koskisen satavuotispäivänä. Yhteiseen toimikuntaan, joka juhlaa valmistaa, valittiin Seuran edustajaksi prof. G. Suolahti ja varamieheksi allekirjoittanut sihteeri.

Muistitiedon keräyksestä on edelleen huolehtinut Seuran asettama Muistitiedon keräystoimikunta. Sen muodostavat prof. G. Suolahti ja A. M. Tallgren sekä toht. J. Jaakkola. Palkintoina on jaettu yksityisille keräilijöille yhteensä 6,000 mk. ja apurahana 3,000 mk. Keräysvaroista on lisäksi annettu kirjallisten historiallisten muistojen kokoamista varten Etelä-Pohjanmaalla 4,000, Satakunnassa 2,500 ja Hämeessä 1,500 mk. Ainekset on jätetty Seuralle ja Seura on päättänyt ne tallettaa Valtionarkistoon.

Seura on myös ryhtynyt hankkimaan luetteloja Länsi-Suomen kartanojen arkistoissa olevista 1700-luvun asiakirjoista. Tähän mennessä on tietoja saatu 52:sta kartanosta.

Seuran toimesta on niinkään hankittu luetteloita Valamon luostarin arkistossa ja kirjastossa olevista asiakirjoista.

Suomen historiaa koskevien asiakirjajäljennösten hankkimiseksi Venäjän arkistoista on asianomainen toimikunta, turhaan odotettuaan että Skandinavian maat olisivat yhtyneet aikaisemmin sovittuun yhteistoimintaan, ryhtynyt toimiin omin voimin. Se on saanut raha-arpajaisten voittovaroista tarkotusta varten tarpeelliset määrärahat. Toimikunnan onnistui muodostaa tutkijakunta, jonka jäseniksi tulivat professorit J. J. Mikkola ja V. J. Mansikka sekä lehtori Maija Ruuttu. Tutkijakunta lähti matkalle Pietariin ja Moskovaan tämän vuoden alussa. Professorit Mikkola ja Mansikka viipyivät siellä kuukauden verran ja lehtori Ruuttu kolmisen kuukautta, minkä lisäksi viimeainittu uudelleen kävi Venäjällä touko- ja kesäkuussa. Saamiensa ohjeiden mukaisesti he etupäässä kiinnittivät huomiota sellaiseen aineistoon, joka valaisee Suomen historiaa 1500- ja 1600-luvuilla ja osittain 1700-luvulla. Venäjällä ollessaan he perehtyivät tarkoin

siellä oleviin luetteloihin ja laativat ehdotuksen asiakirjain jäljentämiseksi. Toimikunta on tarkastanut luettelot ja tilannut fotostaattijäljennöksiä, joita on saatu ainakin 6,000 kpl. Erittäin arvokas on ollut se apu, jota Suomen Moskovassa oleva lähetystö on toimikunnalle antanut.

Pitäjän historioiden suunnitteluissa on Seura antanut apuaan. Niinpä Kurkijoen kunnanvaltuuston taholta tehdyn kyselyn johdosta päätettiin valtuuttaa Johtokunta suosittelemaan pitäjän historian kirjoittajaksi sopivaa henkilöä, kun se saa sellaisen tietoonsa.

Collianderin lahjoitusvarojen käytöstä on päätetty, että lahjoitusvarat annetaan kasvaa 100,000 markkaan, minkä jälkeen lähemmin päätetään tavasta, miten ne käytetään.

Maria Lallukan testamenttivaroilla suoritetusta työstä on työn johtaja kirjailija Jalmari Finne ilmoittanut, että Turkua ja Helsinkiä koskevat 1700-luvun ainekset on siirretty Valtionarkistoon ja että niihin on tehty lisäyksiä sekä on aloitettu Helsingin kaupungin manttaaliluetteloiden jäljentäminen 1700-luvulta.

Apurahoiksi nuoria historianutkijoita varten julistettiin haettavaksi Suomen historian tutkimusta varten yleensä 25,000 mk. ja Suomen 19-vuosisadan historian tutkimusta varten 5,000 mk. Tutkimusapurahoja haki seitsemän henkilöä. Apurahat jaettiin siten, että maist. Martti Kerkkonen sai 8,000 mk. Pietari Kalmia koskevaa tutkimusta varten, maist. E. Aaltonen 6,000 mk. tutkiakseen Hämeen kansanomaista myllylaitosta, maist. L. Kujala 5,000 mk. vankeinhoitolaitosta koskevaa tutkimusta varten sekä lehtori Ilmari Heikinheimo 4,000 mk. Kaarle Aksel Gottlundia koskevaa ja lehtori Liisa Castrén 4,000 mk. A. I. Arwidssonia koskevaa tutkimusta varten. Sittenmin maist. Kujala luopui apurahasta, jolloin päätettiin antaa maist. A. Leinoselle apurahaa 5,000 mk. Suomen sotilaspapistoa koskevaa tutkimusta varten sekä maist. R. Rosénille 4,000 mk. ja maist. Y. Nurmiolle 2,000 mk. niiden tutkimuksien jatkamiseksi, joita varten he olivat aikaisemmin saaneet Seuralta apurahaa.

Palkintolautakunta, jonka ovat muodostaneet professorit Carl v. Bonsdorff ja G. Rein sekä toht. K. Blomstedt, valmisti ehdo-

tuksen Ramsayn palkintojen jakamisesta. Yhtyen palkintolautakunnan ehdotukseen Seura päätti antaa Jully Ramsayn henkilöhistoriallisen palkinnon toht. Kaarlo Österbladhille hänen teoksestaan Juhana Brovallius. Viipurin kaupungin historiaa varten säädettyä palkintoa ei jaettu.

Seura on ollut edustettuna Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston valtuuskunnassa. Kolmivuotiskaudeksi 1930—1932 valittiin entiset edustajat, prof. G. Rein varsinaiseksi ja toht. G. Sarva varaedustajaksi.

Suomalais-ugrilaisen kulttuurikokouksen Suomalaisen toimikunnan pyydettyä Seuraa valitsemaan edustajan järjestöön, joka valmistaa kesäkuussa 1931 Helsingissä pidettävää kulttuurikokousta, valittiin edustajaksi yliopettaja toht. Eevert Laine.

Hallituksen myönnettyä Seuralle 10,500 mk. toimia varten, jotka johtuivat osallisuudesta kansainväliseen historiatieteiden edistämiskomiteaan, päätettiin varat jättää kokonaan Suomen kansalliselle komitealle käytettäväksi tarpeen mukaan.

Julkaisujen vaihtoon on ryhdytty Venäjän arkistolaitoksen kanssa siten, että Seura antaa sille Historiallisen Arkiston ja saa sitä vastaan m.m. eräitä asiakirjajulkaisuja.

Pragin yliopiston kirjastolle on annettu kappale Hammarströmin Glossarium-teosta ja Kielin yliopiston kirjastolle Historiallisten Tutkimusten ja Historiallisen Arkiston aikaisempia osia sekä annetaan vaihtokappaleina vastedes ilmestyvät Hist. Arkiston osat.

Kokouksia on pidetty kaikkiaan 10, tämä vuosikokous niihin luettuna. Niissä ovat pitäneet esitelmiä tai antaneet tieteellisiä ilmoituksia seuraavat

Tutkijajäsenet:

Prof. A. R. Cederberg, »Anjalan liiton historiallisten lähteiden kritiikkiä».

Prof. Einar Juvelius, »Tuomas Pacchaleniuksesta».

Toht. B. Lesch, »Den landsflyktige Jägerhorn i ministeriell belysning».

Prof. K. R. Melander, »Muistiinpanoja entisaikain teistä ja kyydinpidosta».

Prof. *G. Suolahti*, »Majuri Gustaf Wilhelm v. Kraemerin oma-tekoisesta elämäkertakatkelmasta».

Prof. *V. Voionmaa*, Kulsiala.

Tutkijajäsenistön ulkopuolelta:

Maist. *Harry Donner*, »Erään kustavilaisen sotilaan päiväkirja». (Luutnantti Vilhelm Gyllenskieppin päiväkirja vuosien 1788—1790 sodasta.)

Maist. *Martti Kerkkonen*, »Maanomistusta ja käyttöoikeutta koskevia riitaisuuksia Uudenkaupungin ja Turun rauhanteoissa määrättyillä rajoilla Karjalassa ja Savossa».

Maist. *L. Kujala*, »Havaintoja lahjoitusmaa-arkistoista».

Prof. *J. J. Mikkola*, »Inkerin kreikkalais-katolisten seurakuntien asemasta Kaarle XI:n aikana venäläisten lähteiden valossa».

Sama, »Valamon luostarin arkistosta».

Maist. *Yrjö Nurmio*, »Maamme kirjasto-oloihin kohdistuneet sensuuritoimet 1830-luvun alussa».

Johtokunta on pitänyt 9 kokousta.

Tutkijajäsenten joukosta on kuoleman kautta poistunut yli-kirjastonhoitaja toht. Georg Schauman.

Uusiksi pysyväisiksi kannattajajäseniksi on hyväksytty 8 ja vuosijäseniksi 15 henkilöä.

Sihteerin apulainen on hoitanut samat tehtävät kuin ennenkin, nimittäin sihteerin tehtävistä julkaisuvaraston hoidon ja julkaisujen myynnin valvonnan ja rahavarainhoitajan tehtävistä kirjakauppalaskujen ja jäsenmaksujen perimisen. Maisteri H. A. Turjan erottua toimesta joulukuussa 1929, on tammikuusta 1930 alkaen sihteerin apulaisena toiminut maist. Eino Rinne.

Virkailijoina ovat olleet:

Esimiehenä prof. *V. Voionmaa*, varaesimiehenä valtionarkistonhoitaja toht. *K. Blomstedt*, rahavarainhoitajana toht. *J. Jaakkola*, arkistonhoitajana toht. *A. Maliniemi*, neuvottelevana jäsenenä prof. *G. Suolahti* ja sihteerinä allekirjoittanut. Tilintarkastajina ovat olleet professorit *Martti Ruuth* ja *G. Rein* sekä heidän varamiehinnään toht. *J. Rinne* ja toht. *G. Sarva*.

Helsingissä marraskuun 9 päivänä 1930.

K. W. Rauhala.

3 §.

Arkistonhoitaja toht. A. Maliniemi esitti kertomuksen:

Suomen Historiallisen Seuran arkiston ja
kirjaston kasvusta ja hoidosta toimi-
vuonna 1929—1930.

Arkisto on saanut seuraavat lahjoitukset: Apteekkari Kallervo Killinen on lähettänyt jäljennöksinä kolme A. W. Koskimiehen ylioppilasvuosinaan 1876—79 johtaja Kustaa Killiselle lähettämää kirjettä sekä samoin jäljennöksinä neljä Edv. Avelanin kirjettä Kustaa Killiselle vv:ltä 1879 ja 1892. Hovioikeudenasesessorin rouva F. Forsström on professori Martti Ruuthin välityksellä lahjoittanut laamanni K. F. Forsströmin elämää ja kirjallista toimintaa koskevia muistiinpanoja. Edelleen on arkistoon siirretty ne kilpikirjoitukset, joilla eri henkilöt ovat osallistuneet Seuran julistamaan kilpailuun historiallista perintätietoa koskevista kirjoitelmista sekä herra W. Krochinin Seuran toimesta laatima luettelo Valamon luostarin kirjaston, arkiston ja museon sisällyksestä.

Arkistoa on toimivuoden kuluessa käyttänyt 5 tutkijaa, josta paitsi eräitä arkivalioita on ollut ja edelleen on Valtionarkistoon lainattuina.

Kirjasto on lisääntynyt 118 niteellä, joista mainittakoon maa-herra L. W. Fagerlundin lahjoittama teoksensa Frans von Knorring ja herra W. Krochinin antama julkaisunsa.

Vuoden lisäykset jakaantuvat seuraavasti:

Vapaita historiallisia tutkimuksia	6	nidettä
Historiallisia väitöskirjoja	7	»
Muita	23	»
Tilastollisia julkaisuja	12	»
Laitosten, seurojen y.m. senlaatuisten yhtymien lähettämiä vaihtokappaleita	70	»

Yht. 118 nidettä

Kirjastoa on toimintavuoden kuluessa käyttänyt 2 tutkijaa.

Kokouksessaan lokak. 27 p. päätti Seura tarpeettomina poistaa, lahjoituksena tahi myynnin kautta, kirjastosta tilastolliset sarjat sekä väitöskirjallisuuden, joka ei liity historian tutkimuksen aloihin. Samassa kokouksessa päätti Seura tallettaa arkistokokoelmansa Valtionarkistoon, jonka johto oli suostunut ottamaan talletuksen vastaan.

Helsingissä, marraskuun 9 p:nä 1930.

Aarno Maliniemi.

4 §.

Rahavarainhoitaja toht. J. Jaakkola esitti selvityksen Seuran raha-asian tilasta.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Sääntöjen ja vakiintuneen tavan mukaisesti esitän viime tilivuodelta seuraavan selonteon:

Tulosten ja menosten tili osoittaa yleisinä tuloina: korkoja 50,798:16 ja avustus-, kirja- ja jäsenmaksutilillä 109,097:10 l. yhteensä 159,895:26 ja menoina: kulunkitilillä 15,984:50 ja avustus-, kirja- ja jäsenmaksutilillä 68,198, joten Voitto ja tappiotilille jää voittoa 75,712:76. Menopuolen summa on täten 159,895:26.

Erikoisrahastojen tulot ovat 98,949:25 ja menot 81,345:30, joten lisäys on 17,603:95.

Tasauksena mukaan on Seuralle tilivuoden päättyessä: kassassa 28:15, juoksevilla tilillä 3,090:77, talletustilillä 791,899:58, arvopaperitilillä 614,596:57 ja korkotilillä pro 1930—31 27,321:85 l. yhteensä 1,436,936:92.

Tätä vastaamassa on yleisessä rahastossa 559,384:32 ja erikoisrahastoissa 877,552:50 l. yhteensä 1,436,936:92.

Helsingissä, marrask. 9 p:nä 1930.

Jalmari Jaakkola.

Rahavarainhoitaja.

5 §.

Prof. Martti Ruuth luki tilintarkastajain lausunnon, joka oli näin kuuluva:

Allekirjoittaneet olemme tänään tarkastaneet Historiallisen Seuran tilit kuluneelta toimintavuodelta ja havainneet,

että tilit ovat oikein avatut ja päätetyt;

että tulo- ja menoerät ovat todisteitten mukaisesti viedyt oikein kirjoihin;

että Seuralle kuuluvat osakkeet ynnä muut arvopaperit ovat asianomaisesti säilytetyt ja kirjoihin merkityt, sekä

että kassa vastaa päivän kassakirjan saldoa.

Edellä esitetyn tarkastuksen perustuksella ehdotamme rahavarain hoitajalle täyttää tili- ja vastuuvapautta kuluneelta vuodelta.

Helsingissä, 8 p Marraskuuta 1930.

Gabriel Rein.

Martti Ruuth.

Lausunnon nojalla myönnettiin rahavarainhoitajalle täysi tilivapaus.

6 §.

Jully Ramsayn palkintolautakunnan jäseniksi valittiin Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti entiset jäsenet professorit C. v. Bonsdorff ja G. Rein sekä valtionarkistonhoitaja toht. K. Blomstedt.

7 §.

Virkailijoiden palkkioista päätettiin, että kuten ennenkin sihteerin palkkio oli oleva 6,000 mk., josta oli myös suoritettava sihteerin apulaisen palkkio, rahavarainhoitajan 2,000 mk. ja arkistonhoitajan 1,000 mk.

8 §.

Todettiin, että sääntöjen mukaan esimieheksi siirtyy vara-

esimies valtionarkistonhoitaja toht. K. Blomstedt. Senjälkeen toimitettiin muiden virkailijain vaali suljetuin lipuin ja tuli

varaesimieheksi prof. K. R. Melander,
sihteeriksi toht. K. W. Rauhala,
arkistonhoitajaksi toht. Aarno Maliniemi,
rahavarainhoitajaksi toht. Jalmari Jaakkola sekä
neuvottelevaksi jäseneksi prof. G. Suolahti.

Tilintarkastajiksi valittiin toht. J. Rinne ja toht. G. Sarva sekä varamiehiksi prof. V. Voionmaa ja toht. E. Laine.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous jouluk. 8 p. 1930.

Läsnä olivat esimies K. Blomstedt, tutkijajäsenet J. Gummerus, J. Jaakkola, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, J. Rinne, A. M. Tallgren, W. Tawaststjerna, V. Voionmaa ja allekirjoittanut, sekä eräitä Seuran kannattajajäseniä ja joukko Yrjö Koskisen omaisia ja läheisiä sukulaisia.

1 §.

Esimies esitti muistosanat Yrjö-Koskisesta Seuran perustajana seuraavasti:

Ylihuomenna on Suomen historian tutkimuksella suuri muistopäivä, Yrjö-Koskisen syntymän satavuotispäivä. Yhdessä eräiden muiden seurojen ja Helsingin yliopiston kanssa Suomen Historiallinen Seura on kutsunut kansalaisia silloin kokoontumaan juhlaan, jossa Seuramme edustaja, Yrjö-Koskisen elämäntyön erikoistuntija esittänee meille kuvan myös siitä perustavasta työstä, mitä Yrjö-Koskinen on suorittanut tieteemme vainiolla. Historiallinen Seura on kuitenkin tahtonut erikseenkin, omassa keskuudessaan omistaa hetken sen miehen muistolle, jota Seuran on kiittäminen olemassaolostaan.

Yrjö-Koskinen opiskeli vielä kymnaasissa, kun Kuopiosta kä-

sin levisi suuren herättäjän Snellmanin mahtava kutsu työhön Suomen kansan valtavan pääosan kohottamiseksi sille kuuluvaan asemaan, hänen käskävä kehoituksensa sivistyneistöllemme muistuttaa, että se suomalaisesta kansanosasta eristyneenä oli juureton ja vailla olemassaolon oikeutusta. »Saima»-lehdessään Snellman myös jo erikoisesti kiinnitti huomiota siihen, että työ kansamme historiallisten vaiheiden selvittämiseksi oli samalla sen ainoan tukevan perustan etsimistä, mille kansallinen elämämme oli rakennettava. Historiantutkimus oli ensi sijassa kansallista tiedettä, historiallinen kirjallisuus kansalliskirjallisuutta, — se oli Snellmanin niinkuin muidenkin tuon ajan henkisten johtomiesten käsitys.

Yrjö-Koskiseen tämä sama käsitys syöpyi nuoresta pitäen, tältä pohjalta hän lähti, kun hän antautui valmistumaan historiantutkijaksi.

Tämä käsitystapa oli erityisesti voimakkaana Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa, jonka syntymästä myös on kohta kulu-
nut 100 vuotta. Alusta alkaen se piti yhtenä päätehtävänäään Suomen kansan muinaisuuden, sen menneiden vaiheiden tutkimista ja suomalaisen historiallisen kirjallisuuden edistämistä. Tämän seuran piiriin Yrjö-Koskinen joutui jo ylioppilaana, ja tästä seurasta tuli pitkäksi aikaa se tuki, jota hän tarvitsi vähitellen ottaessaan käsiinsä isänmaallisen historiantutkimustyön johdon.

Vuosisadan alkupuolella vallinneen kansallisen romantiikan ilmapiiristä Yrjö-Koskinen oli vastaanottanut tärkeitä vaikutteita, ennen kaikkea sen vakaumuksen, että historiantutkijan oli pyrittävä ymmärtämään itse kansaa, kuvaamaan sen menneisyyttä oman kansan näkökulmasta. Mutta hän oli kuitenkin uuden ajan mies. Hänen todellisuustajuinen luonteensa ja koko hänen jyrkän loogillinen ajattelutapansa vastasi niitä uusia vaatimuksia, joita historiatieteelle noihin aikoihin jo asetettiin. Romanttiset mielikuvitelmat saivat väistyä syrjään; tosiasioihin, tarkalla lähdekritiikillä seuloittuihin aineksiin tuli historiatieteellisen tutkimuksen perustua. Kansallinen realismi tuli olemaan se vankka pohja, jolle Yrjö-Koskinen rakensi kaiken sekä valtiollisen että tieteellisen toimintansa ja joka yli romantiikan valta-ajan viittasi taaksepäin suureen Porthaniin.

Kun Yrjö-Koskinen jo 1857—59 julkaisi ensimmäisen laitoksen suurta tutkimustansa Nuijasodasta, osoittautui hän historiankirjoittajaksi, jonka vertaista meillä ei ollut ennen ollut. Tarkasti tutkittujen yksityiskohtain moninaisuudesta hän oli kyennyt luomaan kirkkaan kokonaisuuden, joka toi eteemme Suomen kansan elämän 1500-luvun suurena murroskautena. Uusien lähdekokoelmien avauduttua hän myöhemmin laajensi ja syvensi tutkimuksensa teokseksi, jolle täydellä syyllä annetaan klassillisen luoman mainesana. Hänen syvälle tunkeva tutkijansilmänsä, hänen terävä kykynsä tehdä luotettavia johtopäätöksiä saavat ehkä parhaan toteamuksensa siitä, että myöhempinä aikoina tutkijat, jotka ovat voineet tutustua vain Nuijasodan ensimmäisen painoksen ruotsinkieliseen laitokseen, ovat melkeinpä jokaista tärkeämpää yksityiskohtaa myöten tietämättänsä joutuneet esittämään uusina tuloksina sen, mitä Yrjö-Koskinen on paljoa aikaisemmin tarjonnut teoksensa toisessa painoksessa.

Nuijasodan alkulaitoksen valmistuttua Yrjö-Koskinen kohdisti huomionsa toiseen suuren järkytyksen aikaan kansamme historiassa, Isonvihan kohtalokkaiisiin vuosiin. Mitään erikoisteosta hän ei kuitenkaan tästä aikakaudesta tullut valmistaneeksi. Syyn siihen hän ilmoittaa alkulauseessa Isonvihan lähteitä sisältävään julkaisuunsa, joka ilmestyi v. 1865. Hän sanoo »muiden tehtävien temmanneen hänet toisille aloille», joista hän »ei itsekään tiennyt, milloin pääsisi irtautumaan», ja senvuoksi antaneensa julkisuuteen kokoelmat, joita ei itse kenties isoon aikaan saisi tilaisuutta käyttää». Tuskin erehtynee, jos olettaa Yrjö-Koskisen tässä tarkoittavan — paitsi uutta ja raskasta, hänelle suhteellisen vierasta yliopistollista virkaansa — suureksi osaksi myös aietansa kirjoittaa yhtenäisen Suomen kansan historia. Tämä suurtyö ei sallinut huomion keskittämistä yhteen ainoaan kauteen, eikä tällöin ensinkään sellaiseen, joka vasta myöhemmin oli tuleva käsiteltäväksi. Niin vähän oli meillä vielä suoritettu esitöitä, tehty käyttökelpoista, uudenaikaisella kriittisellä metodilla harjoitettua tutkimustyötä, että Yrjö-Koskisen oli kaukaisesta keski-ajasta lähtien itse tutkittava lukemattomat pienet yksityiskohdatkin. Olipa tällaista työtä niin runsaasti, että ei ollut yhden

miehen mahdollista siihen riittävästi uhrata aikaa, jos mieli samalla saada toimeen täydellinen yleiskuva kehityksen kulusta.

Tämä apuvoimien ja yhteistyön käytännöllinen tarve oli yksi tärkeimpiä syitä siihen aloitteeseen, johon Yrjö-Koskinen ryhtyi Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa v. 1864, saadakseen aikaan kiinteämmän yhteistoiminnan historiantutkijaimme kesken. Vedoten Seuran siihenastisessa työskentelyssä noudatettuihin periaatteisiin ja sen säännöissä ilmaistuihin tarkoituksiperiin Yrjö-Koskinen ehdotti, että asetettaisiin »erinäinen toimikunta Suomen historiaa ja muinaistiedettä varten». Aloitteen hyväksyen Seura huhtikuun 4 päivänä vahvisti »historiallisen työkunnan» säännöt. Niiden mukaan seuran tuli valita »keskuudestaan 3-jäseninen toimikunta Suomen historiaa ja muinaistutkintoa varten», jolla toimikunnalla oli oleva oikeus »kutsua osallisuuteensa muita Seuran jäseniä ja niiden kanssa pitää erinäisiä Historiallisen Osakunnan kokouksia».

Ei ole tässä tilaisuutta edes pääpiirtein esittää Historiallisen Osakunnan toimintaa; tyydyn vain viittaamaan hiljan, viisi vuotta sitten ilmestyneeseen Historiallisen Seuran juhlaulkaisuun, jossa Osakunnastakin on muistokuvaus. Osakunta tuli olemaan kokonansa Yrjö-Koskisen johdossa ja elämään hänen intonsa ja työnsä varassa. Hän se ahkerimmin oli kokouksissa läsnä, yhdentoista vuoden aikana kaikissa kokouksissa paitsi yhdessä, johon sairaus esti häntä saapumasta. Hän se sihteerinä järjesti ohjelmat, suunnitteli tutkimus- ja julkaisutyöt — m.m. aloittaen »Historiallisen Arkiston» —, hän se innostutti sekä Osakunnan jäseniä että muitakin vanhempia ja nuorempia tutkimuksiin ja historiallisten lähteiden keräilyyn.

Historiallisessa Osakunnassa suoritettu työ ja sen tulokset näkyvät Yrjö-Koskista yleensä tyydyttäneen. Parhaiten ilmenee hänen käsityksensä sekä Osakunnan pyrkimyksistä että sen työsaavutusten laadusta niistä vuosikertomuksista, joita hän sihteerinä laati. Nelivuotisen kokemuksen nojalla hän v. 1868 lausuu m.m.: »Se, mikä kehoitti historiantutkijoita yhtymään Osakunnaksi Kirjallisuuden Seuraan eikä erilliseksi järjestöksi, ei ollut paljastaan joku toivottu apu ja suoja, jota vanhempi seura saat-

toi tälle uudelle yritykselle antaa; se oli paljoa enemmän tarve osoittaa ja teroittaa, että Suomen historian tutkimus ei ole paljaastansa tieteellistä, vaan etenkin kansallista työtä. Lyhyenä vaikutusaikanaan on Osakunta koettanut pysyä tässä periaatteessaan kiinni ja on luopumatta pyrkinyt alustelemaan sitä teosta, jota kansallistuntomme paraikaa kipeämmästi kaipaa, nimittäin kansallisen historian esitystä täydellisessä jaksossa. Mitä Osakunta yhtiönä on voinut siihen tehdä, on tietysti ollut erinäisten seikkain selvittäminen, yksityisten tekoasiain keksiminen, yleensä kaikenlaista kyllä tärkeätä, vaikka pientä tutkimustointa.»

V. 1872 vihdoin oli valmiina »Suomen kansan historia». Samoihin aikoihin oli Yrjö-Koskisellemme selvinnyt, että oli tullut aika historiantutkijainme järjestön täysin itsenäistyä. Aluksi hänen mielessään kangasti ajatus valtion varoin ylläpidettävästä historiallis-ärkeologisesta akatemiasta; hän oivalsi, että itse tutkimustyö sinänsä ja senlisäksi lähdeainehiston ja tutkimuksen tulosten julkaiseminen vaati enemmän varoja kuin voitiin saada kokoon yksityisten toimesta. Tällaisen akatemian perustamisesta hän teki anomusehdotuksen vuoden 1872 valtiopäivillä. Ehdotus kohatasi kuitenkin ankaraa vastustusta, osaksi Yrjö-Koskisen yleisten mielipiteiden ja erikoisesti hänen historiallisen käsityskantansa vastustajain, osaksi Suomen Tiedeseuran jäsenten taholta, jotka viimeksimainitut pelkäsivät seuransa menettävän asemansa kaiken tieteellisen työn keskuksena. Pitkien väittelyjen jälkeen ehdotus raukesi.

Mutta Yrjö-Koskinen työtovereineen ei luopunut suunnitelmansa olennaisimmasta osasta, itsenäisen seuran perustamisajatuksesta. Maaliskuussa 1874 jätettiin senaattiin pyyntö saada perustaa Suomen Historiallinen Seura, jonka jäsenistö akatemiain tapaan olisi lukumäärältään rajoitettu, ja anomus vuotuisen 3,000 markan apurahan myöntämisestä sen julkaisutoimintaa varten. Perusteluissa vedotaan siihen yleiseen havaintoon, että tärkeimpänä tieteellisen tutkimuksen menestymisen ehtona on yhteenliittyminen, ja katsotaan senvuoksi olevan peräti luonnollista, että »myös Suomen kansan historian tutkijat haluavat hank-

kia tieteelleen sitä tukea ja sitä elähyttävää herätystä, jota yhteinen työ useiden yhtynein voimin tuottaa». Kokonainen vuosi meni anomuksen käsittelyyn. Jälleen pääsivät sekä henkilökohdattaiset että yleisempää laatua olevat näkökohdat, ilmeisesti varsinkin ensinmainitut, vaikuttamaan useihin niistä lausunnoista, joita senaatti asiasta pyysi, ja lopputuloksena oli, että senaatti tosin puolsi luvan myöntämistä seuran perustamiseen, mutta epäsi apuraha-anomuksen. Hallitsija hyväksyi senaatin kannan, ja vihdoin vahvistettiin helmikuun 25 päivänä 1875 Suomen Historiallisen Seuran säännöt.

Katkeralla mielin Yrjö-Koskinen, josta tuli Historiallisen Seuran ensimmäinen esimies ja sen liikkeellepaneva voima, vuosikokouksessa pitämässään esitelmässä, jonka kuvaavana nimenä oli »Onko Suomen kansalla historiaa?», totesi sen ynseyden, jolla valtiovalta oli kohdellut kansansa historian tutkimusta. Mutta sitkeästi ja intomielin tehtiin Seurassa työtä tulevaisuuteen luottaen, vaikka taloudellinen pohja olikin tyhjistä luotava. Aluksi kerättiin jäsenten kesken pieniä rahamääriä välttämättömyimpien kulujen peittämiseksi, ennen pitkää alkoi tulla lahjoituksia yksityisiltä, v. 1882 myönsivät valtiosäädyt ensimmäisen apurahan Längmanin lahjoitusrahastosta, tilapäisiä avustuksia antoi vihdoin hallituskin silloin tällöin, mutta vakinainen valtioapu saatiin vasta v. 1914. Ensimmäisessä Seuran vuosikokouksessa v. 1875 ilmoitettiin rahavarojen yhteissumma 84 markaksi; nyt on niitä noin puolitoista miljoonaa. Niinpä on myös Seuran julkaisu-toiminta kasvamistaan kasvanut: teos teoksen, sarja sarjan perästä on lähetetty julkisuuteen. Ja yhä huomattavamaksi on vakiintunut Seuran keskeinen asema maamme historiantutkimuksessa, senkin jälkeen kun on syntynyt arvokkaita erikoisseuroja historiatieteen eri aloja vaalimaan.

Yrjö-Koskisen työ Historiallisen Seuran hyväksi on kantanut kauniita hedelmiä. Monet tärkeät ja suuritoiset tehtävät valtiol-lisen ja yhteiskunnallisen elämän alalla tosin vetivät hänet pian-kin syrjemmäksi Seuran aktiivisesta työstä, mutta hänen raken-tamallaan pohjalla ovat hänen työtoverinsa, oppilaansa ja näiden oppilaat voineet edelleen kehittää yhteistoimintaa ja valloittaa

yhä uusia aloja kansallisen historian tutkimuksen piiriin. Eikäpä Yrjö-Koskinen itsekään täysin vetäytynyt syrjään. Milloin aika suinkin myönsi, oli hän mukana Seuran kokouksissa, piti esitelmiä ja teki tärkeitä aloitteita. Vielä vuodeksi 1899—1900 hän antoi valita itsensä Seuran esimieheksi, ja vielä v. 1903, kuolinvuoteen, hän saapui Seuran kokouksiin.

Monille Suomen kansan historian eri aloille Yrjö-Koskinen kohdisti tutkimustyönsä. Mutta syvimmin hän oli tunkeutunut keskiajan ja uskonpuhdistusajan yhteiskunnalliseen ja valtiolliseen rakenteeseen ja elämänmuotoihin. Historiallinen Seura on iloinen ja ylpeä saadessaan perustajansa 100-vuotispäivänä omistaa hänen muistollensa tänään valmistuneen ensimmäisen osan uutta ja upeata, alallaan ainutlaatuista julkaisusarjaansa, Suomen vanhimpain maakirjain faksimilepainosta, joka tarjoaa tutkijoille entistä paremmat mahdollisuudet niiden keski- ja uuden ajan siirtymäkauden probleemien ratkaisemiseen, joiden käsitteelyyn Yrjö-Koskinen uhrasi suuren osan harvinaista tiedemies-kykyään.

2 §.

Esimiehen ilmoitettua, että Seura siirtyy käsittelemään määraaikaiselle kokoukselle kuuluvia asioita, merkittiin pöytäkirjaan, että painosta oli valmistunut juhlaulkaisuna Varsinais-Suomen maakirja v:lta 1540, joka julkaisu oli omistettu Yrjö-Koskinen muistolle. Julkaisua jaettiin tutkijajäsenille ja eräille Yrjö-Koskinen omaisille. Esimies myös lausui kiitokset arkistonhoitaja John E. Roosille, joka vaivojaan säästämättä oli valvonut painatustyötä.

3 §.

Tarkastettiin lokak. 27 p:nä pidetyn kokouksen sekä marrask. 9 p:nä pidetyn vuosikokouksen pöytäkirja.

4 §.

Uudeksi tutkijajäseneksi valittiin yksimielisesti toht. Kaarlo Österbladh.

5 §.

Suomen Yleisradio O.Y:n kirjelmän johdosta, jossa pyydettiin Seuraa tekemään edustamaltaan alalta ehdotuksia esitelmäaiheiksi, päätettiin vastata, että Seura aikoo toistaiseksi asettua yhteistoimintaan Historian Ystävien Liiton kanssa ja sille ilmoittaa esitelmäaiheista ja esitelmänpitäjistä, kun se saa sellaisia tietoonsa.

6 §.

Ilmoitettiin Johtokunnan puolesta, että vaikka Maakirjatolimikunta oli saanut Seuralta valtuuden hoitaa Varsinais-Suomen vanhimman maakirjan painatusta, niin se oli katsonut tarkotuksenmukaiseksi, että myös Seuran Johtokunta saisi harkita muutamia julkaisua koskevia kysymyksiä. Tarkastettuaan toimikunnan ehdotuksia Johtokunta oli katsonut sopivaksi, että mainittu maakirja tulisi ensi numerona sarjaan »Suomen vanhimmat maakirjat», että se omistettaisiin Yrjö-Koskisen muistolle ja että painoksen suuruus oli oleva 750 kpl., joista loistopainosta 100 kpl., sidottuja 300 ja nidottuja 350, jonka ohella toimikunnan ehdotus nimilehdeksi ja alkusanoiksi hyväksyttiin. Tämän ilmoituksen lisäksi Johtokunta esitti Seuran päätettäväksi, että hinnaksi määrättäisiin loistokappaleelta 200 mk., sidotulta 150 mk. ja nidotulta 120 mk., sekä pyysi valtuutta saada lähemmin määrätä juhlaulkaisun jakamisesta. Nämä esitykset hyväksyttiin.

7 §.

Päätettiin Johtokunnan esityksestä jakaa Hist. Arkiston 38:s osa myös niille kuopiolaisille jäsenille, jotka oli hyväksytty lokakuun kokouksessa.

8 §.

Päätettiin kutsua Seuran asiamieheksi Tampereelle, mistä entinen asiamies oli muuttanut toiselle paikkakunnalle, pankinjohtaja Julius Koskinen.

9 §.

Merkittiin pöytäkirjaan, että lokak. kokouksen pöytäkirjan 5 §:ssä mainittujen asiakirjain joukkoon luetut Ävikin kartanosta tulleet, neiti Sohlmanin keräämät ja Valtionarkistoon jätetyt paperit olivat annetut Valtionarkistolle lahjana eivätkä niin ollen olleet Seuran omaisuutta.

10 §.

Siirryttiin senjälkeen kuulemaan yhdessä Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran kanssa esitelmää, jonka toht. Jalmari Jaakkola piti aineesta Lisiä 1200-luvun kirkollis-maallisen ylimystömme historiaan (julkaistu Hist. Arkistossa n. 39), ja joka esitelmä aiheeltaan läheisesti liittyi niihin tutkimuksiin, joiden tuloksia Yrjö-Koskinen tasan puoli vuosisataa sitten esitti Suomen Hist. Seuran vuosikokouksessa.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous tammik. 26 p. 1931.

Läsnä olivat esimies K. Blomstedt sekä tutkijajäsenet J. Jaakkola, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, J. Rinne, G. Suolahti, W. Tawaststjerna ja allekirjoittanut, sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta yksi henkilö.

1 §.

Valtionarkeologi Juhani Rinne piti esitelmän Ragwaldasta ja Kalandista.

Esitelmässään toht. J. Rinne kiinnitti huomiota professorien O. J. ja A. M. Tallgrenin viime syksynä Suomen Itämaisen Seuran kustannuksella julkaisemaan tutkimukseen Idrisin noin puolivälissä 1100-lukua kirjoittaman maantieteen Pohjoismaita koskevasta osasta, jossa m.m. ylempänä mainitut kauppapaikat tulevat mainituiksi. Ragwaldan soveltavat tutkijat Ulvilan Rava-

niin Kokemäenjoen varrella ja Kalandin taas Männäisten joki-laaksoon Uudellakirkolla (T. I.), jota seutua, kuten tunnettua, historiallisissa lähteissämme kutsutaan sekä Kalandin että Kalais-ten nimellä. Näihin tutkimuksiin liittyen teki tohtori R. selkoa niistä alustavista tutkimuksista, joita hänen toimestaan on toimitettu mainituilla seuduilla.

Ulvilassa on aikaisemmin entiseksi Ulvilan kaupungin paikaksi otaksuttu Liikistön entistä saarta Kokemäenjoessa Ravan-ninkylän kohdalla. Tällä saarella totesi puhuja viime keväänä sekä vanhan kirkon paikan että jäännöksen kaaren muodosta-vasta harmaakivimuurista, joka on rajoittanut melkolailla laa-jemman alueen kuin tavallisen hautausmaan. Tämän johdosta toimitettiin paikalla kaivauksia, jolloin niiden suorittaja inten-dentti I. Kronqvist paljasti mainitun kirkon perustuksen. Kirkko on ollut puusta, mutta aiottu uusia kiveen, jolloin työ on päät-tynyt alustavaan perustusten tekoon. Kun Ulvilan nykyinen kirkko on tullut rakennetuksi 1300-luvun alkupuolella ja siihen sisältyy erinäisiä muistoja sitä vanhemmasta kirkosta, näyttää mainittu kirkon rakennustyön keskeytyminen johtuneen sillä vä-lin päätetystä kirkon siirtämisestä toiseen paikkaan. Kirkon siir-tämiseen ei taas näytä olleen ymmärrettävää syytä itse kirkon kannalta, koska paikka tiheään asutuksen keskellä on sille var-maan ollut sovelias. Mutta maatumissyistä on paikka käynyt so-pimattomaksi kaupalle, jonka vuoksi uusi paikka oli sille etsit-tävä. Kauppapaikan siirtoa seurasi nähtävästi kirkkokin, joten molemmat tulivat nykyisen kirkon tienoolle. Uudella paikallaan sai Ulvilan kauppakeskus v. 1365 kaupunginoikeudet.

Kalannin kauppapaikka on puhujan arvelun mukaan ollut Männäisten joen polvessa Uudenkirkon nykyisen kirkon seudulla. Myöhemmin sekin siirtyi Männäisten kylään, sillä sen kohdalla oleva koski pysäytti kaupan maatumisen edistyessä kosken ala-puolella. Muistona aiemmista olosuhteista ovat Männäisten mark-kinat, jotka vietettiin P. Olavin, kirkon nimipyhimyksen päi-vänä, mikä osoittaa niiden alkuperäistä yhteyttä kirkkojuhlan kanssa. Kun paikka sitä paitsi on ainoa kohta, joka joen pohjois-puolella on joutunut varhaisen ruotsalaisen asutuksen valtaan,

osoittaa sekin, että sillä on ollut erikoista merkitystä, mikä on sen tehnyt ruotsalaiselle valtaukselle halutuksi.

Idrisin Ragwaldan ja Kalannin kauppakeskuksille näyttää siis niiden oletetuilla paikoilla olevan paikallisiakin edellytyksiä, joiden seikkaperäinen tutkimus kuitenkin vasta voi antaa lopullisen ratkaisun asiassa.

2 §.

Tarkastettiin edellisen joulukuun 8 p:nä pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Koska n.s. Mustan kirjan painos oli loppunut ja oli tarpeellista saada tutkijoita varten täysin varma ja virheetön laitos, päätettiin Johtokunnan ehdotuksesta ryhtyä sitä julkaisemaan samanlaista menetelmää käyttäen, jota oli sovellettu maakirjaan. Hallitukselta oli pyydettyävä avustusta 70,000 mk. ja Seura oli varaava tarkoitukseen omia varojaan 30,000 mk., josta tänä vuonna 15,000 mk. ja seuraavana vuonna saman verran.

4 §.

Vahvistettiin tulo- ja menoarvio toimivuotta varten Johtokunnan ehdottamassa muodossa.

5 §.

Luettiin lehtori Lauri Kuusanmäen tiedonanto apurahan käyttämisestä. Seura lausui odottavansa, että hän niin pian kuin oli mahdollista ryhtyisi suorittamaan tehtävää, jota varten apuraha oli annettu.

6 §.

Viipurissa olevan asiamiehen lehtori J. P. Tirkkosén ilmoitetua haluavansa luopua asiamiehen toimesta päätettiin pyytää asiamieheksi lehtori Aarne Vartiainen.

7 §.

Esimies tiedusteli Tieteellisen keskuslautakunnan puolesta, suostuisiko Seura ottamaan valvoakseen sortovuosien aikaista aktiivista liikettä koskevan lähdeaineksen keräämistä, johon tarkoitukseen useiden huomattavien henkilöiden allekirjoittamassa ja Opetusministeriölle jätetyssä anomuksessa oli pyydetty valtionavustusta, sekä hoitamaan rahavaroja. Seura, joka piti tehtävää tärkeänä, päätti Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti antaa myönteisen vastauksen. Valvonta jätetään toimikunnalle, johon kutsutaan jäseniksi toht. Herman Gummerus, toht. Yrjö Ruutu ja kouluneuvos Einar Fieandt, jotka henkilöt olivat lupautuneet anomuksen allekirjoittajien puolesta työtä valvomaan, sekä prof. Einar Juvelius ja kouluneuvos Gunnar Sarva. Johtokunta sai valtuuden määrätä toimikunnan puheenjohtajan. Palkkioiksi jäsenille oli omista keräysvaroista varattava jokin summa.

8 §.

Tehtiin Seuralle ilmoitus siitä, mitä Johtokunta oli, Seuralta saamansa valtuuden nojalla, päättänyt juhlanjulkaisuna ilmestyneen maakirjan jakamisesta.

9 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli valtuuttanut sihteerin hankkimaan kokouskutsukortteja ja kirjepaperia tarpeellisen määrän.

10 §.

Ilmoitettiin Johtokunnan päättäneen ottaa Tieteellisten Seurain talon vahtimestarin Torsten Melénin Seuran julkaisujen jakajaksi Helsingissä, koska varastomestari Wilhelmsson oli halunnut vapautusta tehtävästä.

11 §.

Seuralle oli jätetty toht. Th. O. Acheliksén laatima luettelo suomalaisista opiskeli- ja opettajista Jenan yliopistossa 1558—1850 otet-

tavaksi Historialliseen Arkistoon. Kirjoituksen tarkastaminen jätettiin prof. G. Reinin ja sihteerin tehtäväksi.

12 §.

Lähetystön kanslisti T. Hovilainen oli Seuralle lähettänyt Suomea koskevia leikkeitä tanskalaisista sanomalehdistä. Lähjoittajalle oli kiitoskirje lähetettävä.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous helmik. 23 p. 1931.

Läsnä olivat esimies K. Blomstedt, tutkijajäsenet K. R. Melander ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta maisterit E. Osmonsalo, R. Rosén, Y. Nurmio ja H. A. Turja.

1 §.

Maist. E. Osmonsalo piti esitelmän aineesta »Ruotsin-vastaista rajaa koskevia kysymyksiä 1800-luvun alkupuolella». Luotuansa katsauksen Suomen rajapolitiikan lähdeaineistoon painostaen erikoisesti valtiosihteerinviraston arkiston sisällön runsautta, esitelmänpitäjä siirtyi käsittelemään kysymystä Suomen ja Ruotsin välisestä rajasta Pohjanlahdella ja tuli siihen lopputulokseen, että Ruotsi ja Venäjä Haminan rauhanteossa ja v:n 1810 rajanjärjestelyssä jakoivat keskenänsä vesialueen, mikä selvästi ilmenee v. 1810 tehdystä rajakartasta. Rajaolojen järjestämisessä v:n 1810 jälkeen Tornionjoessa olevat saariniityt tuottivat suuria vaikeuksia tilusvaihdossa niiden monimutkaisten omistusolojen vuoksi, jotka niihin nähden olivat vallalla. Näitä olosuhteita valaisi esitelmöitsijä kartan avulla liittäen esitykseensä eräitä numerotietoja sekä näytteen kansanomaisesta nautintajakotavasta. Lopuksi kosketeltiin esityksessä kysymystä Suomen ensimmäisestä edustuksesta rajaneuvotteluissa sekä mielialaa rajaseudulla v. 1809—1823 välisenä aikana rettelöitten lopulliseen sovintoon asti.

Esitelmän johdosta syntyneeseen keskusteluun ottivat osaa toht. Blomstedt sekä prof. Melander ja esitelmänpitäjä.

2 §.

Tarkastettiin tammik. 26 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Luettiin seuraava Postihallituksen tammik. 29 p. 1931 päivätty kirjelmä.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Kirjelmässä N:o III. 1107, maaliskuun 18 päivästä 1929 on posti- ja lennätinhallitus Seuralta tiedustanut, voisiko se suositella jotain sopivaa henkilöä, joka ottaisi valmistakseen Suomen postilaitoksen 300-vuotisriemujuhlaksi painatettavan Suomen postilaitoksen historian, minkä ohessa posti- ja lennätinhallitus on ilmoittanut, että Ruotsin postiylihallituksessa palveleva posti-assistentti Paul Heurgren olisi suostuvainen hankkimaan kaiken aineiston, joka tarvittaisiin mainitun historian kirjoittamista varten vuoteen 1809.

Edellämainittuun kirjelmään toukokuun 28 päivänä 1929 antamassaan vastauksessa on Seura ilmoittanut päättäneensä valmistaa maisteri P. O. Roineelle tilaisuuden jatkaa kesän aikana hänen postihistoriaa koskevia tutkimuksiaan, jotta saataisiin nähdä, missä määrin häntä voitaisiin käyttää postihistorian kirjoittamisessa.

Siihen nähden, että kyseellisen työn suorittaminen on verrattain kiireellinen posti- ja lennätinhallitus kunnioittaen täten pyytää, että Seura tahtoisikin ensi tilassa tehdä lopullisen ehdotuksensa asiassa.

John Palmgren.

Matti Andersson.

Johtokunnan esityksen mukaisesti päätettiin vastata, että koska useat seikat vielä kaipaavat selvitystä, niin Postihallitusta pyydetään määräämään puolestaan edustajia, jotka neuvottelisivat selvitystä kaipaavista kysymyksistä Seuran asettaman postihistoriakomitean kanssa, minkä jälkeen vasta Seura voisi tehdä lopullisen ehdotuksensa. Kirjelmässä on mainittava, kutka postihistoriakomitean jäsenet ovat, sekä syy, miksi maist. Roine ei ole voinut jatkaa postihistoriaa koskevia tutkimuksiaan.

4. §.

Esitettiin Turun akatemian kirjaston kirjelmä, jossa tiedustellaan, millä ehdoilla kirjasto voisi saada täydellisen sarjan julkaisua Todistuskappaleita Suomen historiaan. Päätettiin antaa kirjastolle lahjana ne osat, joita sillä ei vielä ollut ja joita oli riittävästi varastossa.

5 §.

Merkittiin, että Seuralle oli saapunut kutsu, joka koski osanottoa kesällä pidettävään pohjoismaiseen historiantutkijain kokoukseen.

6 §.

Päätettiin saapuneen kutsun johdosta, että Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran satavuotisjuhlassa Seuraa edustavat esimies ja sihteeri. Seuran puolesta jätetään juhlatilaisuudessa Kirjallisuuden Seuralle adressi. Johtokunta saa päättää adressin sanamuodosta sekä myös mahdollisesti esiintulevista edustusta koskevista seikoista.

7 §.

Luettiin lehtori Maija Ruutun kertomus saamansa apurahan käyttämisestä. Kertomus päätettiin ottaa pöytäkirjaan.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Keväällä 1929 Suomen Historiallinen Seura myönsi allekirjoittaneelle 6,000 markan suuruisen matka-apurahan arkistotutkimuksia varten Venäjällä. Aioin hankkiutua matkalle alkuke-

sästä 1929, mutta sainkin Neuvosto-Venäjän lähetystöstä matkalupa-anomukseeni kielteisen vastauksen. Siten olisi suunniteltu tutkimusmatka todennäköisesti jäänyt tekemättä, jollei Venäjällä suoritettavia arkistotutkimuksia johtava toimikunta olisi alkanut keräyttää Moskovan arkistoista Suomen historiaan liittyvää aineistoa ja hankkinut myös allekirjoittaneelle tähän työhön osallistuvana vaikeasti saatavaa matkalupaa.

Päästyäni tällä tapaa Venäjälle alkuvuodesta 1930 olin omissa töissäni maaliskuun 3 p:stä huhtikuun 24 p:ään käyden kuitenkin välillä sattuneina pääsiäispyhinä Suomessa. Mainitsin Historiallisen Seuran apurahaa hakiessani koettavani päästä käsiksi ent. Venäjän opetusministeriön ja Pietarin saksalaisen Pyhän Pietarin koulun arkistoihin. Edellinen sijaitsi LOZIA:ssa (Historiallisen Keskusarkiston pietarilaisessa osastossa), mutta jälkimmäistä, josta m.m. Venäjän arkistohallituksen johtaja Maksakov oli toimittanut tiedusteluja Moskovasta käsin, ei löytynyt mistään virallisesta arkistojen säilytyspaikasta. Sen jäljille pyrkiessäni kävin saksalaisen seurakunnan ent. piispan opastamana myös seurakunnan koulun viimeisen tarkastajan prof. Wulfiuksen puheilla. Herra W. kertoi, että arkisto takavarikoitiin häneltä n. 2 vuotta takaperin. Sain tietää takavarikoitsijan nimen ja osoitteenkin, mutta vaikka useampaan kertaan yritin, niin en tavoittanut tätä koskaan kotoa. Ilmoitin haaskelun tuloksista Pietarin arkistoviranomaisille, jolloin nämä arvelivat, että saksalainen arkisto saattoi hyvinkin olla heidän varastohuoneissaan, mutta että heidän käytettävissä olevilla voimillaan oli mahdotonta ryhtyä sitä etsimään, koska heille oli kertynyt vallan tavattomat määrät takavarikoitua ja järjestämätöntä arkistomateriaalia. Sittenmin tapasin opetusministeriön papereissa siksi runsaasti saksalaisen koulun kirjeenvaihtoa ja selontekoja, ettei se lisä, mikä alkuperäisessä arkistossa epäilemättä vielä olisi ollut, tuntunut enää niin perin korvaamattomalta. Työni kestäessä tarkastin, kopioin tai konekirjoitutin tarvitsemi kohdat seuraavista asiakirjanipuista:

Журналы комиссии об учреждении училищ 1782—86.

Журналы и определения комиссии об учреждении училищ 1787—1788.

Определения комиссии об учреждении училищ 1789—1803.

Журналы главного училищного правления 1803—1812.

По высочайшему повелению о переименовании С.-Петербургского немецкого училища при церкви Св. Петра главным народным училищем для всех российских подданных, язык немецкий употребляющих . . .

По высочайшему повелению о ежегодном отпуске из казенных палат Рижской, Ревельской и Выборгской на содержание управы немецких училищ при церкви Св. Петра по 600 рублей с каждой, из собираемых в таможах с привозных и отвозных товаров пошлин.

Об отступлении немецкого училища при церкви Св. Екатерины от установленных правил при обучении юношества.

Об отрешении состоящаго при главном немецком училище церкви Св. Петра директором Колбе от должности.

Об открытии Выборгского главного народного училища и о снабжении оного учителями и учебности пособиями.

Об открытии в Риге и Ревеле главных народных и прочих училищ и о снабжении оных учителями и учебными пособиями.

Об открытии в С.-Петербургской губернии училищ, с назначением училищных чиновников и отпуском учебных книг и прочих пособий.

По циркулярному предложению об истребовании от всех приказов общественного призрения в установленное время срочных ведомостей об училищах.

Ведомости о состоянии Выборгских училищ с 1789 по 1803 год.

Ведомости о состоянии Лифляндских училищ с 1789 по 1803 год.

Ведомости о состоянии Ревельских училищ по Эстляндской губернии с 1789 по 1803 год.

О состоянии народных училищ и пансионов в России,

числа учащихся и учащихся ведомства комиссии об учреждении народных училищ с 1783 по 1803 год.

О распределении семинаристов учительской семинарии воспитывавшихся на содержании комиссии об учреждении народных училищ учителями по школам ведения сей комиссии, в 6 разных губерниях и уездах империи учреждаемых . . .

Об свидетельствовании находящихся в С.-Петербурге частных пансионеров и испытании содержателей оных и состоящих при них учителей . . .

О награждении чиновников Эстляндской, Выборгской, Лифляндской дирекции училищ за выслугу лет следующими чинами.

О распоряжениях попечителей учебных округов по устройству учебных заведений вверенных им округов.

Об определении директоров училищ и учителей в разные учебные заведения по ведомству министерства народного просвещения.

О введении в употребление в гимназиях и уездных училищах Дерптского учебного округа начальных правил русского языка . . . и об учреждении в сем округе учебного заведения по песталоцциеву способу.

Об устройстве учебной части в Виленском учебном округе.

О неопределении в пасторы, кто не обучался в Дерптском университете и о постановлениях для гимназий и уездных училищ Дерптского учебного округа.

О постановлениях к лучшему надзору за училищами Дерптского университета.

Об устройстве и открытии училищ в Дерптском учебном округе.

О штате Дерптского университета и разделении губерний учебный округ составлять долженствующих.

По отчетам о состоянии Дерптского университета и его учебного округа с 1803 по 1828 г.

О правилах для производства следствия над училищными чиновниками по Дерптскому учебному округу.

О составлении положения об учреждении приходских училищ в округе Дерптского университета.

О предложениях к учреждению приходских училищ в России.

Terijoella helmikuun 12 p:nä 1931.

Maija Ruuttu.

8 §.

Toht. Th. Acheliksen kirjoitus, jota oli tarjottu otettavaksi Historialliseen Arkistoon, ja jonka Seuran määräämät henkilöt olivat tarkistaneet, päätettiin painattaa, kun se olisi muodostettu painokuntoon, minkä suorittaminen oli jätettävä toht. V. A. Nordmanin tehtäväksi.

9 §.

Päätettiin antaa prof. K. R. Melanderille hänen valmistumassa olevasta teoksestaan 25 tekijäkappaletta.

10 §.

Päätettiin määrätä prof. Melanderin valmistumassa olevan teoksen hinnaksi 60 mk. ja prof. Cederbergin teoksen hinnaksi 50 mk.

11 §.

Ilmoitettiin Johtokunnan päättäneen, että jos Seuran edellisen kokouksen pöytäkirjan 7:ssä §:ssä mainittu toimikunta asetetaan, niin puheenjohtajaksi tulee prof. Einar Juvelius, joka myös oli ilmoittanut ottavansa toimen vastaan.

12 §.

Ilmoitettiin Johtokunnan päättäneen, että jos pysyväinen jäsen haluaa vaihtaa nidotun kappaleensa maakirjaa sidottuun, niin hän voi sen tehdä, jos suorittaa Seuralle kappaleiden hinnan erotuksen.

13 §.

Ilmoitettiin, että Seuralle olivat lähettäneet suullisesti tai kirjallisesti tervehdyksensä ja kiitoksensa maakirjasta Tasavallan presidentti, Eduskunnan puhemies Kallio, pääministeri Svinhufvud, Opetusministeri, Opetusministeriön esittelijäneuvokset, prof. Antti Tulenheimo, maaherra L. W. Fagerlund, Helsingin yliopiston kirjasto, Ruotsin Kungl. Vitterhets-, Historie- och Antikvitetsakademia, Upsalan yliopiston kirjasto sekä Kielin yliopiston kirjasto.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous maalisk. 30 p. 1931.

Läsnä olivat esimies K. Blomstedt, tutkijajäsenet C. v. Bonsdorff, J. Jaakkola, K. R. Melander, J. Rinne, G. Suolahti ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta toht. A. Anttila ja maisterit Y. Nurmio, Eino Rinne, Toivo Rinne, R. Rosén ja H. A. Turja.

1 §.

Maist. Y. Nurmio piti esitelmän aineesta »Suomen sensuuri-viranomaisten suhtautumisesta A. I. Arwidssonin julkaisuihin 1820-luvun lopulla».

Huomautettuaan ensin Arwidssonin ja hallitusvallan välillä vuosina 1821 ja 1822 sattuneista ristiriidoista, jotka pakottivat Arwidssonin siirtymään pois maasta, ryhtyi esitelmöitsijä selostamaan eräitä hänen julkaisuyrityksiään ja niiden Suomessa aiheuttamia toimenpiteitä.

Ruotsissa ilmestyi v. 1827 Arwidssonin toimittamana uusi painos jo aikaisemmin ruotsinnetusta prof. Rühnin alunperin saksankielisestä teoksesta »Finland und seine Bewohner». Teos oli tarkoitettu etupäässä Suomea varten, mutta eräät A:n tekemät lisäykset muodostuivat pahaksi esteeksi sen maahan pääsulle. Ulkomailta tuleva kirjallisuus oli tähän aikaan ankaran tarkas-

tuksen alaisena, ja kun prokuraattori Walleen, jonka virkatehtäviin sensuroiminen kuului, tarkasti puheenaolevaa kirjaa, havaitsi hän eräiden A:n tekemien lisäysten olevan epäilyttävän laatuaisia. Hän ei kuitenkaan katsonut voivansa tässä tapauksessa itse ratkaista, miten kirjan suhteen oli meneteltävä, vaan pyysi silloiselta kenraalikuvernööriltä A. Zakrewskilta neuvoa. Tälle taas A:n sen aikainen Suomessa olo oli tuottanut paljon huolta ja peläten sekä A:n että hänen kirjansa vaarallista vaikutusta hän 18/6 1827 sai keisarin antamaan määräyksen, että kirjaa ei saanut päästää Suomeen ja että A. oli heti karkoitettava maasta.

Seuraavana vuonna tuotti A. taas uutta huolta viranomaisille. Hän oli nuoruudenystävänsä, Turun hovioikeuden virkamiehen, Torsten Molanderin kehoituksesta ryhtynyt suunnittelemaan Caloniuksen »koottujen teosten» julkaisemista. Zakrewski sai salaisen postisensuurinsa avulla tiedon tästä ja ryhtyi heti ottamaan tarkempaa selvää asiasta. Prokuraattori rauhoitti häntä ilmoittamalla, että suunniteltu julkaisu tulisi olemaan täysin vaaraton. Z. oli samanaikaisesti Turun hovioikeuden presidentiltä tiedustellut, mitä tämä tiesi Molanderin ja Arwidssonin välisistä salaisista suhteista. Presidentti vakuutti Molanderin pysyvän erillään kaikista epäilyttävistä yrityksistä. Zakrewskin Molanderiin kohdistama epäily oli kuitenkin peloittanut viimeainittua niin pahoin, ettei tämä uskaltanut ryhtyä keräämään teokselle ennakkotilailia, vaikka A. oli häntä siihen pyytänyt. Caloniuksen teokset pääsivät kuitenkin valmistuttuaan vapaasti Suomeen, mutta Zakrewskin toimenpiteet ja niiden vaikutukset kuvastavat selvästi sitä synkkää taantumussuuntaista hallitusjärjestelmää, mikä Nikolai I:n aikana Suomessa vallitsi.

Esitelmän johdosta syntyneeseen keskusteluun ottivat osaa toht. K. Blomstedt, professorit K. R. Melander ja G. Suolahti sekä esitelmänpitäjä.

2 §.

Tarkastettiin helmik. 23 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Johtokunnan ehdotuksesta päätettiin ottaa pöytäkirjaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle sen 100-vuotisjuhlassa jätetyn adressin teksti. Se kuuluu:

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle.

Kauniiden, kunniakkaiden muistojen päivänä, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran satavuotispäivänä, pyytää sen tytärseura, Suomen Historiallinen Seura esittää kunnioittavan, hartaan kiitollisuutensa ja lausua sydämellisen onnentoivotuksensa uutta satavuotistaipaletta aloitettaessa

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on ensimmäisestä alustansa alkaen syvästi käsittänyt sen merkityksen, mikä kansalle on sen entisyyden tuntemisessa, se on polkenut uusia latuja historian-tutkimukselle, se on lämmöllä vaalinut kansallisen menneisyyden muistoja. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran piiristä on ajan täytyttyä syntynyt historianantutkijaimme oma erikoisseura, jonka tehtävänä on ollut edelleen kehittää niitä aatteita ja niitä menetelmiä, jotka Suomalaisen Kirjallisuuden Seura historianantutkijaimmekin ensimmäisenä johtavana järjestönä on tutkimukselle asettanut. Ja vielä eronkin jälkeen Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on vilpittömällä harrastuksella pysynyt kiinteässä yhteydessä tytärseuransa kanssa. Itsekin on Suomalaisen Kirjallisuuden Seura yhä monella muotoa toiminut Suomen historianantutkimuksen hyväksi. Erityisesti se on väsymättä ja suuria tuloksia saavuttaen pyrkinyt selvittämään suomalaisen henkisen viljelyksen vaiheita, suomalaisen kansallishengen kehitystä ja sen herätyksen ja voimistumisen hyväksi työskennelleiden kansalaisten, eritoten kansallisten suurmiestemme elämäntyötä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralta toivoo Suomen Historiallinen Seura vastakin sitä tärkeätä aatteellista tukea, jota se jo yli puolen vuosisadan on nauttinut, ja uskoo jatkuvan hyvän yhteistoiminnan tuottavan yhä runsaampia isänmaallisen työn tuloksia.

Helsingissä maaliskuun 16 päivänä 1931.

Suomen Historiallinen Seura.

Kaarlo Blomstedt.

Esimies.

K. W. Rauhala.

Sihteeri.

4 §.

Luettiin seuraava Opetusministeriön itsenäisyysliikkeen historian lähdeainesten keräystä koskeva maalisk. 11 p. 1931 päivätty kirjelmä.

Suomen Valtiokonttorille.

Tehdyn anomuksen johdosta ja Tieteellisen Keskuslautakunnan esityksestä on Opetusministeriö tänään tapahtuneessa esittelyssä nähnyt hyväksi raha-arpajaisten voittovaroista myöntää Suomen Historialliselle Seuralle tutkimuksien hyväksi, jotka tarkoittavat Suomen itsenäisyysliikkeen historian valaisemista ja joita reserviluutnantti Eino I. Parmanen on aloittanut sekä haluaisi laajemman suunnitelman mukaan jatkaa, tällä kertaa kolmekymmentäkahdeksantuhatta (38,000) markkaa, mistä summasta 15,000 markkaa on käytettävä jo viime vuodelta olemassa-olevien keräyksen lunastamiseksi, 18,000 markkaa puolen vuoden työn palkkioksi sekä 5,000 markkaa matkakustannusten peittämiseen. Samalla on Ministeriö määrännyt, että työn valvonta on uskottava Historiallisen Seuran asetettavalle ja palkkaamalle toimikunnalle, johon tulevat kuulumaan tohtorit Herman Gummerus, Yrjö Ruutu, Einar Fieandt, Gunnar Sarva ja professori Einar Juvelius sekä Seuran valittava puheenjohtaja, niin myös että keräyksen tulokset ovat luovutettavat valtionarkistolle kuitenkin siten, että luutnantti Parmasella on etuoikeus niiden käyttämiseen julkaisutarkoituksessa.

Lisävarojen myöntäminen puheenalaiseen tarkoitukseen jää riippuvaksi anojain tai mieluummin Historiallisen Seuran Ministeriöön aikanaan jättämästä eri anomuksesta, johon on liitetävä edellämainitun toimikunnan kertomus työn edistymisestä sekä hyväksyvä lausunto sen suorituksesta, mikäli toimikunta katsoo voivansa sellaisen lausunnon antaa.

Tämän niin myös että Valtiokonttorin tulee myönnetty 38,000 markkaa maksattaa Suomen Historialliselle Seuralle, jonka aikanaan tulee varojen käytöstä jättää Ministeriöön asianmukainen selostus, ja tästä johtuva meno tileihin merkitä 10 Pl. XIII luv. 2 momentin kohdalle saa Ministeriö Valtiokonttorin tiedoksi ja noudatettavaksi ilmoittaa.

Ministeri Paavo Virkkunen.

Vanhempi hallitussihteeri J. W. Kahiluoto.

Merkittiin, että kirjelmässä mainitun toimikunnan jäsenille oli lähetetty ilmoitus asiaa koskevista seikoista.

5 §.

Turun akatemian kirjastolta saapuneiden lisäselvitysten johdosta päätettiin, että kirjastolle annetaan ne osat sarjaa »Todistus-kappaleita Suomen historiaa», joita oli varastossa vähintään 50 kpl.

6 §.

Esitettiin maisterien Paavo Jurvan ja Helmi Helmisen apuraha-anomukset. Ne oli otettava huomioon, kun apurahat julistetaan haettaviksi, muiden hakemuksien joukossa.

7 §.

Päätettiin, että menoarvioon otetut apurahat nuoria historian tutkijoita varten julistetaan haettaviksi. Hakemukset oli toimitettava sihteerille viimeistään huhtik. 20 p:nä.

8 §.

Uusiksi pysyväisiksi kannattajajäseniksi hyväksyttiin maist. Vilho Osonen Tampereelta ja rehtori, maist. Arvi Pyhälä Kauha-joelta. Uudeksi vuosijäseneksi Johtokunta oli hyväksynyt maist. Toivo Rinteen Turusta.

9 §.

Tallinnan kaupunginarkiston kyselyn johdosta, suostuisiko Seura julkaisujen vaihtoon arkiston kanssa, päätettiin vastata, että Seura antaa vastedes ilmestyvät julkaisunsa, jos myös arkisto antaa vastaiset julkaisunsa Seuralle; entisten julkaisujen suhteen tehdään päätös myöhemmin, kun saadaan tietää, mitä main. arkisto haluaa, ja nähdään, mitä Seura voi luovuttaa.

10 §.

Maist. E. E. Kaila oli tarjonnut Seuran julkaisuihin otettavaksi väitöskirjaksi aiotun tutkimuksen »Pohjanmaa ja meri 1600- ja 1700-luvuilla». Päätettiin painattaa teos, jonka professorit V. Voionmaa ja G. Suolahti olivat tarkastaneet, sarjaan »Historiallisia Tutkimuksia» numerona 14. Seura ottaa itselleen 400 kpl. Painatus suoritetaan Suomalaisen Kirjallisuudenseuran kirjapainossa. Tekijälle joko myönnetään samanlaiset ehdot kuin aiemminkin väitöskirjojen julkaisijoille, nim. että Seura antaa avustusta kolme neljäsosaa tekijän lopullisista painatusmenoista ja maksaa itse omista kappaleistaan ylipainoksen hinnan, tai määrätään, että Seura maksaa pohjapainoksen ja tekijä ylipainoksen hinnan omista kappaleistaan. Tästä päätetään lopullisesti huhtikuun kokouksessa, kun oli saatu kirjapainosta tarkemmat kustannusarviot.

11 §.

Kotiseutututkimuksen Keskusvaliokunta oli lähettänyt vuosikertomuksensa v:ltä 1929 ja pyytänyt tietoja Seuran Kotiseututoiminnasta v:ltä 1930 ennen huhtik. 15 p:ää. Päätettiin, että vuosikertomus säilytetään Seuran arkistossa ja että Muistitiedon keräystoimikunta antaa pyydetty tiedot.

12 §.

Merkittiin pöytäkirjaan, että oli saapunut kutsu 4:nteen suomalais-ugrilaiseen kulttuurikongressiin, joka pidetään Helsingissä kesäk. 16—18 p.

13 §.

Suomen Sotatieteellinen Seura oli lähettänyt lahjana seuraavat teokset.

»Clausevitz sotateoreetikkona», kirj. J. O. Hannula

»Saksalaisten Saarenmaan retki», kirj. T. Viljanen

»Touko—kesäkuun hyökkäys», kirj. J. Turtola

»Gallipoli», kirj. K. Inkala

»Napuen taistelu», kirj. J. O. Hannula

»Ruotsi—Suomen sotilaspoliittinen ja strateeginen asema», kirj. V. A. M. Karikoski.

Lahjasta oli kiitoskirjelmä lähetettävä.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous huhtik. 27 p. 1931.

Läsnä olivat esimies K. Blomstedt, tutkijajäsenet A. Allardt, A. R. Cederberg, C. v. Bonsdorff, J. Jaakkola, E. Juvelius, B. Lesch, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Nikander, Juhani Rinne, G. Suolahti ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta maisterit K. Antell, Eino Rinne, R. Rosén, H. Varis, O. Nikula ja neiti Sigrid Rinne.

1 §.

Prof. G. Nikander piti esitelmän aineesta »Kampen om Päjaneskogarna i mitten av 1800-talet».

Föredragshållaren nämnde inledningsvis, att sågverksdriften i det dåtida Sverige-Finland tidigast utvecklade sig till storindustri — självfallet enligt 1700-talets anspråkslösa mått — i Fredrikshamnstrakten, där det mellan 1721 och 1742 uppstod ett tiotal vattensågar av »holländsk», finbladig typ. Två av dessa sågar lågo vid Kymmene älv, som härigenom togs i användning för industriell drift av större omfattning än böndernas och herr-

gårdarnas mjölkvarnar tidigare ägt. Efter 1743 fortsatte handelsmännen i det nyanlagda Degerby-Lovisa såghanteringen och anlade flere sågar vid Kymmene älv och Päjänesjöns tillflöden. Lovisaborna exporterade sina »spanska bräder» med egna fartyg till Cadiz och hämtade i returfrakt salt till hemlandet. Denna patriarkaliskt ordnade affärsrörelse fortsattes till början av 1870-talet på gammalt sätt. På grund dels av den långa landtransporten från Päjäne till kusten och dels av omöjligheten att använda Kymmene älv som flottningsled, innan man lärt sig kringgå hindren vid Anjala och Högfors vattenfall, uppträdde ångsågarna i Päjänesystemet ett tiotal år senare än vid de andra vatten dragen och älvmynningsarna, och då genombrottet äntligen skedde omkr. 1870, deltog Lovisaborna icke i de nya företagen, varemot affärsmän från Fredrikshamn och Viborg gjorde en stor insats i trävaruindustrins utveckling i Kymmenedalen. Det huvudsakliga av föredragets innehåll kommer att publiceras i II delen av Lovisa stads historia.

Keskusteluun, joka syntyi esitelmän jälkeen, ottivat osaa prof. Melander, tohtorit Allardt ja Lesch sekä esitelmänpitäjä.

2 §.

Tarkastettiin maalisk. 30 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Päätettiin maist. E. E. Kailan teoksen painatusta koskevassa kysymyksessä, jonka lopullinen ratkaisu oli siirretty tähän kokoukseen, että Seura maksaa pohjapainoksen hinnan 400 kappaaleelta, tekijä taas ylipainoksen hinnan ja lisäksi ottaa osaa latomiskustannuksiin sellaisella summalla, että hänen kustannuksensa nousevat kaikkiaan 6,000 markkaan.

4 §.

Luettiin maist. Eino Rinteen kirjelmä, jossa hän pyytää apurahaa luetteloiden laatimiseksi Länsi-Suomen kartanojen arkis-

toista. Päättiin lykätä asia muistitiedon keräystoimikunnan harkittavaksi, minkä jälkeen Johtokunta saa asian ratkaista.

5 §.

Otettiin ratkaistavaksi kysymys haettavina olleiden apurahojen jakamisesta. Kaikkiaan oli niitä hakenut kahdeksan henkilöä; maist. Paavo Jurva, jonka hakemus mainitaan edellisen kokouksen pöytäkirjassa, oli peruuttanut hakemuksensa. Päättiin, että maist. Helmi Helmiselle annetaan 4,000 mk. kahden kuukauden matkaa varten Ruotsiin syyskauden juhlia ja joulua koskevan tutkimusaineksen keräämiseksi; ja kun pidettiin suotavana, että hän saisi avustusta myös muistitiedon keräysvaroista, lykättiin asia siltä osalta keräystoimikunnan harkittavaksi ja Johtokunta valtuutettiin asia ratkaisemaan. Edelleen annettiin maist. E. Osmonsalolle n. 4 kk:n tutkimusmatkaa varten Ruotsiin arkistotutkimuksien tekemiseksi 19-vuosisadan rajankäyntiasioden valaisemista varten 8,000 mk., maist. Pentti Renvallille 11,000 mk. arkistotutkimusten tekemiseksi Puolan arkistoissa päämääränä selvittää puolalaisruotsalaista konfliktia 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa, sekä maist. Jussi Saukkoselle 2,000 mk. käsityöläisammattikuntia koskevien arkistotutkimuksien tekemiseksi kotimaassa. Vielä päätettiin varata 5,000 mk. ehkä annettavaksi yliopp. Paavo Roineelle, riippuen siitä, mitä postihistoriakomitea esittää Seuralle, ja ehdolla, että hän ensin suorittaa fil. kand. tutkinnon. Maist. A. Miettisen ja Toivo Rinteen sekä toimittaja S. Rissasen hakemukset lykättiin muistitiedon keräystoimikunnan käsiteltäviksi, jonka jälkeen Johtokunta sai niistä päättää. Apurahan saajien oli annettava vuoden kuluessa kertomus apurahain käyttämisestä Seuralle.

6 §.

Prof. A. R. Cederbergin pyynnöstä päätettiin antaa n. 150 mk. palkkiona prof. Oiva Tallgrenille, joka oli tarkastanut prof. Cederbergin teokseen painetut ranskankieliset tekstit.

7 §.

Påttettiin, että Seuralle lätetetty Tieteellisten seurojen paikannimitoimikunnan kertomus v:lta 1930 jätetään arkistoon säilytettäväksi.

8 §.

Hyväksyttiin uudeksi pysyväiseksi kannattajajäseneksi opettajat Hilda Huntuvuori Kuurilasta.

9 §.

Ilmoitettiin, että Turun akademian kirjasto oli lähettänyt kiitoskirjeen siitä, että Seura oli lahjoittanut kirjastolle eräitä osia julkaisusarjasta »Todistuskappaleita Suomen historiaan».

10 §.

Prof. C. v. Bonsdorff luki seuraavan kirjelmän.

Till Finska Historiska Samfundet.

Hos Historiska samfundet få vi härmed hemställa om att Samfundet måtte till forskarmedlem inkalla professor *Karl Julius Hartman*.

Prof. Hartman började år 1887 sin vetenskapliga produktion med utgivandet av en akademisk avhandling: *Tsar Peters underhandlingar år 1716 om landgång i Skåne*, varefter det var hans avsikt att meddela en detaljerad framställning av den åländska fredskongressen och de underhandlingar, vilka förberedde densamma. Men mellankommande omständigheter kastade honom in på andra banor, och det räckte över 30 år, innan han, år 1921, kunde påbörja utgivandet av det påtänkta arbetet: *Åländska kongressen och dess förhistoria*, varav hittills fem häften utkommit — det sjätte och sista uppgives vara inlämnat till tryckning. Av dessa fem häften eller delar bilda de tre första på visst sätt en serie för sig. I den underkastar förf. F. F. Carlsons och hans efterföljares uppfattning om kongressen en djupgående revision med tillhjälp av nytt källmaterial, och han gör det på ett sätt, som vittnar om mycket omfattande studier. Som ett

uttryck för det erkännande dessa delar rönt må nämnas, att Sten Bonnesen i en recension i Hist. tidskr. 1926, efter en del invändningar och tvivelsmål, yttrar om arbetet: »Med tillgång till ryska källor — med den borne vetenskapsmannens skarpblick och med en skildrarkonst, som man endast sällan möter i avhandlingar av detta slag — har dr. Hartman skapat ett verk, som ej blott utgör en prydnad för vår historiska litteratur, utan även ett stolt monument över hans egen forskargärning».

Till dessa tre delar ämnade förf. föga en fjärde som avslutning. Men under arbetets fortgång erhöll han kännedom om ett nytt, viktigt och utforskat källmaterial, som förvaras i det lantgrevliga arkivet i Marburg, och denna upptäckt förmådde honom att i vissa delar omarbета den föregående framställningen samt på samma gång omlägga sin uppfattning rörande en del källskrifters ändamål och historiska värde, m. a. o. att underkasta en del frågor en ny förfullständigande och kontrollerande prövning. Detta har naturligtvis medfört olägenheter, som bl. a. i viss mån verka störande på disposition, men som inte kunnat undvikas. Förf. tröstar sig emellertid med att härigenom ha kommit ur den återvändsgränd, vari han vid avfattandet av de tre första delarna eller häftena råkat och som otvivelaktigt — menar han — tvungit honom att intaga samma negativa ståndpunkt med avseende å Carl XII:s politik, som tidigare forskare.

Vi kunna icke närmare ingå på de frågor förf. behandlar och de resultat, till vilka han kommit. Framställningen väcker på sina ställen vissa tvivel, men förf. medgiver själv, att han i en del punkter nödgats tillgripa suppositioner och teorier. Det hela verkar förtroendeingivande och erkännansvärt. Forskningsmaterialet är mycket vidlyftigt och stilen synnerligen ledig och klar, nya och märkliga synpunkter framhållas o. s. v.

Enligt vår tanke har prof. Hartman genom sin vetenskapliga produktion gjort sig *väl förtjänt* av att kallas till forskarmedlem av F. Historiska Samfundet.

Helsingfors den 27. 4. 1931.

P. O. v. Törne.

Carl v. Bonsdorff.

Kirjelmä pantiin pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous toukok. 26 p. 1931.

Läsnä olivat esimies K. Blomstedt, tutkijajäsenet C. v. Bonsdorff, A. Maliniemi, J. Rinne, Martti Ruuth, G. Sarva, G. Suolahti ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta maisterit Paavo Jurva, R. Rosén, U. Tuominen ja H. Varis.

1 §.

Toht. A. Maliniemi selosti tutkielmasarjaansa »Huomioita Suomen ja Ruotsin varhaisemmasta kirjallisesta kulttuurista». Teos koskettelee etupäässä keskiajan ja uskonpuhdistuskauden kirjallisen sivistyksen ilmiöitä ja perustuu pääasiallisesti tekijän suorittamiin kirjasto- ja arkistolöytöihin.

2 §.

Tarkastettiin huhtik. 27 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Valittiin yksimielisesti uudeksi tutkijajäseneksi prof. Karl Julius Hartman.

4 §.

Prof. C. v. Bonsdorff ilmoitti, että Ramsayn palkintolautakunta ei erinäisistä syistä ollut voinut tehdä ehdotusta palkinnon jakamisesta, joka siten lykkäytyi syyskuun kokoukseen.

5 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli, Seuralta saamansa valtuutuksen nojalla ja historiallisten ainesten keräystoimikunnan tehtyä ehdotuksen, päättänyt antaa keräysvaroista apurahoja

maist. Helmi Helmiselle 4,000 mk. edellisen kokouksen pöytäkirjassa mainittuun tarkotukseen, maist. A. Miettiselle, joka aikoi tutkia suomenkielisen väestön osan kouluuttamisharrastusta Etelä-Pohjanmaalla 1880—1930, 4,000 mk. ja maist. Toivo Rinteelle muistitietojen keräämiseksi talonpoikaispurjehduksesta Varsinais-Suomen saaristossa ja rannikolla 4,000 mk. Keräyksen tulokset oli luovutettava Seuralle, mutta kerääjillä oli oikeus niiden käyttämiseen ennen muita. Maist. Eino Rinteelle oli annettu edellisen kokouksen pöytäkirjassa mainittuun tarkotukseen 3,000 mk., ja oli hänen koetettava saada kysymyksessä oleva arkistoaines talteen mieluummin valtionarkistoon. Loppu keräysvaroista oli varattava m.m. itsenäisyysliikkeen historian ainesten keräystä valvovan toimikunnan tarpeisiin Seuran aikaisemmin tekemän päätöksen mukaisesti. — Satakuntalaisen Osakunnan apuraha-anomusta ei oltu katsottu voitavan ottaa huomioon, koska osakunta oli saanut toisaalta avustusta samaan tarkotukseen.

6 §.

Käsiteltiin kysymystä Mustankirjan ja Skoklosterin kodeksin valokuvaamisesta. Johtokunnan esityksestä päätettiin pyytää valtionarkistoa tilaamaan ne Suomeen ja valokuvauttamaan ne valokuvaamossaan, koska valokuvaaminen täällä tuli halvemmaksi kuin Ruotsissa. Seura suostui antamaan varat valokuvaamiseen, vaikkei julkaiseminen kävisikään mahdolliseksi lähiaikoina.

7 §.

Päätettiin Johtokunnan esityksestä julkaista sarjassa »Historiallisia tutkimuksia» toht. A. Maliniemen teos »Huomioita Suomen ja Ruotsin varhaisemmasta kirjallisesta kulttuurista», jonka sisällyksestä hän teki selkoa ylempänä mainitussa tieteilisessä ilmoituksessaan. Teos painetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, siitä otetaan 525 kpleen painos, josta tekijä kustantaa 25 kpl. ja Seura antaa hänelle 25 tekijäkappaletta. Ensi vuoden menoarvioon oli otettava määräraha julkaisua varten.

8 §.

Toht. E. E. Kailan kohdakkoin ilmestyvän teoksen hinnaksi määrättiin 55 mk.

9 §.

Ryhdyttiin käsittelemään kysymystä Suomen itsenäisyysliikkeen historiaa koskevan aineiston keräyksen jatkamisesta. Kun oli luettu keräystyötä valvovan toimikunnan lausunto ja kerääjän luutnantti Eino I. Parmasen toimikunnan puheenjohtajalle prof. Einar Juveliukselle jättämä kertomus sekä harkittu kysymystä, tehtiin asiassa Johtokunnan esityksen mukainen päätös. Työtä valvovan toimikunnan lausunnon nojalla voitiin toivoa työn tuottavan tyydyttäviä tuloksia, jos kohta luutnantti Parmasen toimikunnalle antama kertomus ja siihen liittyvä suunnitelma oli verraten ylimalkainen ja hätiköiden tehty. Koska kuitenkin lausunnosta, jonka toimikunta pyynnöstä oli antanut jo tähän Seuran viimeiseen kevätkokoukseen, ilmeni, että hyvin huomattava osa vuoden ensi puoliskolla suoritettavasta työstä ei vielä ollut ollut toimikunnan tarkastettavana, ja koska Opetusministeriö oli pyytänyt lausuntoa k o k o vuosipuoliskon työstä, ennenkuin oli päätettävä määrärahan esittämisestä työn jatkamista varten, valtuutettiin Johtokunta niiden keräystulosten nojalla, joita oli saavutettu kesäkuun loppuun mennessä, ja kun se oli saanut — jos mahdollista — valvovan toimikunnan lausunnon niistä, Seuran nimessä lähettämään viimeistään heinäkuun alussa Opetusministeriölle asiassa lopullinen esitys, jossa mahdollisesti esitettäisiin touko- ja kesäkuun tulosten nojalla myönnettäväksi apuraha aluksi vain heinä- ja elokuun ajaksi, jollei luutnantti Parmanen muualta saa taloudellista tukea.

Keskustelun kuluessa esitettiin käsitys, johon Seura yhtyi, että keräystyö oli kohdistettava Seuralle jätetyssä luettelossa mainittujen tai muiden henkilöiden haastatteluihin ja muistiinpanojen hankkimiseen heiltä. Sitävastoin luutnantti Parmasen kirjoitelmia ei voitu lukea suoritettavan keräystyön tuloksiin

eikä myöskään jäljennöksiä muista kirjoituksista, jotka ovat joihinkin julkaisuihin ennen painetut.

10 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan maist. Martti Kerkkosen ja lehtori Ilmari Heikinheimon kertomukset apurahojen käyttämisestä. Ne olivat seuraavansisältöiset:

Kertomus Suomen Historiallisen Seuran avustamana Ruotsiin tekemältäni tutkimusmatkalta.

Suomen Historiallinen Seura myönsi minulle keväällä 1930 Smk. 8,000: — suuruisen apurahan voidakseni n. kahden ja puolen kuukauden ajan suorittaa lähinnä P. Kalmia koskevaa historiallista tutkimustyötä Ruotsin arkistoissa ja kirjastoissa.

Käytettyäni kaikkiaan 1 1/2 kuukauden virkavapauden tutkiakseni aiheittani valaisevia asiakirjalähteitä Helsingin yliopiston kirjastossa lähdin 17 p. helmikuuta Tukholmaan. Ruotsin valtionarkistossa säilytettävät kirjekokoelmat, valtiopäiväasiakirjat, manufaktuurikonttorin, kauppakollegion, K. Patriotiska Sällskapetin sekä v:n 1745 kasvatuskomissionin y. m. asiakirjat sisälsivät ainehistoa, joka moneltakin taholta valaisi sekä Kalmien opetustoimintaa että hänen istutus- ja viljelyskokeitaan. Hänen valtiopäiville jättämistään yksityiskohtaisista selostuksista Turun yliopiston hortus botanicuksesta ja muista »plantaageista» on pari ennestään tunnettuja ja painettujakin, nim. v:ltä 1755 ja 1759. Onnistuin löytämään vielä yhden, nimittäin v:n 1769 valtiopäiviä varten laaditun, muusta mainitsematta. — K. Vetenskaps Akademin kirjastossa kävin läpi siellä säilytettävät sen ajan kirjekokoelmat mahdollisimman tarkkaan, samaten mainitun akatemian pöytäkirjat ja muun arkiston. Siellä tapasin varsin runsaasti Suomea koskevaa ja myöskin aiheittani valaisevaa ainehistoa. Kuninkaallisen kirjaston ja Karolinska Institutet laitoksen käsikirjoituskokoelmia käytin niinikään hyväk-

seni. Upsalan yliopiston käsikirjoituskokoelmat sisältävät muistiinpanoja Kalmin luennoista, joitakin hänen käsikirjoituksiaan sekä suuren määrän kirjeitä. Niistä muodostavat huomattavimman osan hänen kirjeensä Sten Carl Bielkelle. Senlisäksi on siellä säilytettävissä kirjekokoelmissa muuta Kalmiin tavalla tai toisella liittyvää aineistoa. Upsalassa työskentelin vajaan kaksi viikkoa. Työtäni siellä joudutti, paitsi yksityiskohtaiset luettelot, mahdollisuus käyttää suuressa määrin fotostatoimista, kun oli kysymys Kalmin kirjeistä ja luennoista, jotka yleensä jäljennytin kokonaan.

Palasin Ruotsin matkaltani 25 p. huhtikuuta, muutama päivä aikaisemmin kuin oli aikomukseni, erään yksityisen asian kiirehtimänä. Ehdin joka tapauksessa kerätä sen ainesmäärän, kuin olin suunnitellut. Työn kuluessa ilmaantuvat detaljikysymykset vaativat varmaankin myöhemmin täydentävää arkistotutkimusta Ruotsissa.

Hämeenlinnassa toukokuun 8 päivänä 1931.

Kunnioittavimmin
Martti Kerkkonen

Suomen Historialliselle Seuralle.

Keväällä 1930 Suomen Historiallinen Seura myönsi minulle 4,000 markan suuruisen apurahan Kaarle Aksel Gottlundin elämää ja toimintaa koskevan tutkimuksen suorittamista varten. Samalla kuin lausun Seuralle hartaan kiitokseni tästä avustuksesta, ilmoitan, että apurahan saatuani olen

1:o pääasiassa suorittanut loppuun kyseessäolevaa tutkimusta varten tarvittavien ainesten keruun sekä kotimaisissa arkistoissa että Ruotsin Kuninkaallisessa kirjastossa ja Valtionarkistossa samoin kuin Upsalan Yliopiston kirjastossa ja Oslon Valtionarkistossa, osittain myös Keski-Skandinaavian suomalaisalueilla;

2:o valmistanut tutkimukseni 5 ensimmäistä lukua, jotka käsittelevät aikaa vuoteen 1816.

Se seikka, että ainesten keruu vei aikaa useita kuukausia enemmän kuin olin laskenut, on ollut syynä siihen, ettei työni valmistunut suunnittelemassani ajassa, viime jouluksi. Toivon nyt, siitä huolimatta, että minun on ollut pakko palata virkaani hoitamaan, voivani päättää tutkimukseni I osan tämän vuoden kuluessa.

Jyväskylässä 22. huhtikuuta 1931.

Ilmari Heikinheimo.

11 §.

Luettiin seuraava kirje, jonka Historiska Föreningen oli Seuralle lähettänyt:

Till Finska Historiska Samfundet.

Trehundraårsminnet av Gustav II Adolfs ingripande i det världshistoriska händelseförlopp, som sammanhänger med trosfrihetens värnande i vår världsdel, högtidlighålles, såsom talrika meddelanden från utlandet ge vid handen, på de flesta av de orter, vilka mer eller mindre direkt berörts av hans vittsyftande verksamhet. Endast Finland tyckes, upptaget av dagens spörsmål, icke ägna Gustav Adolfs-minnet den uppmärksamhet det otvivelaktigt förtjänar. Bortsett från ett av adelsmötet fattat beslut att inom Riddarhusets väggar resa hans byst, har i landet tillsvidare icke avhörts något initiativ till ett varaktigt hugfästande av vår störste monarks minne. I betraktande härav och då tiden icke längre tyckes medgiva ett uppskov, har Historiska Föreningen, ehuru en av de yngsta bland landets historiskt intresserade sammanslutningar, beslutat bringa frågan på tal genom en hänvändning till övriga samfund, vilka på sitt program upptagit vården om våra minnen från forna tider.

Utgående från övertygelsen, att avsaknaden av tidigare initiativ i antytt avseende har sin förklaring snarare i de påfrestningar vårt folk på senare tid varit underkastat, än i bristande intresse

för själva saken, vågar Historiska Föreningen förutsätta, att ifråga om önskvärdheten av Gustav Adolfs-minnets hugfästande i vårt land ej råder mer än en mening. Med förbigående av den mångfald argument, som tala för vårt folks uppslutning kring detta minne, anholder Historiska Föreningen att endast få förelägga Historiska Samfundet det program föreningen för egen del stannat vid såsom det för ändamålet lämpligaste.

Det har syns Historiska Föreningen riktigast att i vårt land anknyta till Stolbova-freden år 1617, som skänkte Finland den östgräns, vilken i dag betecknar den västerländska samhällsordningens gränslinje i nordost. Säkerligen var det endast på grund av tidsförhållandena, som detta minne gick dagens släktled spårlöst förbi, liksom ock minnet av Finlands första ständersammankomst, i Helsingfors 1616. Då dessa tvenne minnen stå i ett visst samband med varandra och hänföra sig till förhållandena, som äro av det största intresse för det självständiga Finland, synes det lämpligt att låta Gustav Adolfs-minnet hos oss få sin prägel av just dem. Därigenom vunnas också, att landets huvudstad finge tillfälle att tillvarataga ett av sina få minnen från tidigare århundraden.

Inom Historiska Föreningen har man därför tänkt sig, att Finlands folk lämpligast skulle högtidlighålla trehundraårsminnet av Gustav Adolfs livsverk genom att resa ett minnesmärke i närheten av den plats, där Finlands första ständermöte försiggick, och giva detta minnesmärke en form och förse det med en inskrift, som på samma gång ledde tankarna till Stolbova-freden. Förslaget synes jämförelsevis lätt att utföra, i det att den för ändamålet lämpligaste platsen i Gammelstaden, en klipphöjd mellan Tavastvägen, Gammelstadsvägen och Vanda å — alltså belägen i omedelbart grannskap av den plats där ständermötet hölls — enligt stadsplanen är avsedd att bibehållas och förvandlas till en park. På dess krön vore en minnessten av utomordentlig verkan. Parken, liksom ock den därunder löpande s.k. Gammelstadsvägen, kunde lämpligen uppkallas efter hjältekonungen. Den rätta tidpunkten för minnesstenens avtäckning vore den 6 nov. 1932. I samband därmed kunde anordnas festlig-

heter, ägnade att inom vidare kretsar av vårt folk levandegöra Gustav Adols gärning och klarlägga dess betydelse.

Historiska Föreningen vågar uttala förhoppningen, att dess initiativ icke skall lämnas obeaktat och i varje fall leda till att Finska Historiska Samfundet ville låta sig representeras i en kommitté, vars tillsättande i och för dryftning av här förelagda och andra eventuellt senare framkommande förslag till ett värdigt begående av Gustav Adolfs-minnet Historiska Föreningen härmed tillåter sig föreslå.

Helsingfors den 6 maj 1931.

På Historiska Föreningens vägnar:

Bruno Lesch.

Pär Harald Lindberg.

Kirjelmän johdosta päätettiin Johtokunnan esityksen mukaisesti siihen nähden, että on ollut muullakin taholla puhetta muiston viettämisestä, jättää Johtokunnan valmistettavaksi ensi syyskuun kokoukseen kysymys, miten kirjeessä tehtyyn esitykseen oli suhtauduttava.

Esimies halusi pöytäkirjaan merkittäväksi, että kirje osotti joltistakin asioiden tuntemattomuutta, kun siinä väitetään, ettei kansamme ole muistanut viettää v. 1616 Helsingissä pidetyn säätykokouksen eikä Stolbovan rauhan muistoa. Nimenomaisesti Historiallisen Seuran toimesta näitä muistoja vietettiin, joskaan se ei voinut tapahtua julkisuudessa suunnilleen ohjelman mukaisesti poliisin puututtua asiaan. Historiallisessa Arkistossa julkaistut esitelmät ja pöytäkirjat ovat tässä suhteessa valaisevia.

Evästyksenä Johtokunnalle, kun se valmistelee kysymystä, tohtorit Sarva ja J. Rinne lausuvat kannattavansa ajatusta muistopatsaan pystyttämisestä. Prof. Suolahti taas lausui ajatuksen, jonka hän oli jo Hufvudstadsbladetin järjestämän kyselyn johdosta esittänyt mainitussa lehdessäkin, että muistopatsaan sijasta oli pystytettävä muistokivi, johon piirrettävässä kirjoituksessa oli esitettävä kansamme aikaansaannokset Kustaa II Aa-

dolfi aikana. Esimies, todeten että yleensä seuran piirissä oli katsottu asianmukaiseksi Kustaa Aadolfin muiston juhlimista, lausui, että Johtokunnassa asiasta keskusteltaessa oli mainittu myös yhtenä tapana viettää muistoa muistojulkaisun toimittaminen, jossa julkaisussa Kustaa II Aadolfia ja hänen aikaansa tarkastettaisiin nimenomaan Suomen kansan historian kannalta.

12 §.

Esitettiin Tallinnan kaupunginarkiston kirje, jossa arkisto kiitti siitä, että Seura oli ryhtynyt sen kanssa julkaisujen vaihtoon ja, ilmoittaen lähettäneensä Seuralle omat julkaisunsa, pyysi että Seura antaisi arkistolle ne aikaisemmat julkaisunsa, jotka vielä voitiin luovuttaa. Katsoen varsin tärkeäksi, että Seuran julkaisut olivat mainitussa laitoksessa tutkijain käytettävänä, päätti Seura antaa Tallinnan kaupunginarkistolle ne julkaisut, joita oli varastossa vähintään 25 kpl.

13 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli antanut varastomestari J. Wilhelmssonille palkkiona Seuran julkaisujen myynnistä 100 mk.

14 §.

Ilmoitettiin, että sarjassa »Historiallisia tutkimuksia», oli ilmestynyt numerona 12 prof. K. R. Melanderin teos »Sillin eli suurhailin kalastuksesta maassamme 1500-luvulta alkaen ynnä entisaikain kalataloudestamme», sekä numerona 13 prof. A. R. Cederbergin teos »Anjalan liiton historialliset lähteet, lähdekriittillinen tutkielma».

15 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli antanut edellisessä pykälässä mainitut teokset Kuopion ja Viipurin asiamiehille palkkiona vaivoista, joita teosten jakaminen jäsenille heille aiheutti.

16 §.

Luettiin herra I. Ilvolan kirje, jossa hän tarjoutuu maksusta keräämään Karjalaa koskevia historiallisia tietoja. Päätettiin jättää asia historiallisten ainesten keräystoimikunnan ratkaistavaksi.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous syysk. 28 p. 1931.

Seura kokoontui tällöin ensimmäisen kerran Säätytalossa. Läsä olivat esimies K. Blomstedt, tutkijajäsenet A. Allardt, C. v. Bonsdorff, A. R. Cederberg, J. Jaakkola, Einar Juvelius, E. Laine, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, G. Suolahti, A. M. Tallgren, V. Voionmaa ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta toht. V. A. Nordman ja maisterit Y. Nurmio, R. Rosén, Uno Tuominen ja H. A. Turja.

1 §.

Prof. K. R. Melander piti esitelmän aineesta »Maaomaisuuden yhteisomistus maassamme entisaikoina» esittäen seuraavaa.

Ihmiskunnan aikaisempina kehityskausina yleinen yhteisomistus on meillä Suomessa maanomistukseen nähden ollut jottenkin tavallinen 1600-luvulla ja on siitä jälkiä huomattavissa nykyaikanakin. 1600-luvulla se koski peltoja, kaskimaita, niittyjä, laidun- ja metsämaita sekä kalavesiä. Osakasten osuus niissä oli enimmäkseen ilmoitettu murtoluvulla. Osuuksien suuruuden mukaan jaettiin saadut maataloustuotteet ja saman perusteen mukaan osakkaat ottivat osaa viljelystöihin. Seuraava muoto yhteistä maanomistusta oli vuosivaihto (årsskifte), jossa maaomaisuus ja kalavedet vuosittain siirtyivät uudelle nauttijalle. Niihin aikoihin meillä käytetty kaksijakoinen (tvåskiftesbruk) viljelystapa rajoitti suuresti sen käyttöä pelloissa. Metsästyksessäkin oli paikotellen vuosivaihtoa.

Vuosivaihdolle läheinen yhteismaan nautintomuoto oli n. k.

hamarjakoon (hamarskipt) perustuva. Sekin koski peltoja, niittyjä, metsiä ja niiden yhteydessä olevia laidunmaita sekä kalavesiä. Hamarjaossa olivat sen alkuperäisessä muodossa nämät yhteisiä ja siirtyivät, niinkuin näyttää, määrävuosien kuluttua uudelle nauttijalle. Sen osat, hamarkappaleet, eivät olleet suuruudeltaan mitattuja. Senaikuinen maanmittaus toimitettiin puutangolla tai nuoralla ja kuului n. s. aurinkojakoon. Siinä mitattiin talojen maaosuudet eli sarat (tegar) vain leveydeltään (pā bredden). Kun aatelisto tai papisto sai kappaleita hamarjakoisesta maasta, vaati se tavallisesti ne yksityisomaisuudeksi. 1600-luvun myöhemmällä puoliskolla alkoi hamarjakoinen maa joutua suuressa määrin aurinkojaon vaikutuksen alaiseksi ja siitä mitattiin aurinkojaon tapaan sarkoja osakasten yksityisomaisuudeksi. Mutta siitä huolimatta tällainen maa enimmäkseen edelleen kävi hamarjakaisen nimellä. Nykyäänkin on maassamme vielä paikoitellen vuosivaihtoista maata sekä Keski-, Pohjois- ja Itä-Suomessa määrätyn vuosijakson kuluttua uuden jaon alaisiksi joutuvia vesijätöistä ja kuivatuista järvistä saatuja pääasiallisesti niittymaita, jotka varsinaisen hamarjaon tapaan ovat yhteisomistusta.

2 §.

Prof. A. R. Cederberg piti esitelmän Sigfrid Aronus Forsiuksen Suomen kronikasta. Tiedot tästä kronikasta, joka on ollut Messeniuksen käytettävänä, mutta sitten kadonnut teille tiety-mättömille, ovat varsin niukat. Esitelmöitsijä oli tavannut asiaa koskevan tärkeän tiedon eräässä väitöskirjassa, joka on julkaistu vuonna 1740, ja eräitä kronikan otteita, jotka löytyvät Palmskiöldin kokoelmassa Upsalan yliopiston kirjastossa. Näiden löytöjen perusteella katsoi esitelmöitsijä voivansa vetää eräitä johtopäätöksiä kronikasta, jonka olemassaoloa ei enää voida epäillä.

Esitelmä julkaistaan Hist. Arkistossa.

3 §.

Prof. Cederberg esitti vielä pääpiirteet eestiläisen tutkijan, tohtori *J. Vassar*'in tutkimuksesta »Suomalaisesta uutisasutuk-

sesta Baltiassa 1600-luvun keskellä». Tutkimus sisältää mielenkiintoisia tietoja Baltiaan kohdistuvasta suomalaisesta immigraationista 1600-luvulla, joka nähtävästi on ollut aika-ajoittain erittäin suuri. Kysymykseen on Ruotsin hallitus kiinnittänyt huomiota semminkin niiden suunnitelmien ohessa, joita kuningas Kustaa II Aadolfin ja kuningatar Kristiinan hallituksen aikana tehtiin suomalaisten soturisiirtoloiden perustamisesta Baltiaan. Yksityiskohtaiset tiedot Pöłtsamaalle perustetusta siirtolasta luovat näihin suunnitelmiin arvokasta valaistusta.

Kirjoituksen painattamisesta päätetään sitten, kun kaksi jäsentä on sen tarkastanut. (Julkaistu aikakauskirjassa Eesti Kirjandus 1931).

4 §.

Luettiin Jully Ramsayn palkintojen jakoa varten asetetun lautakunnan ehdotus. Se oli näin kuuluva.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Lautakunta, joka on asetettu tekemään ehdotusta Jully Ramsayn palkintorahastoista annettaviksi palkinnoiksi, ilmoittaa täten kunnioittaen tarkastuksensa tulokset.

Vuoden 1930 kuluessa on ilmestynyt useita ansiokkaita henkilöhistoriallisia tutkimuksia. Ottamalla huomioon lähinnä Suomen historiaan liittyvät teokset lautakunta on päättänyt Seuralle ehdottaa, että palkinto tällä kertaa annettaisiin dosentti *Eino Railolle* Kyösti Vilkunan elämäkerrasta, joka jo on kokonaisuudessaan valmiina.

Viipurin kaupungin historiaa koskevia tutkimuksia, jotka saattaisivat ansaita palkitsemista, ei lautakunnan tietämän mukaan ole kysymyksessä olevana vuonna ilmestynyt.

Helsingissä syyskuun 25 päivänä 1931.

Carl v. Bonsdorff.

G. Rein.

Kaarlo Blomstedt.

Seura hyväksyi tämän ehdotuksen.

5 §.

Tarkastettiin toukok. 26 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

6 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava Opetusministeriön heinäk. 14 p. 1931 päivätty kirjelmä:

S u o m e n V a l t i o k o n t t o r i l l e .

Tehdyn anomuksen johdosta on Opetusministeriö nähnyt hyväksi raha-arpajaisten voittovaroista myöntää Suomen Historialliselle Seuralle tutkimuksien hyväksi, jotka tarkoittavat Suomen itsenäisyysliikkeen historian valaisemista ja joita reserviluutnantti Eino I. Parmanen on aloittanut, kaksikymmentäkahdeksantuhatta (28,000) narkkaa, josta summasta 18,000 markkaa on käytettävä kuluvan vuoden jälkipuoliskon keräystyön palkkioksi ja loput matkakustannusten peittämiseen. Samalla on Ministeriö määrännyt, että keräyksen tulokset ovat luovutettavat valtionarkistolle, kuitenkin siten, että luutnantti Parmasella on etuoikeus niiden käyttämiseen julkaisutarkoituksessa. Mikäli lisävaroja tarkoitukseen pyydetään, on otettava huomioon Ministeriön päätöksessä 11 päivästä viime maaliskuuta siinä suhteessa annetut määräykset.

Tämän niin myös että Valtiokonttorin tulee myönnetty avustus mainitulle seuralle, jonka aikanaan tulee varojen käytöstä jättää Ministeriöön asianmukainen selonteko, maksattaa ja meno tileihin merkitä 10 P1. XIII luvun 2 momentin kohdalle saa Ministeriö Valtiokonttorin tiedoksi ja noudatettavaksi ilmoittaa.

V. t. Opetusministeri,
Ministeri E. Kilpeläinen.

Vanhempi hallitussihteeri J. W. Kahiluoto.

7 §.

Otettiin käsiteltäväksi kysymys osanotosta Kustaa II Aadolfin 300-vuotisjuhlan viettoon, jota asiaa Johtokunta oli saamansa tehtävän mukaisesti valmistanut. Kun oli mainittu, että Johtokunta oli ensin aikonut esittää, että Seura valitsisi edustajia suunniteltuun yhteiseen toimikuntaan, mutta että se uudelleen harkittuaan asiaa oli tietoon tulleiden seikkojen vuoksi muuttanut ehdotustaan, luettiin tämä ehdotus, joka oli näin kuuluva: Johtokunta ehdottaa Seuralle, että lopullinen päätös yhden tai useamman jäsenen valitsemisesta kysymyksessä olevaan yhteiseen toimikuntaan lykättäisiin siksi, kun Seuran sihteeri on hankkinut Historiska Föreningeniltä tavanmukaisen ilmoituksen siitä, mitä muita seuroja oli pyydetty olemaan toimikunnassa edustettuina ja miten laajalle pohjalle hanke siis oli aiottu rakentaa. Samalla kuin tästä tehdään tiedustelu, olisi viitattava siihen, että Seura jo aikaisemmin on periaatteessa hyväksynyt ajatuksen Kustaa II Aadolfin 300-vuotismuiston viettämisestä, mutta katsoo, jos toimenpiteet tässä suhteessa ulotetaan Seuran itsensä ulkopuolelle, että mahdollisten juhlallisuuksien ja niiden yhteydessä ehkä tapahtuvan muistomerkin pystyttämisen tai muunlaisen Kustaa II Aadolfin muiston ikuistamisen tulee tapahtua siten, että ne kuvastavat niin suuressa määrin kuin suinkin niitä käsityksiä Kustaa II Aadolfin ajan merkityksestä, jotka on saatu tutkittaessa historiaamme Suomen kansan omalta kannalta. — Seura yhtyi tähän esitykseen.

8 §.

Luettiin seuraava Postihallituksen kesäk. 4 p. 1931 päivätty kirjelmä.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Kirjelmällään viime helmikuun 28 päivältä on Seura pyytänyt posti- ja lennätinhallitusta määräämään edustajan tai edustajia, jotka neuvottelisivat Seuran asettaman postihistoriakomi-

tean kanssa postilaitoksen historian valmistamista koskevasta asiasta.

Tämän johdosta posti- ja lennätinhallitus kunnioittaen ilmoittaa määränneensä posti- ja lennätinhallituksen kansliaosaston johtajan varatuomari John Palmgrenin edustamaan posti- ja lennätinhallitusta sanotuissa neuvotteluissa, ja pyytää posti- ja lennätinhallitus Seuraa kääntymään hänen puoleensa kyseellisessä asiassa.

G. E. F. Albrecht.

Matti Andersson.

Samalla ilmoitettiin, että Seuran postihistoriakomitea oli jo ryhtynyt neuvotteluihin johtaja Palmgrenin kanssa, mutta ei vielä voinut jättää Seuralle ehdotustaan.

9 §.

Koska Emil Hårdhin palkinto on jaettava Seuran ensi vuosikokouksessa, oli Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraa ja Kirkkohistoriallista Seuraa pyydetty valitsemaan edustajansa palkinnosta päättävään lautakuntaan. Seuran omiksi varsinaisiksi edustajiksi valittiin valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt, prof. V. Voionmaa ja piispa J. Gummerus sekä varaedustajiksi professorit G. Rein ja A. M. Tallgren.

10 §.

Kun Mustakirja pian saapuu Suomeen, asetettiin toimikunta huolehtimaan sen valokuvaamisesta ja päättämään valokuvaamisessa esiintyvistä seikoista. Toimikunnan jäseniksi kutsuttiin valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt, dosentit J. Jaakkola ja A. Maliniemi sekä arkistonhoitaja John E. Roos.

11 §.

Esitettiin ja otettiin pöytäkirjaan maist. Eino Rinteen matkakertomus.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Suomen Historiallinen Seura myönsi minulle viime keväänä Smk. 3,000: — neljäntoista kartano-arkiston luettelomista varten. Kuluneena kesänä olen tässä tarkoituksessa käynyt seuraavissa kartanoissa ja laatinut luettelot niiden arkistoista: Rautajoella Tyrvällä, Kellahdessa Ahlaisissa, Nuhjalassa Vehmaalla, Louhisaareissa Askaisissa, Pernossa Raisiossa, Steningessä Karunassa, Mäntsälän kartanossa Mäntsälässä, Kullassa Porvoon pitäjässä ja Sjundbyssä Siuntiossa. Lisäksi olen käynyt A. Ahlström Osakeyhtiön keskusarkistossa Noormarkussa ja Seuralle luetteloimut sinne yhtiön omistamilta eri maataloilta kootut asiakirjat, jotka olen laskenut yhteensä neljäksi kartano-arkistoksi. Neljäntoista kartano-arkiston luetteloa en ole ainakaan toistaiseksi voinut hankkia, koska kaikissa suunnitelmaan kuuluvissa kartanoissa ei lähempi tutustuminen arkistoon ole ollut mahdollista. Luettelot jätän tämän mukana Suomen Historialliselle Seuralle. Kartanoiden omistajien kanssa olen keskustellut asiakirjain siirtämisestä Valtionarkistoon, ja ovatkin muutamat olleet tähän halukkaita.

Helsingissä, 11 p. syyskuuta 1931.

Kiitollisuudella

Eino Rinne.

Kertomukseen liittyvät lukuisten kartanojen arkistojen luettelot oli jätettävä tallettaviksi Seuran arkistoon. Maist. Riinteen luettelo kartanoista, jotka olivat halukkaat luovuttamaan arkistonsa Valtionarkistoon, oli annettava Valtionarkistolle tiedoksi.

12 §.

Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaften oli kirjeessä esittänyt kiitoksen saamastaan Varsinais-Suomen maakirjasta ja lähettänyt luettelon teoksista, joita se olisi valmis antamaan vastalahjaksi. Arkistonhoitaja ja sihteeri saivat päättää, mitä teoksia valittaisiin tarjottujen joukosta.

13 §.

Kansainvälisen agraari-instituutin pyynnön johdosta päätettiin ryhtyä julkaisujen vaihtoon instituutin kanssa, ja annetaan instituutille ne teokset, jotka koskevat maalaisväestön oloja.

14 §.

Suostuttiin Eestin Keskusarkiston pyyntöön julkaisujen vaihtoon ryhtymisestä.

15 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunnan päätöksestä oli hyväksytty uusiksi vuosijäseniksi majuri V. Heikinheimo ja toimittaja Erkki Turunen, molemmat Kuopiosta.

16 §.

Ilmoitettiin, että Seuran saatua kutsun olla edustettuna Turun museon 50-vuotisjuhlassa oli johtokunta päättänyt, että esimies oli edustava Seuraa mainitussa tilaisuudessa ja että Seura korvaa hänen matkakustannuksensa.

17 §.

Ilmoitettiin, että Seuran arkisto oli Seuran päätöksen mukaisesti siirretty Valtionarkistoon, jonne se oli vastaanotettu ehdolla, että siihen sisältyvät asiakirjat ovat tutkijain käytettävissä.

18 §.

Luettiin Suomen Roomassa olevan lähetystön kirje, jossa ilmoitetaan, että Varsinais-Suomen maakirja oli Seuran puolesta jätetty Vatikaanin arkistoon ja että Lähetystö oli saanut tehtäväkseen saattaa perille arkiston sulimmat kiitokset.

19 §.

Esitettiin Tallinnan kaupunginarkiston kirje, jossa arkisto kiittää saamastaan kirjalahjasta.

20 §.

Luettiin maist. E. Osmonsalon anomus, jossa hän pyytää että hänen väitöskirjana ilmestyvä tutkimuksensa »Suomen rajapolitiikasta, I, Ruotsin-vastaista rajaa koskevat kysymykset 1809—1824» otettaisiin Seuran julkaisuihin. Teos päätettiin jättää prof. A. R. Cederbergin ja allekirjoittaneen tarkastettavaksi.

21 §.

Esitettiin lakit. kand. K. Kairan pyyntö, että hänen kirjoituksensa »Valtiosopimuksista Venäjän vallan aikana» painettaisiin Hist. Arkistoon. Päätettiin, että asia otetaan ratkaistavaksi sen jälkeen, kuin kaksi henkilöä oli antanut lausuntonsa kirjoituksesta. Kiireellisessä tapauksessa oli Johtokunnalla valta päättää sen painoon panemisesta.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous lokak. 26 p. 1931.

Läsnä olivat esimies K. Blomstedt, tutkijajäsenet A. R. Cederberg, J. Jaakkola, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, G. Suolahti ja allekirj. sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola ja maisterit Eino Jutikkala, R. Rosén ja U. Tuominen.

1 §.

Toht. A. Maliniemi esitti tietoja eräästä Pariisin kansalliskirjastossa löytämästään käsikirjoituksesta, joka sisältää samanaikaisena jäljennöksenä suomalaisen oppineen Andreas Throniuksen († 1665) laatiman, tähän asti tuntemattomaksi jääneen kuvauksen Suomessa vv. 1664—65 nähdystä pyrstötähdestä. Tähtitieteellisten kuvausten lisäksi sisältää teksti runsaasti aikakaudelle ominaista astrologista tuumiskelua. Käsikirjoitus päätettiin julkaista Historiallisessa Arkistossa. (Julkaistu numerossa 39).

2 §.

Tarkastettiin syysk. 28 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Kun Historiska Föreningen oli antanut ne Kustaa II Aadolfin muistojuhlaa koskevat täydentävät tiedot, joita siltä oli pyydetty, päätettiin valita toimikuntaan, joka neuvottelee muiston viettämistavasta, Seuran vakinaiseksi edustajaksi prof. G. Rein ja varaedustajaksi prof. K. R. Melander. Lopullisen päätösvallan on Seura kuitenkin pidättänyt itselleen.

4 §.

Lakit. kand. K. Kairan kirjoituksen tarkastajat, esimies ja allekirj. sihteeri, esittivät huomioita, joita he olivat tehneet tarkastaessaan kirjoitusta. Sen metodi oli kokonaan juridinen ja tyylin ja sisällönkin suhteen oli muistutettavaa, mutta toisaalta se sisälsi aineksia, jotka voivat hyödyttää historiantutkimusta. Johtokunnan ehdotuksesta kirjoitus päätettiin painattaa Historialliseen Arkistoon ehdolla, että tekijä suostui tekemään tyyllisiä korjauksia ja esittämään eri kohtia toisella tavalla erityisesti historiantutkimuksen metodia huomioonottamalla, joiden muutosten tekemisessä kaksi Seuran jäsentä oli häntä avustava, ja että hän otti osaa kustannuksiin 50 %:lla. (Julkaistu Hist. Arkistossa n. 39.)

5 §.

Päätettiin, että Historiallisen Arkiston 40:n osan painatus oli alettava, että painos oli oleva 700 kpl. ja että painatus suoritetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa.

6 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava lehtori Liisa Castrénin matkakertomus:

S u o m e n   H i s t o r i a l l i s e l l e   S e u r a l l e .

Pyydän kunnioittavimmin kiittää Seuraa stipendistä, jonka sain keväällä 1930 arkistotutkimusten suorittamiseksi A. I. Arwidssonin elämäkertaa varten.

Aloitin työni Tukholman kuninkaallisessa kirjastossa 29 p:nä toukok. Pääasiallisena lähteenäni olivat Arwidssonin paperit: hänen perillistensä kirjastolle lahjoittama n.s. Biografiska Handlingar kokoelma. Tähän kuuluu paitsi tunnettua Arwidssonin elämäkertaa, joukko virallisia kirjelmiä, selostus käynnistä Suomessa v. 1827, sanomalehtikirjoitusten konsepteja sekä A:n yliopistosta karkoitusta koskevia papereita. Lisäksi tulee vielä Arwidsson-puolisoitten almanakka-muistiinpanot Ruotsissa oleskelun ajalta, alkaen v:sta 1824 sekä n. kymmenkunnan henkilön kirjeet Arwidssonille eri kokoelmana »Brev till kongl. Bibliotekarién A. I. Arwidsson». Suunnitelman mukaisesti keskittyi työni varsinaisesti Arwidssonin toimikauteen Suomessa sekä ensimmäiseen Ruotsissa olo-aikaan.

Arwidssonin painettu tuotanto on kirjastossa jotenkin tarkalleen edustettuna ollen useat kirjat A:n muistiinpanoilla ja lisäyksillä varustettuja. Täten sisälsi Åbo Morgonblad, Oskyldigt Ingenting, Ungdoms Rimfrost, Kometen, Freya tiedonantoja kirjoitusten ajasta, tekijöistä y.m. Vieläkin runsaammiksi käyvät nämä merkinnät Ruotsin oloja koskevissa valtiollisissa lentokirjassissa sekä kansanrunokokoelmassa.

Eniten aikaa vaati Arwidssonin läheisen ystävän L. Hammar-skjöldin kirjekokoelmaan perehtyminen, kun se vain kysymyksessä olevalta ajalta sisältää 650 kirjettä. Ruotsin romantikkojen kirjeet H:lle eivät tosin osoittautuneet paljoakaan antaviksi, mutta sensijaan osoittautui tarpeelliseksi korjata ja tarkistaa jo painetut otteet Arwidssonin hänelle lähettämistä kirjeistä sekä kopioida ennen julkaisemattomat kohdat ja kokonaiset kirjeet. — Eräät runoilija »Euphrosynen» kirjeistä olivat Arwidssonille osoitettuja, kun taas prof. Warburgin kokoelma, otteita Ruotsin romantikkojen kirjeistä, ei sisältänyt paljoakaan A:a koskevaa. Kirjastossa luin myös Nya Extra Posten-lehden vuosik. 1819—21

sekä Arwidssonin kirjoitusten johdosta syntyneen painokanneju-
tun painetut asiakirjat.

Vielä tutustuin Tukholman kaupunginarkiston hallussa ole-
vaan K. F. Wernerin kokoelmaan ja Suomalaisen seurakunnan
kansliassa seurakunnan asiapapereihin 1820—1830 luvuilla.

Upsalassa ehdin ajan niukkuuden takia olla vain pari päivää
tutkien yliopiston kirjastossa Suomalaisen osakunnan papereita.
Kun Helsingin yliopiston kirjasto omistaa tarkat jäljennökset
useimmista näistä sekä vielä otteita Upsalan konsistorin pöytä-
kirjoista, ei tehtäväkseni jäänyt muuta kuin otteiden täydentämi-
nen. Täällä sekä Taalainmaan osakunnan arkistossa voin ver-
rata Suomalaisen osakunnan uusia sääntöjä viime vuosisadan
alkupuolella ruotsalaisissa osakunnissa hyväksytyihin. Luke-
mistani kirjeistä olivat tärkeimmät Arwidssonin ja J. H. Schrö-
derin kirjeenvaihdossa.

Upsalassa ja osittain myös Tukholmassa sain kerätyksi jon-
kun verran muistitietoa A. I. Arwidssonin jälkeläisiltä. He luo-
vuttivat ystävällisesti A:n muistosäekirjan luettavakseni sekä
hankkivat minulle valokuvajäljennöksiä suvun hallussa olevista
muotokuvista. —

Heinäkuun 5 p:nä päättyi työni. — Sairastuin vaikeasti heti
syksyn alussa ja voin sentähden vasta näin myöhään lähettää
selostuksen matkastani.

Helsinki 25 p:nä syysk. 1931.

Kunnioittaen:

Liisa Castrén.

7 §.

Ilmoitettiin, että Hårdhin palkintolautakuntaan oli Suomalai-
sen Kirjallisuuden Seura valinnut varsinaiseksi edustajakseen
prof. G. Suolahden ja varaedustajakseen prof. V. Tarkiaisen, ja
Kirkkohistoriallinen Seura varsinaiseksi edustajakseen prof.
Martti Ruuthin ja varaedustajaksi toht. A. Maliniemen.

8 §.

Koska henkilö, joka oli jakanut Seuran julkaisuja Helsingissä,

ei voinut enään muiden tehtäviensä vuoksi tointaan jatkaa, päätettiin jakaminen jättää pikatoimisto Marsin suoritettavaksi.

9 §.

Ilmoitettiin, että sarjassa »Historiallisia Tutkimuksia» oli numerona 14 ilmestynyt toht. E. E. Kailan teos »Pohjanmaa ja meri 1600- ja 1700-luvuilla. Talousmaantieteellis-historiallinen tutkimus.»

10 §.

Luettiin dosentti Railon kirje, jossa hän kiittää Seuraa saamastaan Ramsayn palkinnosta.

11 §.

Päätettiin Johtokunnan ehdotuksesta, että Seuran julkaisuväestö ja kirjasto, joita säilytetään Säätytalossa, palovakuutetaan 400,000 mk:sta.

12 §.

Seuran asettaman postihistoriakomitean esityksestä, jota Johtokunta puolsi, päätettiin ilmoittaa Postihallitukselle, ketä henkilölä Seura piti sopivana postihistorian kirjoittajaksi. Seura myös suostui puolestaan edistämään postihistorian alalla suoritettavia esitöitä sekä siten, että se pyytää yliopiston historian opettajia antamaan oppilailleen tehtäviä postihistorian alalta, että myös siten, että se mahdollisuuksien mukaan tukee apurahoilla tutkijoita, jotka käsittelevät mainittua alaa.

13 §.

Kun oli sattunut, että Johtokunnan kokouksiin oli toisinaan vaikeata saada päätösvaltaista määrää jäseniä, oli Johtokunta esittänyt, että Seura, käyttäen sääntöjen myöntämää oikeuttaan, valitsisi vuosikokouksessa yhden lisäjäsenen Johtokuntaan. Tämä esitys hyväksyttiin.

14 §.

Ilmoitettiin, että arkistonhoitaja R. Rosén oli Seuralle lahjoittanut toimittamansa J. W. Ruuthin Viipurin historian toisen laitoksen ensimmäisen osan.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Vuosikokous marrask. 9 p. 1931.

Läsnä olivat esimies K. Blomstedt sekä tutkijajäsenet A. Allardt, C. v. Bonsdorff, A. R. Cederberg, J. Jaakkola, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, Juhani Rinne, Martti Ruuth, G. Suolahti, A. M. Tallgren, W. Tawaststjerna, V. Voionmaa ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola, everstiluutnantti Martola, majuri Fogelholm, maisterit H. Donner, Eino Jutikkala, Aina Lähteenoja, Y. Nurmio, Pentti Renvall, Toivo Rinne, R. Rosén, U. Tuominen, H. A. Turja, H. Varis, K. Vilkuna ja kolme muuta henkilöä.

1 §.

Esimies valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt piti esitelmän aiheesta. »Aatelin maanhankinnasta 1500-luvulla. Suuntaviivoja ja menettelytapoja.» Esitelmä julkaistaan Hist. Arkistossa. (Julkaistu numerossa 39.)

2 §.

Valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt luki Hårdhin palkintolautakunnan puolesta seuraavan kirjelmän:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Allekirjoittaneet Emil Hårdhin palkintolautakunnan jäsenet ovat tarkastettuaan kuluneena kolmivuotiskautena ilmestynyttä suomenkielistä historiallista kirjallisuutta päättäneet antaa palkinnon valtioneuvos Werner Tawaststjernalle teoksesta »Pohjoismaiden sota 1590—1595 ja Täysinän rauha», jossa huo-

lällisen tutkimustyön pohjalla annetaan selkeässä muodossa esitys osasta muuatta Suomen historian tärkeimpiä aikakausia.

Helsingissä, lokakuun 30 päivänä 1931.

Kaarlo Blomstedt.

Jaakko Gummerus.

Martti Ruuth.

Gunnar Suolahti.

Väinö Voionmaa.

3 §.

Allekirjoittanut sihteeri luki seuraavan vuosikertomuksen:

Vuosikertomus toimintavuodelta 1930—1931.

Kun luo silmäyksen kuluneeseen toimintavuoteen, kiintyy huomio ensinnä historian tutkimuksen työalalla sattuneisiin merkkitapauksiin.

Monasti ovat Suomen historian tutkijat saaneet olla mukana Pohjoismaiden historian tutkijoiden kokouksissa naapurimaissa, mutta ensi kerran kokoontuivat nyt Pohjoismaiden historioitsijat Suomessa. Viides pohjoismainen historian tutkijain kokous pidettiin Helsingissä heinäk. 7—10 p. Useiden historiatiedettä edustavien seurojen asettamaan valmistelutoimikuntaan kuuluivat Seuran puolesta professorit G. Suolahti ja V. Voionmaa. Eritäin rikas ohjelma sisälsi m.m. esitelmät, joita pitivät Seuran tutkijajäsenet professorit K. R. Melander, Martti Ruuth, G. Rein, G. Nikander, K. J. Hartman ja dosentti Jalmari Jaakkola. Persoonallinen kosketus eri maiden historian tutkijain kesken oli omansa syventämään yhteisymmärrystä.

Toimivuoden alussa, joulukuun 10 p:nä vietettiin Yrjö Sakari Yrjö-Koskisen syntymän satavuotispäivää. Tänä merkkipäivänä Seura yhdessä yliopiston, Historian Ystävien Liiton ja Kansantaloudellisen Yhdistyksen kanssa toimeenpani yliopiston juhlasalissa muistojuhlan. Monipuoliseen ohjelmaan kuului m.m. prof. G. Suolahden pitämä esitelmä Yrjö-Koskisesta. Yhteisessä juhlatuimikunnassa oli Seuran edustajana prof. G. Suolahti.

Seuran joulukuun kokouksessa, joka pidettiin kahta päivää aikaisemmin, Seuran esimies valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt esitti muistosanat Yrjö-Koskisesta Seuran perustajana, ja toht. Jalmari Jaakkola piti esitelmän, joka aiheeltaan läheisesti liittyi niihin tutkimuksiin, joiden tuloksia Yrjö-Koskinen tasan puoli vuosisataa sitä ennen esitti Suomen Hist. Seuran vuosikokouksessa. Tämä esitelmätilaisuus oli yhteinen Historiallisen Seuran ja Kirkkohistoriallisen Seuran jäsenille.

Niinikään merkkitapaus oli maaliskuun 15 ja 16 p. vietetty Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran satavuotisjuhla. Historiallinen Seuran on, niinkuin tiedetään, alkanut toimintansa Kirjallisuuden Seuran »osakuntana». Seuran puolesta jätettiin juhlatilaisuudessa Kirjallisuuden Seuralle adressi. Seuraa edustivat mainitussa tilaisuudessa esimies ja sihteeri.

Turun museon 50-vuotisjuhlassa, jota vietettiin viime loka-kuussa, oli Seuran edustajana esimies, valtionarkistonhoitaja Kaarlo Blomstedt.

Kuluneen toimivuoden aikana Seura on saanut uuden kokoon-tumipaikan. Muiden tieteellisten seurojen kera se on muuttanut Tieteellisten seurojen talosta, missä tilan ahtaus teki suurta haittaa, Säätytaloon. Kirjasto ja julkaisuvarasto on siirretty Säätytaloon, mutta arkisto on sijoitettu Valtionarkistoon.

Julkaisutoiminnan alalla on saavutettu erittäin merkittäviä tuloksia. Pitkien valmistelujen jälkeen ilmestyi painosta Varsinais-Suomen maakirja vuodelta 1540 ensimmäisenä osana sarjaa »Suomen vanhimmat maakirjat». Tämä upea juhlaulkaisu on omistettu Yrjö-Koskisen muistolle. Seuran joulukuun kokouksessa teos jaettiin tutkijajäsenille ja eräille Yrjö-Koskisen omaisille, myöhemmin paitsi Seuran pysyväisille jäsenille m.m. tasavallan presidentille, pää- ja opetusministerille, eduskunnan puhemiehelle sekä useille tieteellisille laitoksille kotimaassa ja ulkomailla. Tämä laatuansa ensimmäinen lähdejulkaisu on kaikkialla herättänyt erityistä huomiota. Toimituskuntaan kuuluivat prof. V. Voionmaa, valtionarkistonhoitaja Kaarlo Blomstedt ja dosentti Jalmari Jaakkola. Valokuvaus- ja tarkistustöitä valvoi arkistonhoitaja John E. Roos.

Myöskin on suunniteltu toista suurjulkaisua. Koska Mustankirjan painos, joka Valtionarkiston toimesta on julkaistu, on loppunut, ja kun on tarpeellista saada tutkijoita varten täysin varma ja virheetön laitos, on Seura päättänyt koettaa saada Mustankirjan ja Skoklosterin kodeksin julkaistuksi samanlaista menetelmää käyttäen, jota on sovellettu maakirjaan. Hallitukselta on pyydetty määrärahaa ja Seura on myös varannut varoja tar kotukseen. Ensinnä on päätetty toteuttaa Mustankirjan valokuvaaminen. Seuran pyynnöstä Valtionarkisto on tilannut Mustankirjan Suomeen ja sitä valokuvataan parhaillaan sen valokuvaamossa. Valokuvaaminen tulee täällä halvemmaksi kuin Ruotsissa. Seura on päättänyt antaa varat valokuvaamiseen, vaikkei julkaiseminen kävisikään mahdolliseksi lähiaikoina. Toimikuntaan, joka huolehtii valokuvaamisesta, on kutsuttu jäseniksi valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt, dosentit J. Jaakkola ja A. Maliniemi sekä arkistonhoitaja John E. Roos.

Historiallisen Arkiston 39:s osa on painossa, mutta ei ole vielä voinut ilmestyä tähänkään vuosikokoukseen. Myös 40:n osan painatus on päätetty panna alulle. Sarjassa Historiallisia Tutkimuksia on ilmestynyt monta teosta, nim. numerona 12 prof. K. R. Melanderin teos »Sillin eli suurhailin kalastuksesta maassamme 1500-luvulta alkaen ynnä entisaikain kalataloudestamme», numerona 13 prof. A. R. Cederbergin teos »Anjalan liiton historialliset lähteet, lähdekriittinen tutkimus» sekä numerona 14 toht. E. E. Kailan teos »Pohjanmaa ja meri 1600- ja 1700-luvuilla. Talousmaantieteellis-historiallinen tutkimus». — Samassa sarjassa on päätetty julkaista toht. A. Maliniemen teos »Huomioita Suomen ja Ruotsin varhaisemmasta kirjallisesta kulttuurista».

Seuran jäsenten muualla julkaisemista teoksista mainittakoon tässä vain uusi osa J. R. Danielson-Kalmarin teosta »Tien varrelta kansalliseen ja valtiolliseen itsenäisyyteen», prof. C. v. Bonsdorffin teos »Gustaf Mauritz Armfelt», dosentti Jalmari Jaakkolan teos »Vanhemmat historialliset kopiokirjamme» ja prof. Einar Juveliuksen teos »Tuomas Pacchaleniuksen valtiope-toisjuttu».

Sittenkuin suuri joukko huomattavia kansalaisia oli pyytänyt Opetusministeriöltä valtionavustusta sortovuosien aikaista aktiivista liikettä koskevan lähdeaineksen keräämiseksi, suostui Seura, kun Tieteellisen keskuslautakunnan puolesta tehtiin tiedustelu, valvomaan mainittua keräystä ja hoitamaan rahavaroja. Valvonta on jätetty toimikunnalle, johon on kutsuttu jäseniksi henkilöt, jotka olivat lupautuneet anomuksen allekirjoittajien puolesta työtä valvomaan, nim. toht. Herman Gummerus, toht. Yrjö Ruutu ja kouluneuvos Einar Fieandt, sekä lisäksi prof. Einar Juvelius ja kouluneuvos Gunnar Sarva. Puheenjohtajana toimikunnassa on toiminut prof. Juvelius. Opetusministeriö on tarkotukseen myöntänyt raha-arpajaisten voittovaroista avustusta kaksi kertaa ehdolla, että keräyksen tulokset on luovutettava valtionarkistolle. Keräystä suorittaa reserviluutnantti Eino I. Parmanen.

Länsi-Suomen kartanoiden arkistoista on maist. Eino Jutikala (Rinne) Seuran antamaa apurahaa nauttien laatinut luetteloa. Kaikkiaan on tarkastettu kolmentoista kartanon arkistot. Luettelot säilytetään Seuran arkistossa.

Senjälkeen kuin Seuran asettama postihistoriakomitea, johon ovat kuuluneet professorit G. Suolahti ja V. Voionmaa sekä allekirjoittanut sihteeri, oli pitänyt neuvotteluja Postihallituksen valitseman edustajan kanssa ja antanut Seuralle lausunnon postihistorian kirjoittamista koskevista seikoista, on Seura ilmoittanut Postihallitukselle mielipiteensä siitä, kuka henkilö olisi sopiva postihistorian kirjoittajaksi. Samalla on Seura, koska sen mielestä on erittäin tärkeätä, että postihistorian alalla suoritetaan esitöitä, päättänyt puolestaan niitä edistää sekä siten, että se pyytää yliopiston historian opettajia antamaan oppilailleen tehtäviä postihistorian alalta, että myös siten, että se mahdollisuuksien mukaan tukee apurahoilla tutkijoita, jotka käsittelevät mainittua alaa.

Kun kysymys Kustaa II Aadolfin 300-vuotismuiston viettämisestä oli noussut esille Historiska Föreningenin aloitteesta, on Seura hyväksynyt ajatuksen muiston viettämisestä ja valinnut toimikuntaan, jonka Historiska Föreningen on ehdottanut asetet-

tavaksi asiasta neuvottelemaan, varsinaiseksi edustajaksi prof. G. Reinin ja varaedustajaksi prof. K. R. Melanderin.

Maria Lallukan testamenttivaroilla suoritetusta työstä on sen johtaja kirjailija J. Finne ilmoittanut, että kaikki korkovarot on käytetty hänen historiallisten kokoelmiensa täydentämiseen.

Nuoria tutkijoita varten varattuja apurahoja haki kahdeksan henkilöä. Ne jaettiin siten, että maist. Helmi Helminen sai 4,000 mk. syyskauden juhlia ja joulua koskevan tutkimusaineksen keräämiseksi, maist. E. Osmonsalo 8,000 mk. 19-vuosisadan rajankäyntikysymysten tutkimiseksi, maist. Pentti Renvall 11,000 mk. selvittääkseen puolalais-ruotsalaista konfliktia 1500—1600-lukujen vaihteessa ja maist. Jussi Saukkonen 2,000 mk. käsityöläisammattikuntia koskevia tutkimuksia varten. Keräysvaroista annettiin maist. Helmi Helmiselle, edellämainitun apurahan lisäksi, 4,000 mk., maist. A. Miettiselle 4,000 mk. tutkimuksien tekemiseksi, jotka koskevat suomenkielisen väestönsosan kouluttamisharrastusta Etelä-Pohjanmaalla 1880—1930, maist. Toivo Rinteelle 4,000 mk. muistitietojen keräämiseksi talonpoikaipurjehduksesta Varsinais-Suomen saaristossa ja rannikolla sekä maist. Eino Jutikkalalle (Rinteelle) 3,000 mk. luetteloiden laatimiseksi Länsi-Suomen kartanojen arkistoista. Yleinen keräystoimikunta on sitäpaitsi antanut neiti L. Kepilälle 2,000 mk. keräysvaroista asiakirjojen kokoamiseksi etupäässä Itä-Hämeen alueelta.

Jully Ramsayn henkilöhistoriallinen palkinto annettiin dosentti Eino Railolle Kyösti Wilkunan elämäkerrasta. Lautakuntaan, joka teki ehdotuksen palkinnon jakamisesta, kuuluivat professorit C. v. Bonsdorff ja G. Rein sekä valtionarkistonhoitaja Kaarlo Blomstedt. Viipurin kaupungin historiaa varten säädettyä palkintoa ei jaettu.

Tässä kokouksessa jaetusta Emil Hårdhin palkinnosta on päättänyt lautakunta, johon ovat kuuluneet Seuran puolesta varsinaisina jäseninä valtionarkistonhoitaja Kaarlo Blomstedt, prof. V. Voionmaa ja piispa J. Gummerus sekä varajäseninä professorit G. Rein ja A.M. Tallgren, Kirkkohistoriallisen Seuran puolesta varsinaisena jäsenenä prof. Martti Ruuth ja varajäsenenä toht.

A. Maliniemi sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran puolesta varsinaisena jäsenenä prof. G. Suolahti ja varajäsenenä prof. V. Tarkiainen.

Turun Akatemian kirjastolle on Seura antanut eräitä osia sarjaa »Todistuskappaleita Suomen historiaan».

Julkaisujen vaihtoon on ryhdytty Tallinnan kaupungin arkiston kanssa, jotapaitsi sille on luovutettu Seuran aikaisemmat julkaisut, sekä Eestin keskusarkiston ja Kansainvälisen agraari-instituutin kanssa.

Seuran kokouksia on pidetty kaikkiaan yhdeksän, tämä vuosikokous niihin luettuna. Niissä ovat pitäneet esitelmiä tai antaneet tieteellisiä tiedonantoja seuraavat

Tutkijajäsenet:

Valtionarkistonhoitaja *K. Blomstedt*, Aatelin maanhankinnasta 1500-luvulla, suuntaviivoja ja menettelytapoja.

Prof. *A. R. Cederberg*, Sigfrid Aronus Forsiuksen Suomen kronikasta.

Sama, Ilmoitus eestiläisen toht. J. Vasar'in tutkimuksesta, joka koskee suomalaista uutisasätusta Baltiassa 1600-luvun keskellä.

Toht. *Jalmari Jaakkola*, Lisiä 1200-luvun kirkollis-maallisen ylimystömme historiaan.

Toht. *A. Maliniemi*, Huomioita Suomen ja Ruotsin varhaisemmasta kirjallisesta kulttuurista.

Sama, Eräs Thuronius-käsikirjoitus Pariisin kansalliskirjastossa.

Prof. *K. R. Melander*, Maaomaisuuden yhteisomistus maassamme entisaikoina.

Prof. *G. Nikander*, Kampen om Pjäne-skogarna i mitten av 1800-talet.

Toht. *Juhani Rinne*, Ragwalda ja Kaland.

Muut historiatieteen harjoittajat:

Maist. *Y. Nurmio*, Suomen sensuuriviranomaisten suhtautumisesta A. I. Arwidssonin julkaisuihin 1820-luvun lopulla.

Maist. *E. Osmonsalo*, Ruotsin-vastaista rajaa koskevia kysymyksiä 1800-luvun alkupuolella.

Johtokunta on pitänyt 14 kokousta.

Uusiksi tutkijajäseniksi on valittu toht. Kaarlo Österbladh ja prof. Karl Julius Hartman.

Pysyväisiksi kannattajajäseniksi on hyväksytty maist. Vilho Osonen Tampereelta, rehtori Arvi Pyhälä Kauhajoelta ja opettajatar Hilda Huntuvuori Kuurilasta ja vuosijäseniksi maist. Toivo Rinne Turusta sekä majuri V. Heikinheimo ja toimittaja E. Turunen Kuopiosta.

Asiamiehiksi on kutsuttu Tampereelle, sittenkuin entinen asiamies oli muuttanut toiselle paikkakunnalle, pankinjohtaja Julius Koskinen. Viipuriin on entisen asiamiehen erottua kutsuttu asiamieheksi lehtori Aarne Vartiainen.

Virkailijoina ovat olleet:

Esimiehenä valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt, varaesimiehenä prof. K. R. Melander, rahavarainhoitajana toht. J. Jaakkola, arkistonhoitajana toht. A. Maliniemi, neuvottelevana jäsenenä prof. G. Suolahti ja sihteerinä allekirjoittanut.

Tilintarkastajina ovat toimineet tohtorit Juhani Rinne ja G. Sarva ja heidän varamiehinään prof. V. Voionmaa ja toht. E. Laine.

Sihteerin apulaisena on edelleen ollut maist. Eino Jutikkala.

Koska on sattunut, että johtokunnan kokouksiin on toisinaan ollut vaikeata saada päätösvaltaista määrää jäseniä, on Seura päättänyt, että se, käyttäen sääntöjen myöntämää oikeuttaan, valitsee tässä vuosikokouksessa yhden lisäjäsenen johtokuntaan.

Helsingissä marraskuun 9 päivänä 1931.

K. W. RAUHALA.

4 §.

Arkistonhoitaja toht. A. Maliniemi esitti

Kertomuksen Suomen Historiallisen Seuran
arkiston ja kirjaston hoidosta toimivuonna
1930—31.

Arkistoon on saatu seuraavat lisät: Kotisentututkimuksen keskusvaliokunnan vuosikertomus vuodelta 1929, Tieteellisten Seurojen paikannimitoimikunnan toimintakertomus vuodelta 1930, maisteri Eino Rinteen hankkima kokoelma luetteloita kartanoiden arkistoista sekä lähetystönkanslisti T. Hovilaisen lahjoittama kokoelma Suomea koskevia leikkeleitä tanskalaisista sanomalehdistä. Arkisto on aikaisemmin tehdyn päätöksen mukaisesti siirretty talletuksena Valtionarkistoon. Arkistoa on toimintakauden kuluessa käyttänyt kuusi henkilöä.

Kirjastoon on tullut lisäyksiä yhteensä 84 nidettä, joista itseänsä historiallisia tutkimuksia 16 (niistä 8 väitöskirjaa) sekä 68 vaihtokappaleina saatua aikakauskirjavuosikertaa ja sarjajulkaisujen osaa. Lisäyksistä ovat lahjoituksina saadut Suomen Sotatieteelliseltä Seuralta sen julkaisujen numerot 1—6 sekä arkistonhoitaja R. Rosénilta Viipurin kaupungin historian 1. osa. Kirjastoa on toimivuoden kuluessa käyttänyt kaksi henkilöä.

Viime toimintakautena tehdyn päätöksen mukaisesti on kirjastosta poistettu tilastolliset julkaisut sekä historiatieteiden ulkopuolelta olevat väitöskirjat. Ne ovat siirretyt Helsingin Yliopiston kirjastoon, joka toimittaa ne yhdessä oman lähetyksensä kanssa »Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaft» järjestöille vaihdettaviksi tämän tarjoamiin historiallisiin teoksiin.

Kirjastoa ja julkaisuvarastoa varten on toimivuoden kuluessa otettu 400,000 Smk:n palovakuutus.

Kirjasto siirrettiin syyskuussa Kasarmikadun 24:stä Säätytaloon, jonka ensimmäisen kerroksen Kirkkokadun puoleisessa osassa sille on varattu riittävä tila.

Helsingissä marraskuun 9 päivänä 1931.

Aarno Maliniemi.

5 §.

Rahavarainhoitaja toht. J. Jaakkola esitti pääpiirteisen selvityksen Seuran raha-asioista:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Selonteoksi varojen hoidosta tilivuonna 1930—31 pyydän esittää seuraavan yleiskatsauksen tulojen ja menojen tiliin ynnä tassaustiliin.

Yleinen tulojen ja menojen tili pr. 31/10 1931.

An Kulunkitili	18,640: —	
» Avustus-, kirja- & jäsenmaksutili..	131,544: 70	150,184: 70
» Voitto- ja tappiotili		28,180: 22
Erikoisrah. menoja		175,043: —
		<u>353,407: 92</u>

Per Korkotili	48,602: 17	
» Avustus-, kirja- & jäsenmaksutili..	129,762: 75	178,364: 92
» Erikoisrah. tili:		
Tuloja	172,009: 75	
Vähennys	3,033: 25	175,043: —
		<u>353,407: 92</u>

Tasaustitili.

Kassatili	11: 35	
Juokseva tili	2,534: 67	
Talletustili	770,437: 45	
Arvopaperitili	620,071: 57	
Korkotili pro 1931—1932	25, 310: 85	1,418,365: 89
		<u>1,418,365: 89</u>

Yleinen rahasto	543,846: 54
Erikoisrahastot	874,519: 35
	<hr/>
	1,418,365: 89
	<hr/>

Viime vuoden yleiskatsaukseen verrattuna osoittaa yleinen rahasto vähennystä 15,537: 78, mikä johtuu osaksi korkotulojen vähenemisestä, osaksi huomattavista painatusmenoista. Samaten on erikoisrahastojen kokonaissumma vähentynyt 3,033: 25, joten rahastojen vähennys tekee yhteensä 18,571: 03.

Sijoituksiin nähden ei ole tapahtunut muita muutoksia kuin että O.Y. Werner Söderströmin osakkeita on johtokunnan suostumuksella merkitty lisää 10 kpl.

Helsingissä 9 p:nä marrask. v. 1931.

Jalmari Jaakkola.

6 §.

Toht. Juhani Rinne luki tilintarkastajain lausunnon, joka oli näin kuuluva:

Tänään tarkastettuumme Historiallisen Seuran tilit kulu-neelta toimivuodelta olemme todenneet:

että tilit ovat oikein pidetyt,

että tulo- ja menoerät ovat todisteitten mukaisesti viedyt kirjoihin,

että Seuralle kuuluvat osakkeet ja muut arvopaperit ovat asianomaisesti säilytetyt ja kirjoihin merkityt, sekä

että kassa vastaa päivän kassakirjasaldoa.

Tämän johdosta ehdotamme rahavarain hoitajalle täyttä tili- ja vastuuvapautta kuluneelta vuodelta.

Helsingissä 9 p:nä marraskuuta 1931.

Väinö Voionmaa.

Juhani Rinne.

Lausunnon nojalla myönnettiin rahavarainhoitajalle täysi tili-vapaus.

7 §.

Jully Ramsayn palkintolautakunnan jäseniksi valittiin professorit C. v. Bonsdorff ja G. Rein sekä valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt.

8 §.

Virkailijoiden palkkiot päätettiin pysyttää entisinä, joten sihteerin palkkio oli oleva 6,000 mk., josta myös suoritetaan sihteerin apulaisen palkkio, rahavarainhoitajan 2,000 mk. ja arkistonhoitajan 1,000 mk.

9 §.

Tarkastettiin lokak. 26 p. pidetyn kokouksen pöytäkirjan 13 §, joka koskee lisäjäsenen valitsemista johtokuntaan.

10 §.

Todettiin, että sääntöjen mukaan esimieheksi siirtyy varaesimies prof. K. R. Melander. Senjälkeen toimitettiin muiden virkailijain vaali suljetuin lipuin ja tuli

varaesimieheksi prof. A. R. Cederberg,
sihteeriksi toht. K. W. Rauhala,
arkistonhoitajaksi toht. A. Maliniemi,
rahavarainhoitajaksi valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt
neuvottelevaksi jäseneksi prof. G. Suolahti,
lisäjäseneksi toht. J. Jaakkola.

Tilintarkastajiksi valittiin prof. V. Voionmaa ja toht. Eevert Laine sekä varamiehiksi professorit Martti Ruuth ja G. Rein.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous jouluk. 11 p. 1931.

Läsnä olivat esimies K. R. Melander, tutkijajäsenet K. Blomstedt, A. R. Cederberg, J. Jaakkola, Einar Juvelius, A. Maliniemi,

G. Suolahti, W. Tawaststjerna ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta professori ja professorinrouva Mikkola, maisterit Aina Lähteenoja, R. Rosén, Y. Nurmio, H. A. Turja, U. Tuominen, Pentti Renvall, B. Federley ja O. Stenberg sekä kahdeksan muuta henkilöä.

1 §.

Prof. J. J. Mikkola esitti venäläisistä arkistoista tietoja, jotka valaisivat Kaarle herttuan ja Arvid Stålarmin suhdetta venäläisiin. Venäjälle Täysinän rauhan jälkeen esitetyt luettelot suomalaisista sotavangeista antoivat kaamean kuvan Juhana III:n aikaisen sodan tuottamasta hävityksestä. Suomen puolelle joutuneista sotavangeista suuri osa oli karjalaisia.

2 §.

Maist. Aina Lähteenoja selosti tekemäänsä mielenkiintoista löytöä, joka oli tuonut päivänvaloon kaksi katkelmaa Rauman kaupungin tuomiokirjasta vv:lta 1504 ja 1569. Asianomaiset lehdet, jotka lienevät ainoat jätteet vanhimpien raastuvanoikeusiemme pöytäkirjoista, sisältävät m.m. joukon raumalaista henkilönimistöä, joka luo uutta valaistusta kaupungin vanhimman porvariston ja virkamiehistön tuntemiseen.

Tiedonanto julkaistaan Hist. Arkistossa.

3 §.

Prof. A. R. Cederberg esitti julkaistaviksi Hist. Arkistossa Juhana Albert Ehrenströmin kirjeitä v:lta 1787—1789. Samasta aineesta prof. Cederberg lupasi pitää esitelmän Seuran tammi-kuun kokouksessa.

4 §.

Tarkastettiin lokak. 26 p. pidetyn kokouksen ja marrask. 9 p. pidetyn vuosikokouksen pöytäkirjat.

5 §.

Koska ei ollut määrätty, milloin se kolmivuotiskausi, jota oli noudatettava Emil Hårdhin palkinnon jaossa, alkoi ja päättyi, päätettiin Johtokunnan esityksestä todeta, että se päättyy syyskuun lopussa joka kolmas vuosi viime syyskuusta lukien.

6 §.

Luettiin toht. J. A. Pärnäsän anomus, jossa hän pyysi avustusta valmistakseen painokuntoon Sigismund-kuninkaan aikaa koskevan teoksensa toisen osan ja jatkaaksensa tutkimuksiansa samalta ajalta v:en 1600. Johtokunnan esityksestä päätettiin lykätä asian ratkaisu siksi kuin saatiin tietää, mitä Suomalainen Tiedeakatemia oli päättänyt teoksen painatuksen suhteen.

7 §.

Esitettiin toht. Ilmari Lehtosen pyyntö, että hänen Oulun läänin ja maaherra Ehrenstolpea koskevan teoksensa toinen osa otettaisiin Seuran julkaisuihin. Päätettiin lykätä asian lähempi käsittely tammikuun kokoukseen, jolloin nähtäisiin, minkälaiseksi Seuran raha-asiaiden tila muodostuu ensi vuoden aikana.

8 §.

Maisterit Eino Jutikkala ja Heikki Varis olivat pyytäneet, että heidän väitöskirjansa otettaisiin Seuran julkaisuihin. Päätettiin näidenkin asiain ratkaisu lykätä tammikuuhun sekä pyytää professoreita G. Suolahtea ja V. Voionmaata antamaan teokista lausuntonsa.

9 §.

Koska Seura oli aikanaan tehnyt päätöksen koettaa hankkia lisääavustusta Kansallisen Elämäkerraston julkaisemiseen, päätettiin Johtokunnan esityksestä jättää Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahastolle anomus, jossa pyydetään, että mainitun teoksen julkaisemisen tukemiseksi myönnettäisiin 60,000 markkaa.

10 §.

Luettiin seuraava kirjelmä:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Suomen itsenäisyysliikkeen historian aineksia keräämään asetettu toimikunta, joka kuluneen vuoden on työskennellyt Suomen Historiallisen Seuran valvonnan alaisena ja Opetusministeriön myöntämien avustusten turvin, on tänä aikana saanut pelastetuksi verraten runsaasti sellaista aineistoa, etupäässä muistitietoja, joka muuten olisi kokonaan hävinnyt. Kun toimikunnan käytettäväksi osoitetut varat kuluvan vuoden umpeen mennessä loppuvat, haluaa toimikunta alistaa Suomen Historiallisen Seuran harkittavaksi, olisiko vielä ensi vuonna työtä jatkettava ja sitä varten siis pyydettyä avustusta valtionvaroista. Omasta puolestaan toimikunta katsoo, että saavutetut tulokset kehoittavat jatkamaan aineiston keräystä vielä ainakin ensi vuoden alkupuolen. Paitsi sitä että ne henkilöt toinen toisensa jälkeen siirtyvät pois elävien joukosta, jotka ovat olleet mukana itsenäisyysliikkeessämme n.s. sortovuosina tai tuntevat silloisia tapauksia ja mielialoja, olisi suuri vahinko muutenkin keskeyttää työ, joka nyt on hyvässä kaaressa ja vaatisi vain ehkä juuri n. puolen vuoden lisäajan tullakseen melko täydellisesti suoritetuksi.

Toimikunta antaa yksityiskohtaisen selostuksen työnsä tuloksista niin pian kuin luutnantti Parmanen on jättänyt joulukuun keräyksensä toimikunnalle. Mutta toimikunta pyytää jo nyt, että Suomen Historiallinen Seura antaisi Johtokunnalleen valtuudet kääntyä Opetusministeriön puoleen lisäävustuksen anomisella, mikäli Johtokunta katsoo tämän toimikunnan selonteon antavan siihen aiheetta.

Helsingissä 11. XII. 1931.

Toimikunnan puolesta

Einar W. Juvelius.

Siinä tehdyn esityksen ja Johtokunnan lausunnon mukaisesti annettiin Johtokunnalle valtuudet kääntyä Opetusministeriön puoleen lisäävustuksen anomisella, mikäli Johtokunta katsoo toimikunnan yksityiskohtaisen selonteon työn tuloksista, jonka se oli Johtokunnalle jättävä, antavan siihen aiheetta.

11 §.

Hyväksyttiin uudeksi pysyväiseksi kannattajajäseneksi maist. Pentti Renvall.

12 §

Ilmoitettiin Johtokunnan antaneen toht. E. Kailan teoksen Kuopion ja Viipurin asiamiehille palkkioksi heidän vaivannäöstään Seuran julkaisujen jakamisessa.

13 §.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Seura oli saanut avustusta raharpajaisten voittovaroista 20,000 mk.

14 §.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Seura oli saanut kauppias Fr. Lehtisen testamenttivaroja 20,000 mk. Testamentin määräysten mukaan ne oli liitettävä kauppias Lehtisen aiemmin Seuralle lahjoittamaan summaan.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous tammik. 25 p. 1932.

Läsnä olivat esimies K. R. Melander, tutkijajäsenet K. Blomstedt, A. R. Cederberg, J. Jaakkola, G. Rein, Juhani Rinne, G. Suolahti ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta maisterit K. Donner, E. Jutikkala, P. Renvall ja U. Tuominen.

1 §.

Tasavallan presidentille lähetetyn onnentoivotussähkösanoman johdosta oli saapunut seuraava kiitos.

S u o m e n   H i s t o r i a l l i n e n   S e u r a .

Vastaanottakaa vilpittömät kiitokseni minulle osoittamastanne huomaavaisuudesta 70-vuotispäivänäni.

P. E. Svinhufvud.

2 §.

Prof. A. R. Cederberg piti esitelmän aineesta »Juh. Alb. Ehrenströmin kirjallista jäämistöä v:lta 1787—89». Esitelmässä mainitut kirjat ja asiakirjat julkaistaan Historiallisessa Arkistossa. (Julkaistu n:ssa 39).

3 §.

Prof. K. R. Melander esitti tiedonannon »Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaispurjehduksesta Itämerenmaakuntiin 1600-luvulla». Tiedonanto painetaan Historialliseen Arkistoon.

4 §.

Tarkistettiin edellisen jouluk. 11 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

5 §.

Vahvistettiin Johtokunnan valmistama tulo- ja menoarvio kuluvaa toimivuotta varten.

6 §.

Tieteellisten Seurain valtuuskunnan tiedusteltua, ottaisiko Seura osaa yhteisen vahtimestarin palkkaamiseen, päätettiin Johtokunnan ehdotuksesta myöntää siihen 100 markkaa kuussa luettuna viime elokuusta kuluvan vuoden loppuun.

7 §.

Koska Längmanin apurahat oli jälleen julistettu haettaviksi, päätettiin niistä pyytää 10,000 Smk. vanhimpien maakirjojen julkaisemisen jatkamiseksi.

8 §.

Esitettiin edellisestä kokouksesta lykätty kysymys toht. Ilmari Lehtosen teoksen painattamisesta Seuran julkaisuissa. Koska ei oltu saatu teoksen käsikirjoitusta eikä tietoa siitä, kuinka laajaksi se tulisi, oli asia siirrettävä toistaiseksi.

9 §.

Esitettiin ja päätettiin ottaa pöytäkirjaan maist. Helmi Helminen, Antti Leinosen sekä E. Osmonsalon kertomukset apurahojen käyttämisestä.

Historialliselle Seuralle.

Koska allekirjoittanut on saanut syksyn 1931 kuluessa Historiallisen Seuran stipendiaattina suorittaa syysjuhlia koskevia arkistotutkimuksia Ruotsissa, ilmoitan matkasta seuraavaa:

Seuralle jättämäni työsuunnitelman mukaisesti yhdistin tämän 8,000: — suuruisen apurahan edellyttämän matkan välittömästi Värmlannin Östmarkissa tekemiini murre- ja tapatutkimuksiin, joten suoranaiset matkakustannukset pienenivät varsinaisten tutkimusten eduksi. Kun ensin olin kerännyt Sanakirjasaatiölle aineistoa heinäkuun 25 p:stä lokakuun 6 p:ään, aloitin omat työni Göteborgissa *Västsvenska Folkminnesföreningens Arkivissa*. Tätä ennen olin kuitenkin jo syyskuun 12—19 päivien välisen ajan *Oslossa Folkminnensarkivissa*, jossa kokosin papereihini arkisto- ja kirjallisuustiedot Keski-Norjan suomalaisalueilta ja mahdollisimman laajan vertailuaineiston norjalaisten syysjuhlia käsittelevästä kirjallisuudesta.

Göteborgissa työskentelin lokakuun 7:stä 24 p:ään, jona aikana ennätin läpikäydä kaiken koossa olevan materiaalin Värmlannista ja arkiston luettelon mukaan tyydyttävän laajan ja perinpohjaisen vertailuaineiston muista Länsi-Ruotsin maakunnista.

Ajan lokakuun 25 p:stä marraskuun alkuun käytin hyväkseni *Upsalan Landsmålsarkivin* suuria ja monipuolisia kokoelmia, joista selveni toisaalta nimitysten levenneisyys, toisaalta suomalaisten kannalta mielenkiintoisten pohjoisten maakuntien tavat.

Työn kokoavan pääosan olen kuitenkin suorittanut *Nordiska Museetissa*, *Etnologiska Undersökningin* arkistossa ja museon kirjastossa, joissa istuin marraskuun 2—27 päivien ajan. Arkistossa

kävin kopioiden läpi kaiken asiaankuuluvan. Professori N. Lithbergin yksityisistä kokoelmista sain jäljentää parikymmentä eri tyyppistä riimukalenteria, joukossa useita Värmlannin ja Taalain suomalaisalueilta. Samalla kertaa sain tehdä muistiinpanoja prof. Lithbergin syysjuhlia käsittelevistä luennoista.

Muistiinpanojen kokonaissumma on n. 1,000 8-arkille tehtyä liuskaa, lisäksi kirjallisuusviittaukset ja edellämainittujen kalenterisauvamerkkien jäljennökset, joista toivon vähitellen voivani jättää osan Historialliselle Seuralle, kuten stipendini toinen osa edellyttää.

Paitsi siitä hyödystä ja opista, joka minulla on näistä mainituista arkistotiedoista, tahdon kiittää Historiallista Seuraa tilaisuudesta saada tutustua henkilökohtaisesti Skandinavian tiedemiehiin. Kun heistä melkein jokainen edustaa omaa tutkimusmenetelmäänsä, merkitsee heihin tutustuminen metodillista selvitymistä ja kritiikin kasvamista omassakin työssä.

Helsingissä joulukuun 15 päivänä 1931.

Kunnioittavasti
Helmi Helminen.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Keväällä 1930 myönsi Suomen Historiallinen Seura allekirjoittaneelle 5,000 markan suuruisen apurahan Ruotsin vallan aikuisen suomalaisen sotilaspapiston tutkimista varten ja saan mainitun apurahan avulla suorittamastani työstä kunnioittavimmin esiintuoda seuraavaa:

Ollessani talvipuolella vuotta toimessani kansanopiston johtajana en ole voinut lähteiden kokoamistyötä tehokkaammin suorittaa muulloin kuin kesäpuolella vuotta. Vuonna 1930 työskentelin toukokuun puolivälistä alkaen koko kesän ja osan syksyä omassa valtionarkistossamme sekä Helsingin yliopiston kirjastossa. Jo työni alussa huomasin että käy ylivoimaiseksi ruveta samalla kerralla tutkimaan koko Ruotsin vallan aikuista suomalaista sotapapistoa, minkä vuoksi olen rajoittanut tutkimukseni ainoastaan 1500- ja 1600-luvun suomalaiseen sotilaspapistoon.

Valtionarkistossamme olen käynyt hyvin tarkkaan läpi valtakunnan registratuuran 1500—1600-luvuilta sekä muita lähdesarjoja siinä määrin kuin työni kannalta on näyttänyt olevan tarpeellista.

Alunperin olin kuitenkin selvillä, että pääainehisto on Ruotsin arkistoissa, mutta omassa valtionarkistossamme suoritettu työ oli välttämätöntä, ennenkuin Ruotsin arkistoihin menin.

Vuoden 1931 kesäkuun alussa, oltuani sitä ennen vielä pari viikkoa valtionarkistossamme, matkustin Tukholmaan, jossa olin koko kesän, Köpenhaminaan tekemääni lyhyttä matkaa lukuunottamatta. Kotimaahan palasin elokuun lopussa.

Tukholmassa työskentelin sota-arkistossa ja valtionarkistossa. Sota-arkistossa kävin 1500-luvun suomalaisia joukkoja koskevat asiakirjat jokseenkin tarkkaan läpi, sillä asiakirja-ainehisto ei ole 1500-luvulla aina 1600-luvun toiselle kymmenluvulle asti niin laaja kuin sitten myöhemmin. Neuvoteltuani tarkkaan Ruotsin sotaarkistonhoitajan, tohtori Steckzenin kanssa siitä, mitä kävisin läpi 1600-luvulta olevista asiakirjasarjoista, tutkin sotakollegion registratuuraa ja sotakollegiolle tulleita kirjekokoelmia, tarkastusluetteloita, palkkaluetteloita ja suurta Biografica-kokoelmaa sekä eräitä muita pienempiä sarjoja.

Ruotsin valtionarkistossa kävin läpi sarjassa »Everstien kirjoituksia kuninkaalle» kaikki suomalaisia joukko-osastoja koskevat asiakirjat 1600-luvulta. Samoin tutkin Turun ja Viipurin hiippakuntien tuomiokapitulien papereita sekä jonkin verran Narvan ja Riian konsistorien papereita 1600-luvulta. Tässä arkistossa olevat kirjoitetut jäljennökset useiden muiden maiden sota-artikkeleista 1500-luvulla sekä ruotsalaiset sota-artikkelit 1500-luvulta kävin myöskin tarkkaan läpi.

Niin hyvin sota- kuin myöskin valtionarkistossa otin eri asiakirjoista fotostaattikuvia, yhteensä n. 300 kappaletta, jotka tulivat maksamaan n. 2000 mk. Tämä joudutti kuitenkin työtäni niin, että sain Tukholman arkistoissa ainettani koskevan lähdeainehiston haltuuni useampia viikkoja lyhemmassä ajassa kuin mitä muutoin olisi ollut mahdollista.

Eräiden asioiden selville saamiseksi olin myöskin Upsalassa

olevassa maakunta-arkistossa, jossa tutustuin varsinkin Upsalan tuomiokapitulin arkistoon 1500-luvulta ja 1600-luvun alusta, joka arkisto on tässä maakunta-arkistossa säilytettynä. Eräitä tärkeitä lisätietoja sain täältäkin.

Paitsi varsinaista arkistotyötä työskentelin Ruotsissa ja Tanskassa ollessani eri kirjastoissa, etupäässä kuitenkin kuninkaallisessa kirjastossa ja yleisesikunnan kirjastossa Tukholmassa. Kun en kuitenkaan arkistotyöni vuoksi ehtinyt syventyä kaikkiin aineittani lähellä oleviin teoksiin 1500—1600-luvuilta kuninkaallisessa kirjastossa, pyysin saada lainata näitä teoksia Helsingin yliopiston kirjastoon, jossa niitä olen parhaillaan lukenut.

Viime syksyn kuluessa olen järjestellyt jo koko laajaksi tullutta ainehistoani sekä kirjoittanut käsikirjoitusta.

Ajalta ennen Kustaa II Aadolfia en luule enää mitään tärkeämpää lähdeaineistoa olevan löydettävissä. Tukholmassa valtionarkistossa tekemistäni havainnoista päättäen pitäisi Riian arkistoissa vielä olla sellaista aineistoa, mikä valaisisi aineittani 1600-luvulta. Samaa on minulle sanonut myöskin professori M. Ruuth sekä sotaarkistonhoitaja tohtori Steckzen, joka itse oli työskennellyt Riian arkistoissa. Aikomukseni olikin mennä Tukholmasta suoraan Riikaan, mutta kun Tukholmassa meni aikaa niin paljon, en Riikaan ollut tilaisuudessa samalla matkalla menemään. Aikomukseni on kuitenkin ensi toukokuussa lähteä Riikaan, jos voisin saada jostain apurahaa matkaa varten, mikä nykyisten valuuttakurssien vallitessa tulee kovin kalliiksi.

Samalla kun saan kiittää Suomen Historiallista Seuraa minulle myönnetystä apurahasta, mikä on ollut suurena apuna kalliiksi tulleeeseen koko kesän oleskeluun Ruotsissa, pyydän saada mainita, että jos työni menee kuten olen suunnitellut, saanen sen loppuun tämän vuoden kuluessa, ehkäpä jo ensi syksyyn mennessä.

Helsingissä 20. I. 1932.

Suurimmalla kunnioituksella

Antti Leinonen.
pastori, fil. maisteri.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Kun Suomen Historiallinen Seura oli kuluvan vuoden huhtikuun kokouksessaan minulle myöntänyt 8.000: — markan suuruisen stipendin Suomen rajapolitiikkaa Venäjän vallan aikana koskevia tutkimuksia varten, matkustin toukokuun 14 p:nä Helsingistä Tukholmaan ja viivyin perillä tasan 3 viikkoa, minkä jälkeen palasin Helsinkiin.

Tutkimukseni keskitin Riksarkivetiin ja kuninkaalliseen kirjastoon. Edellisessä kävin lävitse ja otin tarpeelliseksi katsomiani kopioita seuraavista asiakirjasarjoista:

1. Ruotsin ulkoasiain johdon kirjelmät Ruotsin Pietarissa olleelle lähetystölle konseptien mukaan v. 1809—1824.

2. Ruotsin Pietarissa olleen lähetystön ulkoasiainjohdoltaan saamat kirjelmät liitteineen v. 1809—1824. — Tämä tarkistustyö osoittautui välttämättömäksi kohdassa 1. mainittujen asiakirjojen puutteellisuuden vuoksi, ja huomautettiin minulle tästä erikoisesti arkiston virkamiesten taholta.

3. V:n 1810 rajankäyntineuvotteluja Suomen ja Ruotsin rajalla koskevat pöytäkirjat liitteineen.

4. V:n 1810 rajanjärjestelyä koskeva erikoiskokoelma Muscovitica-sarjassa, joka sisältää Ruotsin rajakomissaarien Boijen ja Ekornin raportit Ruotsin hallitukselle, suuren määrän Boijen ja Ekornin puolivirallisia ja yksityiskirjeitä L. v. Engeströmmille j.n.e. v. 1810—1811.

5. Ensimmäiset viralliset rajakartat Suomen ja Ruotsin välisestä rajasta. Näistä sain fotostaattikopiot niistä kartoista, jotka Venäjän komissaarit luovuttivat v:n 1810 rajanjärjestelysopimuksen ratifikatioita vaihdettaessa sopimuskirjan mukana, ja jotka ovat kaikkien komissaarien allekirjoittamat. — Spesiaalikartoista minulle ei annettu kopioita. Sitä karttaa, johon v. Stedingh heti Haminan rauhansopimuksen allekirjoittamisen jälkeen lähetti hallitukselleen ja joka, vaikkakin se oli epävirallinen, epäilemättä olisi ollut mielenkiintoinen, ei löytynyt mistään, vaikka sitä arkiston virkamiesten toimesta tiedusteltiin eri tahoilta, joten se lienee hävinnyt.

6. Muscovitica-kokoelmassa oleva erikoiskokoelma konferenssista Torniossa v. 1820—21, tilastovaihtojen toimittamisesta rajaseudulla v. 1821—23 ja konferenssista v. 1823. Kokoelmaan sisältyy joukko Ruotsin komissaarin Peyronin hallitukselleen lähettämiä raportteja, Peyronin saamia ohjeita, konferensseissa vaihdettuja nootteja y.m.s. Kokoelma täydentää määrättyissä suhteissa Suomen Valtionarkistossa olevaa Wärnhjelmin kokoelmaa, mutta ei ole yhtä runsas.

7. Pyytäessäni saada fotostaattijäljennöksiä v. 1823 tehdyistä, rajalinjan eräiden osien merkitsemistä koskevista kartoista sain vastauksen, että niitä nyt ei voida antaa.

Kuitenkin onnistuin saamaan kopion eräästä kohdassa 6. mainittuun kokoelmaan kuuluvasta karttakonseptista vltta 1823, jonka sekä eräiden muiden tietojen nojalla vielä nykyisin avoinna oleva kysymys rajalinjasta Tornion kaupungin kohdalla n.s. Närässä voidaan ratkaista Suomelle edulliseen suuntaan, kuten n. viikko sitten erään torniolaisen kanssa yhdessä suorittamani mittaus Ruotsin kansallisuuspyykistä nykyistä rajalinjaa kohti itse paikalla osoitti, vaikkakaan tätä mittausta ei voitu, koska se tapahtui Ruotsin alueella, suorittaa muutoin kuin askelmittauksin, jotka tarkistettuina kahteen kertaan antoivat saman tuloksen.

Kuninkaallisessa kirjastossa kävin läpi L. v. Engeströmin kirjekokoelmasta eräitä osia, joista vain Ruotsin rajakomissaari Boijen kirjeet sisälsivät tutkimustehtävääni suoranaisesti koskevaa aineistoa.

Muita kokoelmia en ollut tällä kertaa tilaisuudessa tarkastamaan, ja supistuivat muut toimeni siihen, että otin ja sain tarkan selon niistä lausunnoista ja kirjelmistä, jotka Norjan rajaa koskevissa neuvotteluissa Suomesta käsin v:n 1850 vaiheilla annettiin Venäjän ulkoasiainjohdolle niistä Riksarkivetissa olevan kopio-kokoelman johdolla.

Tältä tutkimusmatkalta saamani aineiston olen käyttänyt akateemiseksi väitöskirjaksi tarkoitetussa tutkielmassa »Suomen

rajapolitiikka Venäjän vallan aikana. I. Ruotsin-vastaista rajaa koskevat kysymykset vuosina 1809—1824».

Kemissä marraskuun 17 p. 1931.

Erkki K. Ösmönsalo.

Fil. kand.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous helmik. 29 p. 1932.

Läsnä olivat varaesimies A. R. Cederberg, joka johti puhetta esimiehen ollessa estettynä, tutkijajäsenet K. Blomstedt, J. Jaakkola, Einar Juvelius, J. Rinne ja allekirjoittanut, sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola ja maisterit Aina Lähteenoja, P. Renvall, T. Rinne, R. Rosén, U. Tuominen, H. A. Turja ja E. A. Virtanen.

1 §.

Prof. Einar Juvelius piti esitelmän »Aksel Kurjen päivä- ja kirjekirjasta v:lta 1599» (Ilmestynyt Turun Historiall. Yhdistyksen julkaisuissa n. IV).

Esitelmän johdosta syntyneeseen keskusteluun ottivat osaa trit K. Blomstedt ja J. Rinne sekä esitelmänpitäjä.

2 §.

Tarkistettiin tammik. 25 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Esitettiin Seuralle lähetetty ote Kustaa II Aadolfin muiston viettoa valmistavan toimikunnan pöytäkirjasta helmik. 6 p:ltä. Hyväksyen ajatuksen Kustaa Aadolfin 300-vuotismuiston kunioittamisesta Seura kannatti muistokiven pystyttämistä siinä tarkoituksessa Vanhaan kaupunkiin, jossa Helsingin maapäivät 1616 pidettiin; muistokivi on oleva niin vaatimaton, ettei tarvitse

toimeenpanna yleistä rahankeräystä. Myös katsottiin, että oli koetettava saada aikaan patsas, joka kuvaa hakkapeliittain mainetyötä ja suomalaisten sitkeyttä ja voimaa sodan ja rauhan töissä ja jossa samalla on Kustaa Aadolfin ja suomalaisten sotapäälliköiden Stålhandsken ja Kustaa Hornin muisto ikuistettuna. — Vielä Seura hyväksyi toimikunnan päätöksen suomen- ja ruotsinkielisen muistojuhlan järjestämisestä sekä piti suotavana, että toimitettaisiin, kuten toimikunnassa oli suunniteltu, kansantajuinen julkaisu erikseen suomen ja ruotsin kielellä. Lisäksi pidettiin toivottavana, että v:n 1616 valitusluetteloiden julkaiseminen, jota aiemmin oli Seuran keskuudessa valmistettu, saataisiin suoritetuksi Kustaa Aadolfin muistopäiväksi.

Tämä päätös pidettiin tarkistettuna.

4 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava Opetusministerin helmik. 12 p. 1932 päivätty kirjelmä, joka koski Suomen itsenäisyyshäiriön historia-aineuksen keräystä.

Suomen Valtiokonttorille.

Tehdyn anomuksen johdosta on Opetusministeriö myöntänyt raha-arpajaisten voittovaroista Suomen Historialliselle Seuralle tutkimuksien hyväksi, jotka tarkoittavat Suomen itsenäisyyshäiriön historian valaisemista ja joita reserviluutnantti Eino I. Parmanen on tehnyt, ennen myönnettyjen varojen lisäksi vielä kaksikymmentäkolmetuhatta (23,000) markkaa, josta summasta 18,000 markkaa on käytettävä kuluvan vuoden alkupuoliskolla suoritettavan keräyksen palkkioksi ja loput matkakustannusten peittämiseen. Samalla on Ministeriö määrännyt, että keräyksen tulokset ovat korvauksetta kuten ennenkin luovutettavat valtionarkistolle, kuitenkin siten, että luutnantti Parmasella on etuoikeus niiden käyttämiseen julkaisutarkoituksessa. Historiallisen Seuran tulee aikanaan ennen maaliskuun 1 päivää 1933 Ministe-

riöön jättää lyhyt selonteko seuralle täten myönnettyjen varojen käytöstä.

Ministeri Antti Kukkonen.

Vanhempi hallitussihteeri
J. W. Kahiluoto.

5 §.

Esitettiin toht. G. Sarvan kirjelmä, jossa hän terveydellisistä syistä pyysi vapautusta itsenäisyysliikkeen historia-aineksen keräystä valvovan toimikunnan jäsenyydestä. Siihen nähden, että toimikunnalla oli valmis suunnitelma, jota tarkoin noudatettiin, ja että oli enää järeillä vain muutamia kuukausia ajasta, jona työ jatkuisi, Seura päätti ilmoittaa Opetusministeriölle, että Seura ei katsonut syytä olevan valita uutta henkilöä toht. Sarvan tilalle, vaan että toimikunta voisi täydentämättömänäkin tehtävänsä suorittaa.

6 §.

Päätettiin Johtokunnan esityksestä hyväksyä uudet perusteet, joita oli noudatettava väitöskirjojen painatuksen avustamisessa, seuraavasti. Seura ja tekijä maksaa kumpikin omien kappaleitensa kustannukset, kuten painamisen, paperin, nitomisen ja kansilehden, paitsi latomista — siihen luettuna myös petiittilatomus, — josta Seura suorittaa 2/3, tekijä 1/3. Korjauksista vastoin käsikirjoitusta Seura maksaa 10 %, tekijä muun osan. — Tämäkin päätös pidettiin tarkistettuna.

7 §.

Kun prof. Cederberg oli antanut puoltavan lausuntonsa maist. Erkki Osmonsalon väitöskirjaksi tarkotetusta teoksesta »Suomen rajapolitiikka Venäjän vallan aikana I. Ruotsin-vastaista rajaa koskevat kysymykset vuosina 1809—1824», ja allekirjoittanut mainittuun lausuntoon yhtynyt, päätettiin teos ottaa sarjaan »Historiallisia Tutkimuksia». Samaa sarjaan otettiin myös maist.

Eino Jutikkalan niinikään väitöskirjaksi tarkotettu teos »Läntisen Suomen kartanolaitos Ruotsin vallan viimeisenä aikana, I.», jonka professorit G. Suolahti ja V. Voionmaa olivat tarkastaneet. Teokset painetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa ja Seura ottaa kummastakin 400 kpl. Erityisestä syystä päätettiin, että painatuksen valvomisen oli toimittava sihteerin sijasta toht. Eevert Laine.

8 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan maist. Pentti Renvallin kertomus tutkimusmatkasta, jonka hän oli tehnyt Seuralta saamalaan apurahalla.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Historiallisen Seuran myöntämällä apurahalla kesä—elokuussa v. 1931 tekemälläni matkalla Danzigiin ja Varsovaan olen tutkimusaiheittani varten käyttänyt seuraavia arkistokokoelmia:

Danzigin *Staatsarchiv der freien Stadt Danzigissa*:

Raadille saapuneet kirjeet Ruotsi—Suomesta vv. 1598—1607, osittain aikaisemmiltakin vuosilta,

Raadille saapuneet kirjeet Sigismundilta v.v. 1599—1608, osittain aikaisemminkin,

Raadin kirjekonseptit vv. 1598—1607,

Raadin pöytäkirjat vv. 1600—1607,

Acta internuntiorum,

Instruktionit lähettäiläille maa- ja valtiopäivillä vv. 1600—1606,

Valtiopäivälähettiläiden kertomukset vv. 1600—1606,

Kirjeitä danzigilaisilta sihteereiltä ja syndikuksilta Puolassa ynnä kirjeitä muilta raadin antamia tehtäviä suorittaneilta vv. 1600—1605, osittain aikaisemminkin.

Varsovan *Archiwum główne akt dawnych*'issa:

Libri legationum (neuvotteluja ulkomaisten kanssa) vv. 1598—1604,

Kuninkaalliset tilit vv. 1599—1604, osittain aikaisemminkin.

Varsovan *Archiwum ordynacij Zamoyskiej*'ssa:

Kirjeitä Yrjö Fahrensbachilta v.v. 1598—1601,

Zamoyskin kirjekonseptit vv. 1600—1602.

Danzigissa jouduin viipymään yli kuukauden, koska sikäläinen aineisto osoittautui odotettua runsaammaksi. Antoisaa oli nimenomaan ryhmä Acta internuntiorum tarjotessaan, paitsi tietoja Sigismundin ja Puolan yrityksistä toimintaan merellä ja Danzigin suhtautumisesta niihin, lisäksi valtiopäiväedustajien ja Danzigin raadin Varsovassa pitämien asiantarkkaajien ja -ajajien selostuksissa valaisevan, vaikka tietysti epätäydellisen kuvan hovin ja valtiopäivien toimista.

Jouduttuani näin käyttämään yli puolet varaamastani ajasta Danzigissa oli minulla siksi niukasti aikaa käytettävissäni Varsovassa olevia laajoja kokoelmia varten, että työskentelyni sekä sikäläisessä valtionarkistossa että Zamoyski-suvun arkistossa jäi kesken. Ajan niukkuuden lisäksi tähän vaikutti sekin, että Varsovasta en voinut saada fotostaattijäljennöksiä, mitä tapaa Danzigissa verraten runsaasti olin käyttänyt, joten aikaa täytyi — siitäkin huolimatta, että vaimoni koko ajan oli kopioimistyössä apuna — runsaanlaisesti käyttää hitaasti edistyvään kopioimistyöhön.

Kiitän Historiallista Seuraa mitä parhaiten siitä suuresta avusta, mitä sen myöntämä apuraha tutkimusaiheeni eteenpäinviemiselle merkitsi.

Helsingissä, helmikuun 23 p:nä 1932.

Kunnioittaen
Pentti Renvall.

9 §.

Ilmoitettiin, että prof. P. O. v. Törnelle oli lähetetty hänen 50-vuotispäivänään onnentoivotussähkösanoma ja että prof. v. Törne oli sen johdosta lähettänyt Seuralle kiitoskirjelmän.

Vakuudeksi:
K. W. RAUHALA.

Kokous maalisk. 21 p. 1932.

Läsnä olivat varaesimies A. R. Cederberg, joka johti puhetta esimiehen ollessa estettynä, tutkijajäsenet Tor Carpelan, A. Maliniemi, Juhani Rinne, G. Suolahti ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola ja maisterit Harry Donner ja U. Tuominen.

1 §.

Prof. J. J. Mikkola piti esitelmän »Suomalaisten hyökkäys Vienen Karjalaan 1589». Esitelmänpitäjä esitti lisätietoja pohjalaisien v. 1589 Vienen meren rannikolle sijaitseviin asutuskeskiksiin tekemästä sotaretkestä, josta tähän saakka ei ole tunnettu mitään samanaikaista Moskovan hallituksen selostusta. Moskovan arkistoissa on kuitenkin silloisen Kolmogorin (Arkangelin) vojevodan tsaarille lähettämä kertomus mainitusta hyökkäyksestä sekä Moskovasta annettu käsky sotaväen kokoomisesta ja lähettämisestä vastahyökkäystä varten Kainuuseen. Pohjalaisia oli venäläisenkin tiedon mukaan vain satakunta miestä, mutta kostoretkelle koottuja venäläisiä oli noin 1600.

Esitelmän johdosta syntyneeseen keskusteluun ottivat osaa toht. J. Rinne ja esitelmänpitäjä.

2 §.

Prof. A. R. Cederberg piti esitelmän Maaherra Simon Wilhelm Carpelanista ja kapteeni Otto Fredrik Wetterhoffista kosketellen siinä Suomen itsenäisyysmiesten salaista toimintaa kesällä 1788. Hän osoitti, miten määrättyissä piireissä Suomessa oltiin tietoisia Sprengtportenin suunnitelmasta tunkentua Venäjän Suomesta Hastfehrin joukkojen selkään ja miten kapteeni Wetterhoff, joka toimi Pohjois-Karjalassa, ryhtyi toimenpiteisiin suunnitelman toteuttamiseksi. Karjalan rajavartiostot käskettiin hajoittaa, koska aselepo muka oli tehty seuraavaan kevääseen asti. Maaherra Carpelan Kuopiosta kutsuttiin neuvottelemaan Rantasalmelle ja hänelle ilmoitettiin liittolaisten suunnitelma. Carpelan, joka mah-

dollisesti alussa oli suhtautunut myötämieelisesti itsenäisyysajatuksen toteuttamiseen, tahtoi odottaa olosuhteiden kehitystä ja kääntyi sitten, kun Anjalan liitto oli epäonnistunut, ainakin muodollisesti itsenäisyysmiehiä vastaan ja määrättiin marraskuun puolivälissä Karjalan prikaatin päälliköksi. Välit kapteeni Wetterhoffin kanssa rikkoutuivat kokonaan, minkä todistukseksi esitelmänpitäjä luki erään samanaikaisen pamfletin. Maaherra Carpelan eroitettiin myöhemmin toimestaan; tämän lienee ainakin osittain aiheuttanut hänen suhtautumisensa itsenäisyysmiehiin kesällä ja syksyllä 1788.

Puheenvuoroja käyttivät vapaaherra Carpelan, toht. Rinne, maist. Donner ja esitelmänpitäjä.

3 §.

Tarkastettiin helmik. 29 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

4 §.

Johtokunnan esityksestä päätettiin, että nuorten historian-tutkijain haettaviksi julistetaan Suomen historian tutkimista ja historiallisen lähdeaineuksen keräämistä varten apurahoja yhteensä n. 20,000 mk. Hakemukset, joihin on liitettävä työsuunnitelma ja ansioluettelo, on lähetettävä Seuran sihteerille viimeistään huhtik. 16 p.

5 §.

Prof. Suolahden ilmoitettua, että hän oli tarkastanut maist. Heikki Variksen väitöskirjaksi tarkoitetun teoksen »Kaupunkilaisyhteiskunnan syntyminen Helsingin Pitkäsillan pohjoispuolelle I» ja että hän puolsi sen ottamista Seuran julkaisuihin, päätettiin, koska toinen tarkastajista, prof. Voionmaa, ei ollut vielä antanut lausuntoaan, että Johtokunta oli saava valtuuden ratkaista kysymyksen teoksen ottamisesta Seuran julkaisuihin edellyttämällä, että mainitun toisenkin tarkastajan lausunto oli puoltava.

6 §.

Hyväksyttiin uudeksi pysyväiseksi kannattajajäseneksi varatuomari, pankinjohtaja Toivo Horelli Tampereelta.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous huhtik. 25 p. 1932.

Läsnä olivat esimies K. R. Melander, tutkijajäsenet A. R. Cederberg, J. Jaakkola, A. Maliniemi, Juhani Rinne, G. Suolahti, A. M. Tallgren ja allekirj. sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta maisterit E. Jutikkala, Aina Lähteenoja, R. Rosén ja H. Varis.

1 §.

Valtionarkeologi Juhani Rinne esitti »Suomen-Karjalan vanhemman ajan kysymyksiä». Puheenvuoroja käyttivät esitelmän johdosta prof. Tallgren, toht. Jaakkola ja esitelmänpitäjä.

2 §.

Tarkastettiin maalisk. 21 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Otettiin käsiteltäväksi kysymys apurahojen jakamisesta nuorille historiantutkijoille. Hakijoita oli kaikkiaan 19 ja apurahoja oli pyydetty yhteensä n. 90,000 mk. Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti päätettiin, että väitöskirjatöiden loppuun saattamiseksi saivat maist. Y. Nurmio 5,500 mk., maist. Martti Kerkkonen samoin 5,500 mk. ja maist. Aulis Alanen 4,000 mk. Perimätiedon keräystä varten määrätyistä varoista saivat past. V. Alanen ja maist. L. I. Kaukamaa yhteisesti 4,000 mk. sekä maist. B. K. Åkerblom 3,000 mk. Apurahan saajien oli vuoden kuluessa jätettävä kertomus Seuralle apurahan käyttämisestä.

4 §.

Suostuttiin maist. J. Saukkosen pyyntöön, että hän saisi antaa kertomuksen apurahan käyttämisestä vasta ensi syksynä, koska hän aikoi vielä ensi kesänä tehdä tutkimuksia saamallaan apurahalla.

5 §.

Esitettiin maist. Eino Jutikkalan pyyntö, että Seura ottaisi myös hänen teoksensa toisen osan julkaisuihinsa. Päätettiin pyytää prof. Suolahtea ja V. Voionmaata antamaan siitä lausuntonsa.

6 §.

Päätettiin Johtokunnan lausunnon mukaisesti suostua siihen, että maist. Variksen Seuran julkaisuihin otettuun teokseen tuleva referaatti laadittaisiin englanninkielellä.

Samassa yhteydessä päätettiin täydennyksenä ennen tehtyyn päätökseen, joka koskee kustannusten jakamista Seuran ja väitöskirjan julkaisijain kesken, selittää, että samoja periaatteita, joita noudatettiin tekstiin nähden, oli sovitettava kuviin, karttoihin ja diagrammeihin. Näitä ei kuitenkaan saanut ottaa teoksiin enemmän, kuin mitä oli aivan tarpeellista.

7 §.

Turun maistraatin arkiston pyyntöön, että sille annettaisiin yksi kappale teosta »Varsinais-Suomen Maakirja v:lta 1540», suostuttiin.

8 §.

Ilmoitettiin, että prof. P. O. v. Törnen välityksellä oli Seuralle saapunut kaksi kiertokirjettä, jotka koskivat Haagin ensi kesänä pidettävää kansainvälistä historianopetuskongressia.

9 §.

Ilmoitettiin, että Seura oli saanut Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahastosta 40,000 mk. Kansallista Elämäkerrastoa

varten. Varat oli jätettävä Seuran aiemmin tekemän päätöksen mukaisesti Toimituskunnan ja kustantajan käytettäviksi.

Samalla ilmoitettiin, että Längmanin varoista oli Seuralle myönnetty 7,000 mk. vanhinten maakirjain julkaisemisen jatkamiseksi.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous toukok. 30 p. 1932.

Läsnä olivat esimies K. R. Melander, tutkijajäsenet A. Alldt, E. Laine, A. Maliniemi ja allekirj. sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta arkistonhoitaja J. E. Roos.

1 §.

Tarkastettiin huhtik. 25 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

2 §.

Professorien G. Suolahden ja V. Voionmaan toht. Jutikkalan teoksen toisesta osasta antamien lausuntojen nojalla ja Johtokunnan ehdotuksesta päätettiin ottaa main. teos Seuran julkaisu-hin. Kustannuksiin oli käytettävä n. 10,000 mk. menoarviossa olevasta määrärahas-ta, joka on varattu »muihin painatuksiin»; muu osa oli suoritettava seuraavan tilivuoden varoista. Painos oli oleva 500 kpl.

3 §.

Koska painatettavista teoksista kaksi tulee kalliimmaksi kuin oli laskettu, päätettiin, että tarvittava lisä otetaan »muihin painatuksiin» varatusta määrärahas-ta.

4 §.

Määrättiin Johtokunnan esityksestä Osmonsalon teoksen hin-naksi 75 mk., Jutikkalan 65 mk ja Variksen 60 mk.

5 §.

Kun Opetusministeriö oli kirjelmässä viime helmik. 12 p:ltä vaatinut Seuralta lyhyttä kertomusta itsenäisyysliikkeen historia-aineksen keräystyöstä, päätettiin kehottaa työtä valvovaa toimikuntaa vaatimaan luutnantti Parmaselta sellainen kertomus kaikesta siitä työstä, jonka hän kesäkuun loppuun mennessä tulee suorittaneeksi valtionvaroista saamalla apurahalla, tarkastamaan se ja toimittamaan se sitten Seuralle.

6 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunnassa oli esitetty itsenäisyysliikkeen historia-aineksen keräystä valvovan toimikunnan pyyntö, että Seura vielä anois Opetusministeriöltä varoja työtä varten kuluvan vuoden jälkipuoliskon ajaksi. Kun Johtokunnan kokouksessa oli ollut läsnä vain kolme jäsentä ja eriäviä mielipiteitä oli esiintynyt, ei Johtokunta ollut päätösvaltainen eikä siis ollut voinut antaa lausuntoa, ja ilman sitä ei Seura voinut asiaa ratkaista. Jotta kuitenkin ratkaisu ei lykkäytyisi syksyyn, päätettiin valtuuttaa Johtokunta tekemään päätös Seuran puolesta.

7 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan maist. Toivo Rinteen kertomus apurahan käyttämisestä.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Keväällä 1931 myönsi Seura allekirjoittaneelle Smk 4000: — suuruisen apurahan käytettäväksi Varsinais-Suomessa suoritettavaa talonpoikien purjehdusta koskevan muistitiedon keräilyä varten.

Tehtävän suorittamiseen käytettiin 16. 5.—15. 7. 1931 välistä aikaa. Kaikkiaan kulki allek. Turun pohjoispuolella olevilla paikkakunnilla 40 päivää sekä käytti joitakin päiviä Turun rantaan saapuneiden saaristolaisten haastattelemiseen.

Suurin osa puhutelluista henkilöistä oli entisiä kaljaasi-, jahti-

tai sumppukippareita sekä sellaisia henkilöitä, jotka olivat toimineet tällaisten alusten rakennustoissa. Edelleen oli haastateltavina purjelaivosakeyhtiössä mukana olleita henkilöitä sekä pari valtamerillä, Varsinais-Suomen maaseudulla rakennetuilla purjealuksilla ollut kapteenia. Edelleen oli puhuteltavina joitakin vanhempia naishenkilöitä, joitten miehet olivat toimineet laivureina, mutta heidän tietonsa olivat yleensä vähäpätöisiä.

Seuraavassa on pitäjittäin lueteltu haastateltujen henkilöiden lukumäärä:

Taivassalo 9, Lokalahti 6, Askainen 6, Kustavi 2, Hammarland 1, Pyhämaa 4, Velkua 3, Uusikirkko 4, Vehmaa 1, Naantali 2, Luonnonmaa 2, Pyhäranta 1, Merimasku 1, ja Rymättylä 1 eli yhteensä 43 henkilöä 14 eri paikkakunnalta.

Koska kulkuvaikeudet aiheuttivat tarpeetonta pysähtelyä useilla paikkakunnilla, päätti allekirj. tutustua myös kirkonarkistoihin. Niitten kirkon- ja köyhäinrahaintileistä löytyikin monia 1600- ja 1700-lukujen purjehdusoloja sekä kauppasuhteita käsitteleviä asioita. Mainittakoon, että kuuttikunnilla (skutelag) oli tapana onnellisen Tukholman matkan jälkeen suorittaa joku rahamäärä kirkolle tai köyhille.

Näitten seikkojen takia teki allekirj. muistiinpanoja seuraavien seurakuntien kirkonarkistoista: Taivassalo, Naantali, Uusikirkko, Pyhämaa, Raisio, Rymättylä, Merimasku, Vehmaa, Lokalahti, Parainen (vain osittain) ja Pyhäranta (vain osittain).

Edelleen tutustui allekirj. Vehmaan Nuhjalan kartanossa olevaan arkistoon, jossa oli useita Vehmassalmen kauppaloja käsitteleviä asiakirjoja.

Keräystyön tulokset jättää allekirj. myöhemmin Seuran arkistoon.

Helsingissä, huhtikuun 20 p:nä 1932.

Toivo T. Rinne.

8 §.

Ilmoitettiin, että Keräystoimikunta oli antanut keräysvaroista neiti Lempi Kepilälle 2,000 mkn suuruisen apurahan.

9 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli antanut varastomestari Wilhelmssonille palkkiota 100 mk. Seuran julkaisuvaramenon hoidosta ja julkaisujen myynnistä.

10 §.

Merkittiin, että Ramsayn palkintolautakunnan ilmoituksen mukaan palkinnon jako oli tapahtuva vasta syksyllä.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous syysk. 26 p. 1932.

Läsnä olivat esimies K. R. Melander, tutkijajäsenet K. Blomstedt, C. v. Bonsdorff, J. Jaakkola, E. Juvelius, A. Korhonen, A. Maliniemi, Juhani Rinne, G. Suolahti ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta maisterit M. Kerkkonen, U. Tuominen ja H. A. Turja.

Esimies esitti Seuran tutkijajäsenen E. Nevanlinnan kuoleman johdosta muistosoitoja, joita Seura seisooallaan kuunteli. Vainajan haudalle oli Seuran puolesta laskettu seppeli.

1 §.

Esimies prof. K. R. Melander piti esitelmän »Tietoja Suomessa olleesta vieraasta sotaväestä ja sotaväen otosta 1600-luvulla» (Julkaistu Hist. Arkistossa n. 40).

2 §.

Tarkastettiin toukok. 30 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Esitettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava Opetusministeriön heinäk. 12 p. 1932 päivätty kirjelmä.

Suomen Valtiokonttorille.

Tehdyn anomuksen johdosta on Opetusministeriö myöntänyt raha-arpajaisten voittovaroista Suomen Historialliselle Seuralle tutkimuksien hyväksi, jotka tarkoittavat Suomen itsenäisyysliikkeen historian valaisemista ja joita reserviluutnantti Eino I. Parmanen on tehnyt, ennen myönnettyjen varojen lisäksi vielä kaksikymmentäkolmetuhatta (23,000) markkaa, josta summasta 18,000 markkaa on käytettävä kuluvan vuoden jälkipuoliskolla suoritettavan keräystyön palkkioksi ja loput matkakustannusten peittämiseen. Samalla on Ministeriö määrännyt, että keräyksen tulokset ovat korvauksetta kuten ennenkin luovutettavat valtionarkistolle, kuitenkin siten, että luutnantti Parmasella on etuoikeus niiden käyttämiseen julkaisutarkoituksessa. Historiallisen Seuran tulee aikanaan ennen maaliskuun 1 päivää 1933 Ministeriöön jättää lyhyt selonteko seuralle täten myönnettyjen varojen käytöstä.

Tämän niin myös että Valtiokonttorin tulee myönnetty erä mainitulle seuralle maksattaa ja meno tileihin merkitä 10 Pl. XIII luvun 2 momentin kohdalle saa Ministeriö Valtiokonttorin tiedoksi ja noudatettavaksi ilmoittaa.

Ministeri Antti Kukkonen.

Vanhempi hallitussihteeri

J. W. Kahiluoto.

Keräystyötä valvovaa toimikuntaa oli pyydetty vaatimaan luutnantti Parmaselta samanlainen kertomus kuin hänen aikaisemmin suorittamastaan keräystyöstä.

4 §.

Päätettiin ottaa pöytäkirjaan seuraava Tieteellisen keskuslautakunnan kesäk. 10 p. 1932 päivätty kirjelmä.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Opetusministeriön kehotuksesta saa Tieteellinen Keskuslautakunta täten Suomen Historialliselle Seuralle ilmoittaa, että Opetusministeriö on raha-arpajaisten voittovaroista myöntänyt seuralle 23,500 markkaa ja sitä paitsi erityisesti historiallisia keräystöitä varten 5,500:n markan avustuksen sekä käsenyt Uudenmaan läänin Maaherran maksattaa avustuksen asianomaiselle. Samalla Opetusministeriö on tahtonut avustuksen saajalle huomauttaa, että hänen tulee ennen 1 päivää maalisk. 1933 antaa Opetusministeriöön selostus saamansa valtionavustuksen käytöstä.

Toimeksi saanut:

Arvi Grotenfelt.

Varojen käyttämisestä oli päätettävä myöhemmin.

5 §.

Ilmoitettiin, että kun Seuralle oli saapunut kutsu olla edustettuna Eesti Kirjanduse Seltsin 25-vuotisjuhlassa syysk. 25 p. ja varaesimies prof. A. R. Cederberg oli suostunut edustamaan Seuraa mainitussa tilaisuudessa, oli Johtokunta päättänyt, että hänen matkakustannuksensa korvataan Seuran varoista.

6 §.

Aitosuomalaisen liitto oli kirjelmässä pyytänyt Seuraa valitsemaan yhden tai kaksi edustajaa kokoukseen, jossa oli tarkoitus neuvotella siitä, mitä olisi tehtävä, että suomalaiskansalliset näkökohdat otettaisiin tarpeeksi huomioon järjestettäessä tänä syksynä Kustaa II Aadolfin muistojuhlaa. Päätettiin, että koska Seura oli edustettuna eri tieteellisten seurojen asettamassa mainittua muistojuhlaa valmistavassa komiteassa, ei ollut syytä lähettää edustajaa kysymyksessäolevaan kokoukseen.

7 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunnan tekemän päätöksen nojalla oli v:n 1616 valitusluetteloiden painatus alettu kesän kuluessa.

8 §.

Kun Seuran kunniajäsen Danielson-Kalmari täyttää ensi keväänä 80 vuotta, päätettiin yksi Hist. Arkiston osa muodostaa juhla-julkaisuksi. Johtokunta oli jo suorittanut sitä varten valmistuksia. Toimittamisesta ja painatuksesta oli huolehtiva toimikunta, johon tulivat jäseniksi tohtorit Aarno Maliniemi, Eevert Laine sekä allekirjoittanut sihteeri. Toimitussihteeriksi otettiin maist. Yrjö Nurmio.

9 §.

Toht. Jutikkalan teoksen piakkoin ilmestyvän toisen osan hinnaksi määrättiin 45 mk.

10 §.

Esitettiin arkistonhoitaja John E. Roosin anomus, että Seura ottaisi hänen väitöskirjana ilmestyvän tutkimuksensa »Uppkomsten av Finlands militiebeställen under indelningsverkets nyorganisation 1682—1700» julkaisuihinsa. Päätettiin pyytää prof. A. R. Cederbergiä ja toht. Jalmari Jaakkolaa antamaan siitä Seuralle lausuntonsa. Johtokunta valtuutettiin ratkaisemaan asia, jos asiantuntijain lausunto oli myönteinen.

11 §.

Ilmoitettiin Johtokunnan päättäneen, että laskukaavakkeita oli painettava 1000 kpl.

12 §.

Luettiin ja päätettiin ottaa pöytäkirjaan maist. J. Saukkosen ja arkistonhoitaja R. Rosénin kertomukset apurahojen käyttämisestä.

Suomen Historiallinen Seura

Kunnioittaen pyydän saattaa arvoisan Historiallisen Seuran tietoon seuraavaa.

Keväällä v. 1931 sain Suomen Historialliselta Seuralta 2000 mk:n suuruisen apurahan Suomen käsityöläisammattikuntien tutkimista varten. Tämän apurahan turvin olen suorittanut tutkimuksia seuraavasti:

V. 1931 toukokuussa olin Valtionarkistossa 1½ viikon ajan perehtyen tällöin siellä säilytettäviin Helsingin kaupungin käsityöläisammattikuntien pöytä-, kassa- ja oppilaskirjoihin.

V. 1932 elokuun alussa tutkin Viipurin kaupungin Maistraatin arkistossa 8 vrk:n ajan siellä säilytettäviä Viipurin kaupungin käsityöläisammattikuntien pöytä- ja kassakirjoja. Elokuun loppupuoliskolla olen ollut Helsingissä 10 vrk:n ajan ja tutustunut tällöin Valtionarkistossa erikoisesti 1800-luvulla ammattikunnista annettuihin lausuntoihin ja 1800-luvulla tehtyihin ammattikunta-asetuksen muutosehdotuksiin ja muutoksiin. Samoin olen tutustunut Yliopiston kirjastossa alaa koskevaan kirjallisuuteen. — Tämän lisäksi olen koonnut jonkun verran käsityöläisammattikuntia koskevaa muistitietoa Helsingin seudulta ja Viipurin läänistä.

Tässä yhteydessä pyydän esittää kiitokseni Suomen Historialliselle Seuralle käytettävänäni olleesta apurahasta, jonka turvin minulla on ollut tilaisuus alustavasti perehtyä tutkittavaksi ottamaani alaan.

Karkkilassa elok. 29 p. 1932.

Jussi Saukkonen
fil. kand.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Saadessani v. 1930 Suomen Historialliselta Seuralta 4,000 markan suuruisen apurahan Ruotsiin tehtävää tutkimusmatkaa varten oli tarkoitukseni lähteä matkalle jo saman vuoden syksyllä. Osaksi kiireelliset virkatehtävät, osaksi toimintani Kansal-

lisen Elämäkerraston toimitussihteerinä ja pohjoismaisen historian tutkijainkokouksen yleissihteerinä tekivät kuitenkin tyhjiksi nämä aikeet, ja vasta kuluvan vuoden huhtikuussa sain vihdoin tilaisuuden noin kahden viikon työskentelyyn Ruotsin valtionarkistossa ja kamariarkistossa. Matkani tuloksista pyydän kunnioittaen esittää seuraavaa.

Kamariarkistossa, jossa tällä kertaa pääasiallisesti työskentelin, jatkoin jo aikaisemmin aloittamaani kamarikollegiolle saapuneiden maaherrojen kirjelmien läpikäyntiä tarkastamalla kirjenidokset vuosilta 1643—1672; huomioni oli nytkin keskittyneenä ennen kaikkea Itä-Suomen silloisten olojen selvittämiseen, mutta samalla koetin luonnollisestikin mikäli mahdollista pitää silmällä Suomen olojen kehitystä yleensä. Tarpeen tullen käytin myös edellämainittujen kirjelmien johdosta tehtyjä kamarikollegion päätöksiä. Lisäksi tarkastin asiakirjaryhmän »Rannsakningar. Finland i allmänhet. 1624—1645» ja eräitä Viipurin läntistä osaa koskevia reduktioasiakirjoja sekä joukon n.s. Sandbergin kokoelmaan kuuluvia nidoksia.

Valtionarkistossa kävin kontrollin vuoksi läpi jo aikaisemmin käyttämäni Etelä- ja Itä-Suomea koskevat tuomiokirjat 1600-luvun alkuvuosilta sekä sen lisäksi m.m. ryhmät »Fiske», »Handel och sjöfart» ja vihdoin Svean hovioikeudesta v. 1907 Valtionarkistoon siirretyt »Finska dombref och tingsbevis I—II», jotka erittäin arvokkaasta sisällöstään huolimatta tähän asti lienevät jääneet suomalaisilta tutkijoilta käyttämättä.

Helsingissä syyskuun 24 p. 1932.

Ragnar Rosén.

13 §.

Luettiin Turun maistraatinarkiston kirjelmä, jossa lausutaan kiitos Seuran antamasta kirjalahjasta.

15 §.

Suostuttiin Valtionarkiston kirjelmässään esittämään pyyntöön, että Seura luovuttaisi ilmaiseksi Turun ja Oulun maakuntaarkistoille ne julkaisunsa, joita oli riittävästi varastossa.

16 §.

Ilmoitettiin seuraavat kirjalahjat, joita olivat lähettäneet:
Dosentti I. Salonen, teoksensa Henrik Renqvist, II.

Sortavalan kaupungin kirkkoherranvirasto: A. K. Saarela,
Sortavalan maa- ja kaupunkiseurakunnan historia.

Sortavalan kaupunginhallitus: U. Karttunen, Sortavalan
kaupungin historia.

Suomen Sotatieteellinen Seura: J. O. Hannula, Itäarmeijan
operatioiden suunnittelu ja johto v. 1918.

Ruotsin yleisesikunta: Finlands folkmängd och bebyggelse i
början av 1600-talet. Utarbetad av S. Sundqvist.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous lokak. 31 p. 1932.

Läsnä olivat esimies K. R. Melander, tutkijajäsenet K. Blomstedt, A. R. Cederberg, A. Maliniemi, G. Rein ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta lehtori Liisa Castrén, maisterit R. Rosén, Y. Nurmio, U. Tuominen, M. Kerkkonen, P. Renvall, H. A. Turja, H. Donner sekä viisi muuta henkilöä.

1 §.

Lehtori Liisa Castrén piti esitelmän A. I. Arwidssonin elämäkerran pääasiallisimmista lähteistä, esittäen seuraavaa.

Sittenkuin valtioneuvos Danielson-Kalmari kuutisenkymmentä vuotta sitten aloitti Arwidsson-tutkimuksen, on Arwidsonia koskevaa lähdeaineistoa julkaistu niin hyvin viime vuosisadan alkupuolen historiaa kuin kirjallisia virtauksia koskevissa tutkimuksissa. Ennenkaikkea on mainittava Arwidssonin itsensä kirjoittama, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran painattama »Elämänvaiheeni» tarkkana Arwidssonin Suomen ajan esityksenä, vaikka se saakin jonkun verran väritystä kirjoittajansa mielialoista välittömästi ennen maasta muuttoa. Esitelmänpitäjä osoitti, miten Arwidssonin ja hänen ystäviensä kirjeenvaihdosta

ja eräistä päiväkirjoista, kuten Sjögrenin, Gottlundin, J. P. Winterin, voi saada lisää valaistusta Arwidssonin koulu- ja yliopistovuosiin, osakuntatoimintaan ja kirjallisiin harrastuksiin. Useilla näistä on arvonsa turkulaisen ympäristön kuvaajina. Myös yliopiston viralliset asiakirjat ja Arwidssonin valtiollisen toiminnan alettua lisäksi silloisten johtavien valtiomiesten, Rehbinderin, C. J. Walleenin, Ehrenströmin, Aminoffin, kirjeet muodostavat tärkeän lähderyhmän. Ruotsin-aikaisesta toiminnasta antavat tietoja Arwidssonin lyhyet muistiinpanot sekä hänen laaja, aina viimeisiin elinvuosiin saakka ulottuva kirjeenvaihtonsa ystävien E. Ranckenin ja I. Ilmonin kanssa.

2 §.

Luettiin seuraava ehdotus Jully Ramsayn palkintojen jaosta.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Valittuina antamaan lausunnon Jully Ramsayn palkintojen jaosta, olemme tutustuneet viime vuoden kuluessa ilmestyneisiin henkilöhistoriallisiin tutkimuksiin ja tulleet siihen käsitykseen, että valmistuneiden teosten joukossa etusija on annettava tohtori Hans Hirnin teokselle Gustaf Fredric Stjernvall. En tidsskildring, (VI + 762 siv.) ynnä tohtori Ilmari Salosen teokselle Henrik Renqvist, jonka ensimmäinen osa (VI + 297 siv.) ilmestyi 1930 ja toinen (6 + 251 siv.) 1931. Molemmat teokset perustuvat laajaan ja huolelliseen tutkimukseen, ovat esityksensä puolesta selviä ja yleensä ansiokkaasti laadittuja. Verrattessamme niitä toisiinsa olemme antaneet etusijan tohtori Hirnin teokselle, joka perustuu laajempaan lähdeainehistoon ja käsittelee laajempia tutkimusaloja, minkä vuoksi saamme kunnioittaen ehdottaa, että Jully Ramsayn palkinto henkilöhistoriallisista teoksista tällä kertaa annetaan tohtori *Hans Hirnille*.

Mitään Viipurin kaupungin historiaa koskevaa tutkimusta emme ole tilaisuudessa esittämään palkittavaksi.

Helsingissä 26. 10. 1932.

Carl v. Bonsdorff.

Kaarlo Blomstedt.

G. Rein.

Lausuntoon yhtyen Seura päätti, että Jully Ramsayn palkinto henkilöhistoriallisista teoksista annetaan toht. Hans Hirnille. Viipurin kaupungin historiasta annettavaa palkintoa ei jaettu.

3 §.

Tarkastettiin syysk. 26 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

4 §.

Prof. A. R. Cederberg teki ilmoituksen matkastaan Seuran edustajana Eesti Kirjanduse Seltsin 25-vuotisjuhlaan.

5 §.

Prof. G. Rein esitti Kustaa II Aadolfin muistojuhlaa valmistaneen toimikunnan pyynnön, että Seura antaisi kustannusten korvaamiseen 1,000 mk. Raha-asiana pyyntö lykättiin Johtokunnan käsiteltäväksi.

6 §.

Samoin prof. Rein esitti Tieteellisten seurain valtuuskunnan pyynnön, että Seura antaisi rahasumman kirjastoa varten. Tämäkin asia lykättiin Johtokunnan valmistettavaksi.

7 §.

Luettiin seuraava Opetusministeriön lokak. 13 p. 1932 päivätty kirjelmä.

S u o m e n V a l t i o k o n t t o r i l l e .

Tehdyn anomuksen johdosta on Opetusministeriö tänään tapahtuneessa esittelyssäänähty hyväksi raha-arpajaisten voittovaroista myöntää Suomen Historialliselle Seuralle tällä kertaa kolmekymmentäviisituhatta (35,000) markkaa, jotta Ruotsissa säilytetyt Suomen historialle tärkeät lähdekirjat n.s. Musta kirja

ja n.s. Skoklosterin Codex Aboensis voitaisiin julkaista faksimile painoksena; ja tulee seuran niinpian kuin mahdollista Ministeriöön jättää selostus täten myönnettyjen varojen käytöstä.

Tämän niin myös että Valtiokonttorin tulee myönnetty erä tohtori Kaarlo Blomstedtille maksattaa ja tästä johtuva meno tileihin merkitä 10 Pl. XIII luvun 2 momentin kohdalle saa Ministeriö Valtiokonttorin tiedoksi ja noudatettavaksi ilmoittaa.

Ministeri Antti Kukkonen.

Vanhempi hallitussihteeri
J. W. Kahiluoto.

Päätettiin Johtokunnan esityksestä asettaa toimikunta hoitamaan painatusta ja päättämään sitä koskevista seikoista. Jäseniksi siihen valittiin trit K. Blomstedt, J. Jaakkola ja A. Maliniemi sekä arkistonhoitaja John E. Roos.

8 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli Seuralta saamansa valtuuden nojalla päättänyt ottaa arkistonhoitaja Roosin teoksen, joka mainitaan edellisen kokouksen pöytäkirjassa, julkaisusarjaan »Historiallisia tutkimuksia» asiantuntijoiden prof. Cederbergin ja toht. Jaakkolan puoltavain lausuntojen nojalla. Teos, joka on aiottu väitöskirjaksi, julkaistaan samoin ehdoin, joita viimeksi oli noudatettu väitöskirjojen suhteen. Painatus suoritetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainossa. Seuran painos on 400 kpl.

9 §.

Hist. Arkiston 39. osan hinnaksi määrättiin 65 mk.

10 §.

Tuomari Kairalle myönnettiin hänen pyynnöstään oikeus ottaa omalla kustannuksellaan 150 kpl. ylipainos hänen Hist. Arkiston 39. osaan sisältyvästä kirjoituksestaan, mutta ei lupaa niitä myydä.

11 §.

Päätettiin suorittaa toht. Heikki Varikselle korvausta 375 mk hänen teoksensa referaatin kustannuksista, ja 72 mk. 30 p. kuva-laattojen lainaamisen korvaukseksi sekä antaa hänelle ilmaiseksi teosta viisi kappaletta.

12 §.

Päätettiin, että Hist. Arkiston osiin 21—40 laaditaan sisällysluettelo, joka käsittää artikkelien systemaattisen luettelon sekä pöytäkirjojen asia- ja henkilöhakemiston. Sen valmistaa maist. Ella Kivikoski ja työtä valvovat toht. Maliniemi ja sihteeri. Laatijalle suoritetaan palkkiota 15 mk. tunnilta. Tarkotukseen varataan 6,000 mk.; jos tarvitaan enemmän, oli siitä tehtävä seuralle esitys. Sisällysluettelo julkaistaan Hist. Arkiston 41. osassa.

13 §.

Deutsche Büchereille suostuttiin sen pyynnöstä antamaan ilmaiseksi ne Hist. Arkiston ja Hist. tutkimusten osat, joihin sisältyy saksankielisiä kirjoituksia tai referaatteja.

14 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli hyväksynyt vuosijäseniksi maisterit Märta Laurin ja Aulikki Koskimiehen.

15 §.

Luettiin Suomal. Kirj. Seuran kirje, jossa Hist. Seuraa kehoitettiin valitsemaan edustajat Suomal. kirj. edistämisrahaston valtuuskuntaan kolmivuotiskaudeksi 1933—1935. Päätettiin valita entiset edustajat, prof. G. Rein varsinaiseksi ja toht. Gunnar Sarva varaedustajaksi.

16 §.

Koska edelleen oli sattunut, että toisinaan oli vaikeata saada Johtokunnan kokouksiin tarpeellista määrää jäseniä, oli Johto-

kunta ehdottanut sellaista muutosta sääntöihin, että Johtokunnan jäsenmäärä korotettaisiin yhdellä. Päätettiin sen johdosta muuttaa säännöt siten, että 5 §:n 1. mom:n viimeiset sanat tulivat kuulumaan: »— — ja kaksi neuvottelevaa jäsentä», sekä 6 §:n 6. mom.: »Neuvottelevat jäsenet avustavat johtokuntaa sen toiminnassa»; ynnä vastaavat kohdat ruotsinkielisissä säännöissä: »—och tvänne konsulterande medlemmar»; — »De konsulterande medlemmarna biträda direktionen i dess verksamhet». Muutokset oli esitettävä vuosikokouksessa vahvistettaviksi. Päätös tehtiin yksimielisesti.

17 §.

Toht. Maliniemen mainittua, että historiallisen bibliografian käsikirjoitus valmistuu tämän vuoden kuluessa Seura ilmoitti ottavansa sen toimittamaansa »Käsikirjoja»-sarjaan, mikäli tarpeellinen taloudellinen kannatus sen julkaisemista varten saadaan.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Vuosikokous marrask. 9 p. 1932.

Läsnä olivat esimies K. R. Melander, tutkijajäsenet K. Blomstedt, C. v. Bonsdorff, A. R. Cederberg, J. Jaakkola, E. Laine, A. Maliniemi, G. Nikander, G. Rein, J. Rinne, G. Suolahti, V. Voionmaa ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola, trit Jutikkala, Nordman, Mickwitz ja Varis, maisterit R. Rosén, M. Kerkkonen, U. Tuominen, H. A. Turja ja Toini Melander sekä viisi muuta henkilöä.

1 §.

Prof. G. Rein piti puheen Kustaa II Aadolfi-muiston johdosta.

2 §.

Esimies K. R. Melander piti juhlaesitelmän aineesta »Suomen ja Venäjän välinen kauppa 1500- ja 1600-luvuilla».

3 §.

Allekirjoittanut sihteeri luki seuraavan vuosikertomuksen.

Vuosikertomus toimintavuodelta 1931—1932.

Sen toimintavuoden kuluessa, joka nyt päättyy, on erikoisena merkkitapauksena ollut Kustaa II Aadolfin 300-vuotismuiston viettäminen. Siihen on Seurakin osallistunut. Muiston viettoja valmistavaan toimikuntaan, jonka useat tieteelliset seurat asettivat, oli Suomen Historiallinen Seura jo edellisen toimivuoden kuluessa valinnut edustajakseen prof. G. Reinin ja varaedustajaksi prof. K. R. Melanderin. Juhlallisuuksiin kuului muistokiven paljastaminen Vanhassa kaupungissa marrask. 6 p. aamupäivällä ja muistojuhla yliopistossa saman päivän iltana.

Kun Seuralle oli saapunut kutsu olla edustettuna Eesti Kirjanduse Seltsin 25-vuotisjuhlassa Tartossa syysk. 25 p., oli varaesimies prof. A. R. Cederberg edustamassa Seuraa mainituissa tilaisuudessa.

Julkaisutoiminta on jälleen puheenaolevanakin toimintavuonna muodostunut yhdeksi tärkeimmistä Seuran toimintaloista. Vihdoin, monien esteiden viivyttyämänä, on Historiallisen Arkiston 39. osa päässyt ilmestymään. Se sisältää yhdeksän kirjoitusta sekä Seuran pöytäkirjat syysk. 30 p:stä 1929 toukok. 26 p:ään 1930. Historiallisen Arkiston 40. osa on päätetty panna painoon.

Sarjaan Historiallisia Tutkimuksia on painettu numerona XV, 1—2 Eino Jutikkalan teos »Läntisen Suomen kartanolaitos Ruotsin vallan viimeisenä aikana I—II», jonka teoksen edellinen osa oli väitöskirja. Saman sarjan numerona XVI, 1 on ilmestynyt Heikki Variksen väitöskirja »Työläisyhteiskunnan syntyminen Helsingin Pitkäsillan pohjoispuolelle I». Numerona XVII, 1 ilmestyvä Erkki Osmonsalon väitöskirja »Suomen raja-

politiikka Venäjän vallan aikana, I. Ruotsin vastaista rajaa koskevat kysymykset 1809—1824» on valmistumassa. Painettavaksi samaan sarjaan on hyväksytty arkistonhoitaja John E. Roosin teos »Uppkomsten av Finlands militiebeställden under indelningsverkets nyorganisation 1682—1700», mikä teos myös on aiottu väitöskirjaksi. On pidetty tarpeellisenä vahvistaa uudet perusteet, joita on noudatettava väitöskirjojen painatuksen avustamisessa Seuran puolelta. Niiden mukaan Seuran osalle tulee kustannuksista noin $\frac{2}{3}$, tekijän $\frac{1}{3}$.

Ne toimet, joihin oli ryhdytty edellisen toimintavuoden aikana n.s. Mustankirjan valokuvaamiseksi, johtivat siihen tulokseen, että valokuvaaminen saatiin loppuun suoritetuksi. Opetusministeriö on myöntänyt varoja Mustankirjan ja Skoklosterin Codex Aboensiksen painattamiseen. Toimikuntaan, joka hoitaa painatusta ja päättää sitä koskevista seikoista, on valittu valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt, dosentit Jalmari Jaakkola ja Aarno Maliniemi sekä arkistonhoitaja John E. Roos.

Muista julkaisutyön alaan kuuluvista toimista on mainittava, että v:n 1616 valitusluetteloiden painatus on alettu kesän kuluessa. Työ on edistynyt niin pitkälle, että teksti on ennätetty taittaa.

Koska Seura oli aikanaan tehnyt päätöksen koettaa hankkia lisäavustusta Kansallisen Elämäkerraston julkaisemiseen, jätettiin johtokunnan esityksestä Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahastolle anomus, jossa pyydettiin, että mainitun teoksen julkaisemisen tukemiseksi myönnettäisiin määrätty summa. Tarkoitukseen saatiin mainituista varoista 40,000 mk.

Päämääränä on ollut myös saada edelleen maakirjasarjaa jatketuksi. Kun Längmanin apurahat oli julistettu haettaviksi, niin niistä pyydettiin varoja vanhimpien maakirjojen julkaisemisen jatkamiseksi. Tarkotukseen myönnettiin mainituista varoista 7,000 mk.

Historiallisen bibliografian käsikirjoitus valmistuu, sen laatijan tri A. Maliniemen ilmoituksen mukaan, tämän vuoden kuluessa. Seura on ilmoittanut ottavansa teoksen toimitta-

maansa »Käsikirjoja» sarjaan, mikäli tarpeellinen taloudellinen kannatus sen julkaisemista varten saadaan.

Keräystyö, jota reserviluutnantti Eino I. Parmanen on suorittanut ja joka tarkoittaa sortovuosien aikaista aktiivista liikettä koskevan lähdeaineksen kokoamista, on jatkunut entisellä tavalla ja entisin ehdoin. Opetusministeriö on sitä varten myöntänyt raha-arpajaisten voittovaroista avustusta kaksi kertaa. Työtä valvovan toimikunnan jäsenyydestä on toht. G. Sarva luopunut terveydellisistä syistä.

Maria Lallukan testamenttivaroilla suoritetusta työstä on sen johtaja kirjailija J. Finne ilmoittanut, että korkovarot on käytetty kuten ennenkin hänen historiallisten kokoelmiensa täydentämiseen.

Rahallisista vaikeuksista huolimatta julistettiin haettavaksi apurahoja nuorille historian tutkijoille, koska Seura on yhä pitänyt nuorten tutkijain tukemista yhtenä tärkeimmistä tehtävistään. Hakijoita oli kaikkiaan 19 ja apurahoja pyydettiin yhteensä noin 90,000 mk. Apurahat jaettiin siten, että väitöskirjatoiden loppuunsaattamiseksi saivat maist. Y. Nurmio 5,500 mk., maist. Martti Kerkkonen samoin 5,500 mk. ja maist. Aulis Alanen 4,000 mk. Perimätiedon keräystä varten määrättyistä varoista saivat past. V. Alanen ja maist. L. I. Kaukamaa yhteisesti 4,000 mk. sekä maist. B. K. Åkerblom 3,000 mk.

Lisäksi sai keräysvaroista nti Lempi Kepilä 2,000 mkn suuruisen apurahan.

Kertomuksia aikaisemmin saatujen apurahojen käyttämisestä ovat Seuralle jättäneet maisterit Helmi Helminen, Antti Leinonen, Erkki Osmonsalo, Pentti Renvall, Toivo Rinne ja J. Saukkonen sekä arkistonhoitaja R. Rosén.

Jully Ramsayn henkilöhistoriallinen palkinto on annettu toht. Hans Hirnille.

Seuran julkaisuja on luovutettu seuraaville laitoksille ja järjestöille. Turun maistraatin arkistolle annettiin yksi kappale teosta »Varsinais-Suomen Maakirja v:ltä 1540». Valtionarkiston esittämästä pyynnöstä Seura on luovuttanut ilmaiseksi Turun ja Oulun maakunta-arkistoille ne julkaisunsa, joita on riittävästi varastossa.

»Deutsche Bücherei» järjestölle on annettu ne Historiallisen Arkiston ja Historiallisten Tutkimusten osat, joihin sisältyy saksankielisiä kirjoituksia tai referaatteja.

Seuran edustajiksi Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston valtuuskuntaan kolmivuotiskaudeksi 1933—1935 on valittu prof. G. Rein varsinaiseksi ja toht. Gunnar Sarva varaedustajaksi.

Seuran kokouksia on pidetty kaikkiaan yhdeksän, tämä vuosikokous niihin luettuna. Niissä ovat pitäneet esitelmiä tai antaneet tieteellisiä tiedonantoja seuraavat

Tutkijajäsenet:

Prof. A. R. Cederberg, Johan Albert Ehrenströmin kirjallista jäämistöä v:ltä 1787—1789.

Sama, Maaherra Simon Wilhelm Carpelan ja kapteeni Otto Fredrik Wetterhoff. Lisä Anjalan liiton historiaan.

Prof. Einar Juvelius, Aksel Kurjen päivä- ja kirjekirjasta v:ltä 1599.

Prof. K. R. Melander, Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaispuhduksesta Itämeren maakuntiin 1600-luvulla.

Sama, Tietoja Suomessa olleesta vieraasta sotaväestä ja sota-väenotosta 1600-luvulla.

Sama, Suomen ja Venäjän välinen kauppa 1500- ja 1600-luvuilla.

Valtionarkeologi Juhani Rinne, Suomen-Karjalan vanhemman ajan kysymyksiä.

Muut historiatieteen harjoittajat:

Lehtori Liisa Castrén, A. J. Arwidssonin elämäkerran pääasiallisimmat lähteet.

Maist. Aina Lähteenoja, Katkelmia Rauman kaupungin tuomiokirjasta v:ltä 1504 ja 1569.

Prof. J. J. Mikkola, Venäläisistä arkistoista saatuja tietoja, jotka valaisevat Kaarle herttuan ja Arvid Stålarmin suhdetta venäläisiin.

Sama, Suomalaisten hyökkäys Vienen Karjalaan 1589.

Johtokunta on pitänyt 10 kokousta.

Koska edelleen on sattunut, että toisinaan on ollut vaikeata saada johtokunnan kokouksiin tarpeellista määrää jäseniä, on Seura hyväksynyt sääntöihin muutoksen, joka sisältää, että johtokunnan jäsenmäärää korotetaan yhdellä. Sääntöjen muutos esitetään tässä kokouksessa vahvistettavaksi.

Tutkijajäsenten joukosta on kuoleman kautta poistunut prof. Ernst Nevanlinna.

Pysyväisiksi kannattajajäseniksi on hyväksytty maist. Pentti Renvall Helsingistä ja varatuomari, pankinjohtaja Toivo Horelli Tampereelta, sekä vuosijäseniksi maisterit Märta Lauri ja Aulikki Koskimies.

Virkailijoina ovat olleet:

Esimiehenä prof. K. R. Melander, varaesimiehenä prof. A. R. Cederberg, rahavarainhoitajana valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt, arkistonhoitajana dos. A. Maliniemi, neuvottelevana jäsenenä prof. G. Suolahti, johtokunnan lisäjäsenenä dos. J. Jaakkola ja sihteerinä allekirjoittanut.

Sihteerin apulaisena on toiminut tri Eino Jutikkala.

Tilintarkastajina ovat olleet prof. V. Voionmaa ja yliopettaja Eevert Laine sekä heidän varamiehinään professorit Martti Ruuth ja G. Rein.

Helsingissä marraskuun 9 päivänä 1932.

K. W. Rauhala.

4 §.

Arkistonhoitaja A. Maliniemi esitti kertomuksen

Suomen Historiallisen Seuran arkiston ja kirjaston tilasta toimintavuonna 1931—32.

Kirjasto on toimintakauden kuluessa saanut lahjaksi seuraavat teokset:

1) Prof. Einar W. Juveliukselta hänen teoksensa Suomen kansan aikakirjat, VI.

2) Dosentti I. Saloselta hänen teoksensa Henrik Renqvist, II.

3) Rehtori Edv. Vaaramalta hänen teoksensa Kuopion kaupungin historia, II.

4) Sortavalan kaupungin kirkkoherranvirastolta: A. K. Saarela, Sortavalan maa- ja kaupunkiseurakunnan historia.

5) Sortavalan kaupunginhallitukselta: U. Karttunen, Sortavalan kaupungin historia.

6) Itä-Karjalan kansanopistolta: Kaarlo Kuusamo, Itä-Karjalan kansanopisto 1906—1931.

7) Ruotsin Yleisesikunnalta: Finlands folkmängd och bebyggelse i början av 1600-talet. Utarbetad av S. Sundquist.

Seuran vaihtoyhteyksien ja yllämainittujen lahjojen kautta kirjasto on lisääntynyt yhteensä 71:llä numerolla, joista itseänsä historiallisia teoksia 10, historiatutkimuksen alaan kuuluvia väitöskirjoja 22 sekä aikakauskirjoja ja sarjajulkaisuja 39. Tämän lisäksi on saatu muita väitöskirjoja, tilastollisia julkaisuja y.m. sellaista kirjallisuutta, jota Seuran päätöksen mukaisesti ei enää liitetä kirjastoon, vaan käytetään vaihtotarkoituksiin, yht. 32 n:o:a. — Kirjastoa on toimikauden kuluessa käyttänyt 5 henkilöä.

Arkistoa, joka tänä toimikautena ei ole lisääntynyt lahjoituksilla, on käyttänyt 4 henkilöä.

Helsingissä, marraskuun 9. p. 1932.

Aarno Maliniemi.

5 §.

Rahavarainhoitaja K. Blomstedt esitti selvityksen rahavarain tilasta.

Suomen Historiallisen Seuran tiliasema lokak.
10 p. 1932.

Tasaustili käsittää vastattavia: kassatili 141: 05, erikoisrahastoissa 917,422: 10 ja yleisessä rahastossa 546,100: 12 eli yhteensä Smk. 1,463,663: 27, sekä vastaavaa juoksevalle tilillä 394: 52, talletustilillä 568,929: 90, arvopaperitilillä

570,021: — ja saatavia korkotilillä 24,317: 85 eli siis yhteensä Smk. 1,463,663: 27.

Yhteisen tulojen ja menojen tilin lopputuloksena on menojat: kulunkitili 25,879: 30, avustus-, kirja- ja jäsenmaksutili 156,314: 70, arvopaperitili (poistoja) 50,091: 32, voitto- ja tappiotili 2,235: 18 ja erikoisrahastojen tili 144,046: 60, josta lisäystä 42,902: 75, eli yhteensä Smk. 378,567: 10, sekä tulot: korkotili 46,192: 85, avustus-, kirja- ja jäsenmaksutili 188,327: 65 sekä erikoisrahastojen tilit 144,046: 60 eli yhteensä Smk. 378,567: 10.

Erikoisteltu luettelo sijoituksista osoittaa juoksevilla tilillä olevan 394: 52, pankkitalletusten tilillä (karttuvalla talletustilillä, säästöpankkitilillä ja talletustodistuksina) 868,929: 90, arvopaperitilillä (obligatioissa 209,021: —, osakkeissa 61,000: —, velkakirjoissa 361,000: —) ja korkotilillä 24,317: 87 eli yhteensä Smk. 1,463,663: 27. Erikoisrahastoja — joko vakinaisia tai tilapäisempiä — on yhteensä 21, niistä suurimmat Maria Lallukan rahasto (420,000: —) ja S. Sohlbergin rahasto (150,141: 41) sekä pienimmät K. A. Rönholmin rahasto (2,055: —) ja H. Ignatiuksen rahasto (1,025: 75).

Vielä on huomautettava, että arvopaperien omaisuusarvoon nähden on katsottu olevan asianmukaista tehdä eräitä poistoja: obligatioiden osalta yhteensä 36,318: 57 ja osakkeiden 13,772: 75 eli kaikkiaan Smk. 50,091: 32.

Helsingissä marrask. 9 p:nä 1932.

Kaarlo Blomstedt.

6 §.

Tilintarkastajain puolesta prof. V. Voionmaa luki seuraavan lausunnon.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Valittuina tilivuoden 1931—1932 tilien tarkastajiksi saamme täten tuloksena tarkastuksestamme ilmoittaa, että olemme havainneet tilit kaikin puolin oikein ja tarkoituksenmukaisesti pidetyiksi sekä varojen sijoituksen varmaksi.

Tämän nojalla ehdotamme rahavarain hoitajalle täyttä tili- ja vastuuvapautta kuluneelta tilivuodelta.

Helsingissä marrask. 7 p. 1932.

Väinö Voionmaa.

Eevert Laine.

Sen nojalla rahavarainhoitajalle myönnettiin täysi tili- ja vastuuvapaus.

7 §.

Lautakuntaan, joka on laativa ehdotuksen Jully Ramsayn palkintojen jakamisesta, valittiin uudelleen jäseniksi professorit C. v. Bonsdorff ja G. Rein sekä valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt.

8 §.

Vahvistettiin sääntöjen muutos sellaisena kuin se oli hyväksytty edellisessä kokouksessa. Päätös tehtiin yksimielisesti.

9 §.

Virkailijain palkkiot päätettiin pysyttää entisen suuruisina. Sihteerin palkkio oli siis oleva 6,000 mk., josta maksetaan myös sihteerin apulaisen palkkio, rahavarainhoitajan 2,000 mk. ja arkistonhoitajan 1,000 mk.

10 §.

Todettiin, että esimieheksi siirtyy entinen varaesimies prof. A. R. Cederberg. Senjälkeen toimitettiin muiden virkailijain vaali suljetuin lipuin ja tuli

varaesimieheksi prof. Einar W. Juvelius,

sihteeriksi tri K. W. Rauhala,

rahavarainhoitajaksi valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt, arkistonhoitajaksi tri A. Maliniemi sekä

kahdeksi neuvottelevaksi jäseneksi prof. G. Suolahti ja tri J. Jaakkola.

Tilintarkastajiksi valittiin professorit G. Rein ja Martti Ruuth sekä varamiehiksi prof. A. M. Tallgren ja tri A. Korhonen.

Vakuudeksi:
K. W. RAUHALA.

Kokous jouluk. 12 p. 1932.

Läsnä olivat esimies A. R. Cederberg, tutkijajäsenet A. Allardt, Einar Juvelius, A. Korhonen ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta tri H. Varis, arkistonhoitajat John E. Roos ja R. Rosén ynnä maisterit Märta Lauri, Aulikki Koskimies, Liisa Castrén, Y. Nurmio, Gunvor ja Martti Kerkkonen, Pentti Renvall, Toivo Rinne, U. Tuominen, A. Wiklund ja H. A. Turja.

1 §.

Arkistonhoitaja John E. Roos piti esitelmän »Om 1600-talets generalmönstringar och deras betydelse för indelningsverket i Finland».

Föredragaren påvisade det nära sambandet mellan seklets generalmönstringar och de sedan 1630-talet i större skala pågående arbetena för skapande av ett fullständigt indelningsverk i Finland för de fasta lantregementena, och dröjde särskilt vid de betydelsefulla indelningsförrättningarna 1638—1639, 1651—1652 och 1663—1664. Ett särskilt omnämnande fick 1685 års stora generalmönstring, om vilken Karl XI förgäves hoppades att den skulle avsluta arbetena i Finland.

2 §.

Tarkistettiin lokak. 31 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja ja niinikään tarkistettiin marrask. 9 p. pidetyn vuosikokouksen pöytäkirja.

3 §.

Päätettiin Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti suostua Kus-

taa II Aadolfin muistojuhlaa valmistaneen toimikunnan pyyntöön, että Seura myöntäisi 1,000 mk. muistojuhlan aiheuttamiin menoihin.

4 §.

Ilmoitettiin, että kysymys avustuksen antamisesta Tieteellisten Seurojen kirjastolle oli rauennut.

5 §.

Suostuttiin Helsingin Yliopiston historiallis-filologisen laitoksen kirjeessä tekemään pyyntöön, että Seura tästedes luovuttaisi laitokselle kappaleen julkaisujaan maksutta.

6 §.

Luettiin seuraava Historiallisen Yhdistyksen asettaman toimikunnan kirjelmä.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Historiallinen Yhdistys, käsiteltyään kokouksessaan viime lokak. 25 p. kysymystä paikallishistoriallisen tutkimuksemme nykyisestä tasosta ja todettuaan siinä varsin suurta kirjavuutta niin hyvin kysymysten asettelun ja käsittelyn kuin myös lähteiden käytön suhteen, tuli siihen tulokseen, että nykyisin vallitsevien puutteiden poistamiseksi olisi tehtävä jotakin positiivistakin. Harkitsemaan keinoja siihen asetti yhdistys toimikunnan, johon valittiin allekirjoittaneet. Toimikunta esitti yhdistyksen kokouksessa viime marrask. 23 p. ehdotuksensa, joka kaikin puolin hyväksyttiin, ja valtuutettiin toimikunta samalla ryhtymään kaikkiin asiaa edistäviin toimenpiteisiin. Tällä perusteella pyytää toimikunta esittää seuraavaa.

Kuta useammat kunnat ryhtyvät kirjoituttamaan historioitaan, sitä vaikeammaksi on käynyt pätevien kirjoittajien löytäminen ja sitä tarpeellisempi olisi asiantunteva neuvonta ja tarkastus, jotta tämä kotimaiselle historiallemme tärkeä tutki-

musala tulisi tarkoitustaan vastaavasti viljellyksi. Niin erilaisiksi kuin eri pitäjien tarinat edellytystensä mukaisesti tulevatkin, joka tapauksessa on vissejä minimivaatimuksia asetettava sen suhteen, mitä kysymyksiä niissä on perusteellisesti käsiteltävä ja mitä päälähdesarjoja niitä varten on käytettävä. Kun edelleen paikallishistoriain laatijoiksi on usein otettu henkilöitä, joilta puuttuu kaikki edellytykset suoriutua tyydyttävästi tehtävästään, on se tavallisimmin johtunut siitä, että kunnat eivät ole pätevämpiäkään sattuneet löytämään, mutta joka tapauksessa kuitenkin tahtoneet saada menneistä vaiheistaan edes jonkunlaisen esityksen. Jos siis olisi jokin laitos tai toimisto, jonka puoleen kunnat voisivat kääntyä hankkiessaan itselleen historiansa kirjoittajia tai jolle tarinat ennen julkaisemista voitaisiin jättää tarkastettaviksi ja jolta kunnat ja yksityiset voisivat neuvoa pyytää, voisivat pahimmat epäkohdat tulla vältettyiksi.

Kun mikään yhdistys ei yksinään ole tahtonut tähän tehtävään ryhtyä, ehdottaa toimikunta pysyväisen paikallishistoriallisen toimiston perustamista Suomen Historiallisen Seuran, Historian Ystäväin Liiton ja Historiallisen Yhdistyksen yhteistoiminnan kautta, jolloin kukin näistä yhdistyksistä valitsisi toimistoon yhden tai kaksi jäsenistään sekä Historian Ystäväin Liitto asettaisi sen käytettäväksi oman toimistonsa ja sihteerinsä tai apulaissihteerinsä. Toimisto välittäisi kaiken kirjeenvaihdon sekä neuvojen antamisen, tarkastustyön y.m.s., suorittaisi joko itse tai hankkisi asiantuntijoita eri tehtäviin. Kaikista töistään velottaisi toimisto sille tehtäviä antaneita kuntia tai yksityisiä, joten sillä itsellään ei olisi mainitsemisen arvoisia menoja. Tarkempia muotoja toimiston työlle tuskin on vielä mahdollista määrätä, mutta ehdotetun laatussakin puitteissa varmasti voitaisiin hyödyllistä ohjaustyötä suorittaa ja niitä myöskin kehittää, sikäli kuin käytäntö osoittaisi sen tarpeelliseksi.

Historian Ystäväin Liiton johtokunta on kokouksessaan viime marrask. 30 p. päättänyt suostua toimikunnan esittämään ehdotukseen, että Liiton toimisto samalla toimisi paikal-

lishistoriallisena toimistona sekä että tämän juoksevat asiat hoidataisi Liiton apulaissihteeri, kuitenkin ehdolla, että Liitto ei ole yksinään velvollinen maksamaan apulaissihteerille tämän kautta mahdollisesti koituvasta työnlisäyksestä suoritettavaa korvausta. Jäseniksi paikallishistorialliseen toimistoon on Liitto valinnut prof. Väinö Voionmaan ja maist. Pentti Renvallin. Historiallisen Yhdistyksen edustajat toimistoon valitsee toimikunta sen jälestä, kuin muut yhdistykset ovat edustajansa valinneet ja näiden mahdollisesti esittämiä toivomuksia huomioonottaen.

Kaikista tärkeimpänä pitää toimikunta kuitenkin saada suunnittelun yhdistyksen tueksi Suomen Historiallisen Seuran edustama auktoriteetti ja asiantuntemus. Tämä kannatus olisi tehokkain, jos Seura katsoisi voivansa valita yhden tai kaksi tutkijajäsenistään paikallishistoriallisen toimiston jäseniksi sekä antaa näille tarpeellisiksi katsomiaan ohjeita.

Samalla kuin Historiallisen Yhdistyksen toimikunta toivoo ylläesitetylle ehdotukselle myönteistä ratkaisua, rohkenee se myös ehdottaa, että paikallishistorialliseen toimistoon kalenterivuositain valitut henkilöt saisivat omassa keskuudessaan päättää työnjaosta ja muista käytännöllisistä seikoista.

Helsingissä 8 p. jouluk. 1932.

Arvi Korhonen.

Väinö Voionmaa.

Ragnar Rosén.

Eino Jutikkala.

Päätettiin hyväksyä kirjelmässä tehdyt ehdotukset sekä valittiin Seuran puolesta paikallishistorialliseen toimikuntaan esimies prof. A. R. Cederberg ja varaesimies prof. Einar Juvelius.

7 §.

Hyväksyttiin pysyväisiksi jäseniksi maisterit Toivo T. Rinne ja Aatos Miettinen.

8 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli hyväksynyt vuosijäseneksi lehtori Liisa Castrénin.

9 §.

Ilmoitettiin, että maaherra L. W. Fagerlundilta oli tullut kiitoskirje sen johdosta, että hänelle oli lähetetty Seuran puolesta onnentoivotussähkösanoma hänen 80-vuotispäivänään.

10 §.

Ilmoitettiin, että Seuralta saamastaan kirjalahjasta olivat Turun ja Oulun maakunta-arkistot lähettäneet kiitoksen ja että useat kotimaiset ja ulkomaiset laitokset ja seurat olivat kiittäneet saamistaan äskettäin ilmestyneistä Hist. Seuran julkaisuista.

11 §.

Esitettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava valtionarkistohoitajan kirjelmä.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Sen komitean puheenjohtajana, jonka Suomen Historiallinen Seura, Suomen valtionarkisto, Muinaistieteellinen Toimikunta ja Suomalais-Ugrilainen Seura aikoinaan asettivat johtamaan Venäjän arkistoissa suoritettavia tutkimis- ja jäljentämistöitä, saan kunnioittaen ilmoittaa, että Opetusministeriö viimeksi kulluneen marraskuun 30 päivänä on oikeuttanut Komitean käyttämään jäljelläolevia, osaksi Suomen Historiallisen Seuran hoidettavaksi uskottuja varoja osittain fotostaattikopioiden jäljentämistyön loppuunsaattamiseksi ja osittain vuosien 1616—1617 rauhanneuvotteluja koskevien jäljennösten painokuntoon saattamiseen tähtäävään tarkoitukseen.

Helsinki, jouluk. 12 p. 1932.

Kaarlo Blomstedt.

Vakuudeksi:
K. W. RAUHALA.

Kokous tammik. 30 p. 1933.

Läsnä olivat esimies A. R. Cederberg, tutkijajäsenet Jalmari Jaakkola, Einar W. Juvelius, A. Maliniemi, K. R. Melander, Martti Ruuth, G. Suolahti ja allekirj. sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta tri Eino Jutikkala, arkistinh. R. Rosén ja mais-terit H. Grönroos, R. Kuosmanen, A. Oja, Pentti Renvall, T. Rinne ja U. Tuominen.

1 §.

Prof. Einar W. Juvelius esitelmöi Savonlinnan antautumisesta 1742. (Julkaistu Hist. Arkistossa n. 40).

2 §.

Tarkistettiin jouluk. 12 p. edellisenä vuonna pidetyn kokouk-sen pöytäkirja.

3 §.

Hyväksyttiin Johtokunnan esittämä tulo- ja menoarvio kuluvaa toimivuotta varten.

4 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava Tieteellisen keskus-lautakunnan tammik. 28 p. päivätty ilmoitus:

Opetusministeriön kehotuksesta saa Tieteellinen Keskus-lautakunta täten Suomen Historialliselle Seuralle ilmoittaa, että Opetusministeriö on raha-arpajaisten voittovaroista myöntänyt Historialliselle Seuralle 20,000 markan avustuksen sekä käskenyt Uudenmaan läänin Maaherran maksattaa avustuksen asianomai-selle. Samalla Opetusministeriö on tahtonut avustuksen saajalle huomauttaa, että hänen tulee ennen 1 päivää maalisk. 1934 antaa Opetusministeriöön selostus saamansa valtionavustuksen käytöstä.

Toimeksi saanut:
Arvi Grotenfelt.

5 §.

Ilmoitettiin, että Helsingin yliopiston Hist. kielitieteellinen laitos sekä Deutsche Bücherei olivat lähettäneet kiitoskirjeet saamainsa kirjalahjain johdosta.

6 §.

Luettiin prof. Juhani Rinteen kiitoskirje, jonka hän oli lähettänyt Seuran hänen 60-vuotispäivänään esittämistä onnittelusta.

7 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan pastori Viljo Alasen ja maist. L. I. Kaukamaan

Kertomus Pohjois-Satakuntaan tehdystä kansantietouden keräämismatkasta kesällä 1932.

Suomen Historiallisen Seuran myöntämän stipendin nojalla me allekirjoittaneet teimme neljä viikkoa kestäneen keräysmatkan Pohjois-Satakuntaan n.s. Sydänmaalle. Tämä alue käsittää seuraavat kylät: Jämijärven pitäjästä Sydänmaan, Suurenmaan ja Kuusijoen kylät, Parkanon pitäjästä Lapinnevan ja Sydänmaan kylät, (jotka viimeainitun eri asutuskeskuksia kansa nimittää Kuusijärven, Laholuoman, Kirjas- ja Kortekyliksi) sekä Kankaanpään pitäjästä Korvaluoman ja Jämiänkeitaan kylät. Retken aloitimme 16 p:nä kesäkuuta Jämijärveltä. Majapaikan saimme Sydänmaan kansakoululla op. Juho Alarodun luona. Täältä käsin tutkimme Suurenmaan, Sydänmaan, Kuusijoen ja osittain Jämiänkeitaan kylät. Retkemme alkoi hyvin enteин, sillä ensimmäiseksi haastateltavaksemme saimme hyvän kertojan 97-vuotiaan Anna-Stiina Niemen, joka elävästi kertoi nuoruutensa ajoista, m.m. rippikoulunkäynnistään Ikaalisissa. Jämijärvellä ei näet silloin vielä ollut kirkkoa. Jämiänkeitaan kylässä tapasimme toisen vanhan kertojan 94-vuotiaan Juha Järvenmäen. Kun ensi kerran kävimme häntä tapaamassa, kuulimme hämmästyksellemme, että ukko oli yksinään mennyt myllyyn kauas

Kovelahdelle. Reipas ukko todella olikin! Kun seuraavan kerran tavoitimme häntä, oli hän kotona ja otti meidät touhukkaana ja ystävällisenä vastaan. Maineensa veroinen kertoja ukko ei kylläkään ollut, sillä hänen huomionsa näytti kokonaan kiintyneen talonsa asumiseen ja peltojen raivaamiseen. Suurenmaan ja Sydänmaan kylissä puhuttelimme kaikkiaan n. 25 henkilöä. Saalis oli kohtalainen. — Seuraava kylä, Kuusijoen kylä, tarjosi jo ulkonäössään paljon mielenkiintoista. Kylä on näihin asti ollut vaille kunnollista ajotietä. Asumukset ovat rakennetut kunnalle Kuusijoen kummallekin puolelle. Taloissa on yleensä paljon rakennuksia, mutta ne ovat huonossa kunnossa, toisin paikoin vallan ränsistyneitä. Siksi kylä tarjoaakin alakuloisen, harmaan näyn. Poikkeuksen tekee vain muutama vuosi sitten perustettu kansakoulu. Kansa eli vielä taian lumoissa naapurin kateensilmää peläten. Saaliimme täältä oli hyvä, kuten odottaa sopikin. Uusi aika tekee kuitenkin kylään tuloaan. Parhaillaan raivataan laveaa maantietä kylän läpi ja Porin—Haapamäen radan rakennustyöt ovat jo ehtineet tämän kylän alueelle.

2 p:nä heinäkuuta muutimme miellyttävästä asunnostamme Sydänmaan koululta Kirjaskylän Hakomäen taloon. Täältä käsin tutkimme Kuusijärven, Laholuoman ja Kortteuden kylät. Kuusijärven kylä oli varsin rikas asutustarinoista ja loitsuista. Mielenkiintoinen nähtävyys oli Halmelan mäessä Kuusijärven rannassa oleva jättiläisten hauta. Tämä oli laaja kiviröykkiö kallioisen mäen huipulla. Asutuskertomukset tiesivät siitä paljon kertoa. — Laholuoman kylä oli vähän antava, varsinkin kun kylän parhaimmaksi kertojaksi mainittu mummo oli poissa kotoa. — Kirjaskylän huomattavin nähtävyys oli Kaskisalon sauna, jonka etuseinässä on selvästi piirretty vuosiluku 1529. Sauna on alkuaan ollut Kuusijärven rannalla kalamiesten aittana, siirretty sittemmin Kirjaskylään Kalliosulkko nimiseen paikkaan ja muodostettu erään lesken asunnoksi, kunnes lopulta joutui nykyiselle paikalleen Kaskisalon saunaksi. — Kortteuden kylää tarkastimme erikoisella mielenkiinnolla, sillä koko Sydänmaan alueen perimätieto pitää tämän kylän asukkaita lappalaisperuisina. Että tämä kansan ja Ikaalisten pitäjänkertomuksen kirjoittajan Wilh.

Carlssonin käsitys ei olekaan perustusta vailla, siitä tulimme vakuutetuiksi tutustuessamme kylän pienikokoiseen ja muutenkin erityyppiseen väestöön. Kylä on syvimmissä sydänmaassa pikkuisen Kortejärven rannalla. Seudun luonto muistuttaa suuresti Lapin luontoa. Senkin takia tekee mieli uskoa, että täällä suurten keitaitten keskellä viimeiset lappalaiset todella ovat löytäneet rauhasan tyyssijan. — Näitä kyliä tutkiessamme oli meillä apuna Kansallismuseon v.t. amanuenssi Eino Nikkilä, joka kehotukseltamme saapui valokuvaamaan seudun nähtävyyksiä.

11 p:nä heinäkuuta siirryimme Korvaluoman kylään heittäen hyvästi Hakomäen talon ystävälliselle väelle. Ne muutamat päivät, jolloin tätä kylää ja jäljellä olevaa Jämijärven Sydänmaan kylää tutkimme, asuimme eri taloissa. Korvaluomasta käsin teimme matkan Jämiänkeitaan kylän syrjäkulmalle, n.s. Honkakappeliin, mistä saatu saalis — sekä asutushistoriaa että loitsurunoutta — oli laadultaan harvinainen ja arvokas. Varsinaisesta Korvaluoman kylästä saalis sensijaan oli niukka.

Retken lopetimme Sydänmaan kansakoululla, josta olimme matkaan lähteneetkin, 15 p:nä heinäkuuta.

Lopuksi lausumme Seuralle kiitoksemme saamastamme stipendistä, joka täten teki meille mahdolliseksi jatkaa Pohjois-Satakuntaa koskevia tutkimuksiamme.

Sydänmaalla 15 p:nä heinäkuuta 1932.

Viljo Alanen.

L. I. Kaukamaa.

8 §.

Hyväksyttiin pysyväiseksi jäseneksi opettajatar Elsa Vartiainen Viipurista.

9 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli hyväksynyt vuosijäseniksi maist. Saimi Laurikkalan Turusta sekä toht. Armas Nuolivaaran, rehtori Siiri Kutilammen ja opettajatar Tyyne Lindénin Viipurista.

10 §.

Kun Postihallituksen puolelta oli toivottu, että Seuran aikaan asettaman postihistoriakomitean valtuuksia laajennettaisiin siten, että se saisi yhdessä Postihallituksen edustajan kanssa valvoa ja hoitaa postihistorian valmistamista, päätettiin tähän suostua.

11 §.

Keräystoimikunnan puolesta prof. G. Suolahti ilmoitti, että toimikunta oli keräysvaroista jakanut avustuksia viime syksystä lukien tähän mennessä seuraavasti:

Hämeenlinnan ympäristöön tehtävää tutkimusretkeä varten Hämäläisosakunnalle	4,500
Satakuntaan tehtävää tutkimusretkeä varten Satakuntalaiselle osakunnalle	4,000
Varsinais-Suomeen tehtävää tutkimusretkeä varten Varsinais-Suomalaiselle osakunnalle	4,000
Vaasan lukion asiakirjain keräykseen maist. Aatos Miettiselle	2,500
Anjalan kartanoseudun tutkimusta varten yliopp. Veikko Mattilalle	2,000
Sinebrychoffin tehtaan työläisten olojen tutkimiseen yliopp. Terttu Nikanderille	1,000
Ruoveden ja Kurun torpparien asiakirjain keräykseen yliopp. Artturi Tienarille	1,500
Etelä-Hämeen kartano-olojen tutkimiseen maist. Alli Sohlmanille	1,500
<hr/>	
Yhteensä	21,000

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous helmik. 27 p. 1933.

Saapuvilla olivat esimies prof. A. R. Cederberg, tutkijajäsenet valtionarkistonhoitaja K. Blomstedt, prof. C. v. Bons-

dorff, prof. J. Jaakkola, toht. A. Korhonen, toht. A. Maliniemi ja prof. V. Voionmaa sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola, tohtorit E. Jutikkala ja H. Waris, leht. E. Granit-Ilmoniemi sekä maisterit P. Renvall ja U. Tuominen.

1 §.

Prof. V. Voionmaa piti esitelmän »Kuumolasta Kuhmoisiin, kappale Keski-Hämeen asutushistoriaa» (Painettu Hist. Aikak. 1933).

2 §.

Seuran sihteerin ollessa sairauden vuoksi estettynä kokoukseen saapumasta kutsui esimies allekirjoittaneen pitämään pöytäkirjaa.

3 §.

Tarkistettiin tammik. 30 p:nä pidetyn kokouksen pöytäkirja.

4 §.

Kun Sosialiministeriö päätöksellään 21/I:ltä 1933 ei ollut hyväksynyt Seuran viime vuosikokouksessa tekemää sääntöjen muutosta ja tästä seurauksena Johtokunnan toinen neuvotteleva jäsen prof. Jaakkola oli katsottu jääneen Johtokunnasta pois, on Johtokunta pitänyt tarpeellisena ehdottaa yhden lisäjäsenen valitsemista Johtokuntaan kuluvaaksi toimivuodeksi ja ehdotti, että vaali suoritettaisiin ensi kokouksessa. Johtokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Sosiaaliministeriön päätös oli näin kuuluva:

Sosiaaliministeriö on ottanut tutkiaksensa tämän, A. R. Cederberg'in tekemän Sosialiministeriölle saapuneen ilmoituksen siitä, että yhdistysrekisteriin merkittäisiin Suomen Historiallinen Seura — Finska Historiska Samfundet-nimistä yhdistystä koskeva muutos, ja hyväksynyt yhdistysrekisteriin merkittäväksi ainoastaan

yhdistyksen nimenmerkitsijöitä koskevan muutoksen, mutta ei sääntöjen muutosta, koska oheenliitetyistä pöytäkirjanotteista ei käy selville, että kokoonkutsussa olisi ollut mainittu sääntöjen muuttamisesta ja että kokoukset niin ollen olisivat olleet päätösvaltaisia käsittelemään yhdistyksen sääntöjen muuttamista koskevaa kysymystä.

— — — — —

Helsingissä, Sosialiministeriön kansliatoimistossa 21 p:nä tammikuuta 1933.

K. J. Vihtinen.

Martta Heinonen.

5 §.

Esitettiin itsenäisyysliikkeen historian ainesten keräystyötä valvovan toimikunnan kirjelmä 31/1:lta 1933 ja sitä seuraava kertomus työn tuloksista vv:lta 1931—32. Päätettiin, että Seura, joka mielihyvin näkee, että keräystyötä voitaisiin jatkaa, lähettää kertomuksen keräystyön tuloksista Opetusministeriölle.

Kirjelmä ja kertomus olivat näin kuuluvat:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Sen toimikunnan puolesta, jonka Suomen Historiallinen Seura on asettanut johtamaan res. luutnantti Eino I. Parmasen suorittamaa itsenäisyysliikkeemme historian ainesten keräystyötä, saan ohellisena lähettää kertomuksen tästä työstä ja sen tuloksista vuosina 1931 ja 1932.

Toimikunta katsoo nyt suorittaneensa sille uskotun tehtävän. Kun Opetusministeriön myöntämästä apurahasta kuitenkin vielä osa matkoihin varatusta erästä on käyttämättä, pitää toimikunta velvollisuutenaan hoitaa tehtäviään, kunnes ne kaikki on käytetty ja tilitetty.

Helsingissä, 31. I. 1933.

Einar W. Juvelius.

Kertomus Suomen itsenäisyysliikkeen historiaa sortovuosina valaisevan aineiston keräämisestä vuosina 1931—1932.

Aineiston keräystä on suorittanut res. luutnantti Eino I. Parmanen Suomen Historiallisen Seuran asettaman toimikunnan valvoessa työn suoritusta.

Aineisto on ollut pääasiassa kerättävä haastattelemalla aikoinaan aktivistisessa toiminnassa mukanaolleita henkilöitä, sillä toimikunnan nimissä julkaistut kehotukset eivät ole, yhtä vähän kuin kirjeenvaihtokaan, tuottaneet sanottavia tuloksia. Luutnantti Parmanen on haastatellut useita satoja henkilöitä, osaksi Helsingissä, osaksi eri osissa maata, vieläpä Skandinaviassakin. Hän on tässä tarkoituksessa käynyt Hyvinkäällä, Riihimäellä, Porvoossa ja Porvoon pitäjässä, Kouvolassa, Lahdessa, Karjaalla, Tammisaaressa, Hangossa, Turussa, Porissa, Kristiinassa, Kasikisissa, Närpiössä, Ylimarkussa, Vaasassa, Kauhavalla, Pännäisissä, Pietarsaaressa ja Kokkolassa. Sitäpaitsi hän teki joulu-kuussa 1931 kolme viikkoa kestävä matkan Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan. Täten on saatu koolle varsin suuri ja ainutlaatuinen aineisto, joka muuten olisi jäänyt unholaan. Haastattelutietojen ohella luutnantti Parmanen on saanut kerätyksi runsaasti alkuperäisiä asiakirjoja, kirjeitä, kirjoitettuja muistelmia ja kaikenlaisia painotuotteita, valokuvia ja piirroksia, jotka valaisevat puheenaolevaa aikaa kansamme historiassa.

Kerätty aineisto on järjestetty, luetteloitu ja suurimmaksi osaksi jo jätetty Suomen Valtionarkistoon; viimeinen erä jätetään helmikuun 1933 kuluessa.

Keräystyön kautta saatu aineisto tuo paljon lisävalaistusta sortovuosien aikuiseen toimintaan. Tulosta on pidettävä hyvänä, ja ansaitsee luutnantti Parmanen tunnustusta suurella harrastuksella suorittamastaan työstä.

Muutamia pääkysymyksiä, joita kerätty aineisto valaisee, osittain aivan uusilta puolilta, esitettäköön tässä.

Laittomat asevelvollisuuskutsunnat ja niiden vastustaminen.

Kerätty aineisto osoittaa, että nuoriso itse, lähinnä yli-

oppilasnuoriso kulki vastustuksen eturivissä. Varsinkin kasakka-mellakat huhtikuun 18 p:nä 1902 Helsingissä nostattivat vastarinnan hengen, mikä ilmeni m.m. siinä, että monet ylioppilaat alkoivat hankkia itselleen aseita voidakseen tarpeen vaatiessa puolustautua. Myös ampumaharrastus yleensä tulee yleiseksi. M.m. Eugen Schauman oli lukuisten henkilöiden kanssa kirjeenvaihdossa ampumaseurojen perustamisesta ja välitti aseitten hankintaa. Vuosi 1903 muodostui niille nuorukaisille, jotka eivät alistuneet laittomiin kutsuntoihin, sangen vaikeaksi, ja moni heistä poistuiakin salaa maasta viranomaisten takaa-ajamana samoja teitä, joita jääkäri liikkeen miehet myöhemmin käyttivät.

Voimaliiton toiminta.

On saatu oikaistuksi aikaisempi, m.m. professori Alma Söderhjelmin esittämä käsitys, että Voimaliitto olisi perustettu vasta vuoden 1906 alkupuolella. Todellisuudessa se on perustettu jo v. 1905 heti suurlakon jälkeen, perustajina, paitsi aktivisteja, monta huomattua poliittista toimihenkilöä, joista tässä yhteydessä mainittakoon vain nykyinen presidenttimme P. E. Svinhufvud, senaattori Otto Donner, tohtori Th. Schwindt, tohtori Wilhelm Zilliacus ja professori Kustavi Grotenfelt, jonka ehdotuksesta hyväksyttiin uudelle järjestölle nimeksi Voimaliitto. Järjestön päämääränä on ollut Suomen itsenäisyys. Kerätyn aineiston perustuksella on se todettavissa. Siten se on valmistanut myöhemmälle jääkäri liikkeelle maaperää.

Suomen vanha sotaväki.

Aineiston keräystyössä on kiinnitetty myös huomiota Suomen hajoitettun sotaväen entisiin upseereihin, alipäällystöön ja miehistöön, sillä sangen lukuisat heistä ovat isänmaallisina mieleltään osallistuneet taisteluun sortoa vastaan. Niinpä monet upseerit ovat toimineet salaisen kirjallisuuden levittäjinä ja jakajina, he ovat olleet mukana asehankinnoissa, esim. talvella 1906 ostettaessa kivääreitä Sveitsistä, ja ovat Voima-liitossa olleet eturivin

miehinä. Näistä kapteeni Matti von Nandelstadh on mainitun järjestön matkustavana ohjaajana avoimesti puhunut Suomen täydellisestä riippumattomuudesta päämääränä, johon olisi pyrittävä. Kaikkea tätäkin valaisevaa aineistoa on runsaasti kertynyt. Nandelstadhin lisäksi mainittakoon vastarintaan osallistuneista upseereista esim. vielä seuraavat: Ivar Gordie, Lauri Sarin, Hannes Ignatius, Bruno Jalander, Sebastian Brander, Aimo Hallberg, kaksi veljestä Söderman, Henry Biaudet, F. Järnström, Adolf Renvald, H. Öhman, Rudolf Wiberg ja A. G. von Rehau-sen.

Aktivistiset koulupoikajärjestöt.

Aikaisemmin on näistä tunnettu ainoastaan n.s. »Verikoirat», jotka olivat Helsingissä toiminnassa. Nyt lisäksi tunnetaan m.m. vastaavat järjestöt Viipurissa ja Vaasassa. Kaikille niistä on yhteistä se, että niitten jäsenet ovat vannoutuneet omistamaan elämänsä Suomen itsenäisyyden hyväksi. Tällöinen järjestö perustettiin Vaasassa jo v. 1900 ja Viipurissa 1901. On saatu runsas määrä näitä järjestöjä koskevia tietoja ja asiapapereita.

Työväestön aktivistinen järjestö.

On aikaisemmin ollut se käsitys, että sen alkuna ovat olleet n.s. proletääritoimikunnat. Tämä on erehdys, joka nyt on todistettavissa. Myöskään ei ole aikaisemmin mitään tiedetty siitä, milloin työväestö on perustanut keskuuteensa aktivistisen järjestön ja mikä sillä on ollut päämääränä. Nyt on todettavissa, että se on perustettu jo kevättalvella 1904. Siihen jo vuoden lopussa tahi seuraavan vuoden alussa kuului yksistään Helsingissä noin 3000 ja maaseudulla vähintäinkin 6000 miestä. Järjestön päämääränä oli Suomen itsenäisyys. Se on ollut läheisessä yhteistoiminnassa Suomen aktivistisen vastustuspuolueen ja myös perustuslaillisen puolueen kanssa järjestäessään m.m. mielenosoituksia venäläistä sortovaltaa vastaan. Näistä huomatuimmat ovat Mäntymäen mielenosoitus 5 päivänä kesäkuuta 1904 ja

Senaatintorilla 5 päivänä elokuuta 1905 ollut valtavan suuri mielenosoitus, jossa jälkimäisessä *ensimmäisen kerran julkisesti vaadittiin Suomelle rajatonta itsemääräämisoikeutta*. Mäntymäen mielenosoitus on ennestään tunnettu, mutta jälkimäisen mielenosoituksen laatu, niin suurmerkityksellinen kuin se onkin ollut, näyttää yleisessä tietoisuudessa unohtuneen.

Aselaivojen »John Graftonin» ja »Peterin» matkoista

on saatu paljon lisävalaistusta haastatteleamalla lukuisia mukana olleita henkilöitä. Niinpä kapteeni John William Nylander on kertonut laajasti »John Graftonista», arkkitehti Lars Florell on antanut haastattelutietoja »Peteristä» ja on lisäksi kirjoittanut henkilökohtaiset, tarkat muistelmat sillä tapahtuneesta matkasta ja retken alkuvalmisteluista. Siten on saatu erittäin runsaasti arvokkaita lisätietoja monesta yksityisyydestä, jota aikaisemmin ei ole laisinkaan tunnettu.

Konni Zilliacuksen toiminta

esiintyy nyt kerätyn aineiston perustuksella uudessa valossa. Menemättä selostuksessa siitä yksityiskohtiin mainittakoon ainoastaan, että moni poliittisesti tärkeä kysymys, jolla on ollut merkitystä myöhemmissäkin valtiollisissa vaiheissamme, on ollut jossakin yhteydessä hänen toimintaansa. Tällaisina ikäänkuin solmukohtina ovat olleet m.m. Amsterdamin kokous, Pariisissa pidetty kongressi, Bodenin kokous, monet Pohjois-Pohjanmaalla kesällä 1905 pidetyt kokoukset ja jo mainittu mielenosoitus Senaatintorilla Helsingissä 5 päivänä elokuuta samana vuonna. Näihin liittyy läheisesti, joskaan ei suoranaisesti, suurlakko tapahtumiseen ja vaatimus yleisestä ja yhtäläisestä äänioikeudesta, joka vaatimuksena sisältyi jo Pariisin kongressissa hyväksyttyihin ponsiin. Kerätyn aineiston perustuksella on tämä yhteys, joka aikaisemmin on vain osittain ollut tunnettu ja johon sentähden ei riittävästi ole historiallisissa tutkimuksissa kiinnitetty huomiota, ainakin pääasiallisesti nyt todistettavissa, joskin lisätutkimukset ovat vielä tarpeen todistusmateriaalin täydentämiseksi.

Provokatoorinen toiminta.

Vielä on mainittava provokatoorinen toiminta, jota järjestelmällisesti venäläisten taholta on harjoitettu eripuraisuuden aikaansaamiseksi kansamme keskuudessa. Tätäkin kysymystä valaisevaa todistusaineistoa luutnantti Parmanen on osittain onnistunut saamaan, mutta joskin jo ikäänkuin punaisena lankana voi suurlakosta alkaen seurata tapahtumien kulkua, jotka vuosi vuodelta alkoivat työväestön keskuudessa nostaa äärimmäisyysaineiksia pinnalle, on vielä jäänyt monia hämäriä kohtia etenkin sentähden, että tähän suuntaan kulkeneeseen kehitykseen ovat vaikuttaneet monet sellaisetkin tekijät, jotka eivät ole olleet suoranaيسissa yhteydessä harjoitettuun kiihoitukseen.

Helsingissä, tammikuun 31 päivänä 1933.

Einar W. Juvelius.
H. Gummerus.

Einar Fieandt.
Y. Ruutu.

6 §.

Johtokunnan ehdotuksen mukaan päätettiin Opetusministeriölle ennen maaliskuun 1 p:ää lähettää seuraava kertomus niiden varojen käytöstä, jotka Tieteellinen keskuslautakunta on 10/6 1932 myöntänyt Seuran käytettäväksi.

O p e t u s m i n i s t e r i ö l l e .

Tieteellinen Keskuslautakunta on kesäk. 10. 1932 päivätyssä kirjelmässä, jossa Keskuslautakunta ilmoitti Opetusministeriön myöntäneen Suomen Historialliselle Seuralle raha-arpajaisten voittovaroista 23,500 mk:n ja sitäpaitsi erityisesti historiallista keräystyötä varten 5,500 mk:n avustuksen, antanut Seuralle tiedoksi, että Opetusministeriön määräyksen mukaan Seuran tulee ennen maaliskuun 1 päivää 1933 antaa Ministeriöön selostus saamansa valtioavustuksen käyttämisestä.

Tämän johdosta Suomen Historiallinen Seura kunnioittaen ilmoittaa, että Seura on käyttänyt ensinmainitun avustussumman

kokonaisuudessaan painatusmenoihin. Keräystyöhön myönnetystä avustuksesta on käytetty Vaasan lukion asiakirjain ja muis-titiedon keräykseen 2,500 mk. ja loput varattu osaksi talvella, osaksi kesällä toimeenpantavia keräysretkiä varten.

Helsinki helmikuun 27 p. 1933

Suomen Historiallisen Seuran puolesta:

A. R. Cederberg

Aarno Maliniemi.

7 §.

Koska Opetusministeriön aikanaan antaman määräyksen mukaan Seuran on vuosittain ennen maaliskuun 15 päivää minis-teriölle jätettävä kertomus saamansa valtionavustuksen käyttä-misestä, päätettiin johtokunnan ehdotuksesta, että tällainen ker-tomus, sihteerin ja rahavarainhoitajan laatimana, lähetetään Opetusministeriölle esimiehen ja sihteerin allekirjoittaman vehik-kelin mukana.

8 §.

Esitettiin Kustaa II Aadolfin kuoleman 300-vuotismuiston viettämisestä huolehtineen toimikunnan selostus rahavarojen käytöstä sekä jäljennös Kaupunginvaltuuston lähettämästä jouluk. 7 p. 1932 päivätystä kiitoskirjelmästä muistokiven pys-tyttämisen aloitteentekijöille. Tiliselostuksen Seura puolestaan hyväksyi. Tämä sekä mainittu kirjelmän jäljennös olivat näin kuu-luvat:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Kustaa II Aadolfin muiston viettämiseksi asetettu komitea, joka lopetti toimintansa kokouksessaan t.k. 13 p:nä, lähettää täten allekirjoittaneen kautta selostuksen komitealle uskottujen rahavarojen käytöstä sekä jäljennöksen Kaupunginvaltuuston aloitteentekijöille lähettämästä kiitoskirjelmästä.

Helsingissä 15 p:nä helmik. 1933.

Bruno Lesch.

**Kustaa II Aadolfin muiston viettämisen yhteydessä olevien
menojen tiliselvitys.**

T u l o j a:

Kaupungin avustus	12,000: —
Keräys (listoilla)	10,000: —
Historiska Föreningen	1,000: —
Sv. Litteratursällskapet	1,000: —
Historian Ystävien Liitto	1,000: —
Suomen Historiallinen Seura	1,000: —
Suomen Kirkkohistoriallinen Seura	1,000: —
Finl. Sv. Skolungdomsförbund y.m.	4,132: 85

Smk 31,132: 85

M e n o j a:

Kivi	21,600: —
Arkkitehti Brunila	2,000: —
Palkkio apulaiselle	1,000: —
Ylioppilaskunnan Soittajat	1,500: —
Oopperalaulaja Soini	1,300: —
Fil. maisteri Pohjanpää	1,000: —
Erilaisia kuluja	2,732: 85

Smk 31,132: 85

Kustaa II Aadolfin muistojuhlaa järjestämään asetetulle komitealle.

Kaupunginvaltuuston allekirjoittaneen puheenjohtajan ilmoitettua Valtuuston tänä päivänä pidetyssä kokouksessa viime marraskuun 6 päivänä kaupungin puolesta vastaanottaneensa sen muistopatsaan, joka erinäisten historiallisten yhdistysten toimesta on kuningas Kustaa II Aadolfin muistoksi pystytetty Vanhaankaupunkiin, pyytää Kaupunginvaltuusto kunnioittaen lausua Helsingin kaupungin kiitoksen patsaan luovuttamisesta

kaupungin huostaan, anoen samalla että tämä saatettaisiin aloteentekijäin tietoon.

Helsingin Kaupunginvaltuuston puolesta:

Ivar Lindfors.

K. Rein.

9 §.

Johtokunta ilmoitti, että uudeksi vuosijäseneksi oli hyväksytty maisteri Risto Kuosmanen Helsingistä.

10 §.

Paikallishistoriallinen toimisto oli Seuralle lähettänyt seuraavan helmik. 27 p. 1933 päivätyn kirjelmän:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Paikallishistoriallinen Toimisto lähettää ohessa sääntöehdotuksensa pyytäen, että Seuran asianomaiset toimihenkilöt valtuutettaisiin allekirjoittamaan mainittujen sääntöjen — ja niihin rekisteriviranomaisten vaatimuksesta mahdollisesti tulevien muodollisten täydennysten — mukaan toimivan Paikallishistoriallisen Toimiston perustamiskirjan rekisteriviranomaisille jätettäväksi.

Paikallishistoriallisen Toimiston puolesta:

Arvi Korhonen
puheenjohtaja.

Pentti Renvall
sihteeri.

Päätettiin, että Seura valtuuttaa Johtokuntansa tarkastamaan ja sopivaksi nähdessään hyväksymään sääntöehdotuksen sekä että Seuraa Toimistossa edustavat jäsenet valtuutetaan allekirjoittamaan perustamiskirja.

11 §.

Esitettiin seuraava Historiallisen Yhdistyksen lähettämä kirjelmä:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Nuorempien suomalaisten historiantutkijain keskuudessa on jo kauan ollut vireillä ajatus pyrkiä Viron historiantutkijain kanssa kiinteämpiin suhteisiin kuin tähän saakka on ollut asialaita. Puhumattakaan ideologisista ja kulttuuripoliittisista näkökohdista vaatisivat puhtaasti käytännöllisetkin syyt parempaa tutustumista veljeskansan keskuudessa harjoitettavaan historiantutkimukseen ja sen edustajiin. Jo monet Suomen ja Viron historialle yhteiset kysymykset sekä Viron arkistoissa olevat Suomen historialle tärkeät lähdekokoelmat tekevät sen välttämättömäksi ja luonnolliseksi. Toiselta puolen taas Viron nykyisessä historiantutkimuksessa todettava monipuolisuus ja yritteliäisyys riittävät takeeksi siitä, että oman historiantutkimuksemme ulkomaiset suhteet saavat tältä taholta arvokkaan täydennyksen.

Näistä syistä on Historiallinen Yhdistys kääntynyt Viron historiantutkijain tärkeimmän yhtymän, Akadeemilisen Ajaloo-Seltsin puoleen ja ehdottanut virolais-suomalaisen historioitsijakokouksen järjestämistä Tarttoon ensi toukok. 25—28 p:n välillä myöhemmin tarkemmin määrättävänä aikana. Kun esitelmien lukumäärä on suunniteltu suhteellisen pieneksi ja arkistokokoelmiin tutustumiseen varattavaksi suhteellisen runsaasti aikaa, ei valmisteluajan lyhyys muodostaisi oleellista estettä kokouksen järjestämiselle. Kokouskielinä tulisivat olemaan suomi ja viro esiintyjien oman valinnan mukaan.

Jotta suomalaisten historiantutkijain osanotto tähän kokoukseen, jonka kutsumista virolaiselta taholta on ennakkoneuvotteluissa saadun tiedon mukaan pidetty suotavana, tulisi edustavaksi ja lukuisaksi, Historiallinen Yhdistys toivoo Suomen Historiallisen Seuran antavan sille aktiivisen kannatuksensa sekä valitsevan yhden edustajan sitä valmistelevaan toimikuntaan.

Helsingissä 27 p. helmik. 1933.

Historiallisen Yhdistyksen puolesta:

Arvi Korhonen.

Reino Kuusi.

Päätettiin, että johtokunnalle annetaan oikeus käsitellä asiaa täysin valtuuksin.

Vakuudeksi:
AARNO MALINIEMI.

Kokous maalisk. 27 p. 1933.

Läsnä olivat esimies A. R. Cederberg, tutkijajäsenet K. Blomstedt, J. Jaakkola, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Suolahti ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta maisterit Y. Nurmio ja T. Rinne.

1 §.

Prof. K. R. Melander selosteli lyhyesti vakkasuomalaisen purjehdusta ja puuastiain kauppaa 1500- ja 1600-luvuilla. Hän huomautti, että puuastiain valmistukseen kuului myös erilaisten ruoka-astiain nk. tuoppien, maljain, lautasten y.m. veistäminen puusta. Näitä ruoka-astioita hallitus heiltä toisinaan tilasi suuret määrät. 1600-luvulla vakkasuomalaiset kiertelivät maatamme valmistaen puuastioita niitä tilaaville.

Sangen myöhäisiin aikoihin asti on vakkasuomalaisen puuastioita myyty aika paljon Köpenhaminassa erikoisesti myönnetyin vähittäismyyntioikeuden perustuksella.

Prof. Melander antoi myöskin muutamia tietoja sotaväen komennosta Turussa Ruotsin vallan loppuaikoina ja entisestä rakuunain harjoituspaikasta siellä.

2 §.

Tarkistettiin helmik. 27 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Esimies prof. Cederberg ilmoitti, että useat Seuran jäsenet olivat käyneet valtioneuvos W. Tawaststjernan luona tervehdyksellä hänen täyttäessään 85 vuotta maalisk. 11 p., ja että esimies oli esittänyt onnentoivotuksen.

4 §.

Edellisessä kokouksessa tehdyn päätöksen mukaisesti valittiin lisäjäsen Johtokuntaan ensi vuosikokoukseen asti. Vaali toimitettiin suljetuin lipuin. Valituksi tuli prof. Jalmari Jaakkola.

5 §.

Ilmoitettiin, että saamansa valtuuden nojalla Johtokunta oli tarkastanut Paikallishistoriallisen toimiston säännöt ja hyväksynyt ne.

6 §.

Ilmoitettiin, että käsitellessään Historiallisen Yhdistyksen kirjelmän johdosta kysymystä Eestissä pidettävästä suomalais-eestiläisestä historianutkijain kokouksesta Johtokunta oli Seuran nimessä päättänyt antaa suomalaisten osanotolle aktiivisen kannatuksensa ja valinnut kokousta valmistavaan toimikuntaan Seuran edustajaksi prof. Einar W. Juveliuksen.

7 §.

Esitettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava Opetusministeriön maalisk. 17 p. 1933 päivätty kirjelmä:

S u o m e n V a l t i o k o n t t o r i l l e .

Tehdyn anomuksen johdosta on Opetusministeriö tänään tapahtuneessa esittelyssä nähnyt hyväksi raha-arpajaisten voittovaroista myöntää Suomen Historialliselle Seuralle ennen samaan tarkoitukseen myönnetyn avustuksen lisäksi kolmekymmentäviisituhatta (35,000) markkaa, jotta Ruotsissa säilytetyt historiallemme tärkeät lähdekirjat n.s. Musta kirja ja n.s. Skoklosterin Codex Aboensis voitaisiin julkaista facsimile painoksena; ja tulee Seuran niinpian kuin mahdollista Ministeriöön jättää lyhyt selostus täten myönnettyjen varojen käytöstä.

Tämän niin myös että Valtiokonttorin tulee myönnetty erä tohtori K. Blomstedtille ja tohtori K. W. Rauhalalle maksattaa ja

tästä johtuva meno tileihin merkitä 10 Pl. XIII luvun 2 momentin kohdalle saa Ministeriö Valtiokonttorin tiedoksi ja noudatettavaksi ilmoittaa.

Ministeri Oskari Mantere.

Vanhempi hallitussihteeri J. W. Kahiluoto.

8 §.

Päätettiin Johtokunnan esityksestä julistaa haettaviksi apurahoja nuorille historian tutkijoille Suomen historian tutkimista varten yhteensä 15,000 mk., joista 5000 mk. erikoisesti 19-vuosisadan historian tutkimiseksi. Hakemukset oli jätettävä viimeistään huhtik. 20 p. Seuran sihteerille.

9 §.

Hyväksyttiin uudeksi pysyväiseksi kannattajajäseneksi lehtori Felix Seppälä Hämeenlinnasta.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous huhtik. 24 p. 1933.

Läsnä olivat esimies A. R. Cederberg, tutkijajäsenet K. Blomstedt, J. Jaakkola, Einar W. Juvelius, A. Maliniemi, K. R. Melander, Juhani Rinne, G. Suolahti ja allekirj. sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta trit L. Harmaja, E. Osmonsalo ja Heikki Varis, arkistonhoitaja R. Rosén, maisterit M. Kerkkonen, U. Tuominen ja H. A. Turja sekä tullivirkamies E. Tammela.

1 §.

Maist H. A. Turja piti esitelmän »Piirteitä kenraalikuvernööri Zakrevskin tarkastusmatkasta 1824.» Zakrevskin tarkastusmatkan alkuvalmistelujen jälkeen, joissa erikoisesti huomio kiintyi siihen tavattomaan tietojen runsauteen, joita uusi kenraalikuvernööri halusi maastamme saada, seurasi lyhyt

esitys puheena olevan matkan ulkonaisista vaiheista, tarkastuksien suorittamistavasta sekä vertailu Zakrevskin ja hänen apulaistensa kertomusten välillä. Tätä matkaa koskevasta virallisesta aineksesta käy selville Zakrevskin apulaisena toimineen suomalaisen virkamiehen huomattavan tärkeä osuus tarkastuksien suorittamisessa sekä sen kuvan luomisessa, minkä uusi kenr. kuvernööri eri virastoista tällä matkalla sai. Lisäksi voi virallinen aines tärkeällä tavalla täydentää ja oikaista epävirallisen ainehiston antamia tietoja niin tässä yksityistapauksessa kuin yleensäkin maamme 1800-luvun historian tutkimuksessa.

2 §.

Toht. Leo Harmaja piti esitelmän »Suomen ja Tanskan kauppasuhteiden järjestämisestä v:n 1831 sopimuksella.» (Julkaistu Hist. Arkistossa n. 40).

3 §.

Tarkastettiin maalisk. 27 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

4 §.

Nuorten historiantutkijain haettaviksi julistettuja apurahoja oli hakenut 13 henkilöä. Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti päätettiin apurahat jakaa siten, että maist. H. A. Turja sai 5,000 mk. väitöskirjaksi aiottua tutkimusta varten, joka koskee Suomen ja Venäjän välistä kauppaa ja merenkulkua 1800-luvun alkupuolella, maist. A. Viklund 5,000 mk. Tukholmassa suoritettavia tutkimuksia varten, jotka koskevat Turun läänin sotalaitosta 1600-luvun jälkipuoliskolla, mikä teos on aiottu väitöskirjaksi, sekä lehtori A. V. A. Könönen 5,000 mk. tutkimuksien suorittamiseksi Ruotsissa väitöskirjaksi aiottua tutkimusta varten, joka koskee Käkisalmen läänin asutusta 1600-luvun alkupuolella. Muut hakemukset oli siirrettävä historia-aineksen keräystoimikunnalle niitä toimenpiteitä varten, joihin ne antoivat aiheita.

5 §.

Johtokunnan ehdotuksesta päätettiin, että Danielson-Kalmarin juhlaulkaisuna ilmestyvästä Hist. Arkiston osasta otetaan

700 kpl. painos, josta 150 kpl. painetaan paremmalle paperille ja varustetaan paremmilla kansilla. Näitä kappaleita oli jaettava tutkijajäsenille, juhlaulkaisutoimikunnan jäsenille ja Opetusministerille; sitäpaitsi esimies ja sihteeri päättävät, olisiko julkaisua muillekin jaettava. Hinnaksi määrättiin 75 mk. Samalla ilmoitettiin, että Johtokunta oli hyväksynyt toimikunnan ehdotuksen omistuskirjoitukseksi ja kansilehdeksi sekä päättänyt, että saksankielistä referaattia ei liitetä nyt jaettaviin kappaleisiin, vaan valmistetaan myöhemmin vihkonen, joka lähetetään tutkijajäsenille sekä liitetään ulkomaille meneviin kappaleisiin.

6 §.

Prof. Einar W. Juvelius ilmoitti, että Eesti-Suomen historian tutkijain tämänkeväisessä kokouksessa Suomen puolesta pidetään kaksi esitelmää. Toisen, joka koskee Suomen nykypäivien historian tutkimusta, pitää prof. Juvelius, toisen, joka koskee arkistolaitosta, arkistonhoitaja R. Rosén. Kokoukseen oli ilmoitauduttava toukok. 15 p:ään mennessä.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous toukok. 29 p. 1933.

Läsnä olivat esimies A. R. Cederberg, tutkijajäsenet K. Blomstedt, Einar W. Juvelius, A. Korhonen, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, G. Suolahti, W. Tawaststjerna, V. Voionmaa ja allekirj., sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola, tri V. A. Nordman, lehtorit Liisa Castrén ja Granit-Ilmoniemi sekä kolme muuta henkilöä.

Esimies prof. A. R. Cederberg esitti muistosanat edesmenneestä Seuran kunniajäsenestä prof. valtioneuvos J. R. Danielson-Kalmarista. Muistosanat, joita läsnäolijat seisten kuuntelivat, kuuluivat seuraavasti:

Valtioneuvos Danielson-Kalmari, Seuramme vanhimpia jäseniä ja elämäntyönsä monipuolisuuteen ja saavutettuihin tuloksiin

nähdén Seuran kaikkein merkittävin ja tunnetuin jäsen, on kulu-
van toukokuun 23 p:nä siirtynyt ajallisuuden rajan yli iäisyy-
teen. Noudattaen vanhaa perimätapaa tahdon jo nyt, olematta
valmistautunut lausumaan mitään tyhjentävää tai yksityiskoh-
taista arviointia tärkeästä, harvinaisen laajalle ja syvälle ulottu-
vasta, monihaaraisesta elämäntyöstä, esittää jonkun puutteelli-
sen muistosanan manan majoille siirtyneestä kunniajäsenestäm-
me — siinä varmassa toivossa, että joku arvollisempi ja taita-
vampi jossakin Seuramme vastaisessa kokouksessa yksityiskoh-
taisemmin ja perinpohjaisemmin tulee käsittelemään suuren vai-
najan elämäntyötä.

Valtioneuvos Danielson-Kalmarin elämäntyö on todellakin
niin laaja ja monihaarainen, niin syvälle ulottuva ja merkittä-
vällä tavalla kietoutunut kansamme historian sisäiseen ja ulkoi-
seen kehitykseen viimeksi elettyjen vuosikymmenien kuluessa,
että on mahdotonta sitä käsitellä edes ääriviivoittain muutamissa
lyhyissä muistosanoissa, sellaisissa, jotka minulla tänä iltana on
tilaisuus lausua. Minä saanen rajoittua ainoastaan aivan lyhyesti
luonnehtimaan hänen merkittävää elämäntyötään historiantutki-
muksen alalla ja eritoten lausumaan jonkun sanan hänen suhtau-
tumisestaan Suomen Historialliseen Seuraan.

Danielson-Kalmarin historiallinen tutkimus- ja julkaisutyö on
kestänyt kuusi vuosikymmentä. Aikajaksoon, jonka aloittaa tut-
kimuksen ilmestyminen A. I. Arwidssonista ja joka päättyy pari-
sen viikkoa takaperin julkaistuun »Kustavilaisen Ajan» kolman-
teen osaan, on sopinut harvinaisen runsas ja monipuolinen his-
toriallinen tutkimustyö, ennen tuntemattoman laaja meidän olois-
samme. On mainittu, että nuori hämäläinen ylioppilas oli, valit-
tuna pitämään esitelmää osakuntansa vuosijuhlassa v. 1873, ai-
konut pitää sen Porvoon valtiopäivistä, mutta päättänytkin sit-
ten ottaa esitelmänsä aiheeksi A. I. Arwidssonin elämäkerran,
minkä yhteydessä tarjoutui hyvä tilaisuus kertoa varhaisemman
kansallisen herätyksen kevätpäivistä ja siitä voimasta, joka kan-
nustaa heräävää kansaa työhön. Kotimaan historia, Yrjö Kos-
kisen johdolla opittuna, antoi Danielsonille ensimmäiset nostatta-
vat herätteet historialliseen tutkimukseen. Hän käänsi kuitenkin

filosofian-kandidaatiksi valmistuttuansa, nähtävästi pitäen silmämääränään valmistumista yliopiston opettajaksi yleisen historian alalla, katseensa laajemmille aloille ja omistautui tutkimaan ensin saksilaista politiikkaa muutamina vuosina Suuren Pohjan sodan aikana ja sitten Englannin sosiaalisia oloja ja sosiaalipolitiikkaa keskiajan viimeisten vuosisatojen kuluessa. Hän sai kestäviä vaikutelmia Ranken koulukunnalta opiskellessaan vuosina 1876—1877 ja 1879 Saksassa, sekä Berliinissä että Göttingenissä. Koulukunnan perustaja eli vielä ja oli täydessä luomistyössä; Johann Gustaf Droysen ja Berliinin salaisen valtionarkiston johtajana toiminut Heinrich v. Sybel ovat nähtävästi eniten vaikuttaneet suomalaisen tutkijan kehitykseen. Erikoisesti on myös otettava huomioon taloustieteilijä Adolf Wagnerin vaikutus, jonka tähti näihin aikoihin oli korkeimmillaan ja jonka valtiososialistiset teoriat Danielsonin oleskellessa Saksassa, eritoten 1877:n tapausten takia herättivät tavallista suurempaa huomiota.

Tälle yleisen historian laskemalle pohjalle, jolloin taloushistoria, kansantaloudelliset opit ja valtiotiede näyttelivät ajatuskantojen ja tieteellisten suunnitelmien kehityksessä huomattavaa osaa, perustuu Danielsonin kotimaassaan suorittama historiallinen tutkimus- ja julkaisutyö. Jo professoriaikansa alkuvuosina kiinnittää hän erikoista huomiota Suomen valtion perustamiseen vv. 1808—1809; tutkimus Kaarle Henrik Klickistä Venäjällä päivittäin vuonna 1883. Kysymys Suomen valtion perustamisesta oli tutkimuksen kannalta juuri näinä ja jo edellisinä vuosina ollut kaikkein polttavimpia. Yrjö Koskisen tutkielma Yrjö Maunu Sprengtportenista oli ilmestynyt vuonna 1870, Suomen kansan historiassa oli itsenäisyyskysymys ja Porvoon valtiopäivät asetettu unteen valoon, mikä kaikki aiheutti Tengbergin hyökkäykset ja Tigerstedtin yksipuoliset, vaikkakin hedelmöittävät tutkimukset. Yrjö-Koskinen oli uudestaan kosketellut mainittuja kysymyksiä Kirjallisessa Kuukauslehdessä 1878—1879, minkä jälkeen Robert Castrén oli herättävissä tutkielmissaan ottanut probleemisarjat uuden käsittelyn alaisiksi. Valittuna vuonna 1883 Suomen Historiallisen Seuran jäseneksi ja toimiessaan sen sihteerinä suuntaa Danielson harrastuksensa yhä lujemmin ja syvem-

min kotimaan historiaan ja juuri mainitsemaamme murrosaikaan. Vuosien 1808—1809 tapaukset oli asetettava laajempaan yhteyteen yleiseurooppalaisen kehityksen kanssa, ja Suomen kysymystä katseltava pohjoismaisen kysymyksen yhteydessä Uudenkaupungin rauhaa seuranneen vuosisadan aikaista yleisvaltiollista taustaa vastaan. Huomattavien esitöiden jälkeen ilmestyi v. 1888 »Die nordische Frage in den Jahren 1746—1751». Että Danielson kiinnittää suurta huomiota juuri Suomea koskeviin suunnitelmiin, on luonnollista; sitähan silmällä pitäen hän oli käynyt tutkimustehtäväänsä käsiksi. Tutkimus on varovaisine ja pidättyvine johtopäätöksineen huomattavimpia, mitä historiallinen kirjallisuutemme siihen asti oli voinut osoittaa.

Tiedämme, mitkä tapaukset aiheuttivat, että Danielson 1890-luvun alussa kirjoitti tärkeät puolustustutkimuksensa. Valvojassa v. 1889 ilmestynyt kirjoitus »Keisari Aleksanteri I ja Suomen valtiollinen asema» oli ollut alkusoittoa. Hovimestari Ordinin todistelua ei sinänsä ollut vaikea kumota, niin kömpelöä ja vääristeltyä se oli, mutta siihen nähden, että näitä todisteluja laajoissa piireissä sokeasti uskottiin ja että niiden takana oli voimia, joille todistelujen tulokset merkitsivät kaikki, itse todistelut eivät mitään, vaati kumoaminen taitavaa kättä. Danielsonin todistelut ovatkin mallikelpoisen selvät ja vakuuttavat. On tuskin liian korkealle arvioitavissa se merkitys, mikä näillä tutkimuksilla on ollut valtiollisten traditioidemme lujittajina ja historiallisen aseman selvittäjinä.

Tämän jälkeen oli kirjoittajalla jälleen tilaisuus omistautua tutkimaan Suomen sodan tapaussarjoja. Laajaan, ennen käyttämättömään ainehistoon perustuen ja runsaasti uusia näkökantoja esittäen muodostaa »Suomen sota ja Suomen sotilaa» teoksen, jolla puheenaolevan aikajakson tuntemiseen nähden on ollut perustava merkitys.

Me kaikki tiedämme, mitkä tärkeät valtiolliset ja yhteiskuntamme rakennusta syvästi koskevat tapaukset loppuvan vuosisadan viimeisinä vuosina tempaavat Danielsonin syleilyynsä. Valtiopäivätyö, komiteatehtävät, toiminta yliopiston sijaiskanslerina ja maan hallituksen jäsenenä muodostavat taakan, jonka

veroista vain harvoilla on ollut kannettavanaan. Aktiivinen yliopistollinen opetustoiminta, minkä hedelmät olivat olleet huomattavan runsaat, ja tieteellinen tutkimus ja julkaisutyö tyrehdyvät häneltä useiksi vuosiksi. Tämä ei merkitse harrastuksien laimenemista ja suurien tieteellisten päämäärien unohtumista. Vuoden 1910 tienoilla vapautuu tutkija jälleen varsinaiseen tutkimustyöhön, ja nyt osoittavat lukuisat vähäiset tutkielmat, miten elävästi hänen harrastuksensa liikkuvat Suomen itsenäisen valtion ensi vuosikymmenien historiassa. Useita erikoiskysymyksiä valaistaan ja esitetään ainehiston pohjalla, minkä ahkerat kädet ovat hankkineet ja hankkivat silmiensä valon kadottaneelle tutkijalle. Professorintoimesta eroaminen ja eduskuntatyöstä luopuminen valmistavat hiukan myöhemmin tutkijalle tilaisuuden käydä mielitehtäviinsä käsiksi, joskaan eivät yleiset toimet ja tärkeät tehtävät vielä suinkaan ole tyystin lopussa.

Vuonna 1920 alkaa ilmestyä laajaksi suunniteltu »Suomen valtio- ja yhteiskunta-elämää 18:nnellä ja 19:nnellä vuosisadalla». Niteet ilmestyvät lyhyin väliajoin, jolloin rinnan julkaistaan esitykset vapauden ajan, Kustaa III:n ajan ja Aleksanteri I:n ajan historiasta. Osien lukumäärä on yksitoista ja ilmoituksen mukaan on kahdestoista painovalmiina. Osittain täydennyksenä Aleksanteri I:n ajan historiaa koskeviin tutkimuksiin, osittain myöhempää aikaa kosketellen ilmestyy vielä edellämäinittujen rinnalla kirjoitelmasarja »Tien varrelta kansalliseen ja valtiolliseen itsenäisyyteen». Tätäkin sarjaa ennätti ilmestyä neljä osaa.

Tällainen saavutus, jo pelkiltä ulkonaisilta mittasuhteiltaan-kin aivan ilmiömäinen, on meidän ja nähtävästi muidenkin maiden historiantutkimuksessa ennen kuulumaton. Tulee mieleen puolitai täysin sokea Ranke, joka sanelee apulaisilleen ja täyttää tavattomasta tietovarastostaan yhä uusia niteitä, nähden yhä uusia yhdistelmiä, johtavia aatteita, kehityksen syviä syitä, probleemeja, jotka vaativat ratkaisuaan, Ranke, joka vielä kahdeksana viimeisenä elinvuotenaan sai valmiiksi yhdeksän osaa maailman historiaansa.

On myönnettävä, että Danielson-Kalmarin valtavan teossar-

jan suureen laajuuteen on huomattavana syynä kirjoittajan tapa lainata asiakirjaotteita, usein kymmenen, jopa parikymmentä sivua kerrallaan, mitä tapaa kirjoittaja noudattaa antaakseen lukijalle ja tutkijalle tilaisuuden itse asiakirjojen avulla saada täsmällisen kuvan ajatussuunnista ja tapahtumista. Tätä suurta teossarjaa ei toistaiseksi ole yksityiskohtaisesti arvosteltu. On ilmeistä, että nyt jo ja myöhemmin arvostelun saavuttaessa selvemmat perspektiivit voidaan tehdä muistutuksia suurteosta vastaan, saatetaan olla eri mieltä kokoonpanoon, lähdekirjallisuuden käyttöön ja mahdollisesti useihin johtopäätöksiinkin nähden. Mutta yhtä ei voida kieltää: sarja muodostaa laajapiirteisen historiallisen tutkimuksen, ja on saatu suoritetuksi julkaisutyö, jonka veroista ei meillä ole toista. Ja vielä: kaikessa palaa rakkaus tutkimukseen, hehkuu hellittämätön halu toteuttaa suuri ohjelma, leimuu kaikki voittava utteruus ja tarmo, mikä herättää sanatonta ihmettelyä ja ihailua. Sokea mies saa muutamissa vuosissa valmiiksi työn, jonka suorittamiseen tavallisissa oloissa hyvin lahjakkaan, määrätietoisesti työskentelevän, erittäin työkykyisen tutkijan työpäivä ei olisi riittänyt. Katsellessamme työtä ihailimme hengen valtavaa voimaa, suuren hengen voittoa aineellisuuden kytkeivistä kahleista.

Harvinaisen lujin sitein oli suuri tutkija kiintynyt siihen Seuraan, jonka esimiehenä lausun nämä vaatimattomat sanat hänen muistolleen. Kuten sanoin, toimi hän jonkun vuoden Seuran sihteerinä ja oli kolme eri kertaa sen esimiehenä. Hän kävi täyden terveytensä vuosina utterasti Seuran kokouksissa, mutta ei unohthanut niitä myöhemminkään; otti osaa Seurassa tapahtuviin keskusteluihin ja sen rientoihin. Seura valitsi hänet vuonna 1920 kunniajäsenekseen ja on kaksi eri kertaa toimittanut juhlaulkaisun hänen kunniakseen. Hän jos kukaan oli ne ansainnut. Muistosanojen lausujasta tuntuu siltä, että Suomen Historiallinen Seura on viimeisiin aikoihin asti ollut valtioneuvos Danielson-Kalmarin sydäntä erittäin lähellä.

Yrjö-Koskisen jälkeen — suuren mestarin, suuren opettajan, historiantutkijan ja historiankirjoittajan Jumalan armosta — ei ole kukaan niin huomattavalla tavalla vaikuttanut kansalliseen

historiatutkimuksemme kuin Danielson-Kalmari. Hänen työnsä kaikinpuolisen merkityksen selvittääköön tulevan ajan tutkimus.

1 §.

Tämän jälkeen esimies nosti kysymyksen juhla kokouksen pitämisestä syksyllä Danielson-Kalmarin kunniaksi. Johtokunta oli valmistava asiaa.

2 §.

Tarkastettiin huhtik. 24 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Esitettiin Maanmittaushallituksen toukok. 22 p. 1933 päivätty kirjelmä, joka kuului seuraavasti:

Sen johdosta, että ensi kesänä tulee kuluneeksi 300 vuotta siitä ajankohdasta, josta Suomen maanmittauslaitoksen toiminta luetaan alkaneeksi, järjestää maanmittaushallitus torstaina 29 p:nä ensi kesäkuuta kello 11.30 Eduskuntatalossa muistojuhlan. Maanmittaushallitus pyytää kunnioittaen, että Suomen Historiallinen Seura tahtoisii olla edustettuna tässä juhlassa.

Maanmittaushallituksen puolesta:

Väinö Ahla.

Akseli Sadenius.

Päätettiin, että Seuraa edustaa muistojuhlassa esimies prof. A. R. Cederberg tai hänen ollessaan estyneenä varaesimies prof. Einar W. Juvelius.

4 §.

Seuralle oli saapunut kutsu olla edustettuna Unkarin heraldisen ja genealogisen Seuran 50-vuotisjuhlassa. Koska kutsu oli saapunut liian myöhään, päätettiin, että jälkeenpäin oli lähetettävä kiitoskirjelmä kutsun johdosta.

5 §.

Ilmoitettiin Ramsayn palkintolautakunnan puheenjohtajan prof. C. v. Bonsdorffin tiedoittaneen, että Ramsayn palkinnon jako lykkäytyy syksyyn.

6 §.

Suostuttiin arkistonhoitaja John E. Roosin pyyntöön, että hänen teoksensa saataisiin painattaa tavallista vähän leveämmille arkeille, koska lukuisat taulukot sitä vaativat.

7 §.

Tri Heikki Variksen anomuksen johdosta, että Seura ottaisi julkaisuihinsa hänen teoksensa toisen osan, joka oli jatkoa Seuran julkaisuihin painetulle ensimmäiselle osalle, päätettiin, että tarkastajien professorien Suolahden ja Voionmaan hyväksyttyä käsikirjoituksen ja neuvoteltua sihteerin kanssa saataisiin painatus alkaa. Seuraavan vuoden menoarvioon oli otettava määräraha kustannuksien peittämiseksi. Painos oli oleva 500 kpl.

8 §.

Päätettiin antaa Danielson-Kalmarin juhlaulkaisun toimitussihteerille maist. Y. Nurmiolle vähän korkeampi palkkio, kuin mistä oli aikaisemmin sovittu, eli kaikkiaan 2,500 mk., koska hänellä oli ollut posti- y.m. ylimääräisiä kuluja.

9 §.

Päätettiin antaa varastomestari Wilhelmssonille palkkiota 100 mk. Seuran julkaisuvaraston hoidosta.

10 §.

Ilmoitettiin, että Danielson-Kalmarin juhlaulkaisun kustannukset olivat nousseet korkeammiksi kuin oli laskettu. Jätettiin rahavarainhoitajan ja sihteerin toimeksi järjestää asia.

11 §.

Ilmoitettiin seuraavat kirjalahjat.

1) Turun historialliselta yhdistykseltä: Julkaisuja IV. Historiallisia tutkielmia. J. R. Danielson-Kalmarille hänen täyttäänsään 80 vuotta.

2) Maist. Aina Lähteenojalta: Rauman kaupungin historia, II.

3) Valtioneuvoston asiaa varten asettaman komitean julkaisema teos: Robert Hermanson, Lausuntoja ja mietintöjä. Utlåtanden och betänkannden.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous syysk. 25 p. 1933.

Läsnä olivat varaesimies Einar W. Juvelius, joka johti puhetta esimiehen ollessa estyneenä, tutkijajäsenet K. Blomstedt, E. Laine, K. R. Melander, G. Rein ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta arkistonhoitaja R. Rosén, trit Eino Jutikkala ja Heikki Varis, maisterit Harry Donner, Pentti Renvall ja H. A. Turja sekä kaksi muuta henkilöä.

1 §.

Yliopettaja tri Eevert Laine piti esitelmän »v. Haartman ja Juvakaisenmaan rautakaivos». Esitelmänpitäjä esitti seuraavaa.

Kun Suomen erotessa Ruotsista maassamme ei ollut ainoatakaan rautakaivosta toiminnassa, käytti Ruotsin hallitus tätä tilannetta hyväkseen ja käytäessä neuvotteluja Suomen ja Ruotsin välisistä kauppasopimuksista, uhkaamalla kieltää rautamalmien ja takkiraudan saannin Ruotsista, koetti hankkia itselleen kohtuuttomia etuja Suomen kustannuksella. Varsinkin L. G. v. Haartmanin aikana teki Suomen hallitus suuria ponnistuksia kotimaisten malmien löytämiseksi ja käytäntöönottamiseksi. Huomattavimpia niistä yrityksistä oli tutkimukset Kolarissa olevan Juvakaisenmaan malmiesiintymän käyttämisestä. Koe-

kaivaukset ja -sulatukset osoittivat, että J:n malmi sisälsi rautaa 52—54 % ja lähenteli siis siinä suhteessa Ruotsin rikkaimpia rautakaivoksia Kiirunavaarassa ja Jällivaarassa. Malmia oli niin runsaasti, että arveltiin sen voivan tyydyttää koko maan malmitarpeen. Mutta sitä vaivasi suurimmalta osalta rikkikiisu ja kuletus 20 penikulman päässä olevaan Tornioon tuli kalliiksi lukuisten koskien tähden ja teiden puutteen vuoksi. Laajemmista kaivosyrityksistä ja sinne perustettavista masuuneista, joka kysymys koko Haartmanin ajan oli päiväjärjestyksessä, oli siis luovuttava.

2 §.

Dosentti tri Eino Jutikkala piti esitelmän »Valkeakosken kehittyminen tehdasyhteiskunnaksi». Esitelmänpitäjä käsitteli Sääksmäen ptäjän alueella sijainneen Valkeakosken tehdaskylän — nykyisen kauppalan — väestö- ja asunto-oloja tehtaan perustamisesta v. 1872 maailmansotaan saakka. Vaikka Valkeakosken väkiluku v. 1914 oli kasvanut yhtäsuureksi kuin mitä koko Sääksmäen oli v. 1870, ei pitäjä tuona aikana saanut juuri ensinkään muuttovoittoa, vaan oman pitäjän liikaväestö ja tavattoman nopea väestönlisäys riittivät tyydyttämään uuden yhteiskunnan väestöntarpeen. Kun kuitenkin luonnollisesti pitäjästä muutti toisiin seurakuntiin ihmisiä, täytyi Valkeakosken saapua vastaava määrä väkeä Sääksmäen ulkopuolelta. Tämä määrä oli kuitenkin muihin teollisuuspaikkoihin verrattuna vähäinen ja tulokkaat olivat aivan naapuripitäjistä.

Maa, jolle uusi asutus syntyi, kuului aluksi etupäässä talonpoikaistaloille, joilta tehdas sen vähitellen valtasi. Talolliset vuokrasivat tontteja tehtaan työväelle aivan samaan tapaan kuin maalaiskylissä mäkitupalaisille. Enimmät Valkeakosken työläisväestöstä tulivat näin ollen asumaan v u o k r a m a a l l a o m i s s a h u o n e i s s a a n, mikä asumistapa muissa tehdaspaikoissa oli paljon harvinaisempi. Tämäkin lisäsi yhteiskunnan maalaista leimaa: rakennukset olivat pieniä ja kehnoja ja sijoitettut ilman mitään järjestystä, mutta asumisahtaus oli vähäisempi kuin yleensä tehdastyöväen keskuudessa.

3 §.

Luettiin lausunto, jonka Jully Ramsayn palkintojen jakoa ehdottava lautakunta oli antanut. Lausunto kuului seuraavasti:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Lautakunta, joka on valittu esittämään ehdotusta »Jully Ramsayn palkintojen» jakamisesta vuodelta 1932, on tarkastaessaan sanottuna vuonna ilmestyneitä henkilöhistoriallisia teoksia havainnut, että eräät tärkeimmistä ovat jo muualla tulleet palkituiksi. Tämän huomioon ottaen on lautakunta katsonut tällä kertaa sopivimmaksi palkita senaattori *Kaarlo Castrénin* teoksen »Kiveliön suuri herättäjä Lars Levi Laestadius», joka tosin on eräissä suhteissa puutteellinen ja epätasainen ja joka kaikin kohdin ei vastaa ankarasti tieteellisiä vaatimuksia, mutta joka kaikissa tapauksissa todistaa kiinteää ja lämmintä harrastusta tärkeään aineeseen, suurta tunnollisuutta ja sitkeyttä aineiston hankkimisessa ja rauhallista, objektiivisuuteen pyrkivää harkintaa. Teos onkin parhailta asiantuntijoilta saanut osakseen huomattavaa tunnustusta.

Viipurin historiaan ennen vuotta 1875 kohdistuvia tutkielmia, jotka ansaitisivat palkitsemista, emme tälläkään kertaa ole havainneet valmistuneen.

Helsingissä, syysk. 25 p:nä 1933.

Carl v. Bonsdorff.

Kaarlo Blomstedt.

Gabriel Rein.

Seura päätti hyväksyä tehdyt ehdotukset.

4 §.

Tarkastettiin edellisen toukokuun 29 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

5 §.

Merkittiin että Unkarin Heraldinen ja genealoginen seura

oli lähettänyt kiitoskirjeen sen tervehdyksen johdosta, jonka Seura oli sille toimittanut sen 50-vuotisjuhlan johdosta.

6 §.

Tieteellisten seurain paikannimitoimikunnan lähettämä kertomus v:ltä 1932 päätettiin jättää arkistoon säilytettäväksi.

7 §.

Johtokunnan valmisteltua Seuran keväällä tekemän päätöksen mukaisesti Danielson-Kalmarin muistojuhlan viettämistä, päätettiin että juhla vietetään lokakuun kokouksen yhteydessä. Johtokunnan ilmoituksen mukaan oli edellytetty, että ohjelmaan tulisi esimiehen tervehdyspuhe ja kaksi esitelmää. Johtokunta valtuutettiin toimimaan juhlan valmisteluissa tilanteen mukaisesti.

8 §.

Päätettiin Johtokunnan esityksestä, että Hist. Arkiston 41 osa julkaistaan kahtena vihkona, joista toinen sisältää kirjoituksia ja tieteellisiä tiedonantoja, toinen Hist. Arkiston sisällysluettelon ja painettavat pöytäkirjat.

9 §.

Arkistonhoitaja Roosin teoksen hinnaksi määrättiin 70 mk.

10 §.

Rahavarainhoitajan ilmoituksen mukaan kesäk. 27 p. oli nostettu ylimääräistä valtionavustusta raha-arpajaisten voittovaroista Smk. 19,500: — sekä lisäksi historiallista keräystyötä varten Smk. 5,000: — eli yhteensä Smk. 24,500: —, mikä merkittiin.

11 §.

Luettiin ja päätettiin ottaa pöytäkirjaan maist. Martti Kerkosen kertomus saamansa apurahan käyttämisestä. Kertomus kuului seuraavasti.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Suomen Historiallinen Seura myönsi allekirjoittaneelle keväällä 1932 5,500: — markan suuruisen apurahan P. Kalmia koskevaa historiallista tutkimustyötäni varten. Mainitun apurahan käytöstä saan kunnioittaen esittää seuraavan kertomuksen.

Opetusministeriön myönnettyä allekirjoittaneelle v.a. maa-kunta-arkistonhoitajan virasta 9 kuukauden virkavapauden syyskuun alusta 1932 seuraavan toukokuun loppuun, saatoin m.m. apurahani turvin asettua Helsinkiin voidakseni käyttää sikäläisiä kirjasto- ja arkistokokoelmia. Otaksuin aluksi ehtiväni saada tutkimustyöni pääpiirteiltään valmiiksi, mutta kirjoitustyö hidastui huomattavasti pidemmän aikaa yhtämittaisesti suoritettuna. Kun minulla lisäksi oli vielä tutkimusaiheeseeni liittyvää kirjallisuutta ja osaksi arkistoaainestakin läpikäymättä, päätin kohdistaa huomioni ensi sijassa niihin ja jättää kokoonpanotyön jatkamisen tuonnemmaksi. Kirjallisuudesta ja varsinkin yliopiston arkistossa olevasta arkistoaineksestä sainkin vielä melkoisesti valaistusta tutkimusaiheeseeni. Kirjoitustyötä sensijaan voin nyt helpommin jatkaa virkatyöni ohella, kun tarpeellinen aineisto näyttää kokonaisuudessaan tulleen kerätyksi kokoon. Olen Historialliselle Seuralle kiitollinen saamastani apurahasta, joka on suuresti helpottanut tutkimustyöni suorittamista.

Hämeenlinnassa, syyskuun 23 päivänä 1933.

Kunnioittaen:

Martti Kerkkonen.

12 §.

Varaesimies antoi selostuksen Eesti—Suomen historian tutkijain kokouksesta seuraavasti:

Viime helluntaina pidettiin Tartossa Viron-Suomen ensimmäiset historian tutkijain päivät. Niiden ohjelma oli laadittu silmälläpitäen sitä, että molemmiin puolin perehdyttäisiin kum-

mankin maan nykyiseen historian tutkimukseen, sekä samalla tutustutettaisiin suomalaiset tutkijat Viron tärkeimpiin arkistoihin ja museoihin. Varsinaisia esitelmiä oli vain 5. Prof. Kruus selosti Viron ja minä puolestani Suomen nykyistä historian tutkimusta. Arkistonhoitajat Liiv ja Rosén kuvasivat Viron ja Suomen arkistolaitosta. Lisäksi dosentti H. Sepp piti esitelmän Inkeristä suuren pohjan sodan aikana.¹⁾ Yliopiston kirjastossa, Keskusarkistossa, Eesti Rahva Museumissa ja Tallinnan Kaupunginarkistossa — jossa tulomatkalla poikettiin — isäntäväki esitteli varsin havainnollisesti kokoelmia.

Nämä Viron-Suomen ensimmäiset historioitsijain päivät muodustuivat osanottajille varsin antoisiksi. Suomesta oli mukana kolmattakymmentä, etupäässä nuorempia tieteenharjoittajia. Virolaisten isäntien vieraanvaraisuus, ystävällisyys ja alttius oli aivan suurenmoista.

13 §.

Varaesimies ilmoitti edustaneensa Seuraa maanmittauslaitoksen 300-vuotisjuhlassa, koska esimies oli ollut ulkomailla.

14 §.

Ilmoitettiin seuraava kirjalahja:

Tri Kjell Kumlien: Karl Knutssons politiska verksamhet 1434—48.

Vakuudeksi:
K. W. RAUHALA.

Kokous lokak. 30 p. 1933.

Läsnä olivat varaesimies Einar W. Juvelius, joka johti puhetta esimiehen ollessa estyneenä, tutkijajäsenet K. Blomstedt, A. Maliniemi ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuo-

---

¹⁾ Kruusin, Liivin, ja Sepp'in esitelmät on painettu Hist. Aikakauskirjaan 1933 ja 1934, Rosénin esitelmä Ajaloolinen Ajakiriin 1933.

lelta trit L. Harmaja ja H. Varis, maist. U. Tuominen sekä kolme muuta henkilöä.

1 §.

Tarkistettiin syysk. 25 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

2 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli päättänyt erinäisistä syistä lykätä Danielson-Kalmarin muistojuhlan viettämisen joulukuuhun.

3 §.

Rahavarainhoitaja prof. K. Blomstedt luki seuraavan valtioneuvoksetar Jenny Danielson-Kalmarin kirjelmän:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Miesvainajani, Valtioneuvos J. R. Danielson-Kalmarin toivomuksen mukaisesti pyydän oheisen Werner Söderström-Osakeyhtiön minulle asettaman ja Suomen Historialliselle Seuralle siirtämäni velkakirjan muodossa jättää Smk. satatuhatta (100,000) vapaasti Suomen Historiallisen Seuran tarkoituksiin käytettäväksi, kuitenkin etupäässä nuorten Suomen historian tutkijain teosten painattamiseen.

Helsingissä 15 p:nä lokak. 1933.

Jenny Danielson-Kalmari.

Johtokunnan tehtäväksi jätettiin vahvistaa joulukuun kokoukseen tarkemmat määräykset rahaston käyttämisestä sekä liittää rahastoon Danielson-Kalmarin käytettävänä olleen Aaltosen rahaston loppu n. 6,000 mk., mihin liittämiseen valtioneuvoksetar oli mielellään suostunut. Seuran kiitoksen oli valtioneuvoksettarelle esittävä varaesimies sihteerin kera.

4 §.

Sihteeri esitti Maanmittauslaitoksen historian toimituskunnan pyynnöstä kiitoksen siitä, että Seura oli antanut mainitun historian julkaisemiseen »nimensä ja miehensä».

5 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava lokak. 3 p. 1933 päivätty kirjelmä:

S u o m e n   H i s t o r i a l l i s e l l e   S e u r a l l e .

Jully Ramsayn henkilöhistoriallisesta palkinnosta, jonka Seura on minulle antanut, pyydän täten Seuralle lausua parhaat kiitokseni.

Kunnioituksella:

Kaarlo Castrén.

6 §.

Johtokunnan esityksestä annettiin rahavarainhoitajan tehtäväksi suorittaa historia-aineksen keräysvaroista Parmasen keräystyötä valvoneelle toimikunnalle 2,500 mk. jäsenten palkioiksi.

7 §.

Pysyväiseksi kannattajajäseneksi hyväksyttiin lehtori Aulis V. A. Könönen Joensuusta.

8 §.

Otettiin käsiteltäväksi kysymys sääntöjen muutoksesta. To-dettiin, että kokouskutsussa oli ilmoitettu yhdistyslain määrää-mällä tavalla sääntöjen muutoksen tulevan kokouksessa käsi-teltäväksi. Senjälkeen hyväksyttiin sääntöihin seuraavat muu-tokset:

5 §:n 1 mom. viimeiset sanat tulivat kuulumaan — — — »ja kaksi neuvottelevaa jäsentä» sekä 6 §:n 6 mom. »Neuvottelevat

jäsenet avustavat johtokuntaa sen toiminnassa»; ynnä vastaat kohdat ruotsinkielisissä säännöissä: — — — »och tvenne konsulterande medlemmar»; — »De konsulterande medlemmarna biträda direktionen i dess verksamhet».

Muutokset oli esitettävä vuosikokouksen vahvistettaviksi. Päättös tehtiin yksimielisesti.

Vakuudeksi:
K. W. RAUHALA.

Vuosikokous marrask. 9 p. 1933.

Läsnä olivat varaesimies Einar W. Juvelius, joka johti puhetta esimiehen ollessa estyneenä, tutkijajäsenet K. Blomstedt, J. Gummerus, J. Jaakkola, E. Laine, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, G. Suolahti, V. Voionmaa ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. O. J. Tallgren-Tuulio, tohtorit John E. Roos ja Y. H. Toivonen, lehtori E. Granit-Ilmoniemi, maisterit Pentti Renvall ja U. Tuominen sekä kahdeksan muuta henkilöä.

1 §.

Varaesimiehen ilmoitettua, että esimies A. R. Cederberg ei ollut voinut sairauden vuoksi valmistaa esitelmää, joka hänen olisi tullut pitää vuosikokouksessa, vaan että hän esittäisi sen jossain myöhemmässä kokouksessa, annettiin puheenvuoro tri A. Maliniemelle, joka piti esitelmän »Katolisen aikamme henkilönimistö.» (Sisältyy »Suomen kulttuurihistoriaan, I».)

2 §.

Allekirjoittanut sihteeri luki seuraavan vuosikertomuksen.

Vuosikertomus toimintavuodelta 1932—1933.

Sellaisina tapahtumina, jotka historiatieteen kannalta ansaitsevat yleisempää huomiota, mainittakoon kaksi historianitutkijain kongressia, jotka pidettiin maamme ulkopuolella, mutta

joissa suomalaisia tiedemiehiä oli mukana. Warsovan kansainvälinen historiantutkijain kongressi oli elok. 21—28 p:nä, seitsemäs järjestyksessä senluontoisista kongresseista. Maamme hallituksen edustajina olivat professorit J. J. Mikkola ja P. O. v. Törne. Professori A. R. Cederberg oli kongressissa opetusministeriltä saamallaan apurahalla. Jonkun verran aikaisemmin, viime keväänä, pidettiin historiantutkijain kokous Virossa. Historiallisen Yhdistyksen Seuralle lähettämässä, asiaa koskevassa kirjelmässä lausutaan m.m. »Nuorempien suomalaisten historiantutkijain keskuudessa on jo kauan ollut vireillä ajatus pyrkiä Viron historiantutkijain kanssa kiinteämpiin suhteisiin kuin tähän saakka on ollut asianlaita. Puhumattakaan ideologisista ja kulttuuripoliittisista näkökohdista vaativat puhtaasti käytännöllisetkin syyt parempaa tutustumista veljeskansan keskuudessa harjoitettavaan historiantutkimukseen ja sen edustajiin. Jo monet Suomen ja Viron historialle yhteiset kysymykset sekä Viron arkistoissa olevat Suomen historialle tärkeät lähdekokoelmat tekevät sen välttämättömäksi ja luonnolliseksi. Toiselta puolen taas Viron nykyisessä historiantutkimuksessa todettava monipuolisuus ja yritteliäisyys riittävät takeeksi siitä, että oman historiantutkimuksemme ulkomaiset suhteet saavat tältä taholta arvokkaan täydennyksen. Näistä syistä on Historiallinen Yhdistys kääntynyt Viron historiantutkijain tärkeimmän yhtymän, Akadeemilisen Ajaloo-Seltsin puoleen ja ehdottanut virolais-suomalaisen historiotoimikunnan järjestämistä Tarttoon ensi toukok. 25—28 p:n välillä.» Käsitellessään tätä kysymystä Johtokunta Seuran valtuutuksella ja sen nimessä päätti antaa suomalaisten osanotolle mainittuun kokoukseen aktiivisen kannatuksensa ja valitsi kokousta valmistavaan toimikuntaan Seuran edustajaksi prof. Einar W. Juveliuksen. — Suomen puolesta pidettiin kokouksessa kaksi esitelmää. Toisen, joka koski Suomen nykypäivien historiantutkimusta, piti prof. Juvelius, toisen, joka koski arkistolaitosta, arkistonhoitaja R. Rosén.

Seuran sisäisistä asioista otettakoon ensinnä puheeksi kysymys sääntöjen muutoksesta. Jo viime vuosikokouksessa Seura hyväksyi sääntöihin muutoksen, jonka mukaan

Johtokunnan jäsenmäärä korotettiin yhdellä, sekä valitsi Johtokuntaan kaksi neuvottelevaa jäsentä. Erään muotovirheen vuoksi yhdistysrekisteriviranomainen ei hyväksynyt tätä sääntöjen muutosta ja tästä seurauksena Johtokunnan toinen neuvotteleva jäsen oli katsottava jääneen Johtokunnasta pois. Asia korjattiin yhden lisäjäsenen valitsemisella Johtokuntaan kuluvaaksi toimivuodeksi. Vaali suoritettiin maaliskuun kokouksessa.

Koska sama syy kuin silloinkin on olemassa, minkä vuoksi sääntöjen muutos on tarpeellinen, nim. että toisinaan on ollut vaikeata saada Johtokunnan kokouksiin tarpeellista määrää jäseniä, on toistamiseen hyväksytty sääntöihin samanlainen muutos, joka sisältää, että Johtokunnan jäsenmäärä korotetaan yhdellä. Muutos esitetään tässä kokouksessa Seuran vahvistettavaksi.

Seuran julkaisutoiminnasta on ensinnä mainittava, että Seuran kunniajäsenen valtioneuvos J. R. Danielson-Kalmarin täyttäessä 80 vuotta ilmestyi juhlaulkaisuna Historiallisen Arkiston 40. osa. Julkaisemistyötä valvoi toimikunta, johon kuuluivat tohtorit Eevert Laine ja Aarno Maliniemi sekä allekirjoittanut; toimitussihteerin tehtäviä hoiti maist. Yrjö Nurmio. Juhlaulkaisuun sisältyy kirjoituksia 17 tutkijalta. Saksankielistä referaattia ei liitetty silloin jaettuihin kappaleisiin, vaan valmistetaan myöhemmin vihkonen, joka lähetetään tutkijajäsenille sekä liitetään ulkomaille meneviin kappaleisiin. Hist. Ark. 41. osaa on päätetty ryhtyä painattamaan. Sarjaan Historiallisia Tutkimuksia numerona XVII, 1 painettu Erkki K. Osmonsalon tutkimus »Suomen rajapolitiikka Venäjän vallan aikana I» on lopullisesti valmistunut. Samassa sarjassa numerona XVIII ilmestyvä tri John E. Roosin teos »Uppkomsten av Finlands militieboställen under indelningsverkets nyorganisation 1682—1700» on valmistumassa. Tri Heikki Variksen teoksen toisen osan painatus, joka osa on jatkoa Seuran julkaisuissa ilmestyneelle ensimmäiselle osalle »Työläisyhteiskunnan syntyminen Helsingin Pitkäsillan pohjoispuolelle», on päätetty panna alulle.

Opetusministeriö on raha-arpajaisten voittovaroista myön-

tänyt ennen samaan tarkoitukseen annetun avustuksen lisäksi 35,000 markkaa, jotta Ruotsissa säilytetyt historiallemme tärkeät lähdekirjat n.s. Musta kirja ja Skoklosterin Codex Aboensis voitaisiin julkaista faksimile painoksena. Valmistelutyöt painatusta varten ovat jo edistyneet pitkälle. — Tässä yhteydessä mainittakoon, että Seuran valittua aikanaan edustajikseen Maanmittauksen historian toimituskuntaan prof. Grotenfeltin ja sihteerinsä, jälkimmäinen edusti toimituskunnassa Seuraa yksin edellisen kuoltua. Toimituskunnan työn tuloksena on ilmestynyt kolmiosainen Suomen maanmittauksen historia. Maanmittauslaitoksen 300-vuotisjuhlassa, johon tilaisuuteen teos valmistui, Seuraa edusti varaesimies Juvelius, koska esimies oli matkoilla.

Muusta toiminnasta kerrottakoon seuraavaa.

Sittenkuin itsenäisyysliikkeen historia-aineksen keräystyötä valvovan toimikunnan kirjelmä tammik. 31 p:ltä 1933 ja sitä seuraava kertomus työn tuloksista v:ilta 1931—1932 oli esitetty Seuralle, päätettiin lähettää kertomus keräystyön tuloksista Opetusministeriölle.

Yleinen Historia-aineksen keräystoimikunta on antanut toiminnastaan seuraavat tiedot:

Historiallisen muistotiedon ja asiakirjalähteiden keräilyä on toimivuoden aikana jatkettu entiseen tapaan. Keräilytoimikuntaan ovat jatkuvasti kuuluneet professorit Gunnar Suolahti, A. M. Tallgren ja Jalmari Jaakkola. Esi- ja varhaishistoriallisen ajan yhteiskuntaoloja koskevaa keräystyötä ovat Varsinais-Suomessa harjoittaneet maisterit Ella Kivikoski ja Eino Nikkilä saaden kumpikin 2,000 mk. Pääasiallisesti asutushistoriallista perimätietoa ovat Pohjois-Satakunnasta koonneet maisteri Anna Kaarina Salava ja ylioppilas Eino Lepistö, joille kummallekin myönnettiin tätä varten 2,000 mk. Kulttuurihistoriallisen perimätiedon ja osaksi asiakirjojen keräystä Hämeenlinnan ympäristöllä ovat suorittaneet maisterit Veikko Ojala ja Alli Sohlman sekä ylioppilaat Kerttu Myllylä ja Helena Streng saaden kukin 1,500 markan apurahan. Samoin on ylioppilas Veikko Mattilalle myönnetty 2,000 mk. Anjalan seudun kartanoelämää

koskevan perimätiedon keräykseen, maisteri Aatos Miettiselle 2,500 mk. henkilöhistoriallisen muistitiedon ja paikallisten lähteiden keräystä varten Etelä-Pohjanmaalla sekä maisteri Aslak Outakoskelle 2,000 mk. Lapin kouluolojen tutkimista varten. Samoin on apurahoja annettu sosiaalihistoriallisen muistitiedon kokoamiseen. Siten on ylioppilas Terttu Nikander 1,000 markan apurahalla kerännyt Helsingin työväestön oloja koskevaa perimätietoa ja ylioppilas Artturi Tienari, joka on saanut 1,500 markan apurahan, Ruoveden ja Kurun torpparilaitosta koskevia suullisia ja asiakirjallisia tietoja. Anomuksen johdosta on myöskin reserviluutnantti Eino I. Parmaselle myönnetty 3,000 mk. eräiden erikoistehtävien loppuunsaattamiseksi. Samoin on muistitiedon keräysvaroista Seuran päätöksen mukaan maksettu palkkioita ja muita menoja sen komitean jäsenille, jonka Seura aikanaan asetti valvomaan reserviluutnantti Parmasen keräilytyötä.

Kun Postihallituksen puolelta oli toivottu, että Seuran aikanaan asettaman postihistoriakomitean valtuuksia laajennettaisiin siten, että se saisi yhdessä Postihallituksen edustajan kanssa valvoa ja hoitaa postihistorian valmistamista, on tähän suostuttu.

Sen komitean puheenjohtajana, jonka Suomen Historiallinen Seura, Suomen valtionarkisto, Muinaistieteellinen toimikunta ja Suomalais-ugrilainen Seura aikoinaan asettivat johtamaan Venäjän arkistoissa suoritettavia tutkimis- ja jäljentämistöitä, on prof. Kaarlo Blomstedt ilmoittanut, että Opetusministeriö marraskuun 30 päivänä 1932 on oikeuttanut Komitean käyttämään jäljellä olevia, osaksi Suomen Historiallisen Seuran hoidettaviksi uskottuja varoja osittain fotostaattikopioiden jäljentämistyön loppuunsaattamiseksi ja osittain vuosien 1616—1617 rauhanneuvotteluja koskevien jäljennösten painokuntoon saattamiseen tähtäävään tarkoitukseen.

Paikallishistoriallisen toimiston perustamisessa on Seura ollut mukana. Syyt, jotka aiheuttivat toimiston perustamisen, näkyvät parhaiten kirjelmästä, jonka Historiallinen Yhdistys, alot-

teen tekijä, lähetti Seuralle. »Historiallinen Yhdistys», lausuu se, «käsiteltyään kysymystä paikallishistoriallisen tutkimuksemme nykyisestä tasosta, ja todettuaan siinä varsin suurta kirjavuutta niin hyvin kysymysten asettelun ja käsittelyn kuin myös lähteiden käytön suhteen, tuli siihen tulokseen, että nykyisin valitsevien puutteiden poistamiseksi olisi tehtävä jotakin positivistakin. — Kuta useimmat kunnat ryhtyvät kirjoittamaan historioitaan, sitä vaikeammaksi on käynyt pätevien kirjoittajien löytäminen ja sitä tarpeellisempi olisi asiantunteva neuvonta ja tarkastus, jotta tämä kotimaiselle historiallemme tärkeä tutkimusala tulisi tarkoitustaan vastaavasti viljellyksi. Niin erilaisiksi kuin eri pitäjien tarinat edellytystensä mukaisesti tulevatkin, joka tapauksessa on vissejä minimivaatimuksia asetettava sen suhteen, mitä kysymyksiä niissä on perusteellisesti käsiteltävä ja mitä päälähdesarjoja niitä varten on käytettävä. Kun edelleen paikallishistoriain laatijoiksi on usein otettu henkilöitä, joilta puuttuu kaikki edellytykset suoriutua tyydyttävästi tehtävästään, on se tavallisimmin johtunut siitä, että kunnat eivät ole pätevämpiäkään sattuneet löytämään, mutta joka tapauksessa kuitenkin tahtoneet saada menneistä vaiheistaan edes jonkunlaisen esityksen. Jos siis olisi jokin laitos tai toimisto, jonka puoleen kunnat voisivat kääntyä hankkiessaan itselleen historiansa kirjoittajia tai jolle tarinat ennen julkaisemista voitaisiin jättää tarkastettaviksi ja jolta kunnat ja yksityiset voisivat neuvoa pyytää, voisivat pahimmat epäkohdat tulla vältetyiksi.

Kun mikään yhdistys ei yksinään ole tahtonut tähän tehtävään ryhtyä, ehdottaa toimikunta pysyväisen paikallishistoriallisen toimiston perustamista Suomen Historiallisen Seuran, Historian Ystäväin Liiton ja Historiallisen Yhdistyksen yhteistoiminnan kautta, jolloin kukin näistä yhdistyksistä valitseisi toimistoon yhden tai kaksi jäsenistään sekä Historian Ystäväin Liitto asettaisi sen käytettäväksi oman toimistonsa ja sihteerinsä tai apulaissihteerinsä. Toimisto välittäisi kaiken kirjeenvaihdon sekä neuvojen antamisen, tarkastustyön y.m.s., suorittaisi joko itse tai hankkisi asiantuntijoita eri tehtäviin. Kai-

kista töistään velottaisi toimisto sille tehtäviä antaneita kuntia tai yksityisiä, joten sillä itsellään ei olisi mainitsemisen arvoisia menoja».

Seura hyväksyi kirjelmässä tehdyt ehdotukset sekä valitsi puolestaan paikallishistorialliseen toimistoon esimiehen prof. A. R. Cederbergin ja varaesimiehen prof. Einar W. Juveliuksen.

Sittemmin Seura valtuutti Johtokuntansa tarkastamaan ja sopivaksi nähdessään hyväksymään sääntöehdotuksen. Seuraa Toimistossa edustavat jäsenet valtuutettiin allekirjoittamaan perustamiskirja. Saamansa valtuuden nojalla Johtokunta tarkastikin Paikallishistoriallisen toimiston säännöt ja hyväksyi ne.

Nuorille historiantutkijoille julistettiin haettaviksi apurahoja Suomen historian tutkimista varten yhteensä 15,000 mk., joista 5,000 mk. erikoisesti 19. vuosisadan historian tutkimiseksi. Niitä haki 13 henkilöä. Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti apurahat jaettiin siten, että maist. H. A. Turja sai 5,000 mk. väitöskirjaksi aiottua tutkimusta varten, joka koskee Suomen ja Venäjän välistä kauppaa ja merenkulkua 1800-luvun alkupuolella, maist. A. Viklund 5,000 mk. Tukholmassa suoritettavia tutkimuksia varten, jotka koskevat Turun läänin sotalaitosta 1600-luvun jälkipuoliskolla, mikä teos on aiottu väitöskirjaksi, sekä lehtori A. V. A. Könönen 5,000 mk. tutkimuksien suorittamiseksi Ruotsissa väitöskirjaksi aiottua tutkimusta varten, joka koskee Käkisalmen läänin asutusta 1600-luvun alkupuolella.

Kertomuksia matka-apurahojen käyttämisestä ovat jättäneet pastori Viljo Alanen ja maist. L. I. Kaukamaa yhteisesti sekä maisteri Martti Kerkkonen.

Jully Ramsayn henkilöhistoriallinen palkinto on annettu senaattori Kaarlo Castrénille hänen teoksestaan Kiveliön suuri herättäjä Lars Levi Laestadius.

Kun Seuralle oli saapunut kutsu olla edustettuna Unkarin Heraldisen ja genealogisen seuran 50-vuotisjuhlassa, mutta kutsu oli saapunut liian myöhään, päätettiin jälkeinpäin lähettää kiitoskirjelmä kutsun johdosta sekä onnentoivotus.

Seura on Helsingin Yliopiston historiallis-filologisen laitoksen pyynnöstä päättänyt luovuttaa laitokselle kappaleen julkaisujaan maksutta.

Seuran kokouksia on pidetty kaikkiaan 9, tämä vuosikokous niihin luettuna. Niissä ovat pitäneet esitelmiä tai antaneet teellisiä tiedonantoja seuraavat

Tutkijajäsenet

Prof. *Einar W. Juvelius*, Savonlinnan antautumisesta 1742.

Toht. *Evert Laine*, v. Haartman ja Juvakaisenmaan rauta-kaivos.

Toht. *A. Maliniemi*, Katolisen aikamme henkilönimistö.

Prof. *K. R. Melander*, Vakkasuomalaisen purjehdus ja puuastiatin kauppa 1500- ja 1600-luvuilla.

Prof. *V. Voionmaa*, Kuumolasta Kuhmoisiin, kappale Keski-Hämeen asutushistoriaa.

Muut historiantutkimuksen harjoittajat

Toht. *Leo Harmaja*, Suomen ja Tanskan kauppasuhteiden järjestäminen v:n 1831 sopimuksella.

Sama, v. Haartmanin salainen tullitaksa painettuna.

Dos. *Eino Jutikkala*, Valkeakosken kehittyminen tehdasyhteiskunnaksi.

Arkistonhoitaja *John E. Roos*, Om 1600-talets general-mönstringar och deras betydelse för indelningsverket i Finland.

Maist. *H. A. Turja*, Piirteitä kenraalikuvernööri Zakrevskin tarkastusmatkasta 1824.

Johtokunta on pitänyt 9 kokousta.

Vähän sen jälkeen kuin Seuran kunniajäsen valtioneuvos J. R. Danielson-Kalmari oli täyttänyt 80 vuotta, päättyivät hänen päivänsä. Seuran kokouksessa toukok. 29 p., joka oli hautajaispäivä, esimies prof. A. R. Cederberg esitti hänestä muistosanat, joita läsnäolijat seisten kuuntelivat.

Sen jälkeen Seura päätti esimiehen esityksestä pitää juhla-kokouksen syksyllä Danielson-Kalmarin kunniaksi. Tämän muistokokouksen pitäminen on lykätty joulukuuhun.

Pysyväisiksi kannattajajäseniksi on hyväksytty maisterit

Toivo T. Rinne ja Aatos Miettinen Helsingistä, opettajatar Elsa Vartiainen Viipurista sekä lehtorit Felix Seppälä Hämeenlinnasta ja A. V. A. Könönen Joensuusta, vuosijäseniksi lehtori Liisa Castrén ja maisteri Risto Kuosmanen Helsingistä, maist. Saini Laurikkala Turusta sekä toht. Armas Nuolivaara, rehtori Siiri Kutilampi ja opettajatar Tyyne Lind Viipurista.

Virkailijoina ovat olleet:

Esimiehenä prof. A. R. Cederberg, varaesimiehenä prof. Einar W. Juvelius, rahavarainhoitajana valtionarkistonhoitaja prof. K. Blomstedt, arkistonhoitajana dos. A. Maliniemi, neuvottelevana jäsenenä prof. G. Suolahti, johtokunnan lisäjäsenenä prof. J. Jaakkola ja sihteerinä tri K. W. Rauhala.

Sihteerin apulaisena on toiminut dos. Eino Jutikkala.

Tilintarkastajina ovat olleet professorit G. Rein ja Martti Ruuth sekä heidän varamiehinään prof. A. M. Tallgren ja tri A. Korhonen.

Helsingissä marrask. 9 p. 1933.

K. W. Rauhala.

3 §.

Arkistonhoitaja A. Maliniemi luki seuraavan kertomuksen

Suomen Historiallisen Seuran kokoelmien
lisääntymisestä ja käytöstä toimivuonna
1932—33.

Kirjasto on toimivuoden kuluessa saanut seuraavat lahjoitukset: 1) Valtioneuvoston asianomaisen julkaisun toimittamista varten asettamalta komitealta teoksen R. Hermanson, Lausuntoja ja mietintöjä — Utlåtanden och betänkan den; 2) Turun Historialliselta yhdistykseltä seuran Julkaisuja IV; 3) Tri Kjell Kumlienilta (Tukholma) hänen teoksensa Karl Knutssons politiska verksamhet 1434—48; 4) Maist. Aina Lähteenojalta hänen teoksensa Rauman historia, II.

Kirjastoon on saapunut 17 kotimaiselta ja 32 ulkomaiselta seuralta, laitokselta tai aikakauskirjaa julkaisevalta yhtymältä

vaihtokappaleina 33 ynnä 39 sarjanidettä, sekä erillisiä historiallisia teoksia yllämainitut lahjat mukaan luettuina 12 kotimaassa ja 13 ulkomailla ilmestynyttä nidettä. Kirjaston nideluku on siis karttunut yhteensä 97 niteellä.

Arkisto ei ole lisääntynyt toimivuoden kuluessa.

Kirjastoa on käyttänyt 14, arkistoa 1 henkilö.

Helsingissä 9:ntenä marrask. 1933.

Aarno Maliniemi.

4 §.

Rahavarainhoitaja K. Blomstedt esitti

Katsauksen Suomen Historiallisen Seuran tiliasemaan lokak. 31 p. 1933.

Tilivuoden 1932—1933 päättyessä oli seuralla varoja yhteensä Smk. 1,554,806: 34. Nämä olivat sijoitettuina seuraavasti: Juoksevalla tilillä K.O.P:ssä Smk. 977: 02, kartt. talletustilillä K.O.P:ssa Helsingissä ja Turussa sekä säästötilillä Helsingin suomalais. säästöpankissa ynnä talletustodistuksien mukaan Pohjoismaiden Yhdyspankissa ja K.O.P:ssa kaikkiaan Smk. 842,172: 22, obligatsioneissa Smk. 226,885: —, osakkeissa Smk. 61,000: —, velkakirjoissa Smk. 400,000: — sekä nostamattomina (vielä maksettaviksi lankeamattomina) korkoina Smk. 23,772: 10. Erikoisrahastoista huomautettakoon, että E. Aaltosen rahasto on yhdistetty J. R. Danielson-Kalmarin Suomen historian rahastoon, joka on uusi ja tilivuoden päättyessä suuruudeltaan Smk. 106,662: —.

Tulosten ja menojen loppusumma on Smk. 338,717: 72 joista erikoisrahastojen tilille on merkitty tuloja Smk. 145,826: — ja menoja Smk. 92,295: —. Seuran hoidettaviksi uskotut Venäjän arkistotutkimus- (ja -painatus-) rahasto sekä Suomen itenäisyysliikkeen lähteiden keräysrahasto ovat likipitäin loppuun kulutetut (jäljellä Smk. 3,679: — ja 1,967: 65).

Helsingissä marrask. 9 päivänä 1933.

Kaarlo Blomstedt.

5 §.

Prof. G. Rein luki tilintarkastajain lausunnon, joka oli näin kuuluva:

Tänään toimittamassamme Suomen Historiallisen Seuran tilien tarkastuksessa vuodelta 1932—1933 olemme todenneet, että tilit ovat luotettavasti hoidetut ja että Seuran varat ovat nähdäksemme varmasti sijoitettuina, minkä johdosta ehdotamme Seuran rahavarainhoitajalle täyttä vastuuvapautta sanotulta tilivuodelta.

Helsingissä marrask. 7 p. 1933.

Gabriel Rein.

Martti Ruuth.

Sen nojalla myönnettiin rahavarainhoitajalle täysi tili- ja vastuuvapaus tilivuodelta.

6 §.

Lautakuntaan, joka on laativa ehdotuksen Jully Ramsayn palkintojen jaosta, valittiin uudelleen jäseniksi professorit C. v. Bonsdorff, G. Rein ja K. Blomstedt.

7 §.

Otettiin käsiteltäväksi kysymys sääntöjen muutoksesta. Kun oli luettu sääntöjen 12 §, joka koskee sääntöjen muutoksen tapaa, todettiin, että kokouskutsussa oli yhdistyslain määräyksen mukaisesti ilmoitettu, että sääntöjen muutos tulee kokouksessa käsiteltäväksi. Senjälkeen vahvistettiin yksimielisesti sääntöjen muutos sellaisena kuin se oli hyväksytty edellisessä kokouksessa, siis seuraavasti.

5 §:n 1 mom. viimeiset sanat tulivat kuulumaan — — — »ja kaksi neuvottelevaa jäsentä» sekä 6 §:n 6 mom. »Neuvottelevat jäsenet avustavat johtokuntaa sen toiminnassa»; ynnä vastaavat kohdat ruotsinkielisissä säännöissä: — — — »och tvenne konsulterande medlemmar»; — »De konsulterande medlemmarna biträda direktionen i dess verksamhet».

8 §.

Virkailijoiden palkkiot seuraavan toimivuoden ajaksi vahvistettiin entisen suuruiseksi. Sihteerin palkkio oli siis oleva 6,000 mk., josta maksetaan myös sihteerin apulaisen palkkio, rahavarainhoitajan 2,000 mk. ja arkistonhoitajan 1,000 mk.

9 §.

Todettiin, että esimieheksi siirtyy sääntöjen mukaan varaesimies prof. Einar W. Juvelius. Senjälkeen toimitettiin muiden virkailijain vaali suljetuin lipuin ja tuli

varaesimieheksi tri Aarno Maliniemi,

sihteeriksi tri K. W. Rauhala,

rahavarainhoitajaksi valtionarkistonhoitaja prof. Kaarlo Blomstedt,

arkistonhoitajaksi prof. Jalmari Jaakkola sekä

Johtokunnan neuvotteleviksi jäseniksi professorit G. Suolahti ja G. Rein.

Tilintarkastajiksi valittiin professorit A. M. Tallgren ja Martti Ruuth ja heidän varamiehikseen prof. V. Voionmaa ja tri Eevert Laine.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Juhlatilaisuus valtioneuvos J. R. Danielson-Kalmarin muistoksi.

Suomen Historiallisen Seuran järjestämä juhlatilaisuus valtioneuvos J. R. Danielson-Kalmarin muistoksi Säätytalossa perjantaina jouluk. 8 p. klo 7 ip. Läsnä olivat Danielson-Kalmarin lähimmät omaiset, Seuran tutkija- ja kannattajajäseniä 19 sekä muuta yleisöä n. 20 henkeä.

Esimies, prof. Einar W. Juvelius piti juhlapuheen kuvaten Danielson-Kalmarin elämäntyötä eri puolilta. Vainajan muistoa kunnioitettiin seisomaan nousemalla.

Prof. Gunnar Suolahti, joka oli luvannut pitää esitelmän, oli sairauden vuoksi estyneenä.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous jouluk. 8 p. 1933.

Läsnä olivat esimies Einar W. Juvelius, tutkijajäsenet K. Blomstedt, J. Jaakkola, Kaarlo Jäntere, A. Korhonen, A. Maliniemi, K. R. Melander, Martti Ruuth, W. Tawaststjerna ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta tri H. Waris ja arkistonhoitaja R. Rosén.

Esimies prof. Einar W. Juvelius esitti muistosanat edesmenneestä Seuran tutkijajäsenestä piispa J. Gummeruksesta, lausuen seuraavaa:

Me olemme juuri omistaneet hetken kunniajäsenemme Johan Richard Danielson-Kalmarin muistolle. Meidän on tänäpäivänä vielä omistettava hetkinen *Jaakko Gummeruksen* muistolle. Kun Seuramme vajaa kuukausi sitten vietti vuosijuhlaansa, hän oli terveenä ja reippaana läsnä. Pari viikkoa myöhemmin, marraskuun 24 päivänä, äkillinen tauti mursi hänen voimansa. Jaakko Gummeruksessa Suomen Historiallinen Seura menetti monivuotisen tutkijajäsenen, entisen esimiehen, Suomen historian tutkimus arvovaltaisen ja etevän edustajan.

Jaakko Gummeruksen päivätyö historian tutkimuksen vai niolla on ollut tulosrikas. Hän omistautui jo nuorena kirkkohistoriallisiin tutkimuksiin ja sillä alalla hän myöhemmin pääasiallisesti liikkui. Vanhan kirkon aika, keskiajan kirkko ja uskonpuhdistusajan kirkko ovat olleet hänen tutkimustensa varsinaisina kohteina. Hän on rikastuttanut tietojamme erikoisesti myös Suomen kirkkohistorian alalla. Varsinkin hänen keskiaikamme kirkko- ja kulttuurihistoriaa sekä Agricolaa koskevat tutkimuksensa, jotka valitettavasti jäivät kesken, ovat ennen muita mainittavat. Tutkijana hän oli laajakatseinen, syvälinen, tutkimustulosten esittäjänä vakuuttava, johdonmukainen.

Paitsi etevä historian tutkija Jaakko Gummerus oli myös loistava ja innokas opettaja. Kun hän 30-vuotiaana professorina ryhtyi hoitamaan kirkkohistorian opetusta Helsingin yliopistossa, hän ennen pitkää nosti aineensa johtoasemaan tiedekunnassaan. Hänen oppilaansa kiittävät yhdestä suusta hänen paljon antavia

luentojaan, hänen opettavia ja todelliseen tieteelliseen työhön ohjaavia seminaariharjoituksiaan. Hänellä on ollut myös onni nähdä oppilaittensa joukosta nousevan nuoria tutkijoita, joista hän on saanut työtovereita yhteisellä työmaalla. Jaakko Gummeruksen vaikutus nuoreen historian tutkijapolveen onkin varsin huomattavaksi arvattava ja tämä vaikutus ulottuu muihinkin kuin vain kirkkohistorian tutkijoihin.

Opetustointia Jaakko Gummerus harjoitti myös kansantajuisten julkaisujensa kautta. Ja mitä hän kirjoitti ei-ammattimiehille, on parasta, mitä Suomen kielellä historian alalta on suurelle yleisölle kirjoitettu.

Näin Jaakko Gummerus on monella tavalla käyttänyt tieteen ja kansansa hyväksi suuria tutkija- ja opettajalahjojaan. Me hänen työtoverinsa Suomen Historiallisessa Seurassa tunnemme elävästi sen suuren menetyksen, mitä hänen inhimillisesti katsoen liian aikainen poismenonsa merkitsee.

Vainajan muistoa kunnioitettiin seisomaan nousemalla.

Haudalle olivat esimies ja varaesimies Seuran puolesta laskeneet seppeleen.

1 §.

Tarkistettiin lokak. 30 p. pidetyn kokouksen sekä marrask. 9 p. pidetyn vuosikokouksen pöytäkirja.

2 §.

Päätettiin, Johtokunnan valmistettua asian, että valtioneuvoksetar Danielson-Kalmarin lahjoitusrahaston nimeksi tulee »Danielson-Kalmarin Suomen historian tutkimusrahasto», että siitä käytetään vain korot ja pääoma pysyy koskemattomana ja että korkoja käytetään nuorten tutkijain teosten painattamiseen; jos niiden käyttämisestä muuhun tarkoitukseen nousee kysymys, on siitä kullakin kerralla erikseen päätettävä. Tähän rahastoon oli yhdistetty Danielson-Kalmarin käytettävänä olleen Aaltosen rahaston jäännös. Samassa yhteydessä prof. Martti Ruuth luki seuraavan lahjakirjan:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Kunnioittaakseen Suomen historian tutkimuksen suurmiehen muistoa päättivät allekirjoittaneet, eri tahoilta ilmaistujen toivomustenkin kehoittamina, perustaa *Danielson-Kalmarin Suomen historian tutkimusrahaston*, joka oli jätettävä vainajalle rakkaan ja läheisen Suomen Historiallisen Seuran hoitoon. Kansalaisille, jotka halusivat tällä tavoin säilyttää vainajan muistoa ja ylläpitää hänen elämänsä keskeisintä harrastusta, varattiin tilaisuus ottaa osaa rahaston keräämiseen. Varat, jotka tähän mennessä ovat kertyneet, yhteensä Smk. yksitoistatuhatta seitsemänsataa seitsemänkymmentäviisi (11,775:—), pyydämme Seuraa liittämään siihen lahjoitusrahastoon, jonka valtioneuvoksetar Jenny Danielson-Kalmari äskettäin on miesvainajansa toivomuksen mukaisesti perustanut ja jonka korot ovat Seuran vapaasti käytettävissä, kuitenkin etupäässä nuorten tutkijain teosten julkaisemista varten. Valtioneuvoksetar Danielson-Kalmari on ilmoittanut, että hän puolestaan mielellään näkisi tällaisen järjestelyn tapahtuvan.

Oheisena seuraa lahjoittajien luettelo.

Helsingissä, marraskuun 10 päivänä 1933.

Lauri Ingman.

Otto Stenroth.

Hugo Suolahti.

Kaarlo Blomstedt.

Juhani Arajärvi.

Herman Gummerus.

A. R. Cederberg.

Gabriel Rein.

Jalmari Jaakkola.

Gunnar Suolahti.

Martti Ruuth.

Seura otti kiitollisuudella nämä varat vastaan ja päätti ne liittää ylempänä mainittuun rahastoon.

3 §.

Rahavarainhoitaja prof. K. Blomstedt ilmoitti, että Kiinteistö OY. Hernesaarenkatu 17:n maksettua takaisin Seuralta saamansa lainan näillä varoilla oli ostettu Helsingin kaupun-

gin obligatsioneja. Kun näin oli saatu turvatuksi melkoinen määrä Seuran omaisuutta, lausui esimies sen johdosta rahavarainhoitajalle Seuran kiitoksen.

4 §.

Varaesimies tri A. Maliniemi ilmoitti edustaneensa Seuraa Suomalais-ugrilaisen seuran 50-vuotisjuhlassa ja esiintuoneensa Seuran onnentoivotuksen.

5 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraavat maist. Outakosken ja lehtori Könösen matkakertomukset.

Suomen Historiallinen Seura.

Saatuani Suomen Historialliselta Seuralta apurahan sekä kirkollista että maallista kansanopetusta koskevien muistitietojen keräämiseksi Utsjoen pitäjässä tein kuluneena kesänä matkan Tenojoelle ja pyydän täten lausua kiitokseni Historialliselle Seuralle, koska avustus suurimmalta osalta auttoi tuon pitkän matkan toteuttamista ja onnistumista.

Jotta matkani olisi tullut mahdollisimman tulokselliseksi, tutustuin sitä ennen Oulun tuomiokapitulin ja lääninhallituksen arkistoissa säilytettäviin asiakirjoihin aikaisemmin valtion-arkistosta ja Helsingin yliopiston kirjastosta hankkimieni tietojen kartuttamiseksi. Näin saatoin heinäkuun 4 p:nä aloittaa matkani. Onnellisten matkayhteyksien sattuessa ehdin jo 7. päiväksi Tenojoen varrelle Karigasniemeen, paikkaan, minkä olin valinnut keräysmatkani sekä alku- että loppukohdaksi.

Päästyäni näin Utsjoelle otin selvää henkilöistä, joiden puoleen minun oli käännyttävä kulkiessani Tenoa alas. Näiden henkilöiden tapaamista auttoi 16 p:nä Outakosken kylän kansakoululla pidetty kesäjumalanpalvelus, n.s. papinkokous. Vanhan tavan mukaan kokoontui suurin osa kylän väestöä ja paljon ihmisiä Norjan puolelta tilaisuuteen pitkienkin taivalten

takaa. Päivän kuluessa kyselin alustavasti kaikilta, mitä heillä oli muistissaan juuri aikaisemmasta opetuksesta. Seuraavina päivinä liikkeessani näillä tienoin merkitsin muistiin laajemmin eri henkilöiden tiedot.

Heinäkuun 21 p:nä saavuin Outakoskelta suoraan Nuorgamiin, maamme pohjoisimpaan kylään poikkeamatta Utsjoen kirkolle. Matkan joutuminen näin kauas pohjoiseen oli tärkeä juuri sen vuoksi, että pitäjän entinen katekeetta Nils W. Holmberg asuu siellä. Häneltä sainkin kaikkein tarkimmat tiedot viimeisen puolen vuosisadan opetusoloista ja jonkin verran muistitietoa aikaisemmalta ajalta.

Kulkien jalkaisin lähdin paluumatkalle Tenon vartta ylös. Vetsikon kyläkunnassa viettämieni muutamien päivien jälkeen valitsin seuraavaksi pysähdyspaikaksi Utsjoen pappilan, jossa mahdollisimman tarkasti koetin tutustua kirkon- ja läheisessä kunnantuvassa olevaan kunnanarkistoon. Viikossa ei tätä kaikkea ehdi perinpohjin tutkia, mutta tärkeimmät kohdat kuitenkin sain selville.

Edelleen palatessani jokivartta ylös keräsin uusia tietoja ja samalla tarkistin aikaisempia muistiinpanojani. Elokuun 21 päivänä olin Karigasniemessä, mistä seuraavana päivänä matkustin Inarin kautta Ouluun.

Edellämäinitun N. W. Holmbergin lisäksi haluan nimetä Jooseppi Lukkarin Vetsikosta, Ivar Helanderin Rauvigheddestä Norjan puolelta, Aslak Helanderin Kultalasta, Jooseppi Laitin Parshista, Klemet Porsangerin Akukoskelta ja tämän veljen Antin Piesjohkasta henkilöinä, joiden tiedot ja muistelukset olivat minulle mitä suuriarvoisimmat.

Selvää on, että taivalten pituus — kulkemani edestakainen matka Karigasniemi—Nuorgam on noin 330 kilometriä — hidas-tutti jonkin verran muistiinpanojen tekemistä. Mutta vielä suu-remmassa määrässä tuotti vaikeutta se seikka, että useat kansantietouden kerääjät selvästi olivat kysymysmuodoissaan jottaneet tietojen antajat haluamaansa vastaukseen. Näin jouduin usein saamaan ristiriitaisia tietoja, joiden huomasi tavalla tai toisella olevan yhteydessä aikaisemmin kerättyihin asioihin.

Näistä vaikeuksista huolimatta ovat matkani tulokset tyydyttävät, semminkin kun paikallinen väestö hyvin suopeasti suhtautui keräilyyni. Sain jotenkin selvän kuvan kansanopetuksen hyväksi tehdystä työstä Utsjoella, kotiopetuksesta, katekeetta-, rippi- ja kansakoulusta, sekä sen tuloksista. Mutta voidakseen vielä tarkemmin tutustua Utsjoen lappalaisten kansanopetusoloihin täytyy mielestäni kerätä vastaavia tietoja naapuriseurakunnista ja ennenkaikkea Koutakeinosta, jonka kaptiliseurakuntana tämä pitäjä on ollut vuoteen 1747.

Helsingissä lokakuun 30 päivänä 1933.

Kunnioittavasti

Aslak Outakoski.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Kiittäen saamastani 5,000 mk:n suuruisesta apurahasta kunnioittaen ilmoitan, että sen turvin olen harjoittanut arkistotutkimuksia 10. 8.—28. 9. 33 eli seitsemän viikon ajan Ruotsin valtakunnan-, kamari- ja sota-arkistoissa tutkien, Käkisalmen läänin asutushistoriaa silmällä pitäen, maaherrojen, käskynhaltijain, linnanpäälliköiden y.m. kirjeenvaihtoa, maa-, tili- ja tuomiokirjoja, rahvaan valituksia, rajakomissaarien kirjeitä, sotilaskarkureiden luetteloja y.m. 1500-luvun loppupuolelta ja 1600-luvulta.

Joensuussa joulukuun 5 päivänä 1933.

Kunnioittaen

Aulis V. A. Könönen.

6 §.

Valittiin Tieteellisten Seurain valtuuskuntaan ensi vuoden alusta alkavaksi kolmivuotiskaudeksi samat edustajat kuin ennen, nim. varsinaiseksi edustajaksi prof. G. Rein ja varaedustajaksi prof. K. Blomstedt.

7 §.

Esimiehen ilmoitettua, että oli noussut kysymys prof. Ahnlundin kutsumisesta esitelmöimään Seurassa, valtuutettiin Johtokunta päättämään asiasta, kun nähtiin, mihin aikaan prof. Ahnlund voi saapua Suomeen, sekä käyttämään varoja tarkoitukseen.

8 §.

Asiamieheksi Joensuuhun valittiin lehtori A. V. A. Könönen.

9 §.

Esimiehen nostettua Johtokunnassa kysymyksen siitä, että ensi kesänä pidettäisiin Suomessa Eesti—Suomen historian tutkijain päivät, ja että Seura tekisi siitä aloitteen, päätettiin jättää asia Johtokunnan kaikin puolin valmistettavaksi.

10 §.

Tri A. Maliniemi ilmoitti, että Historiallisen Arkiston sisällysluettelo oli valmistunut painettavaksi.

Vakuudeksi:
K. W. RAUHALA.

Kokous tammik. 29 p. 1934.

Läsnä olivat esimies Einar W. Juvelius, tutkijajäsenet K. Blomstedt, J. Jaakkola, A. Maliniemi, G. Rein, Martti Ruuth ja allekirj. sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta arkistonhoitaja R. Rosén.

Esimies lausui muistosoanat prof. Gunnar Suolahden kuoleman johdosta seuraavasti:

Sen jälkeen kuin viimeksi kokoonnuimme, on kuolema taas käynyt piirissämme vieraana ja joukostamme temmannut tällä kertaa Gunnar Suolahden. Me olemme äskettäin murhemielin seisoneet hänen paariensa ääressä ja saattaneet hänet maan multiin. Hänen inhimillisesti katsoen liian varhainen siirtymisensä elämän

rajan toiselle puolen on meille, hänen läheisimmille työtovereilleen, raskas kantaa. Hän oli keskeinen henkilö tässä Seurassa.

Gunnar Suolahden elämäntyötä ovat Seuramme jäsenet eri puolilta valaisseet hänen maahanpanijaisissaan ja hänelle omistetussa muistojuhlassa samana päivänä. Nämä muutamit muistosanani liitän vaatimattomana kedonkukkaisena hänen muistoseppeeleeseensä.

Sattuma ei suinkaan johtanut nuorta hämäläistä historian opiskeluun ja historiallisiin tutkimuksiin. Gunnar Palander kiintyi jo kouluvuosinansa herättävän opettajansa, K. O. Lindqvistin johdolla, tarkkailemaan historiallista elämää ja sen värikkäutta. Yliopistossa J. R. Danielson ja E. N. Setälä avarsivat hänen näköpiiriään ja Leipzigissä hän Karl Lamprechtin jalkain juuressa oppi entistä selvemmin näkemään kaikessa tapahtuneessa ja kaikissa historiallisissa ilmiöissä syyn ja seurauksen erottamattoman yhteyden. Mutta vaikka hän saikin vaikutteita ja herätteitä muilta, niin liikkeellepaneva voima oli sittenkin hänessä itsessään. Tutkijaa, armoitettua tutkijaa, sellaista kuin Gunnar Suolahti oli, ei voida kasvattaa, sellaiset on jo syntymässä määrätty tutkijoiksi. Hänessä oli harvinaisen suuressa määrässä luontaista näkijää.

Niinpä hänestä ei voinut tulla jäljittelijää. Häntä ei tyydyttänyt se, että hän olisi kulkenut ennen käytyjä teitä. Hän raivasi itselleen oman tien. Gunnar Suolahti oli kulttuurihistoriallisen tutkimuksen uranuurtajia maassamme. Hän loi oman metodinsa ja sitä seuraamalla hän valaisi aivan uudelta näkökannalta historiallisia ilmiöitä. Suomen papisto 1600- ja 1700-luvulla elää täyteläisenä ja todellisena hänen esittämänsä. Suomen pappilat ja Suomen papisto-teoksissaan, jotka ovat Suomen historian tutkimuksen suuria saavutuksia ja jotka myös jäävät klassillisiksi teoksiksi kirjallisuudessamme, hän mestarillisesti osoitti, mihin tarkasti harkitulla ja johdonmukaisesti kehitetyllä metodilla voidaan historian tutkimuksessa päästä. Näennäisesti vähäpätöisistä aineksista hän rakensi, pala palalta yhteensovittamalla, ehjän kuvan kokonaisesta säädystä, sen elämästä ja elämän perusteista, sen suhteesta muihin yhteiskuntaluokkiin ja sen osuudesta yhtei-

sessä elämässä ajan virrassa. Gunnar Suolahti oli ankarasti metodinen tutkija. Metodin tärkeyttä kaikessa tutkimuksessa hän myös oppilailleen terotti ja kiisti teokselta tieteellisen teoksen nimen ja arvon, ellei tutkimusta oltu metodisesti suoritettu.

Mutta Gunnar Suolahti asetti tutkijalle vielä toisenkin vaatimuksen. Samalla kuin itse tutkimus oli suunniteltava ja suoritettava metodisesti, oli tutkimus ja sen tulokset esitettävä sisällystä vastaavassa muodossa. Kysymys esityksen muodosta, tyylistä, sanonnasta olikin hänelle hyvin tärkeä. Me saatamme hänen teoksiensa huomata, miten hän itse kamppailee päästäkseen juuri siihen sanontaan, jota hän tavoittelee. Hänen historialliset eseesensä ovat tässä suhteessa varsin opettavaisia. Sisällys ja esityksen muoto pyrkivät niissä vastaavaisuuteen ja myös sen saavuttavat. Myöhemmissä tämä vastaavaisuus on vielä sattuvampaa kuin aikaisemmissa. Mutta nämä itsessään mestarilliset tutkielmat ovat kuitenkin vain ikäänkuin harjoitustehtäviä sitä suurta, todella monumentaalista esitystä varten, jonka Gunnar Suolahti loi »Nuoressa Yrjö Koskisessa». Siinä hänen sanontansa on korutonta ja yksinkertaista, henkevää, vakuuttavaa ja suurpiirteistä. »Nuoren Yrjö Koskisen» on kirjoittanut lahjomaton tiedemies, uuttera ja väsymätön tutkija, todellinen asiantuntija, joka samalla oli suuri taiteilija.

Gunnar Suolahti kuului yli neljännesvuosisadan Seuran tutkijajäseniin. Kahdesti hän oli Seuran esimiehenä. Innokkaasti hän otti osaa Seuran toimintaan, rikastutti kokouksiamme monilla esitelmillä ja tieteellisillä tiedonannoilla. Hänellä oli aina jotakin sanottavana, kun hän Seurassa esiintyi. Tieteellisissä keskusteluissa, koskivat ne sitten joitakin historiallisia tapauksia tai ilmiöitä tai historiatieteen edistämistä, hänen lausuntonsa olivat harkituita ja sisältörikkaita. Oli turvallista olla mukana Johtokunnassa ja Seurassa tekemässä päätöksiä, kun Gunnar Suolahti oli mukana. Todellisena synnynäisenä tiedemiehenä ja tutkijana hänelle historiatieteen edistyminen ja Suomen historiatieteen tulevaisuus olivat sydäntä lähinnä. Kun hän tutkijana, akateemisena opettajana ja Suomen Historiallisen Seuran jäsenenä katsoi läheisesti olevansa siitä myös itse vastuussa, hän

voimallisesti ajoi kaikkia niitä Seuran pyrkimyksiä, jotka tarkoittivat historiallisten tutkimusten edistämistä ja nuorten tutkijain kasvattamista Suomen historian työsarjoille. Nykyisen Seuran tutkijajäsentenkin nuorin polvi on ollut hänen oppilainaan, mutta paljon suurempi on niitten nuorten tutkijain parvi, jotka hän ehti saada vasta alkutaipaleelle, mutta jotka jo kuitenkin saivat häneltä tukevat matkaeväät pyrkiäkseen korkeille hui-puille. Se työ, minkä Gunnar Suolahti Seurassakin suoritti nuorten tutkijain kasvattamiseksi, ei ole vähäksi arvattava.

Me olemme menettäneet tutkijatoverin, loistavan tiedemiehen, entisen esimiehemme, monivuotisen johtokunnan jäsenen, Seuran tarkoituserien syvällisen ymmärtäjän ja niitten saavuttamiseksi väsymättömästi ponnistajan. Me olemme menettäneet myös hyvän toverin, ystävän.

Seura kunnioitti vainajan muistoa pitämällä hiljaisen hetken.

1 §.

Tarkistettiin edellisen joulukuun 8 p:nä pidetyn kokouksen pöytäkirja.

2 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava jouluk. 21 p. 1933 päivätyy Tieteellisen Keskuslautakunnan kirjelmä:

Opetusministeriön kehotuksesta saa Tieteellinen Keskuslautakunta täten Suomen Historialliselle Seuralle ilmoittaa, että Opetusministeriö on raha-arpajaisten voittovaroista myöntänyt Hist. Seuralle 19,500:n markan yleisavustuksen sekä sitä paitsi keräystöitä varten 5,000 markkaa, sekä käskennyt Uudenmaan läänin Maaherran maksattaa avustuksen asianomaiselle. Samalla Opetusministeriö on tahtonut avustuksen saajalle huomauttaa, että hänen tulee ennen 1 päivää maalisk. 1934 antaa Opetusministeriöön selostus saamansa valtionavustuksen käytöstä.

Toimeksi saanut

Arvi Grotenfelt.

3 §.

Vahvistettiin Johtokunnan esittämä tulo- ja menoarvio kuluvaan toimivuotta varten.

4 §.

Päätettiin Johtokunnan esityksestä, että vastedes väitöskirjoja painatettaessa Seuran julkaisuihin oli hankittava tarkka kustannusarvio ja Seuran määrättävä oma osuutensa. Jos lopulliset kustannukset nousivat yli arvioidun määrän, oli tekijän suoritettava lisäkustannukset.

5 §.

Päätettiin, että maist. Yrjö Nurmion anomus hänen väitöskirjansa ottamisesta Seuran julkaisuihin, ratkaistaan sitten kuin tarkastajat, joiksi valittiin prof. Jaakkola ja allekirj. sihteeri, antavat siitä lausuntonsa.

6 §.

Luettiin seuraava lehtori K. A. Wegeliuksen kirjelmä:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Koska minulla aikaisemmin julkaisemani »Aseveljet»-nimisen kaksiosaisen teoksen sekä viisiosaisen, »Routaa ja rautaa»-nimisen teossarjan lisäksi on tarkoitus vielä julkaista Suomen vapaus sodan alkuvalmisteluihin kuuluva, aseiden hankintaa koskeva tutkielma (U. 57:n ja Aselaiva Equityn retket) ynnä Kilpisjärven tapahtumia selvittävä tutkimus, pyydän kunnioittaen, että Suomen Historiallinen Seura suvaitsisu myöntää minulle viisituhatta (5,000) Smk:aa käytettäväksi edellämainittujen tutkimusten aineiston keräämiseksi ja tarkistamiseksi ynnä muiden, tutkimusteni johdosta aiheutuvien menojen peittämiseksi. — Pyydän myöskin mainita, että olen äskettäin sitoutunut Suomen Valtionarkistolle aikanaan luovuttamaan kaikkien teosteni aineiston ja siihen kuuluvan kirjeenvaihdon.

Rääkkylän Oravisalossa tammikuun 20 p:nä 1934.

K. A. Wegelius,
lehtori, ent. rehtori.

Koska lehtori Wegelius oli jo saanut keräysvaroista pyytämänsä summan, päätti Seura siihen antaa suostumuksensa, vaikkeivät ainekset tulekaan Seuran haltuun.

7 §.

Ilmoitettiin, että Johtokunta oli myöntänyt 3,000 mk. prof. Suolahden hautajaiskustannuksiin, joihin muuten Opetusministeriö, yliopisto ja useat tieteelliset seurat olivat osallistuneet.

8 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava prof. rouva Suolahden kiitoskirjelmä.

Historialliselle Seuralle.

Pyydän saada ilmaista syvästi tuntemani kiitollisuuden siitä, että Historiallinen Seura, kunnioittaakseen miesvainajani elämäntyötä, on yhdessä erinäisten järjestöjen ja seurojen kanssa tahtonut kustantaa hänen hautauksensa.

Helsingissä, 12 päivänä tammikuuta 1934.

Suurimmalla kunnioituksella

Ilta Suolahti.

9 §.

Valittiin prof. Suolahden sijalle kansainvälisen historiatutkimuksen Kansalliseen komiteaan prof. G. Rein, komiteaan tutkimus- ja keräystöiden suorittamiseksi Venäjän arkistoissa prof. J. Jaakkola sekä yleiseen keräystoimikuntaan prof. K. Blomstedt.

10 §.

Valittiin Historiallisen Aikakauskirjan toimitukseen prof. Suolahden jälkeen toht. A. Korhonen.

11 §.

Valittiin suljetuin lipuin uudeksi neuvottelevaksi jäseneksi Johtokuntaan prof. Martti Ruuth.

12 §.

Ilmoitettiin, että Seuraa edusti Kansantaloudellisen yhdistyksen 50-vuotisjuhlassa esimies prof. Juvelius.

13 §.

Päätettiin Johtokunnan esityksestä, että vuosittain Opetusministeriölle annettavat kertomukset Seuran varojen käytöstä oli tästedes rahavarainhoitajan ja sihteerin laadittava ja jätettävä asianomaiseen paikkaan.

14 §.

Ilmoitettiin Johtokunnan päättäneen laajentaa sihteerin apulaisen tehtäviä jättämällä hänelle myös jäsenluettelon pitämisen ja julkaisujen lähettämisen valvonnan.

15 §.

Johtokunnan valmistettua kysymystä Viron-Suomen historian tutkijain päivien viettämisestä Suomessa ensi kesänä, päätettiin kääntyä Kirkkohistoriallisen Seuran, Historiallisen yhdistyksen ja Turun historiallisen yhdistyksen puoleen ja pyytää kutakin valitsemaan edustajansa toimikuntaan, joka tekee ehdotuksen virolaisten kutsumisesta Suomeen. Seuran edustajaksi valittiin esimies prof. Juvelius, joka toimii myös toimikunnan kokoonkutsujana, sekä arkistonhoitaja R. Rosén.

16 §.

Itä-Euroopan historiallisten seurain liitto oli kirjeessä pyytänyt Seuraa liittymään mainittuun liittoon. Päätettiin lähettää liitolle Johtokunnan valmistama näin kuuluva vastauskirjelmä ranskaksi käännettynä.

Fédération des Sociétés Historiques de l'Europe Orientale
à Varsovie.

K. H.

Suomen Historiallinen Seura on kiitollisuudella vastaanottanut Teidän Fédérationinne kirjeen 30/X:ltä 1933, jossa meidän Seurallemme tarjotaan kunniaa liittyä jäseneksi Fédérationiin.

Asiaa harkittuaan on Suomen Historiallinen Seura, siihen katsoen että Seuran työala rajoittuu Suomen historian tutkimiseen ja että sen aineelliset varat ovat rajoitetut sekä että se jo kuuluu jäsenenä kansainväliseen ja skandinaviseen historian tutkijain liittoon, nähnyt olevansa pakoitettu kieltäytymään kunniaa tuottavasta kutsustanne. Joka tapauksessa on Suomen Historiallinen Seura aina valmis tarjoamaan palveluksiaan Fédérationille niissä erikoistehtävissä, joissa se voi olla Fédérationille hyödyksi.

Ottakaa vastaan, Messieurs . . .

17 §.

Pysyväiseksi kannattajajäseneksi hyväksyttiin alikirjastonhoitaja neiti Toini Melander.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Prof. Nils Ahnlundin esitelmätilaisuus,

joka pidettiin tammik. 30 p. klo 8 i.p. Säätytalossa, oli koonnut hyvin lukuisasti Seuran tutkijajäseniä, samoin pysyviä ja vuosijäseniä sekä erittäin runsaasti muuta yleisöä, kaikkiaan ent. talonpoikaissäädyn istuntosalin täyttävän kuulijakunnan.

Esimies, prof. Juvelius lausui tervetulleeksi Seuran kutsumana esitelmätilaisuuden saapuneen Tukholman Korkeakoulun professorin Nils Ahnlundin, joka lyhyesti vastasi tervehdykseen. Sen jälkeen prof. Ahnlund piti esitelmän »Johannes Messenius i Finland», jota mielenkiinnolla kuunneltiin. Esitelmä painetaan Hist. Arkistoon.

Esitelmän jälkeen prof. Ahnlund oli eräiden Seuran jäsenten

puolesta kutsuttu illallisille Seurahuoneelle. Tilaisuudessa oli läsnä tutkija- ja kannattajajäseniä 14.

K. W. RAUHALA.

Kokous helmik. 26 p. 1934.

Läsnä olivat esimies Einar W. Juvelius, tutkijajäsenet K. Blomstedt, A. R. Cederberg, J. Jaakkola, A. Maliniemi, G. Rein, W. Tawaststjerna ja allekirj., tutkijajäsenistön ulkopuolelta prof. J. J. Mikkola, arkistonhoitaja R. Rosén, maist. Pentti Renvall, Toivo Rinne sekä 8 muuta henkilöä.

1 §.

Prof. A. R. Cederberg piti esitelmän »Varhaiskansallisen herätyksen enteet 1600- ja 1700-luvun taitteessa», jonka esitelmän hän oli aikonut pitää vuosikokouksessa, mutta joka jäi silloin hänen sairastumisensa vuoksi pitämättä. Esitelmän-pitäjä selvitteli, miten kansallinen erikoistunne Suomessa 1600-luvun jälkimäisellä puolella vahvistuu ja miten tämän aiheuttavat suuruuden ajan historialliset käsitykset ja Turun yliopiston vaikutus. Selvitettyään tämän erikoistunteen paikakunnallis-isänmaallista luonnetta, osoitti puhuja, miten tämän erikoistunteen ilmaukset tulivat erityisesti nähtäville piirissä, jonka keskeinen henkilö oli piispa Juhana Gezelius nuorempi. Tähän erikoistunteeseen kiinnitetään ruotsalaistenkin puolella huomiota ja herättää se eräissä piireissä pelkoa. Isonvihan aika vaikuttaa kiihoittavasti mielipiteisiin, minkä jälkeen — ja tätä valaisi puhuja erikoisesti sukutraditioiden avulla — voidaan pitkin 1700-lukua nähdä tämän erikoistunteen ilmauksia.

Esitelmä painetaan Hist. Arkistoon.

2 §.

Maist. Pentti Renvall piti esitelmän »Sigismundin Ruotsin takaisinvaltaamiseen tähtäävistä aikomuksista v.v. 1598—1599». Osoitettuaan aluksi, että Sigismund ei tänä aikana suunnitellut

hyökkäystä Ruotsiin Suomen kautta, esitelmänpitäjä koetti ratkaista, mihin S:n suunnitelmat tähtäsivät todeten, että ainakin Kalmarin menettämisen jälkeen ja mahdollisesti jo ennen sitä S. katsoi tärkeimmäksi tavoitteekseen Ruotsin länsirannikolla olevaa Elfsborgin linnoitusta ja satamaa. Esitelmänpitäjä viittasi muutamia vuosia aikaisempiin paavillisen diplomatian suunnitelmiin, joissa Elfsborgille annettiin suuri arvo ja ehdotettiin, että siitä tehtäisiin Espanjan laivastoasema Englantia ja Hollantia vastaan tähdättyjen yritysten tukikohdaksi, ja piti todennäköisenä, että S. näiden suunnitelmien vaikutuksen alaisena oli tilanteen arviointinsa suorittanut. Lopuksi esitelmänpitäjä lyhyesti viittasi S:n yritysten epäonnistumisen syihin etenkin korostaen sen merkitystä, että S:n luonnolliset liittolaiset: Puolan valtakunta, Danzigin kaupunki ja Suomen kuningasmieliset eivät antaneet tukea hänen toiminnalleen.

3 §.

Tarkistettiin tammik. 29 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

4 §.

Luettiin seuraava Suomal. Kirjallis. Seuran kirjelmä:

S u o m e n   H i s t o r i a l l i n e n   S e u r a .

Viime marrask. 8 p:nä pidetyssä kokouksessaan Suom. Kirj. Seura jätti johtokuntansa huoleksi aloitteenteon ja kutsujen lähettämisen kokousta varten, missä Suomen suvun menneisyyden tutkimusta harrastavain tieteellisten seurain ja laitosten edustajat saisivat keskenänsä neuvotella prof. Setälän (m.m. eräässä »Uuden Suomen» marrask. 5:ntenä julkaisemassa haastattelukirjoituksessa) herättämästä ehdotuksesta, joka tarkoittaa yhteisen keskustalon aikaansaantia mainitulla alalla toimiville järjestöille niiden toiminnan keskittämiseksi ja tehostamiseksi.

Pitäen Seuraanne tässä tarkoitettuihin järjestöihin kuuluvana Suom. Kirj. Seura täten kunnioittavasti kehoittaa Teitä ennen

ensintulevan helmik. 15 päivää Suom. Kirj. Seuralle hyväntahtoisesti ilmoittamaan, haluaako Seuranne olla edustettuna näin suunnitellussa neuvottelussa ja kenen Seuranne on valinnut edustajakseen. Sittenkun kaikilta 12 järjestöltä ja laitokselta, joille kutsu on lähetetty, on saapunut kirjallinen ilmoitus, Suom. Kirj. Seura kutsuu valitut edustajat kokoukseen harkitsemaan, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä ehdotetussa asiassa.

Helsingissä, 8 p:nä joulukuuta 1933.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

V. Tarkiainen.

I varaesimies.

Aarne Anttila,

sihteeri.

Varsinaiseksi edustajaksi valittiin toht. A. Maliniemi, vara-edustajaksi toht. Eevert Laine.

5 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava valtioneuvoksetar Jenny Danielson-Kalmarin lahjakirja.

S u o m e n   H i s t o r i a l l i s e l l e   S e u r a l l e .

Täten pyydän Suomen Historiallista Seuraa lahjana vastaanottamaan miesvainajani, valtioneuvos J. R. Danielson-Kalmarin historiallisten lähteitten jäljennös- ja muistiinpanokokoelman pääosan, yhteensä 23 nidettä, joiden yleisluonteinen sisällysluettelo ohestetaan.

Helsingissä helmikuulla 1934.

Jenny Danielson-Kalmari.

Seura, ottaen lahjan kiitollisuudella vastaan, päätti, että lahjoittajalle oli lähetettävä kiitoskirjelmä.

6 §.

Koska toht. Korhonen, joka oli valittu prof. Suolahden jälkeen Hist. Aikakauskirjan toimituksen jäseneksi, ei voinut ottaa tehtävää vastaan, valittiin siihen toht. K. Österbladh.

7 §.

Kun maist. Nurmion teosta ei oltu ennätetty lopullisesti tarkastaa, päätettiin valtuuttaa Johtokunta ratkaisemaan annettavien lausuntojen nojalla, voidaanko teos sisältöön katsoen ottaa Seuran julkaisuihin; rahallisesta puolesta oli Seura itse päättävä seuraavassa kokouksessa.

8 §.

Rahavarainhoitaja prof. Blomstedt ilmoitti:

Täydennykseksi aikaisemmin tehtyyn ilmoitukseen mainittakoon, että *J. R. Danielson-Kalmarin Suomen historian tutkimusrahastoon* on — paitsi valtioneuvoksetar Jenny Danielson-Kalmarin 100,000 markan suuruisia lahjoitusta ja E. Aaltosen rahaston jäännöstä — K. O. P:n juoksevalle tilille jätetty korkoineen kaikkiaan Smk. 11,918: 05. Varsinainen keräys on päättynyt ja sanottu summa siirretty Seuran haltuun.

Vielä rahavarainhoitaja ilmoitti, että on toimeenpantu keräys Seuran haltuun jätettävän muistorahaston aikaansaamiseksi, jonka nimenä olisi *Gunnar Suolahden Suomen kulttuurihistorian tutkimusrahasto* ja josta korot olisi Seuran tarkemmin määrättävällä tavalla käytettävä rahaston nimen ilmoittamaan tarkoitukseen. Tähän mennessä on rahoja kertynyt Smk. 7,580: —. Keräys jatkuu ja voidaan avustuksia merkitä Kansallis-Osake-Pankin juoksevalle tilille.

Esimies ilmoitti Seuran ottavan kiitollisuudella vastaan uuden rahaston ja käyttävän sen siihen tarkoitukseen, jota varten se oli kerätty.

9 §.

Luettiin ja otettiin pöytäkirjaan seuraava maist. A. Viklundin matkakertomus.

Suomen Historiallisen Seuran Johtokunnalle.

Suomen Historialliselta Seuralta viime keväänä saamani Smk. 5,000: — suuruisen tutkimusapurahan käytöstä pyytää allekirjoittanut kunnioittavasti esittää seuraavaa:

N. kolme vuotta sitten aloitin Suomen sotalaitoksen järjestelyä 1600-luvun loppupuolella käsittelevän tutkimuksen aineiston keruun perehdyttyäni sitä ennen kysymystä valaisevaan kirjallisuuteen. SVA:ssa kävin aluksi lävitse Valtakunnan Registratuura-jäljennökset silmälläpitäen etupäässä Turun ja Porin läänin sotalaitosta. Sen jälkeen tutustuin Militaria-kokoelman tarjoamaan rikkaaseen materiaaliin, kuninkaallisiin kirjeisiin, maaherrojen väliseen kirjeenvaihtoon, maakirjoihin j.n.e. Turun Maakunta-arkistossa olen käyttänyt m.m. läänin verifikaattikirjoja sekä erilaisia rullia.

Kahdella yhteensä n. kaksi kuukautta kestäneellä Tukholman-matkalla vv. 1932—33 olen läpikäynyt m.m. maaherrojen kirjeitä, everstien kirjeitä, Kaarle XI:n aikaisia kirjeitä KM:lle, rahvaan valituksia y.m. sekä Sota-arkistossa erilaisia sotilasrullia ja -luetteloita.

Suomen Historialliselta Seuralta saamallani apurahalla työskentelin kuluneen toukokuun ajan Tukholmassa, etupäässä Kamariarkistossa. Tällöin tutustuin yksityiskohtaisesti Kamarikollegiolle saapuneisiin kirjeisiin, Kamarikollegion registratuuraan, pöytäkirjoihin y.m. lähinnä ruotujakolaitoksen toimeenpanokautena vv. 1680—1700. Näin kertyneellä materiaalilla on merkitystä käsittääkseni koko Suomen ruotujakolaitoksen historialle.

Turussa, tammik. 25 p:nä 1934.

Arvo Viklund.

10 §.

Hyväksyttiin pysyväiseksi kannattajajäseneksi amanuenssi maist. Ella Kivikoski.

11 §.

Ilmoitettiin, että Tieteellisten Seurojen valtuuskunnan sihteeri oli lähettänyt 2 kp. valtuuskunnan sääntöjä sekä kirjastojen ja kustannusvarastojen ohjesääntöjä.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous maalisk. 26 p. 1934.

Läsnä olivat esimies Einar W. Juvelius, tutkijajäsenet K. Blomstedt, J. Jaakkola, A. Maliniemi, G. Rein, Martti Ruuth ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta maisterit Liisa Castrén, A. Oja, Pentti Renvall ja Uno Tuominen.

1 §.

Tri A. Maliniemi piti esitelmän »Eräistä tyyllillisistä piirteistä p. Henrikin legendassa». Huomautettuaan aluksi, että paitsi jo tunnettuja todennäköisyyssyitä myöskin säilyneiden käsikirjoitusten genealogia pakoittaa asettamaan legendan valmistumisajan 1200-luvun loppuvuosiin, esitelmöitsijä korosti, että tämä kansalliskirjallisuutemme latinankielinen esikoinen ei ole kirjallisena tuotteena niin vaatimaton, kuin miltä se vaikuttaa tarkemmin analysoimatta ja varsinkin käännöksenä luettuna. Ajanilmiönä katsottuna legendalla päinvastoin on melkoiset ansionsa. Tri M. kiinnitti huomiota siihen, että legendan kirjoittaja järjestelmällisesti käyttää teoksessaan noille vuosisadoille ominaista taideproosan kaunistuskeinoa, n.s. lauserytmiikkaa, millä ymmärretään määrätynmuotoisia sanankoron vaihteluita erittäinkin lauseiden lopuissa. Samalla hän viittasi viimeaikaisten lauserytmiikkatutkimusten merkitykseen keskiajan kirjallisuuden ja asiakirjojen kriittiselle käsittelylle.

Esitelmä päätettiin ottaa Hist. Arkistoon.

2 §.

Prof. Einar W. Juvelius esitti everstiluutnantti H. H. von Liewenin laajan ranskankielisen matkakertomuksen v:ltä 1747.

Se on laadittu sillä matkalla, jonka von Liewen kesällä sanottuna vuonna teki Suomeen yhdessä everstiluutnantti Augustin Ehrensvärdin ja luutnantti Strussenfeltin kanssa, ja säilytetään sitä kustavilaisissa kokoelmissa Upsalan yliopiston kirjastossa.

Ennenkuin haluttiin tehdä lopullista päätöstä Suomen linnoituskysymyksestä, joka valtiopäivillä oli esillä, päätettiin toimittua vielä uusi tutkimus Suomessa. Generalissimus Aadolf Fredrikin piti se toimittaa, mutta hänen matkastaan ei kuitenkaan tällä kertaa tullut mitään. Hänen valitseminaan v. Liewen, Ehrensvärd ja Strussenfelt suorittivat tehtävän ja laativat suunnitelman, joka sitten marraskuun 9 p:nä vahvistettiin ja jonka mukaan Viapori—Suomenlinna ja Degerby—Loviisaa ruvettiin rakentamaan.

Tästä matkasta on jo aikaisemmin julkaistu Ehrensvärdin matkakertomus (R. Hausen v. 1882). v. Liewenin matkakertomus, joka on paljoa laajempi, täydentää sitä monin kohdin ja sisältää lisäksi runsaasti muutakin kiintoisaa aineistoa kuin vain esityksen matkasta, sen joutumisesta ja sen eri vaiheista. Aluksi siinä on yleisiä mietteitä Suomesta ja erittäinkin sen puolustuksesta. Kirjoittaja on sitä mieltä, että jokaisen valtakunnan tärkeimpiä tehtäviä on suojata rajansa. Tässä suhteessa oli Ruotsi — Suomessa paljon laiminlyöty Uudenkaupungin rauhanteon jälkeen: Suomi — rajamaa — oli jätetty vaille suojaa ja sen sijaan suurin huomio kohdistettu Tukholman — pääkaupungin, keskuspaikan — turvaamiseksi. Muutenkaan ei hänen mielestään oltu pidetty riittävästi huolta Suomesta »Ruotsin kruunun helmestä». Nyt kuitenkin suhtautuminen Suomeen oli muuttumassa, mitä esim. kenraalikuvernöörin määrääminen Suomeen osoitti. Varsinaisessa matkakertomuksessaan v. Liewen tarkastelee linnoitettavaksi suunniteltujen paikkojen sopivaisuutta, niitten tarjoamia etuja ja niitten varjopuolia. Hän kuvaa laajasti ja eri puolilta Hankonientä, Tvärminneä, Porkkalaa, Helsinkiä ja Degerbytä. Hämeenlinnasta ei ole tässä matkakertomuksessa varsinaista kuvausta, sillä siitä oli lähetetty kertomus suoraan kenraalikuvernöörille. Kirjoittaja on sitä mieltä, että Suomeen olisi rakennettava kaksi linnoitusta: toinen rajalle, toinen etäämmäksi rajasta,

tukilinnaksi. Molemmat oli sijoitettava rannikolle, jotta olisi helppo ylläpitää yhteyttä Ruotsin kanssa. Tukilinna oli rakennettava niin kauaksi itään, että se olemassaolollaan estäisi Venäjää siirtämästä laivastoaan Pietarista Tallinnaan tai Rogersvikiin (Baltischport, Paltiski), jota näinä aikoina kovin pelättiin Ruotsi-Suomessa. Tämän takia Tvärminne ei saattanut tulla kysymykseen, ja ainoaksi tukilinnan paikaksi jäi näin ollen Helsinki, jolla oli muitakin suuria etuja tarjottavana kuin vain edullinen maantieteellinen asemansa.

Se suunnitelma, jonka v. Liewen tässä esitti, ei ollut oikeastaan uusi, vaan se oli vähitellen kypsynyt kuluneina viimeisinä vuosikymmeninä. Matka oli vain yhä varmentanut v. Liewenin käsitystä suunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta. Se ehdotus, jonka tutkijakunta jätti matkansa tuloksena ja joka sitten vahvistettiin Suomen puolustussuunnitelmaksi, seuraa läheisesti v. Liewenin matkakertomuksessa esitettyjä ajatuksia, sekä yleisesti että monissa yksityiskohdissa. Näin ollen on syytä korostaa sitä, että Viapori-Suomenlinnan suunnittelussa v. Liewenillä on myös sangen huomattava osuus.

v. Liewen kertoo myös muutakin näkemäänsä ja kuulemaansa kuin vain Suomen linnoittamista koskevaa. Hän viipty mielellään esittämässä paikkakuntalaisten muistitietoja Suuren Pohjan sodan ja Hattujen sodan ajoilta, omien ja vihollisten laivojen ja joukkoosastojen sijaintia j.n.e. Kun hän itse oli ollut mukana viimeksimainitussa sodassa, on hänellä omakohtaisiakin havaintoja siitä kerrottavana. Muuten hän kuvaa niitä seutuja, joitten kautta matkareitti kulki, esittää purjehdusväylät, luotsiasemat, puhuu maanteitten laadusta, silloista y.m. Myös eri paikkakuntien asukkaista hän on huomioitaan tehnyt ja yrittänyt tutustua niitten elinkeinoihin ja varallisuusoloihin.

Kertomukseen liittyy kolme karttaa.

Seura päätti painattaa Historialliseen Arkistoon tämän kiintoisan matkakertomuksen.

3 §.

Tarkistettiin helmik. 26 p. pidetyn kokouksen pöytäkirja.

4 §.

Esitettiin yhdistysrekisteriviranomaisen 1934 helmik. 17 p. antama päätös sääntöjen muutosta koskevassa asiassa. Päätös sisälsi, että muutos oli hyväksytty.

5 §.

Esitettiin lehtori Gustaf Adolf Dahlin kuolinpesän osakkaiden kirjelmä, että nämä luovuttivat Seuralle vainajalle kuuluneen Vanhan Suomen koululaitosta, oloja ja historiaa koskevan muistiinpano- ja jäljennöskokoelman; mikä merkittiin.

6 §.

Päätettiin julistaa haettaviksi vuoden menoarvioon otetut apurahat nuorille tutkijoille, nim. 9,000 mk. yleensä Suomen historian ja 10,000 mk. erikoisesti Suomen 19-vuosisadan historian tutkijoille. Hakemukset, joihin oli liitettävä työ- ja mahdollinen matkasuunnitelma sekä ansioluettelo, oli jätettävä Seuran sihteerille viimeistään huhtik. 21 p. Apurahojen jako toimitetaan huhtikuun kokouksessa.

7 §.

Jäseniksi toimikuntaan, joka valmisti Viron—Suomen historian tutkijain päivien viettoa, oli Turun historiallinen yhdistys valinnut maist. Arvo Viklundin, Historiallinen yhdistys toht. Heikki Wariksen ja Kirkkohistoriallinen Seura prof. Martti Ruuthin. Toimikunnan kokoonkutsuja prof. Juvelius ilmoitti saadun tietää, että Viron historioitsijain taholta pidettiin ensi kevättä liian aikaisena kokoontumisaikana, eikä ensi syyskään olisi sellaiseksi sopiva. Senvuoksi toimikunta oli päättänyt, että asia tältä vuodelta raukeaisi, ja että siihen palat-
taisiin myöhemmin. Seura hyväksyi tämän kannan.

8 §.

Prof. K. Blomstedt, Kansallisen Elämäkerraston toimituskunnan puheenjohtajana, ilmoitti Kansallisen Elämäkerraston

valmistuneen. Esimies lausui Seuran puolesta kiitokset toimituskunnalle.

9 §.

Esitettiin Ylioppilaiden Aune Kaarina Salavan ja Eino Lepistön matkakertomus keräilymatkasta, jonka he olivat tehneet Pohjois-Satakuntaan vanhaa asutushistoriaa, metsästystä ja kalastusta y.m. koskevien tietojen hankkimiseksi, sekä yliopp. Artturi Tienarin matkakertomus vanhojen torpan välikirjojen keräämisestä Ruovedellä ja Kurussa. Kertomukset päätettiin jättää Seuran arkistoon liitettäväksi keräysaineistoon.

10 §.

Ilmoitettiin että Johtokunta oli hyväksynyt vuosijäseneksi aman. maist. Kaarlo Lohikosken.

Vakuudeksi:

K. W. RAUHALA.

Kokous huhtik. 30 p. 1934.

Läsnä olivat esimies prof. Einar W. Juvelius ja tutkijajäsenet C. v. Bonsdorff, K. Blomstedt, A. Maliniemi, A. M. Tallgren ja allekirjoittanut sekä tutkijajäsenistön ulkopuolelta lehtori V. J. Kallio, maisterit Ella Kivikoski, Pentti Renvall ja Toivo Rinne, tohtori John E. Roos, maisteri R. Rosén, prof. Yrjö Toivonen ja maisterit Uuno Tuominen ja K. Vilkuna.

1 §.

Allekirjoittanut piti esitelmän aiheesta »Muinainen Tavastkymi.» (Julkaistu Hist. Aikakauskirjassa 1934). Esitelmän johdosta syntyneeseen vilkkaaseen keskusteluun ottivat osaa professorit A. M. Tallgren ja K. Blomstedt sekä maisterit Toivo Rinne ja Kustaa Vilkuna ynnä allekirjoittanut.

2 §.

Luettiin ja parilla pienellä muutoksella hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3 §.

Valittiin allekirjoittanut v. t. sihteeriksi seuraavaan kokoukseen asti.

4 §.

Myönnettiin maisteri Yrjö Nurmion väitöskirjan painattamiskustannuksiin korkeintaan 19,000 markkaa. Painatus maksetaan ensi tilivuoden varoista.

5 §.

Päätettiin varata Valtioneuvos W. Tavaststjernan tutkimuksen »Kaarle IX:n ja Sigismundin taistelu Viron ja Liivinmaan omistamisesta» painatukseen 20,000 markkaa. Painatus maksetaan ensi tilivuoden varoista.

6 §.

Päätettiin painattaa Historiallinen Arkisto XLII sekä saraan Historiallisia tutkimuksia prof. Einar W. Juveliuksen tutkimus kenraalikuvernööri K. F. v. Rosenin ajasta. Nämäkin painatustyöt maksetaan ensi tilivuoden varoista.

7 §.

Werner Söderström O. Y:ltä oli saapunut kirjelmä, jossa kustannusliike ilmoittaa ilmaiseksi painattaneensa julkaisun prof. Gunnar Suolahden muistolle samoin kuin että sen myynnistä oli tähän mennessä kertynyt 3,737 mk., jotka oli liitettävä vainajan nimellä perustettuun Suomen kulttuurihistorian tutkimusrahaan. Ilmoituksen johdosta päätettiin lähettää Werner Söderström O. Y:lle kiitoskirjelmä.

8 §.

Eesti Rahva Muuseumi Valitsus'en lähettämän kutsun johdosta, jossa pyydettiin Seuraa olemaan edustettuna mainitun laitoksen 25-vuotisjuhlassa 15 p:nä t.k., päätettiin lähettää kirje, jossa valitetaan, että Seura sihteerinsä äkillisen sairastumisen

vuoksi vasta jälkeenpäin sai tiedon asiasta, ja lausutaan kutsujalle Seuran onnentoivotus.

9 §.

Seuran pysyväisiksi kannattajajäseniksi hyväksyttiin varatuomari Aarne Rekola Tampereelta ja lehtori V. J. Kallio Helsingistä.

10 §.

Seuralle ilmoitettiin, että johtokunta oli vuosijäseneksi hyväksynyt lehtori Viljo Nissilän.

11 §.

Tehtyjen anomusten johdosta myönnettiin nuorille historian tutkijoille tänä vuonna varatuista apurahoista 10,000 markkaa maisteri Uno Tuomiselle väitöskirjan kirjoittamiseksi aiheesta »Liberalismin aikakauden väkijuomakysymys Suomessa.» Tämä summa käsittää koko sen määrärahan, joka tänä vuonna on käytettävissä 19-vuosisadan historian tutkimiseen. Muista käytettävissä olevista apurahoista myönnettiin maisteri Toivo Rinteelle 5,000 markkaa Varsinais-Suomen talonpoikien 1500-luvulla harjoittamaa kauppaa, merenkulkua ja laivanrakennusta koskevan väitöskirjan valmisteluun ja maisteri Aulis Ojalle 4,000 markkaa väitöskirjaa varten, joka käsittelee Varsinais-Suomen maanjako-oloja 1600-luvun loppupuolella.

12 §.

Professori Carl v. Bonsdorff luki saamansa kirjelmän, jossa tehdään selkoa suunnitteluista tulevan vuoden elokuussa Ruotsissa pidettävän pohjoismaisen historikkokongressin valmistamiseksi, ja tiedusteli, olisiko Seurala esitettävänä mitään toivomuksia sen johdosta. Päätettiin jäädä odottamaan kirjelmää asiassa.

13 §.

Luettiin myötäliitetyt kirjelmat, joissa Seuran tutkijajäseniksi ehdotetaan todellinen valtioneuvos fil. toht. August

Ramsay, fil toht. arkistonhoitaja John E. Roos, teol. toht. ja dosentti Ilmari Salonen sekä fil. toht. ja dosentti Eino Jutikkala. Sääntöjen mukaan lykkäytyy vaali Seuran seuraavaan kokoukseen.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Kunnioittaen pyydämme ehdottaa, että Suomen Historiallisen Seuran tutkijajäseneksi valittaisiin todellinen valtioneuvos, fil. tohtori *August Ramsay*.

Varsinkin viimeisten puolentoista vuosikymmenen aikana on tod. valtioneuvos Ramsay yhä yksinomaisemmin omistautunut historian tutkimukselle. Tuloksista mainittakoon ensimmäinen osa huomattavaa teosta »Esbo. Esbo socken och Esbo gård på 1500-talet», josta toinen osa myöskin lieene valmiina käsikirjoituksena. Tärkeitä erityisestikin vaikeasti tutkittavan kameraalisen historiamme alalta ovat ne pari tutkielmaa, jotka hän on julkaissut »Historiallisessa arkistossa.» Tod. valtioneuvos Ramsayn suurta harrastusta Suomen historian tutkimusta kohtaan todistavat myös ne teot, joilla hän sekä Suomen Historiallisessa Seurassa että valtionarkistossa on edistänyt muiden tutkijain työtä. Kun tod. valtioneuvos Ramsay korkeasta iästään huolimatta yhä edelleen täysin voimin jatkaa historian tutkimustyötänsä, katsomme sitäkin enemmän olevan syytä Suomen Historiallisen Seuran antaa hänelle sen tunnustuksen, jota tutkijajäsenyys Seurassamme merkitsee.

Helsingissä, huhtikuun 18 p:nä 1934.

Kaarlo Blomstedt.

Jalmari Jaakkola.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Pyydämme täten kunnioittaen ehdottaa Suomen Historiallisen Seuran tutkijajäseneksi filosofiantohtori, arkistonhoitaja *John E. Roosin*. Tohtori Roos on kirjoittanut laajan ja ansiokkaan väitöskirjan »Uppkomsten av Finlands militieboställen»,

jossa hän osoittaa hyvää perehtymistä maamme sotalaitoksen kehitykseen. Lisäksi hän on kirjoittanut tyhjentävän ja paljon työtä vaatineen tutkimuksen »Släkten Krogius under trenne sekel». Edelleen on hän kuulunut Suomen Historiallisen Seuran julkaiseman Varsinais-Suomen vanhimman maakirjan toimituskuntaan sekä ottaa parailaan osaa vuoden 1616 valitusluettelojen painattamiseen ja tutkimiseen. Kun hän lisäksi kokeneena arkistomiehenä on monin tavoin edistänyt historian-tutkimustamme ja Suomen Historiallisen Seuran tarkoituseriä, niin katsomme hänen täysin ansainneen tulla Seuran tutkijajäseneksi.

Helsingissä, 16 p:nä huhtik. 1934.

Einar W. Juvelius

Jalmari Jaakkola

Suomen Historialliselle Seuralle.

Allekirjoittaneet ehdottavat täten, että Seura valitsisi tutkijajäsenekseen dosentti, teol. tri *Ilmari Salosen*. Perusteluksi mainittakoon seuraavat tiedot hänen tieteellisestä tuotannostaan.

Tri Salonen, joka nimitettiin Suomen kirkkohistorian dosen-tiksi 1931, on paitsi pääteoksiaan, kaksiosaista *Henrik Renqvistin elämäkertaa* (1930 ja 1931) julkaissut Historialliseen Arkistoon (XXV) painetun tutkimuksen »*Sairilan kartano*» sekä Suomen herännäisyyden historiaa käsittelevät tutkimukset »*Ystävien seurassa*», joka ilmestyi erillisenä julkaisuna 1922, »*Eräs yltiöpietismin tulenkantaja 1800-luvun alkukymmeneltä*» (1930) ja »*Muutamia lisiä Rosendalin 'Suomen herännäisyyden historiaan'*», jota paitsi tri Salonen on kirjoittanut useita elämäkertakuvauksia »*Kansalliseen Elämäkerrastoon*». Nykyään on tri Salosella pääasiallisesti valmiina laajempi tutkimus Hallen pietistikeskuksen järjestämästä propagandasta Venäjällä 1700-luvulla, mikä ilmestyy painosta tulevana syksynä.

Helsingissä 23 p. huhtik. 1934.

Martti Ruuth.

Aarno Maliniemi.

Suomen Historialliselle Seuralle.

Pyydämme täten kunnioittaen ehdottaa, että Suomen Historiallisen Seuran tutkijajäseneksi valittaisiin dosentti, filosofian tohtori *Eino Jutikkala*.

Tohtori Jutikkala on nuoren tutkijapolvemme tuotteliaimpia tutkijoita. Julkaistuaan ensin pienempiä tutkielmia yhteiskunta- ja kulttuurihistorian alalta hän v. 1932 väitöskirjallaan »Läntisen Suomen kartanolaitos Ruotsin-vallan viimeisenä aikana I» tuli lisenasiaatiksi ja sai jo samana vuonna valmiiksi myös teoksen II osan. »Suomen sivistyshistorian» toimituskunnan jäsenenä hän ennen muita on huolehtinut sen I osan julkaisemisesta (1933) ja itse kirjoittanut siihen m.m. Suomen asutusta koskevan luvun. Äskettäin on ilmestynyt hänen laaja teoksensa »Sääksmäen pitäjän historia.» Kaikissa tutkielmissaan ja teoksissaan tohtori Jutikkala on osoittanut yhä kasvavaa kykyä hallita tärkeätä kulttuuri- ja paikallishistoriallista ainehistoa ja käyttää sitä tutkimuksen hyväksi. Suomen Historiallisen Seuran kokouksissa hän on ollut aktiivisena osanottajana ja erityisesti sihteerin apulaisena tarmokkaasti toiminut Seuran tarkoituserien hyväksi.

Helsingissä, huhtikuun 30 päivänä 1934.

Väinö Voionmaa

Kaarlo Blomstedt.

14 §.

Paikallishistoriallinen Toimisto oli lähettänyt Seuralle vuosikertomuksensa, joka liitetään Seuran arkistoon.

Vakuudeksi:

JALMARI JAAKKOLA.

Kokous toukok. 28 p. 1934.

Läsnä olivat esimies prof. Einar W. Juvelius ja tutkijajäsenet K. Blomstedt, Carl von Bonsdorff A. R. Cederberg, J. Jaakkola, A. Maliniemi, K. R. Melander, G. Rein, M. Ruuth ja allekirjoittanut.

Seuran monivuotisen sihteerin tohtori K. W. Rauhalan toukok. 22 p:nä 1934 tapahtuneen kuoleman johdosta esitti Seuran esimies prof. Juvelius seuraavat muistosanat, joita seisaaltaan kuunneltiin.

Utteraa ja tunnollinen työmies on poistunut keskuudestamme.

K. W. Rauhalan elämäntyö oli omistettu historiantutkimukselle. Hän oli sekä aktiivinen tutkija että historianopettaja ja arkistomies, ja kaikissa näissä asemissa hän palveli historiallista tutkimusta.

Hän oli valinnut hallintohistorian erikoisalakseen. Maamme 1800-luvun hallintohistorian paras tuntija on hänessä poistunut elävien joukosta. Hän ehti jo tutkijana suorittaa huomattavan päivätyön. Nyt viimeksi hän varsin merkittäväällä tavalla oli mukana suunnittelemassa, tutkimassa ja kirjoittamassa Suomen maanmittauksen historiaa kuluneitten 300 vuoden aikana. Mutta vaikka hänen ahkeruutensa ja työtarmonsaa lahjoittikin Suomen historiatieteelle monta arvokasta teosta, me odotimme häneltä vielä uusia tutkimuksia. Harras toivomuksemme on, että hänen monivuotinen työnsä, Suomen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen historia, voitaisiin julkaista hänen jälkeenjättämänsä käsikirjoituksen pohjalla.

Pitkäaikaisena yliopistonopettajana Rauhala suoritti tärkeän tehtävän. Enimmin voimia kysyvä oli se opetustyö, jonka hänelle oli uskonut lainopillinen tiedekunta; monet sadat tulevat hallintomiehet ja muut juristit saivat hänen johdollaan perehtyä valtiojärjestyksemme historialliseen kehitykseen ja siihen liittyviin yhteiskuntaelämämme vaiheisiin eri aikoina. Esiintyneestä syystä Suomen Historiallinen Seura aikoinaan joutui julkisesti korostamaan tämän opetustyön tärkeyttä.

Suomen Historialliselle Seuralle K. W. Rauhalalla on viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana ollut varsin tärkeä ja keskeinen asema: sihteerin raskas ja vaativa tehtävä on ollut hänelle uskotuna. Hänen käsiensä kautta kaikki Seuran asiat kulkivat, hän hoiti niitä, hän valmisti asiat, hän huolehti siitä, että Seuran päätökset pantiin toimeen.

Nyt hänen paikkansa on tyhjä. Me tunnemme — ja varsinkin ne meistä, jotka viime vuosina ovat työskennelleet johtokunnassa — syvästi sen menetyksen, mikä Seuraa on kohdannut, kun K. W. Rauhala on ainiaaksi jättänyt sihteerinpaikkansa. Yhtä täsmälisiä kuin olivat hänen laatimansa pöytäkirjat, yhtä täsmällinen hän oli kaikessa muussakin toiminnassaan Seuran hyväksi ja sen tarkoituksien palvelemissa.

K. W. Rauhala oli uskollinen ystävä, hyvä toveri. Me kunioitamme hänen muistoaan hetken hiljaisuudella.

Ilmoitettiin, että toht. Rauhalan hautajaisissa oli Seuran puolesta esimies laskenut seppeleen ja lausunut muistosanat.

1 §.

Seuran sihteeriksi kuluvan toimivuoden loppuun saakka valittiin yksimielisesti tohtori Bevert Laine.

2 §.

Edellisen kokouksen pöytäkirja luettiin ja pienellä muutoksella hyväksyttiin.

3 §.

Seuran tutkijajäseniksi valittiin suljetuin lipuin yksimielisesti tod. valtioneuvos August Ramsay, arkistonhoitaja John E. Roos, teol. tohtori ja dosentti Ilmari Salonen sekä fil. tohtori ja dosentti Eino Jutikkala.

4 §.

Jully Ramsayn palkintolautakunnan puolesta esitti professori Carl von Bonsdorff, että lautakunta saisi vasta ensi syksynä tehdä ehdotuksen Jully Ramsayn palkinnon käyttämisestä tänä vuonna, koska on m.m. herätetty kysymys siitä, että korkotulosten huomattavasti pienennyttyä palkinnon jakaminen voitaisiin lykätä johonkin seuraavaan vuoteen. Edelleen ilmoitti prof. Bonsdorff, että viime vuonna ei ollut ilmestynyt sellaista

Viipurin kaupungin historiaa koskevaa tutkimusta, että siitä voitaisiin lautakunnan mielestä palkintoa jakaa. Seura hyväksyi palkinnonjaon lykkäämistä koskevan ehdotuksen.

5 §.

Hyväksyttiin Johtokunnan ehdotus, että valtioneuvos W. Tavaststjernan tutkimukseen »Kaarle IX:n ja Sigismundin taistelu Viron ja Liivinmaan omistamisesta» saataisiin Seuran kustannuksella painattaa hakemisto ja 2—3 karttaa.

6 §.

Johtokunnan ehdotus, että Historialliseen Arkistoon saataisiin painaa maisteri Kujalan tutkielma kansallisen herätyksen aikuisista pitäjänkirjastoista, hyväksyttiin ehdolla, että prof. Suolahden lisäksi, joka jo oli lukenut tutkielman, prof. Blomstedt sen lukisi ja puoltaisi sitä.

7 §.

Postihistoriakomiteaan valittiin professori Suolahden ja tohtori Rauhalan tilalle Seuran esimies prof. Einar Juvelius ja arkistonhoitaja John E. Roos.

8 §.

Opettajatar Lempi Kepilän anomukseen saada Seuralta avustusta tietoaineiston keräämistä varten Norjan rajalla olevien lappalaisseutujen asutuksen synnystä ei Seura katsonut voivansa suostua.

9 §.

Hyväksyttiin Johtokunnan ehdotus, että sihteeri saa käyttää painatustöissä apua, ja on siitä suoritettava sama korvaus kuin vastaavasta työstä sihteerille.

10 §.

Esitettiin maisteri H. A. Turjan kertomus Seuralta viime vuonna saamansa 5,000 markan suuruisen apurahan käytöstä. Kertomus kuuluu seuraavasti:

Suomen Historialliselle Seuralle.

Suomen Historiallinen Seura myönsi viime keväänä allekirjoittaneelle apurahana Smk. 5,000:— väitöskirjatyötä varten, joka koskee Suomen ja Venäjän välisiä kauppaja merenkulkusuhteita 1800-luvun alkupuolella. Seuraavassa pyydän saada lyhyesti selostaa saamani apurahan käyttöä.

Apuraha oli tarkoitettu käytettäväksi kotimaassa suoritettavaa työtä varten, mutta kun muissa asioissa jouduin viime kesäkuussa oleskelemaan jonkun aikaa Eestissä, katsoin voivani käyttää pienen osan apurahasta saadakseni selville, olisiko niissä arkistoissa, jotka osuivat matkani varrelle, minulle tarpeellista materiaalia löydettävissä. Tällä tavoin tulin käyneeksi Tallinnan, Tarton ja Pärnun arkistoissa voimatta kuitenkaan käytettävissäni olevana lyhyenä aikana varmuudella todeta, missä määrin saamani käsitys minulle tärkeän aineksen niukkuudesta on todella oikea.

Saatuani tämän vuoden alussa 3-kk:n virkavapauden käytin sen kokonaisuudessaan työskentelyyn Suomen Valtionarkistossa jäljentäen ja tehden muistiinpanoja senaatin asiakirjoista pääasiassa vv. 1824—30 sekä niistä maaherrojen kertomuksista, jotka koskevat maamme kaupan ja elinkeinojen tilaa, vv. 1816—36.

Pyydän saada lausua kunnioittavat kiitokseni Suomen Historialliselle Seuralle siitä, että se on myöntämänsä apurahan turvin tehnyt virkavapauden ottamisen minulle mahdolliseksi sekä siten huomattavassa määrässä edistänyt puheenaolevaa tutkimustyötäni.

Helsingissä, toukokuun 28 p. 1934.

H. A. Turja.

Vakuudeksi:
EEVERT LAINE.

**HAKEMISTO
HISTORIALLISTEN ARKISTON
OSIIN**

XXI–XLI.

**LAATINUT
ELLA KIVIKOSKI**

Sisällys.

A. Tutkimukset ja esitelmäselostukset	s. 3—26
1 Historiantutkimus ja arkistotieto ..	N:ot 1—36
2 Esihistoria ja keskiaika	» 37—97
3 Uusi aika vuoteen 1721	» 98—237
4 Uusi aika v. 1721—1808	» 238—317
5 Vuodet 1808—1809	» 318—334
6 Venäjän vallan aika	» 335—396
Aineenmukainen hakemisto	» 26—29
Tekijähakemisto	» 29—30
B. Pöytäkirjahakemisto	» 31—73

A. Tutkimukset ja esitelmäselostukset.

1. Historiantutkimus ja arkistotieto.

1. **Blomstedt, Kaarlo**, Historiallinen osakunta (1864—1875). Muistokuvaus. 62 s. **33**: 2. Pääkohdittain hakemisto edelliseen. **33**: 3, s. 227.
2. —, — Suomen Historiallinen Seura 1875—1925. Toimintakertomus. 229 s. **33**: 3.
3. —, — Uudenkaupungin ja Turun rauhansopimuksissa määrättyt asiakirjain luovutukset. Arkistohistoriallinen katsaus. 24 s. **32**: 12.
4. —, — [Yrjö Koskinen Suomen historiallisen seuran perustajana. Muistosanoja.] **41**, pk s. 27—33.
5. **Castrén, Liisa**, [A. I. Arwidssonin elämäkerran pääasiallisimmat lähteet. Esitelmäselostus]. **41**, pk s. 120—121.
6. **Cederberg, A. R.**, [J. R. Danielson-Kalmari. Muistosanoja] **41**, pk s. 159—165.
7. —, — Muistiinpanoja suomalaisista aineksista Bergiuksen kopiokokoelmassa Ruotsin tiedeakatemian arkistossa. 60 s. **30**: 4. (Kts. 31, pk s. 42.)
8. —, — Raahen kaupungin pikku- eli maatulliluettelot 1670-luvulla. **29**, Tiet. ilm. s. 81—82. (Kts. 29, pk s. 11.)
9. —, — [Selonteko Oulun, Raahen, Saloisten ja Kalajoen arkistoista, erittäin huomioiden niiden merkitystä Kalajoen pitäjän historian kirjoittamiselle]. **28**, pk s. 4—7.
10. **Hammarström, M.**, Om en inledning till studiet av våra medeltidska urkunder. **31**, Tiet. ilm. s. 9—19 (Kts. 31, pk s. 26).
11. **Jaakkola, J.**, [K. O. Lindeqvist. Muistosanoja.] **36**, pk s. 43—45.
12. —, — [J. W. Ruuth. Muistosanoja]. **37**, pk s. 35—37.
13. **Juvelius, Einar W.**, [Jaakko Gummerus. Muistosanoja.] **41**, pk s. 187—188.
14. —, — [K. W. Rauhala. Muistosanoja.] **41**, pk s. 216—217.
15. —, — [Gunnar Suolahti. Muistosanoja.] **41**, pk s. 193—196.

16. **Kokkonen, Heikki**, Kertomus tutkimuksistani Pielisjärven ja Nurmeksien arkistoissa. **26**, pk s. 26—29.
17. **Laati, I.**, Turun lääninarkistossa löytyvät 1700-luvun asiakirjat. **28**, Tiet. ilm. s. 5—12. (Kts. **28**, pk s. 9.)
18. **Malin, Aarno**, [Pohjoismaisen arkistokomissionin työstä Roomassa Vatikaanin arkistossa v. 1923, 1925, 1928.] **35**, pk s. 4—5, 80—81; **38**, pk s. 4—5.
19. **Melander, K. R.**, [Nils Isak Fellman. Emil Hårdh. Thiodolf Rein. Ernst Gustav Palmén. Muistosanoja.] **29**, pk s. 49—55.
20. —,— Meteorologis-historiallisten tietojen kerääminen. **25**, pk s. 69—70.
21. —,— Ernst Gustav Palmén historiantutkijana. **22 s. 30: 2**. (Kts. **30**, pk. s. 7).
22. —,— [Ruotsin valtionarkiston n.s. Utterin kokoelmaa koskeva kirje v. 1633.] **21. II**, pk s. 53—54.
23. **Palmén, E. G.**, [Juhana Reinhold Aspelin. Henry Biaudet. Muistosanoja]. **26**, pk s. 3—5.
24. —,— Eräs genealoginen kokoelma [K. A. Cajanderin muistiinpanoja Uudenkaupungin porvarillisista suvuista]. **24. II**, pk s. 64—69.
25. **Rauhala, K.W.**, Selonteko keskusvirastojen arkistojen tilasta. **29**, Tiet. ilm. s. 1—22. (Kts. **29**, pk. s. 22—23).
26. —,— Suomen sotaväen inspektorihallitus ja sen arkisto. **12 s. 32: 21**.
27. **Rein, G.**, Fredrik Cygnaeus Suomen soturien historian kirjoittajana. **14 s. 38: 4**. (Kts. **38**, pk s. 11).
28. —,— Kansainvälisen historiatieteitten komitean kokous Göttingenissä toukokuussa 1927. **7 s. 36: 5**. (Kts. **36**, pk s. 55).
29. **Rinne, J.**, [Historialliseen aikaan kohdistuvan muinaistutkimuksen tehtävistä Lounais-Suomessa. Esitelmäselostus.] **30**, pk s. 61.
30. **Ruuth, J. W.**, [Jully Ramsay. Muistosanoja.] **29**, pk s. 11—14.
31. **Suolahti, Gunnar**, [O. I. Colliander. Muistosanoja]. **35**, pk s. 51.
32. —,— Suomen historian synty. **19 s. 33: 1**. (Kts. **35**, pk s. 94).
33. —,— [A. H. Virkkunen. Muistosanoja]. **35**, pk s. 48.
34. Suomen Historiallisen Seuran asettaman maakunta-arkistovaliokunnan mietintö. [Jäseninä: J. W. Ruuth, Kustavi Grotenfelt, Jaakko Gummerus, Juhani Rinne ja Georg Schauman.] **29**, Tiet. ilm. s. 58—81. (Kts. **29**, pk s. 55—56).

35. Suomen Historiallisen Seuran säännöt. Vahvistetut vuosikokouksessa marrask. 9 p. 1927. 4 s. **36** [liite].
Sama ruots.:
Stadgar för Finska Historiska Samfundet. Fastställda vid årsmötet d. 9 november 1927. 4 s. **36** [liite].
36. **Voionmaa, Väinö**, Lyhyt katsaus Suomen Historiallisen Seuran toimintaan nelikymmenvuotisjaksona 1875—1915. **25**, pk s. 61—67.

2. Esihistoria ja keskiaika.

37. **Blomstedt, Kaarlo**, Horn-suvun alkuhistoria. Piirteitä Suomen aate-liston oloista keskiajan loppupuolella. 172 s. ja sukutaulu. **27**: 5.
(Kts. 27, pk s. 61).
38. **Bruns, Fr.**, Die Lübeckischen Pfundzollbücher von 1492—96. *K. Grotenfeltin* selostus. **22. II**, pk s. 30—31.
39. **Fontell, A. G.**, [Hamarjako. Esitelmäselostus.] **24. II**, pk s. 93—94.
40. —,,— Om de till solskiftet hörande redskapen isynnerhet den s. k. »lutkallen». **25**, pk s. 4—9.
41. —,,— Ytterligare rörande det s.k. hamarskiftet: **25**, pk s. 39—44.
42. **Grotenfelt, Kustavi**, Eränkäynnistä Suomen erämaissa keskiajan lopulla. **24. II**, pk s. 59—60.
43. —,,— [Kainuun nimi.] **22. II**, pk s. 4—5.
44. —,,— Muutama kertomus veronkannosta ja rajoista Lapissa keskiajalla. 6 s. **28**: 3. (Kts. 29, pk s. 4).
45. —,,— Muutama uusi tieto piispa Maunu Tavastista sekä hänen toivio-retkestään Pyhällemaalle. **29**, Tiet. ilm. s. 43—45. (Kts. 29, pk s. 62).
46. —,,— Paikannimistöaineksia Suomen kansallisuus- ja kaupankäynti-olojen valaisemiseksi keskiajalla. 37 s. **27**: 2. (Kts. 27, pk s. 31).
47. —,,— Ruotsalaisten 11:nnellä vuosisadalla Suomeen tekemistä viikinki-retkistä. 10 s. **27**: 3. (Kts. 26, pk s. 11).
48. —,,— Tietoja hamar-jaosta vanhimmissa lainsuomennoksissa. **24. II**, pk s. 109—111.
—,,— Kts. N:o 38.

49. **Hammarström, M.**, Om en inledning till studiet av våra medellatinska urkunder. **31**, Tiet. ilm. s. 9—19
50. **Huntuvuori, Hilda**, Piirteitä keskiajan Nousiaisista. 26 s. **27**: 6. (Kts. 27, pk s. 32).
51. **Jaakkola, Jalmari**, [Kymmenysverotuksen pääpiirteistä ja käytäntöntulosta Suomessa. Esitelmäselostus.] **31**, pk s. 4—5.
52. —, — Lisiä 1200-luvun kirkollis-maallisen ylimystömme historiaan. 36 s. **39**: 1.
53. —, — Maunu Eerikinpojan idän politiikka ja Itämaan synty. Esitelmäselostus. **36**, pk s. 45—46.
54. —, — 1280-luvun kirkollisesta reduksionista ynnä sen merkityksestä Suomessa. 22 s. **32**: 1.
55. **Juvelius, Einar**, [Suur-Sysmän asuttamisesta. Esitelmäselostus.] **35**, pk s. 7—8.
56. **Korhonen, Arvi**, Ruotsin edellytykset ensimmäiseen ristiretkeen. Esitelmäselostus. **35**, pk s. 140—141.
57. —, — Suomensukuisten kansojen vakkalaitoksesta. Esitelmäselostus. **31**, pk s. 7—8.
58. **Kuusi, Sakari**, Hollolan seudun vaiheet Hämeen heimon itsenäisyyden aikana. 24 s. **40**: 1.
59. **Laurosela, Jussi**, Kveen-Kainulais-kysymys. 60 s. **22**. II: 4. (Kts. 23. II, pk s. 19).
60. **Maliniemi, Aarno**, Eräistä tyylillisistä piirteistä p. Henrikin legendassa. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 206.
61. **Malin, Aarno**, Lisiä keskiaikamme historiaan. 80 s. **36**: 1. (Kts. 36, pk s. 53—54).
 I. Ensimmäisen dominikaaniluostarin perustaminen Suomeen; s. 1—7;
 II. Uutta valaistusta Naantalin luostarin historiaan, s. 8—55; III. Tietoja Daniel de Egheristä, Suomen kirkon messuliturgian tarkist. ajasta 1480-luvulla, s. 56—61; IV. Nicolaus de Lyran, keskiaikaisen eksegeetikon teosten esiintymisestä Suomessa, s. 62—65; V. Eräs Hämeenlinnassa v. 1556 kirjoitettu latinankielinen katolilainen postillakäsikirjoitus, s. 66—71; VI. Neljä Turun hiippakuntaan kuuluvia pappeja koskevaa asiakirjaa 1400- ja 1500-luvuilta, s. 72—79.
62. **Melander, K. R.**, Keskiäikaisia pappisveroja Hämeessä. **28**, Tiet. ilm. s. 20—22. (Kts. 28, pk s. 100).

63. **Melander, K. R.**, Kevätvehnän viljelemisestä Suomessa 1400-luvulla. 28, Tiet. ilm., s. 20. (Kts. 28, pk s. 100).
64. —, — Lisätietoja hamarjaosta. 24. II, pk s. 107—109.
65. —, — Mietteitä pirkkalaiskysymyksestä. 93 s. 30: 3. (Kts. 25, pk s. 70).
66. —, — Soopelin aikaisemmasta leviämisestä Euroopassa ja entisaikain soopelinnahkain kaupasta. 50 s. 36: 2.
67. **Mikkola, J. J.**, Karjalaisista Novgorodin sotilaina. 8 s. 36: 3. (Kts. 36, pk s. 33).
68. **Neovius, Ad.**, (Julk.) Akter och undersökningar rörande Finlands historia intill år 1401. VI + 334 s. ja 3 kuvasivua. 23. I: 3. (Kts. 23. II, pk s. 3, 9, 21).
69. —, — Än en gång om namnet Nybygd i Åbo Domkyrkas Svartbok N:o 22. 22. II, pk s. 14—17.
70. **Osmonsalo, Erkki**, Suomen alioikeudet keskiajalla. Esitelmäselostus. 36, pk s. 40—41.
71. **Ramsay, August**, Gräsa frälse i Esbo. 5 s. 32: 5. (Kts. 35, pk s. 8).
72. **Ramsay, Jully**, Niklis Tavast och Niklis Olofsson, riddare. 26, pk s. 51—52.
73. **Rinne, J.**, [Korsholman linna. Esitelmäselostus.] 29, pk s. 68—69.
74. —, — [Ragvalda ja Kaland. Esitelmäselostus.] 41, pk s. 35—37.
75. **Rosén, Ragnar**, Härmäläisasutuksen kaakkoisraja. Hajamietteitä erään äsken löydetyn keskiaikaisen kirjeen johdosta. 35, Tiet. ilm. s. 3—10. (Kts. 35, pk s. 157—158).
76. **Ruuth, J. W.**, Paavi Innocentio III:en »Ex tuarum»-kirjeestä 30 p:ltä lokak. 1209. Saiko Lundin arkkipiispa Andreas Sunenpoika tämän kirjeen Pohjoismaiden primaksena ja paavillisena legaattina vaiko suorastaan arkkipiispana? 15 s. 22. I: 6. (Kts. 23. II, pk s. 6).
77. —, — Tanskalaisten annaalien merkintä Suomen retkestä v. 1191, annaalitutkimuksen kannalta valaistuna. 29 s. 34: 1.
78. **Salenius, A. M.**, Muutamia muistiinpanoja Mikael Karpalaisen äidin esi-isistä. 25, pk s. 10—11.
79. **Salenius, J. M.**, Ruotsin valtakunnan v. 1442 vahvistettu maanlaki sekä siitä huomattavia tapoja ja oloja. 31, Tiet. ilm. s. 28—42. (Kts. 31, pk s. 47—48).

80. **Salenius, J. M.**, Virolaisten käännästyksestä ja uskontoasioista vuoteen 1710. 14 s. **32: 4.**
81. **Suolahti, Gunnar**, Suomalainen sauna. 27 s. **32: 3.**
82. **Toikka, P.**, Muutamia oikaisuja ja lisiä Vatjan viidenneksen verokirjan suomennokseen. 19 s. **26: 7.** (Kts. 21. II, pk s. 73; 22. II, pk s. 4; 26, pk s. 36).
83. —,— Novgorodin Karjalan historiasta. 46 s. **25: 4.** (Kts. 25, pk s. 48).
84. **v. Törne, P. O.**, Nöteborgsfredens gränsbestämmelser. 16 s. **40: 2.**
85. —,— Om Finlands skattskyldighet till påfvedömet under medeltiden. 110 s. **22. II: 3.** (Kts. 23. II, pk s. 10).
86. **Voionmaa, Väinö**, [Itä-Hämeen asutuksen alkuperästä. Esitelmäselostus.] **35**, pk s. 23—24.
87. —,— Keskiaikaisten maaseutukirkkojemme maanomistukset. 99 s. **31: 1.** (Kts. 31, pk s. 45).
88. —,— Keskiajan kruununkartanot Suomessa. 27 s. **22. II: 1.** (Kts. 23. II, pk s. 4).
89. —,— Kulsiala. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 17.
90. —,— »Ledung»-laitoksen muistoja Lounais-Suomen rannikoilla. 44 s. **34: 2.**
91. —,— Maanviljelyksestä Käkisalmen Karjalassa v:n 1500 aikoina. **25**, pk s. 14—18.
92. —,— Muinaisten hauholaisten eräretkistä ja asutuksista. Esitelmäselostus. **35**, pk s. 155—157.
93. —,— Mustankirjan luettelo Satakunnan erämaista. 28 s. **35: 3.** (Kts. 35 pk s. 58).
94. —,— Pari tietoa hamarjaosta. **24. II**, pk s. 111—112.
95. —,— Piirteitä aatelin maataloudesta Suomessa uskonpuhdistuksen aikakaudella ynnä katsaus keskiajan kartano-oloihin. 58 s. **24. I: 1.** (Kts. 24. II, pk s. 40).
96. —,— »Soinin rukiit» ja kansankapina Karjalassa vv. 1368—1369. **24. II**, pk s. 31—35.
97. —,— Suur-Sääksmäen muinaishistoriasta. 24 s. **32: 2.**

3. Uusi aika vuoteen 1721.

98. **Antell, Kurt**, En juridisk promemoria från 1630-talet. 9 s. **32**: 9.
99. **Blomstedt, Kaarlo**, Aatelin maanhankinnasta 1500-luvulla. 71 s. **39**: 2. (Kts. 41, pk s. 79).
100. **Bothe, Friedrich**, Gustav Adolfs und seines Kanzlers wirtschaftspolitische Absichten auf Deutschland. *M. G. Schybergsonin* selostus. **23. II** pk s. 8—9.
101. **Cederberg, A. R.**, Raahen kaupungin pikku- eli maatulliluettelot 1670-luvulla. **29**, Tiet. ilm. s. 81—82. (Kts. 29, pk s. 11).
102. —, — Suomalaiset ja inkeriläiset ylioppilaat Tarton—Pärnun yliopistossa vv. 1690—1710. 39 s. **29**: 5. (Kts. 30, pk s. 34).
103. —, — Suomen aatelittomien säätyjen edustajat valtiopäivillä 1719 ja 1720. 16 s. **32**: 10.
104. —, — Varhaiskansallisen herätyksen enteet 1600- ja 1700-luvun taitteessa. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 201.
105. **Fontell, A. G.**, Borgå stads återuppbyggande efter branden 1708. **27**, pk liitteet (III), s. 74—99. (Kts. 27, pk s. 52).
106. —, — [Hamarjako. Esitelmäselostus.] **24. II**, pk s. 93—94.
107. —, — Om de till solskiftet hörande redskapen isynnerhet den s.k. »lutkaflen». **25**, pk s. 4—9.
108. —, — Ytterligare rörande det s.k. hamarskiftet. **25**, pk s. 39—44.
109. **Granit-Ilmoniemi, E.**, Jakob Immeniuksen päiväkirjasta. **30**, Tiet. ilm. s. 1—3. (Kts. 29, pk s. 29—30; 30, pk s. 3).
110. **Grotenfelt, Kustavi**, Helsingin maapäivät vuonna 1616. 10 s. **26**: 1. (Kts. 26, pk s. 35, 39).
111. —, — [Kristiina kuningattaren suomenkielen opinnot.] **23. II**, pk s. 7.
112. —, — Kysymys Ahvenanmaan siirtämisestä Tukholman läänin alle ison vihan aikana. 5 s. **28**: 4. (Kts. 29, pk s. 22).
113. —, — Muutamia tietoja Ahvenanmaan hivistä 1600-luvun lopulla. **28**: 2, s. 67—68. (Kts. 27, pk s. 3).
114. —, — [Suomalaisen kansallis- ja erikoistunteen ilmauksesta 1600-luvun loppupuolella.] **30**, pk s. 43.
115. —, — Tietoja hamar-jaosta vanhimmissa lainsuomennoksissa. **24. II**, pk s. 109—111.

116. **Grotenfelt, Kustavi**, (Julk.), Vielä muutamia Suomea koskevia asiakirjoja n.s. Vaasatiluksista. 16 s. **21. I:** 6. (Kts. 21, II, pk s. 28).
117. —,— (Julk.), Viipurin maaherran J. Törneskiöldin kirjelmä erään venäläisen lähetystön kulusta Suomen kautta [v. 1662]. **28**, Tiet. ilm. s. 1—5. (Kts. 28, pk s. 4).
118. **Hartman, K. J.**, Karl XII och hans förnämsta tromän. 79 s. **40:** 6.
119. **Ignatius, K. E. F.**, Polska och Sachsiska krigsfångar i Österbotten åren 1711—1713. 4 s. **21. I:** 3. (Kts. 21, II, pk s. 40).
120. **Jaakkola, Jalmari**, Eräs hyödyn aikakauden turkulainen edeltäjä [Israel Nesselius]. 44 s. **40:** 8.
121. **Jurva, Paavo**, Piirteitä seurakuntalaisten ja sielunpaimenien elämästä Kuopion seurakunnassa 1700-luvulla. 100 s. **38:** 2. (Kts. 36, pk s. 39—40; 38, pk s. 7).
122. **Klemetti, H.**, [Armfeltin suomalaissoturien haudoista Norjassa.] **29**, pk s. 3—4.
123. **Korhonen, Arvi**, Lisiä v:n 1642 raamatun historiaan. **37**, Tiet. ilm. s. 11—17. (Kts. 37, pk s. 32).
124. —,— Puolan puolustussota Liivinmaalla vv. 1600—1601. 55 s. **40:** 5.
125. **Kuusanmäki, Lauri**, Köyhäinhoito Etelä-Hämeen pitäjissä ennen v:n 1865 kunnallisasetusta. Esitelmäselostus. **35**, pk s. 69—71.
126. **Lindeqvist, K. O.** (Julk.) [Conrad Gyllenstiernan kirje v:ltä 1670 Viipurin läänin oloista]. **21. II**, pk s. 49—50.
127. —,— Isonvihan tapahtumia Pohjanmaalla. **25**, pk s. 19—21.
128. —,— Muutamia Suomen talonpoikien ahtaiden kauppasäännösten johdosta tekemiä valituksia 1600-luvun jälkipuoliskolta. 9 s. **26:** 8. (Kts. 26, pk s. 11).
129. —,— (Julk.) [Porvoon ja Kymin kihlakunnan talonpoikien valitus sodankäyntitavasta v:ltä 1713]. **21. II**, pk s. 10—12.
130. —,— (Julk.) [Raaseporin talonpoikien anomus 1640-luvulta Lohjan lastenkoulun pysyttämisestä.] **21. II**, pk s. 42—43.
131. —,— Sisämaankaupunkien maanviljelyksestä 1600- ja 1700-luvuilla. Esitelmäselostus. **35**, pk s. 134—135.
132. —,— (Julk.), [Suomenkieltä koskevia asiakirjoja 1600-luvulta.] **21. II**, pk s. 66—67.
133. —,— Suomen puolustuksesta suuren Pohjansodan aikana. 20 s. **28:** 1. (Kts. 28, pk s. 28).

134. **Lindeqvist, K. O.** Suomen talonpoikien oloista 1600-luvun keskivaiheilla. 26 s. **21. I:** 5. (Kts. 21. II, pk s. 43).
135. —,— Suomen talonpoikien valituksia 1600-luvun keskivaiheilla. 30 s. **21. II:** 1. (Kts. 22. II, pk s. 4).
136. —,— Vähän vankilaoloista 1600-luvulla. 9 s. **32:** 7.
—,— Kts. N:o 179.
137. **Maliniemi, Aarno**, Andreas Thuronius: [Delineatio cometæ in presbyterio Ikalensi a. D. 1664 et 1665 observati]. 9 s. **39:** 4. (Kts. 41, pk s. 74).
138. **Meinander, K. K.**, 1600-talets konst i Finland. 16 s. **32:** 8. (Kts. 31, pk s. 9).
139. **Melander, K. R.**, [Ahvenanmaalaisten laivaliikkeestä Tukholmaan 1600-luvun alussa.] **21. II**, pk s. 3—4.
140. —,— Aunukselaisia kaskenviljelijöitä Pohjois-Savossa 17:nneen vuosisadan keskivaiheilla. **31**, Tiet. ilm. s. 5—9. (Kts. 31, pk s. 26).
141. —,— Eräs kuparikomppanian perustamista koskeva asiakirja. **27**, pk liitteet (I), s. 68—70. (Kts. 27, pk s. 4).
142. —,— Hirvieläimistä Suomessa ynnä niitten pyytämisestä 16 ja 17 vuosisadalla. **28:** 2, s. 1—67. (Kts. 24. II, pk s. 20; 27, pk s. 3; 29, pk s. 69).
143. —,— Hämeen nuijasodasta ja maamme sekasorron tilasta nuijasodan aikana. 39 s. **23. I:** 1. (Kts. 22. II, pk s. 34).
144. —,— [Inkerin ja Käkisalmen läänien maapäivistä.] **21. II**, pk s. 20—22.
145. —,— Juhana kuninkaan aikoma Suomen matka v. 1588. **24. II**, pk s. 39—40.
146. —,— Kartano-oikeuden käyttö Käkisalmen linnassa. **24. II**, pk s. 36—37.
147. —,— Kolmijakoviljelys Pohjanmaalla 1600-luvun alkupuolella. **25**, pk s. 44—45.
148. —,— Kumpusanan merkityksestä. **31**, Tiet. ilm. s. 9. (Kts. 31, pk s. 26).
149. —,— Lisätietoja hamarjaosta. **24. II**, pk s. 107—109.
150. —,— Lisätietoja n.s. viidennenkymmenennen rahan verosta. **24. II**, pk. s. 7—8. (Kts. 23. II, s. 37).
151. —,— [Lisätietoja Suomen talonpoikaissäädyn edustajista valtiopäivillä 1617—1634.] **21. II**, pk s. 4—5.
152. —,— Lisätieto »perevaaroista» [v. 1625]. **24. II**, pk s. 37—38.

153. **Melander, K. R.**, Maaomaisuuden yhteisomistus maassamme entisaikoina. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 66—67.
154. —,— Merimatkoista maassamme 1500- ja 1600-luvuilla. 17 s. **32**: 6.
155. —,— Metsänpuutteesta Suomessa 1600-luvulla. **29**, Tiet. ilm. s. 45—55. (Kts. 29, pk s. 65).
156. —,— Muudan suomalaisen asutuksen muisto Ruotsissa. **24. II**, pk s. 10—11.
157. —,— Muutamia tietoja kangasteollisuudesta Turun tienoilla Juhana herttuan aikana. 8 s. **24. I**: 5. (Kts. 23. II, pk s. 43).
158. —,— Muutamia tietoja lain suomentajan Ijungi Tuomaanpojan perheestä. 7 s. **21. I**: 7. (Kts. 21. II, pk s. 73).
159. —,— Nevanlinnan linnoituksen valmistumisajasta. **24. II**, pk s. 8—10.
160. —,— Pietari Brahen aikeista perustaa kaupunki lahjoitustiloilleen Paraisten pitäjässä. **30**, Tiet. ilm. s. 3—5. (Kts. 30, pk s. 27).
161. —,— [Pohjanmaan kaupunkien rakennuskaavasuunnitelmat v:ltä 1620.] **21. II**, pk s. 36—37.
162. —,— Ruotsin hallituksen asutustoiminnasta maassamme 1500-luvun loppupuolelta 1600-luvun keskivaiheille. 53 s. **35**: 2.
163. —,— Ruotsin neuvotteluja Persian ja Krinin kaanikunnan kanssa 1600-luvulla kauppayhteydestä ja liitosta. 20 s. **34**: 3. (Kts. 35, pk s. 37).
164. —,— [Sigfrid Aronus Forsiuksen perinnöstä.] **21. II**, pk s. 52—53.
165. —,— [Snappertunan markkinapaikka v. 1682.] **21. II**, pk s. 36.
166. —,— Soopelin aikaisemmasta leviämisestä Euroopassa ja entisaikain soopelinnahkain kaupasta. 50 s. **36**: 2.
167. —,— Suur-Savon kuuluminen Käkisalmen linnalääniin. **24. II**, pk s. 38—39.
168. —,— Tietoja tilattomasta väestöstä Suomessa aikaisimmista ajoista 16-sataluvun loppupuolelle saakka. Esitelmäselostus. **30**, pk s. 42—43.
169. —,— [Tilastollisia tietoja kavalluksista kruununverojen kannossa Suomessa vv. 1631—1634.] **22. II**, pk s. 5—9.
170. —,— (Julk.) [Turun hovioikeuden palkkauslistat v. 1623 ja 1631.] **21. II**, pk s. 40—42.
171. —,— Venäjän pajareille Suomessa 1500-luvulla annettuja läänityksiä. 16 s. **24. I**: 4. (Kts. 23. II, pk s. 37).

172. **Melander, K. R.**, [Verojen aiheuttamasta tyytymättömyydestä talonpoikien keskuudessa vv. 1625—1633.] **21. II**, pk s. 13—17.
173. —, — Vieraasta sotaväestä Ruotsin armeijassa 30-vuotiseen sotaan asti. 41 s. **40: 4**. (Kts. 41, pk s. 114).
174. —, — (Julk.) [Viipurin linnan palkkauslista vv. 1632—33.] **22. II**, pk s. 18.
175. —, — Vuoden 1601 nälänhädän muistoja Itämeren maakunnissa. **25**, pk s. 45.
176. **Mikkola, J. J.**, Inkerinmaan kreikanuskoisten käännätyksestä vuosina 1683—1700. 46 s. **39: 5**. (Kts. 39, pk s. 30).
177. —, — Pohjoismaalaisista ja eritoten suomalaisista opiskelijoista Braunschbergin paavillisessa seminaarissa ja Olmützin kollegiossa. **36**, Tiet. ilm. s. 1—7. (Kts. 35, pk s. 144—145).
178. —, — Suomalaisten hyökkäys Vianan Karjalaan 1589. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 107.
179. **Mullerus, Laurentius**, [Kuurilaisia koskeva ote teoksesta Kort och Sanfärdig Beskrivelse om någre Förmålighe och tänckwärdighe saker, v:ltä 1629. *K. O. Lindeqvistin* selostus.] **22. II**, pk s. 23—25.
180. **Nevalainen, Mandi**, Lisiä Pielisen ympäristön kreivinaikuiseen historiaan. 24 s. **25: 7**. (Kts. 25, pk s. 57).
181. **Nikander, Gabriel**, Finlands äldre järnindustri. 14 s. **35: 1**. (Kts. 35, pk s. 94).
182. **Oksanen, Väinö**, Katsaus »vuotuiseseen veroon» Varsinais-Suomessa uudenajan alussa. 17 s. **22. I: 1**. (Kts. 22. II, pk s. 25).
183. **Palmén, E. G.**, Juhana Stjernschantz. **23. II**, pk s. 11—14.
184. —, — Talari-raham nimestä sekä sen ja hopeariksin arvosta. **24. II**, pk s. 113—116.
185. **Ramsay, August**, Gräsa frälse i Esbo. 5 s. **32: 5**.
186. —, — Skattmarkstal och åkervidd på 1500-talet. 16 s. **31: 2**. (Kts. 31, pk s. 51).
187. **Ramsay, July**, Bertil Ivarsson [Grön?] till Järppilä och hans släkt. 18 s. **26: 5**. (Kts. 26, pk s. 35—36, 49).
188. —, — Narvas rådsturäts protokoll för d. 1 okt. 1700 angående generalen R. F. Bauer. **28**, Tiet. ilm. s. 12—14. (Kts. 28, pk s. 51).
189. —, — Släkten Armfelts stamfader. **26**, pk s. 22—23.
190. —, — Tsar Peters svenska värja. 15 s. **24. I: 7**. (Kts. 24. II, pk s. 90).

191. **Rein, G.**, Tarina seitsemästäkymmenestä Demminin sankarista. Lähdetutkimus. 73 s. **37: 1**.
192. **Renvall, Pentti**, Sigismundin Ruotsin takaisinvaltaamiseen tähtäävistä aikomuksista vv. 1598—1599. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 201—202.
193. **Rinne, Juhani**, [Hautatutkimuksista Turun tuomiokirkossa]. **31**, pk s. 50—51.
194. —, — Järppilän linna. 10 s. **26: 6**. (Kts. 26, pk s. 35—36, 49).
195. **Roos, John E.**, Om indelningsverkets reservhemman i Finland. 22 s. **29: 3**. (Kts. 30, pk s. 5).
196. —, — Om 1600-talets generalmönstringar och deras betydelse för indelningsverket i Finland. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 134.
197. —, — [Ruotujakotoimista Uudenmaan ja Hämeen lääneissä vv. 1682—1685. Esitelmäselostus.] **38**, pk s. 32—34.
198. **Ruuth, J. W.**, Muutamia lisätietoja kuningas Eerik XIV:n ja hänen perheensä vankeudesta Turun linnassa vv. 1570—1571 (1572). **23. II**, pk s. 14—18.
199. —, — Muutamista humanistisen ajan ilmauksista ja eräästä sen oppineisuuden edustajasta [Henrik Hannunpojasta] Suomessa 1500-luvulla. 24 s. **29: 1**. (Kts. 29, pk s. 33).
200. **Ruuth, Martti**, Piirteitä piispa Lauri Tammelinin akatemisesta urasta. 19 s. **40: 7**.
201. **Ruuth, Y. O.**, Kamariviskaali Antti Jaakonpoika Äimän elämä ja toiminta. 96 s. **22. I: 2**. (Kts. 22. II, pk s. 22).
202. **Salenius, Armas**, Muutamia muistiinpanoja Mikael Agrikolalle suoduista eduista ja uskonpuhdistuksen aikakauden pappien nimityksestään virkoihin osoittamasta kiitollisuudesta. **29**, Tiet. ilm. s. 42—43 (Kts. 29, pk s. 32).
203. **Salenius, J. M.**, Eräs kirkkoherranvaali Uudellakirkolla (Viip. l.) v. 1685. **22. II**, pk s. 20.
204. —, — (Julk.), [Kalastusoloja koskevia Äyräpään kihlakunnan ja Käksälmen läänin tuomiokirjaotteita v. 1688, 1670, 1671.] **21. II**, pk s. 28—30.
205. —, — Kuopion kaupunki Ruotsin ylivallan aikana. 63 s. ja kartta. **21. I: 8**. (Kts. 21. II, pk s. 72—73).

206. **Salenius, J. M.**, Käkisalmen kaupungin talojen luettelo vuodelta 1618. 8 s. **28: 5**. (Kts. 28, pk s. 9).
207. —,— Käkisalmen läänin oloista kuudennentoista sataluvun loppupuolella. 28 s. **22. I: 4**. (Kts. 23. II, pk s. 5).
208. —,— Lutherilaiset seurakunnat Käkisalmen läänissä ennen isoa Pohjan sotaa. 21 s. **27: 4**. (Kts. 27, pk s. 47).
209. —,— [Maanmittauksen alusta Viipurin läänissä.] **21. II**, pk, s. 7—10.
210. —,— [Metsästysoloista ja -asetuksista Suomessa.] **23. II**, pk s. 44—46.
211. —,— »Norrbotten» sanasta. **22. II**, pk s. 9—10.
212. —,— [Papinotosta Kuopiossa v. 1688.] **21. II**, pk s. 22—23.
213. —,— Porvoon kuninkaankartano uudenajan alkupuolella. 8 s. **21. II: 3**. (Kts. 22. II, pk s. 12).
214. —,— [Riita penkkijärjestyksestä Säämingissä v. 1684.] **21. II**, pk s. 23—24.
215. —,— [Ruotujakolaitoksen ensi ajoilta Savossa.] **21. II**, pk s. 18—20.
216. —,— Savonlinnan eli Olavinlinnan alle ennen kuuluneita paikkoja. **21. II**, pk s. 32—36.
217. —,— Silmänluonti Kivijärven pitäjän entisiin oloihin. 29, Tiet. ilm. s. 24—29. (Kts. 29, pk s. 31—32).
218. —,— [Talonpoikaissäädyn edustajien valitsemisesta käräjillä.] **22. II**, pk s. 32—34.
219. —,— [Venäläisistä sotavangeista Ruotsi—Suomessa suuren pohjan sodan aikana.] **23. II**, pk s. 47—48.
220. —,— Virolaisten käännätyksestä ja uskontoasioista vuoteen 1710. 14 s. **32: 4**.
221. **Salonen, Ilmari**, Sairilan kartano vuosina 1557—1570. 25 s. **25: 8**. (Kts. 25, pk s. 56—57).
222. **Sarva, Gunnar**, Venäläis-norjalaisen yhteisalueen ja Suomen välinen raja ennen vuotta 1826. 22 s. **34: 7**. (Kts. 35 pk s. 37).
- Schybergson, M. G.** Kts. N:o 100.
223. **Sillman, Edgar**, Piirteitä Kivennavan pitäjän historiasta Ruotsin vallan aikana. 38 s. ja kartta. **23. II: 2**. (Kts. 23. II, pk s. 39, 43).
224. **Ström, Halvdan**, Korsholms kungsgård åren 1556—1622. 61 s. **39: 3**. (Kts. 39, pk s. 35).
225. **Suolahti, Gunnar**, Suomalainen sauna. 27 s. **32: 3**.

226. **Tawaststjerna, Werner**, Arvi Henrikinpoika Tawast. 29 s. **28: 6**.
(Kts. 28, pk s. 110).
227. —,— Tietoja Arvi Henrikinpoika Tawastista. **31**, Tiet ilm. s. 19—25.
(Kts. 31, pk s. 28).
228. —,— (Julk.), Vapaaherra Ehrenfrid von Minckwizin Täysinästä Saksan keisarille vuonna 1595 lähettämät raportit. 29 s. **38: 1**. (Kts. 39, pk s. 3).
229. **v. Törne, P. O.**, En straffpredikan på finska till Jockis underhafvande år 1652. **27** pk liitteet (II) s. 71—73. (Kts. 27, pk. s. 5).
230. **Vartiainen, A.**, Piirteitä Kajaanin seutujen asutuksesta ja taloudellisista oloista 16:nnella ja 17:nnellä vuosisadalla. 31 s. **40: 3**.
231. **Voionmaa, Väinö**, Karjalan »yksjaloista» ja »libereistä» uuden ajan alussa. **24. II**, pk s. 82—90.
232. —,— Pari tietoa hamarjaosta. **24. II**, pk. s. 111—112.
233. —,— Piirteitä aatelin maataloudesta Suomessa uskonpuhdistuksen aikakaudella ynnä katsaus keskiajan kartano-oloihin. 58 s. **24. I: 1**. (Kts. 24. II, pk s. 40).
234. —,— Stolbovan rauha historiallismaantieteelliseltä kannalta. 8 s. **27: 7**. (Kts. 27, pk s. 46).
235. —,— Veropiiri-järjestelmästä Suomessa uuden ajan alussa. 16 s. **21. II: 5**. (Kts. 22. II, pk s. 17).
236. **Voipio, Viljo**, Katovuosi 1601 vaikutuksineen Varsinais-Suomessa. 37 s. **24. I: 6**. (Kts. 23. II, pk s. 22).
237. **Åkerblom, Bror K.**, Vörå Församling 1500—1800. 137 s. ja 12 liitekuva. 37: 2. (Kts. 38 pk. s. 29, 31).

4. Uusi aika v. 1721—1808.

238. **Bergholm, K. A.**, Tillägg om borgmästaren Jakob Wijkmans familj. **24. II**, pk s. 15—16.
239. **Blomstedt, Kaarlo**, Uudenkaupungin ja Turun rauhansopimuksissa määrättyt asiakirjain luovutukset. Arkistohistoriallinen katsaus. 24 s. **32: 12**.
240. **Cederberg, A. R.**, Anjalan liiton johtomiesten vangitseminen. 12 s. **29: 4**. (Kts. 29, pk s. 22).

241. **Cederberg, A. R.**, (Julk.), Eräs asioimiskirje vuodelta 1723. **25**, pk s. 73—74.
242. —, — (Julk.), Jaakko Gadolinin kirje v:lta 1758 »mathematum profession»in täyttämisestä. **29**, Tiet. ilm. s. 41—42. (Kts. 29, pk s. 33).
243. —, — Johan Albert Ehrenströmin kirjallista jäämistöä vuosilta 1787—1789. 165 s. **39**: 7. (Kts. 41, pk s. 95).
244. —, — Johan David Cneiff. Suomalainen virkamies ja taloudellinen kirjailija 17:llä sataluvulla. 62 s. **26**: 10. (Kts. 26, pk s. 53).
245. —, — (Julk.) [I] Juvan kirkkoherra Abr. Poppiuksen kirje maaherra K. J. Stjernstedtille. [II] Mikkelin kirkkoherra Anders Heinriciuksen kirje maaherra K. J. Stjernstedtille. [III] Iisalmen papiston kirje maaherra K. J. Stjernstedtille [kirjoittajien kotipitäjien oloista v. 1743, 1744.] **21. II**, pk s. 60—64.
246. [—, —], **Saarensoppä, A. R.**, Kappale Johan Arckenholtzin elämäkertaa. Arckenholtzin yritykset palata kotimaahan ja lopullinen paluu vuonna 1766. 27 s. **24. I**: 2. (Kts. 24. II, pk s. 48).
247. —, — Karjalan jääkärijoukon asettaminen v. 1788. Muutamia lisiä Karjalan puolustuslaitoksen historiaan. 27 s. **34**: 6.
248. —, — Kyminkartanon läänin kalastusdeputatsiooni 1763. **21. II**, pk s. 64—66.
249. —, — (Julk.), Ote erästä Carl Joh. Gyllenborgin kirjeestä päivätty Turussa v. 1759 [Turun ja yliopiston oloista]. **24. II**, pk s. 91—93.
250. —, — (Julk.), Petter Johan Bladhin omakätinen elämäkerta. 27 s. **24. II**: 4. (Kts. 24. II, pk s. 113).
251. —, — Pohjois-Karjalan kauppaolot vuosina 1721—1775. Yliopistolinen väitöskirja. VII + 214 s. **23. I**: 2. (Kts. 23. II, pk s. 3—4, 4).
252. —, — Porvoon, Helsingin ja Oulun taistelu tapulioikeuksista vuosina 1743—1744. 16 s. **25**: 5. (Kts. 25, pk s. 59).
253. —, — [Simon Wilhelm Carpelan ja Otto Fredrik Wetterhoff. Esitelmäselostus.] **41**, pk s. 107—108.
254. —, — (Julk.), Skiuts-Lista För Deras Kongl. Maj:rs Resa till Finland År 1802. **21. II**, pk s. 25—27.
255. **Donner, Harry**, Löjtnant Wilhelm Gyllenskiepps krigsdagbok år 1789. 39 s. **39**: 8. (Kts. 39, pk s. 32).
256. **Granit-Ilmoniemi, E.**, Jakob Immeniuksen päiväkirjasta. **30**, Tiet. ilm. s. 1—3. (Kts. 29, pk s. 29—30, 30, pk s. 3).

257. **Grotenfelt, Kustavi**, Henrik Gabriel Porthanin mielipide 1788—90 vuosien sodasta. 8 s. **22. I**: 3. (Kts. 22. II, pk s. 34).
258. —, — Otto Reinhold Üxküllin tulo Turun maaherraksi ja suomenkielinen julistus läänin asukkaille 1722—1724. 9 s. **32**: 11.
259. —, — Stefan Löfvingin muistiinpanoja 1740-luvulta. **31**, Tiet. ilm. s. 1—5. (Kts. 30, pk. s. 60).
—, — Kts. N:o 313.
260. **Gummerus, Jaakko**, Anders Chydeniuksen autobiografian originaali-konseptista. **28**, Tiet. ilm. s. 14—15. (Kts. 28, pk s. 99).
261. **Jaakkola, Jalmari**. (Julk.), [Valtiopäivämies Gabriel Anderssonin kirje v. 1766 Alisatakunnan oloista.] **24. II**, pk s. 3—4.
262. **Jurva, Paavo**, Piirteitä seurakuntalaisten ja sielunpaimenien elämästä Kuopion seurakunnassa 1700-luvulla. 100 s. **38**: 2. Ref. s. 96—100. (Kts. 36 pk s. 39—40. 38 pk s. 7).
263. **Juvelius, Einar W.**, Eräs generalissimus Adolf Fredrikin armeijaa koskeva toimenpide v:lta 1747. Esitelmäselostus. **36**, pk s. 49—50.
264. —, — [H. H. von Liewenin kertomus v:lta 1747 matkasta Suomeen. Esitelmäselostus]. **41**, pk s. 206—208.
265. —, — Kenraalikuvernööri G. Fr. v. Rosen Suomen varamieslaitoksen järjestäjänä. 39 s. **31**: 3. (Kts. 31, pk s. 14).
266. —, — Piirteitä Turun ja Porin läänin sotalaitoksesta ison-vihan jälkeisenä vuosikymmenenä. 39 s. **24. I**: 8. (Kts. 23. II, pk s. 43).
267. —, — Savon linnan antautuminen v. 1742 ja sitä seurannut jälkinäytös. 19 s. **40**: 9. (Kts. 41, pk s. 139).
268. —, — [Tuomas Pacchalenius. Esitelmäselostus.] **39**, pk s. 22—23.
269. **Kerkkonen, Martti**, Maan omistusta ja käyttöoikeutta koskevia riitaisuuksia Uudenkaupungin ja Turun rauhoissa määrätyillä rajoilla Karjalassa ja Savossa. 42 s. **39**: 6. (Kts. 39, pk s. 30).
270. [Kirjeitä M. J. Alopaeukselle v. 1801—1805: R. Stiervald maanpuolustuskysymyksestä ja Jacav Forselles Porvoon kyytioloista]. **24. II**, pk s. 16—19.
271. **Kuusanmäki, Lauri**, Köyhäinhoito Etelä-Hämeen pitäjissä ennen v:n 1865 kunnallisetusta. Esitelmäselostus. **35**, pk s. 69—71.
272. **Kuusi, Sakari**, Isonjaon alkuvaiheet Pohjanmaalla. XV + 177 s. ja 3 karttaliitettä. **24. II**: 1. (Kts. 24. II, pk s. 117).

273. **Lehtonen, U. L.**, K. H. Klickin viimeiset toimet ja kuolema. **26**, pk s. 23—26.
274. **Lesch, B.**, Den landsflyktige Jägerhorn i ministeriell belysning. Esitelmäselostus. **39**, pk s. 29.
275. **Liakka, N.**, Pohjanmaan pappien mielialoja pikkuvihan aikana. Eräs onnentoivotusruno Kaarle Pietari Ulrikille. 8 s. **23. II: 1.** (Kts. 23. II, pk s. 22).
276. **Lindeqvist, K. O.**, Sisämaankaupunkien maanviljelyksestä 1600- ja 1700-luvuilla. Esitelmäselostus. **35**, pk s. 134—135.
277. —, — Suomen kaupunkien edustajat vapaudenajan valtiopäivillä. 16 s. **34: 5.**
278. —, — Tietoja Turun ja Porin läänin taloudellisista oloista Pikkuvihan jälkeen. **29**, Tiet. ilm. s. 55—58. (Kts. 29, pk s. 76).
279. **Manninen, Ilmari** (Julk.), Kolme kirjettä Pohjois-Karjalan taloudellisista oloista [v. 1772, 1792, 1816]. 22 s. **29: 2.** (Kts. 28, pk. s. 148).
280. **Nikander, Gabriel**, Finlands äldre järnindustri. 14 s. **35: 1.** (Kts. 35, pk s. 94).
281. **Nilsdorff, F. G.** (Julk.), [Asiakirjoja v. 1721—1774. I. Maininta Uudenkaupungin rauhan johdosta vietetystä kiitospäivästä seurakunnissa. II. Henric Michelsonin näyistä. III—V. Kuolemanrangaistuksista Paraisilla. VI. Turun tulipalosta 1728.] **23. II**, pk s. 39—41.
282. **Palmén, E. G.**, Biografinen tieto Bartold Vhaelistä. **29**, Tiet. ilm. s. 23. (Kts. 29, pk s. 29).
283. —, — (Julk.), M. J. Alopaeuksen muistiinpanoja v:lta 1792. **25**, pk s. 11—13.
284. —, — Talari-raham nimestä sekä sen ja hopeariksin arvosta. **24. II**, pk s. 113—116.
285. **Rauhala, K. W.** (Julk.), Yrjö Maunu Sprengtportenin perustuslaki-ehdotus vuodelta 1786. 19 s. **21. I: 1.** (Kts. 21. II, pk s. 6—7).
286. **Rein, G.**, K. N. af Klerckerin puolustustoimet Suomessa v. 1803. 11 s. **32: 16.**
287. —, — Muutamia tietoja Anjalan miehistä J. A. Jägerhornista ja K. H. Klickistä. **37**, Tiet. ilm. s. 1—10. (Kts. 37, pk s. 21).
288. **Roos, John E.**, Om indelningsverkets reservhemman i Finland. 22 s. **29: 3.** (Kts. 30, pk s. 5).
289. —, — Ur Hamiltonska regementets historia. 23 s. **32: 13.**

290. **Rosén, Ragnar**, Kring tillämpningen av Åhofredens privilegieparagrafer vid medlet av 1700-talet. [I Kymmenegårds provins]. 15 s. **32: 14**.
291. —, — Mielialoja Vanhassa Suomessa vuonna 1767. Muutamia tietoja suomalaisten osanotosta Katariina II:n lakikomissioniin. 56 s. **40: 10**.
292. **Ruuth, Martti**, Muuan akateeminen toveriseura [Sällskapet Pro Natura] Turussa 1790-luvulta. 42 s. **32: 15**. (Kts. 35, pk s. 29). Liitteinä: A. J. Orrströmin omakätisesti kirjoittama elämäkerta sekä kirjoit. Gabr. Elmgrenille.
293. **Ruuth, Y. O.**, Tietoja puutavaraliikkeestä Viipurin läänissä Venäjän vallan aikana 1721—1812. 28 s. **22. II: 2**. (Kts. 23. II, pk s. 6).
Saarenseppä, A. R., Kts. Cederberg, A. R.
294. **Salenius, J. M.**, Eräs 1700-luvulla toivottu ja joskus asetettukin liikeraja Viipurin ja Haminan välillä. **28**, Tiet. ilm. s. 16—19. (Kts. 28, pk s. 100).
295. —, — Kaupasta seitsemänneltoista sataluvulla Suomen halki kulkevalla rajalla. **21. II**, pk s. 67—69.
296. —, — Kirkollisia ja papillisia oloja Vanhassa Suomessa seitsemänneltoista sataluvulla. 13 s. **21. I: 4**. (Kts. 21. II, pk s. 40).
297. —, — Kuopion kaupunki Ruotsin ylivallan aikana. 63 s. ja kartta. **21. I: 8**. (Kts. 21. II, pk s. 72—73).
298. —, — Kyminkartanon maakunta eräälle kaivosyhtiölle annettuna vv. 1759—1761. 9 s. **21. I: 2**. (Kts. 21. II, pk s. 5, 7).
299. —, — Lahjoitusmaitten hoitajia ja vastustuskuntia Valkjärvellä. **29**, Tiet. ilm. s. 29—39. (Kts. 29, pk s. 32).
300. —, — Lääkintälaitos Vanhassa Suomessa vv. 1721—1812. **24. II**, pks. 97—104.
301. —, — Maakaupasta Vanhassa Suomessa ja Viipurin tervaliikkeestä vv. 1743—1754. **22. II**, pk s. 20—22.
302. —, — Oikeusistuimet ja lainkäytäntö Vanhassa Suomessa vv. 1721—1812. 19 s. **25: 3**. (Kts. 25, pk s. 22).
303. —, — Silmänluonti Kivijärven pitäjän entisiin oloihin. **29**, Tiet. ilm. s. 24—29. (Kts. 29, pk s. 31—32).
304. —, — [Savon talonpoikien aiotusta muutosta St. Barthélemyyn saarelle 1786.] **21. II**, pk s. 54—55.
305. —, — Tietoja Karjalan jääkärien ensi ajoilta. **21. II**, pk s. 55—57.

306. **Salenius, J. M.**, Tietoja Savonlinnan kaupungista vuosilta 1743—1812. 11 s. **21. II:** 2. (Kts. 22. II, pk s. 4).
307. —,— Valkjärven kirkkoherrakunnan synty. 4 s. **34:** 4.
308. **Sarva, Gunnar**, Venäläis-norjalaisen yhteisalueen ja Suomen välinen raja ennen vuotta 1826. 22 s. **34:** 7. (Kts. 35, pk s. 37).
309. **Schybergson, M. G.**, J. J. Tengströms Anmärkningar till J. Tengströms självbiografi. 9 s. **32:** 19.
310. **Sillman, Edgar**, Piirteitä Kivennavan pitäjän historiasta Ruotsin vallan aikana. 38 s. ja kartta. **23. II:** 2. (Kts. 23. II, pk s. 39, 43).
311. **Suolahti, Gunnar** (Julk.), Gustaf Wilhelm von Kraemerin muistelmat [sodasta 1788—90]. 12 s. **38:** 3. (Kts. 39, pk s. 26—27).
312. —,— [Juhana Henrik Vijkmanin syntyperästä ja sukulaisuussuh-teista.] **24. II**, pk s. 11—12.
313. —,— Suomalainen sauna. 27 s. **32:** 3.
314. —,— Säätykierto ja varallisuussuhteet Suomen papiston keskuudessa 1700-luvulla. 17 s. **25:** 2. (Kts. 25, pk s. 60).
315. **Weber, F. C.**, Das Veränderte Russland. *K. Grotenfeltin* selostus sen Suomea koskevista osista. **21. II**, pk. s. 50—52.
316. **Åkerblom, Bror K.**, Vörå Församling 1500—1800. 137 s. ja 12 liitekuva. **37:** 2. (Kts. 38, pk s. 29, 31).
317. **Österbladh, Kaarlo**, Eräs tieteellinen ajatustenvaihto 1700-luvulla. Esitelmäselostus. **38**, pk s. 36.

5. Vuodet 1808—1809.

318. **Cederberg, A. R.** (Julk.), Arkkipiispa Tengströmin ajatukset Suomen uudesta perustuslaista. 19 s. **24. II:** 3. (Kts. 24. II, pk s. 112).
319. —,— Kolme ehdotusta vuodelta 1809. 22 s. **26:** 9. (Kts. 26, pk s. 52).
I. M. J. Alopaeus, Allerödmjukaste Promemoria [Porvoon kimnaasin muuttamisesta yliopistoksi]. II. Carl Fredr. Tengström, Pro Memoria Von der Organisation eines neues Seezollwesens in das neu-eroberte Finland. III. C. O. Bremer, Relation [vuorityölaitoksen jär-jestämisestä].
320. —,— (Julk.), Petter Johan Bladhin omakätinen elämäkerta. 27 s. **24. II:** 4. (Kts. 24. II, pk s. 113).

321. **Cederberg, A. R.**, (Julk.), Piispa Tengströmin ajatukset maamme valtiollisesta asemasta keväällä 1808. 6 s. **24. II: 2.** (Kts. 24. II, pk s. 112).
322. **Danielson-Kalmari, J. R.**, Porvoon valtiopäiväin valmisteluajoilta. Pyrkimyksiä ja saavutuksia. (Pikakirjoituksen mukaan.) 25 s. **26: 2.** (Kts. 26, pk s. 35, 39).
323. —,— Valtaituinpuheet Porvoossa v. 1809, Varsovassa v. 1818 ja Helsingissä v. 1863. 11 s. **26: 4.** (Kts. 26, pk s. 42).
324. **Grotenfelt, K.**, [Porvoon valtiopäivien päätösten allekirjoituksista.] **22. II**, pk s. 27—28; **23. II**, pk s. 41, 49.
325. **Grotenfelt, Ossian**, Puumala kompanis historia under 1808—1809 års krig. 34 s. **21. II: 4.** (Kts. 22. II, pk s. 11).
326. **Koistinen, Olli**, Lisätietoja Olli Tiiaisesta. **35**, Tiet. ilm. s. 1—3. (Kts. 35, pk s. 23).
327. **Lehtonen, U. L.** (Julk.), Muutamia esityksiä keisari Aleksanteri I:lle Suomesta vuodelta 1808. 56 s. **25: 6.** (Kts. 24. II, pk s. 12). I. J. Tandefeltin kirje ja mietintö keisari Aleksanterille, s. 12—34; II. E. G. von Willebrandin kirje ja mietintö keisari Aleksanterille, s. 35—46; III. v. Knorringin mietintö, s. 47—49; IV. Mietintö Suomen merenkulusta, s. 50—53; V. Mietintö Suomen uudestajärjestelystä, s. 54—56.
328. **Lindeqvist, K. O.**, [C. Palmrothin kirjeet v. 1808. Selostus.] **21. II**, pk s. 37—40.
329. **Palmén, E. G.**, Lisiä Porvoon valtiopäiväin historiaan. **24. II**, pk s. 42—46.
330. **Rein, G.**, Tietoja Olli Tiiaisesta sekä Karjalan taisteluista syksyllä 1808. 11 s. **31: 4.** (Kts. 30, pk s. 27).
331. —,— (Julk.), Kaksi K. V. Wadenstjernan kirjettä [hänen osallisuudestaan Viaporin antautumiseen]. **31**, Tiet. ilm. s. 25—28. (Kts. 31, pk s. 28).
332. **Salenius, J. M.**, Kuopion ja Iisalmen pitäjiä asukkaille v. 1809 pyydettyistä vahingonkorvauksista. **23. II**, pk s. 32—37.
333. **Tähtilä, R.**, Muutamia hallintoa koskevia asiakirjoja vuodelta 1808. **22. II: 5.** 13 s. (Kts. 23. II, pk s. 19).
334. **Virtanen, E. A.** (Julk.), Tietoja aseluovutuksista 1808. [Marttilan pitäjältä] **29**, Tiet. ilm. s. 40. (Kts. 29, pk s. 33).

6. Venäjän vallan aika.

335. **Blomstedt, Kaarlo**, Ajatustenvaihtoa kansallisista ja tieteellisistä kysymyksistä. Otto Furuhielmin, J. V. Snellmanin, Yrjö Koskisen ja E. G. Palménin kirjeitä 1850—1880-luvuilta. 78 s. **40: 15.**
336. [**Cederberg**], **Saarensenppä, A. R.** (Julk.), Turun palo v. 1827. Kaksi Imm. Ilmonin kirjettä A. I. Arvidssonille. 14 s. **22. I: 5.** (Kts. 22. II, pk s. 30).
337. **Danielson-Kalmari, J. R.,** (Julk.), Apperçu de la situation actuelle de la Finlande sous des rapports civils et économiques [Kustaa Mauri Armfelt 1811]. 12 s. **23. II: 3.** (Kts. 23. II, pk s. 37).
338. —, — Arsenij Zakrevskijn kenraalikuvernöörikauden alkuaajoilta. 76 s. **34: 9.**
339. —, — (Julk.), C. J. Walleenin memoriali Suomen valtiosääntöön tehtävistä korjauksista. 35 s. **24. I: 3.** (Kts. 24. II, pk s. 40).
340. —, — (Julk.), Suomen asiain komitean alamainen esitys 21 p:ltä kesäkuuta 1819 maamme valtiosääntöön tehtävistä muutoksista. 33 s. **27: 1.**
341. —, — Valtaistuinpuheet Porvoossa v. 1809, Varsovassa v. 1818 ja Helsingissä v. 1863. 11 s. **26: 4.** (Kts. 26, pk s. 42).
342. —, — Vuoden 1819 raha-asetusten säätäminen. 34 s. **32: 17.**
343. **Grotenfelt, K.** [Julk.], Handlingar rörande den finska grundlagskommittén år 1865. 118 s. **23. II: 5.** (Kts. 23. II, pk s. 14).
344. —, — Suomen perustuslakikomitea vuonna 1865. 36 s. **23. II: 4.** (Kts. 22. II pk s. 35, 23. II pk s. 14).
345. **Hackzell, A.,** Santarmipäällikkö Freibergin esitys Suomen asevelvollisuuden lakkauttamisesta. 5 s. **40: 17.**
346. **Harmaja, Leo,** Suomen ja Tanskan kauppasuhteiden järjestäminen vuoden 1831 kauppasopimuksella. 20 s. **40: 12.**
347. **Hartman, Torsten,** Finland som marin förmur för Ryssland. 7 s. **32: 18.**
348. **Heinricius, G.** (Julk.), Friherre Emil Stjernvall-Walleens beskrifning öfver kejsar Nikolai I:s död. **25,** pk. s. 45—47.
349. **Hästesko, Alb.,** Ett finländskt företag på 1850-talet för idkande av valfångst. 9 s. **32: 20.**
350. **Jaakkola, Jalmari,** [Viaporin pommitus v. 1855. Emerik Olsonin kirje]. **24. II,** pk s. 5—7.

351. **Jutikkala, Eino**, Valkeakosken kehittyminen tehdasyhteiskunnaksi. Esitelmäselostus. **41** pk, s. 168.
352. **Kaira, Kaarlo**, Valtiosopimuksista Venäjän vallan aikana. 90 s. **39**: 9.
353. **Kujala, L.**, Havaintoja lahjoitusmaa-arkistoista. Esitelmäselostus. **39**, pk. s. 25—26.
354. **Kuusanmäki, Lauri**, Köyhäinhoito Etelä-Hämeen pitäjissä ennen v:n 1865 kunnallisetustusta. Esitelmäselostus. **35**, pk s. 69—71.
355. **Laine, Eevert**, Eräs vaihe Salmin—Suojärven lahjoitusmaiden vapautamisessa. 53 s. **40**: 13.
356. —,— Jussaaren rautakaivos valtion käyttämänä vuosina 1834—1861. 79 s. **37**: 3. (Kts. 38, pk s. 28).
357. —,— v. Haartman ja Juvakaisenmaan rautakaivos. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 167—168.
358. **Laitinen, A. A. A.**, Muutamia nimismies Yrjö Neiglickiä koskevia tietoja. 12 s. **40**: 11.
359. **Manninen, Ilmari** (Julk.), Kolme kirjettä Pohjois-Karjalan taloudellisista oloista [v. 1772, 1792, 1816]. 22 s. **29**: 2.
360. **Nikander, G.**, Kampen om Päjäneskogarna i mitten av 1800-talet. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 52—53.
361. **Nordenstreng, Sigurd**, Arbetsordningen vid 1899 års urtima lantdag. 51 s. **40**: 16.
362. **Nurmio, Yrjö**, Maamme kirjasto-oloihin kohdistuneet sensuuritoimet 1830-luvun alussa. Esitelmäselostus. **39**, pk s. 19—20.
363. —,— Suomen sensuuriviranomaisten suhtautumisesta A. I. Arwidssonin julkaisuihin 1820-luvun lopulla. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 46—47.
364. **Osmonsalo, E.**, Ruotsin-vastaista rajaa koskevia kysymyksiä 1800-luvun alkupuolella. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 39.
365. **Palmén, E. G.**, Aleksanteri II:n satavuotispäivänä. **28**, pk s. 73—85.
366. —,— [J. J. Nordströmin valtiopäiväjärjestysehdotus. Selostus.] **21**. **II**, pk s. 58—60.
367. —,— Lisätieto Arwidssonin Morgonbladın lakkauttamisesta. **24**. **II**, pk s. 50—57.
368. —,— Lisätietoja v:n 1865 perustuslakikomitean toiminnasta. **25**, pk s. 53—56.

369. **Palmén, E. G.**, Nordenstamin tanssiaiset v. 1851. **24. II**, pk s. 77—82.
370. —,— Sven Gabriel Elmgren. 65 s. **30: 1**. (Kts. 30, pk s. 27).
371. —,— Valtastuinpuheet valtiopäivillä 1863—64. Tutkimus niiden synnystä. 51 s. **26: 3**. (Kts. 26, pk s. 35, 42).
372. —,— Vuoden 1852 yliopistosääntöjen synnystä. 40 s. **25: 1**. (Kts. 25, pk. s. 59).
373. **Rauhala, K. W.**, Miten Senaatin talousosaston hallitsijalle lähettämät hallintokertomukset vuosina 1816—1821 valmistettiin. **31**. Tiet. ilm. s. 43—47. (Kts. 31, pk s. 55).
374. —,— Oikeudenhoitolaitoksemme parantamista tarkottavia suunnitelmia ja toimia. 19 vuosisadan ensi puoliskolla. 15 s. **34: 8**.
375. —,— Suomen sotaväen inspektorihallitus ja sen arkisto. 12 s. **32: 21**.
376. **Rein, G.**, Lohjan kotiseutututkimuksen sivistyshistoriallisia aineksia. 14 s. **34: 11**.
377. **Rinne, Juhani**, [Katovuotta v. 1867 Mikkelin, Kuopion ja Oulun läänissä tutkiva lähetystö.] **28**, pk s. 61—62.
378. **Ruuth, Martti** (Julk.), Laamanni K. F. Forsströmin elämäkerralliset muistelmat. 27 s. **38: 5**. (Kts. 37, pk s. 32).
379. —,— Muuan G. Z. Yrjö-Koskisen laatima kansanvalistusohjelma v:ltä 1856. **36**, Tiet. ilm. s. 7—10. (Kts. 36, pk s. 6).
380. **Ruuth, Y. O.**, Tietoja puutavaraliikkeestä Viipurin läänissä Venäjän vallan aikana 1721—1812. 28 s. **22. II: 2**.

Saarenseppä, A. R. Kts. Cederberg, A. R.

381. **Salenius, J. M.**, Lahjoitusmaitten hoitajia ja vastustuskuntia Valkjärvellä. **29**, Tiet. ilm. s. 29—39.
382. —,— Lääkintälaitos Vanhassa Suomessa vv. 1721—1812. **24. II**, pks. 97—104.
383. —,— Oikeusistuimet ja lainkäytäntö Vanhassa Suomessa vv. 1721—1812. 19 s. **25: 3**.
384. —,— Otteita Valkjärven kirkkoherran, Strählmanin, tilikirjasta vv. 1812—39. **28**, Tiet. ilm. s. 19—20. (Kts. 28, pk s. 100).
385. —,— Silmänluonti Kivijärven pitäjän entisiin oloihin. **29**, Tiet. ilm. s. 24—29. (Kts. 29, pk s. 31—32).
386. —,— Tietoja Savonlinnan kaupungista vuosilta 1743—1812. 11 s. **21. II: 2**.

387. **Sarva, Gunnar**, Venäläis-norjalaisen yhteisalueen ja Suomen välinen raja ennen vuotta 1826. 22 s. **34**: 7. (Kts. 35, pk s. 37).
388. **Schauman, G.**, [V:n 1852 yliopistosääntöjen synnystä]. **28**, pk s. 3—4.
389. **Snellman, Walter J.** [Julk.], Johan Vilhelm Snellmanin kirjeenvaihtoa. 24 s. **34**: 10. (Kts. 35, pk s. 66, 78, 83).
390. **Suolahti, Gunnar**, Mielialoja maassamme Itämaisen sodan aikana. Esitelmäselostus. **30**, pk s. 32.
391. —, — Yrjö Koskinen Åbo Tidningar-lehdessä 1853—54. 14 s. **40**: 14.
392. **Takolander, A.**, [Erik Gabriel Melartin och finskhetsträvandena. Esitelmäselostus.] **35**, pk s. 50.
393. **Turja, H. A.**, Aleksanteri II:n muistopatsaan synty. 62 s. **36**: 4. (Kts. 36, pk s. 39—40; 37, pk s. 1, 3).
394. —, — Piirteitä kenraalikuvernööri Zakrevskin tarkastusmatkasta 1824. Esitelmäselostus. **41**, pk s. 157—158.
395. **v. Törne, P. O.**, [Kustaa Mauri Armfeltin kirjeistä d'Antraigues'ille 1810—1811.] **25**, pk s. 52—53.
396. **Vaula, M.**, Eräs talonpoikaissäädyn kieli- ja koulutaistelija [J. Riihimäki] 1860—80-luvulta. Esitelmäselostus. **35**, pk s. 34—36.

Aineenmukainen hakemisto.

Hallinto- ja oikeushistoriaa. Valtiopäivät.

N:ot 70, 79, 98, 103, 110, 112, 144, 146, 151, 170, 218, 277, 302 (383), 322, 323 (341), 324, 327, 329, 333, 339, 340, 342, 343, 344, 361, 366, 368, 371, 373, 374.

Kirkkohistoriaa.

N:ot 45, 51, 52, 54, 56, 61, 62, 76, 80 (220), 85, 87, 121 (262), 123, 176, 202, 203, 208, 212, 214, 281, 296, 314.

Oppihistoriaa. Yliopiston historiaa.

N:ot 102, 130, 137, 177, 199, 200, 242, 249, 292, 317, 319, 369, 372, 379, 388, 396.

Kirjallisuus- ja taidehistoria.

N:ot 60, 61, 123, 138, 244, 275, 362, 363, 367, 391.

Kulttuurihistoriaa.

N:ot 46, 57, 79, 81 (225, 313), 104, 114, 125 (271, 354), 132, 136, 137, 154, 179, 214, 229, 241, 254, 258, 275, 281, 300 (382), 314, 335, 362, 363, 369, 376, 384, 392, 393, 396.

Asutushistoriaa.

N:ot 42, 55, 58, 75, 86, 89, 92, 93, 97, 156, 162, 230.

Taloushistoriaa.

Yleisluontoista N:ot 42, 54, 87, 88, 92, 95, (233), 99, 134, 135, 157, 168, 171, 181, 184 (284), 204, 210, 213, 221, 224, 231, 236, 244, 248, 278, 280, 299 (381), 319, 327, 337, 342, 349, 353, 355, 356, 357, 360, 377. *Kaup-paa* 38, 46, 66 (166), 100, 128, 141, 163, 165, 251, 252, 293 (380), 294, 295, 301, 346. *Maanviljelys* ja *maanjaot* 39 (106), 40 (107), 41 (108), 48 (115),, 63, 64 (149), 91, 94 (232), 95 (233), 131 (276), 140, 147, 153, 186, 209, 236, 272. *Verot ja tulli* 8 (101), 44, 51, 62, 85, 96, 150, 169, 172, 182, 186, 231, 235, 319.

Sotahistoriaa.

N:ot 26 (375), 27, 47, 56, 67, 77, 84, 90, 119, 122, 124, 127, 129, 133, 143, 159, 173, 178, 190, 191, 195 (288), 196, 197, 215, 219, 228, 234, 247, 255, 257, 263, 265, 266, 267, 270, 275, 286, 289, 305, 311, 325, 330, 331, 334, 345, 347, 350, 390.

Henkilöhistoriaa. Genealogiaa.

Agricola, Mikael 202; Aleksanteri II 365, 393; Alopaeus, M. J. 283; Arckenholtz, Johan 246; Armfelt, G. M. 337, 395; Armfelt-suku 189; Arwidsson, A. I. 5, 363, 367; Aspelin, J. R. 23; Bauer, R. F. 188; Bertil Ivarinpoika [Grön] 187; Biaudet, Henry 23; Bladh, Petter Johan 250 (320); Brahe, Pietari 160; Carpelan, Simon Wilhelm 253; Chydenius, Anders 260; Cneiff, Johan David 244; Colliander, O. I. 31; Cygnaeus, Fredrik 27; Daniel de Egher 61; Danielson-Kalmari, J. R. 6; Eerik XIV 198; Ehrenström, Johan Albert 243; Elmgren, Sven Gabriel 370; Fellman, Nils

Isak 19; Forsius, Sigfrid Aronus 164; Forsström, K. F. 378; Furuholm, Otto 335, Gummerus, Jaakko 13; Gyllenborg, Carl Johan 249; Gyllenskiepp, Wilhelm 255; Henrik Hannunpoika 199; Horn-suku 37; Hårdh, Emil 19. Immenius, Jakob 109 (256); Juhana III 145; Jägerhorn, J. A. 274, 287; Kaarle XII 118; Karpalainen, Mikael 78; af Klercker, K. N. 286; Klick, K. H. 273, 287; Koskinen, Yrjö kts. Yrjö-Koskinen, Y. S.; v. Kraemer, Gustaf Wilhelm 311; Kristiina kuningatar 111; v. Liewen, H. H. 264; Lindeqvist, K. O. 11; Ljungi Tuomaanpoika 158; Lyra, Nicolaus 61; Löfving, Stefan 259; Maunu Eerikinpoika 53; Melartin, Erik Gabriel 392; Neiglick, Yrjö 358; Nesselius, Israel 120; Niklis Olavinpoika 72; Nikolai I 348; Nordenstam, J. M. 369; Orrström, A. J. 292; Pacchalenius, Tuomas 268; Palmén, E. G. 19, 21, 335; Palmroth, C. 328; Pietari suuri 190; Porthan, H. G. 257; Ramsay, July 30; Rauhala, K. W. 14; Rein, Thiodolf 19; Riihimäki, J. 396; v. Rosen, G. Fr. 265; Ruuth, J. W. 12; Snellman, J. V. 335, 389; Sprentporten, Y. M. 285; Stjernschantz, Juhana 183; Suolahti, Gunnar 15; Tammelin, Lauri 200; Tawast, Arvi Henrikinpoika 226, 227; Tavast, Maunu 45; Tavast, Niklis 72; Tengström, J. 309, 318, 321; Thuronius, Andreas 137; Tiainen, Olli 326, 330; Wadenstjerna, K. V. 331; Walleen, C. J. 339; Wetterhoff, Otto Fredrik 253; Vhael, Bartold 282; Wijkman, Jakob 238; Vijkman, Juhana Henrik 312; Virkkunen, A. H. 33; Yrjö-Koskinen, Y. S. 4, 335, 379, 391; Üxküll, Otto Reinhold 258; Zakrewskij, A. 338, 394; Äimä, Antti Jaakonpoika 201.

Palmén, E. G. Uudenkaupungin suvuista 24.

Paikallishistoriaa.

Ahvenanmaa 112, 113, 139; Ali-Satakunta 261; Espoo 71 (185); Hauho 92; Helsinki 110, 252; Hollola 58; Häme 62, 75, 86, 125 (271, 354), 143; Hämeen lääni 197; Iisalmi 245, 332; Inkerinmaa 144, 176; Itämeren maakunnat 175; Jokioinen 229; Jussaari (Tammisaaren pit.) 356; Juva 245, Juvakaisenmaa (Kolari) 357; Järppilä (Taivassalo) 187, 194; Kainuu 43; Kajaani 230, Kalajoki 9; Kaland 74; Karjala 67, 83, 91, 96, 178, 231, 247, 251, 269, 279 (359), 305, 330; Kivennapa 223 (310), Kivijärvi 217 (303, 385); Korsholma 73, 224; Kulsiala 89; Kuopio 121 (262), 205 (297), 212, 332; Kyminkartanon lääni 248, 290, 298; Käkisalmi 146, 206; Käkisalmen lääni 144, 167, 204, 207, 208; Lappi 44; Lohja 130, 376; Lounais-Suomi 29, 90; Marttila 334; Mikkeli 245; Naantali 61; Nevanlinna 159; »Norrbotten» 211; Nousiainen 50; Nybygd

69; Oulu 252; Parainen 160, 281; Pielisen ympäristö 180; Pohjanmaa 119, 127, 161, 272, 275; Porvoo 105, 213, 252, 270, 319; Raahe 8 (101); Ragvalda 74; Sairila (Mikkeli) 221; Salmi 355; Satakunta 93, 261; Savo 140, 167, 215, 269, 304; Savonlinna 216, 267, 306 (386); Snappertuna 165; Suojärvi 355; Sysmä 55; Sääksmäki 97; Sääminki 214; Turku 61, 157, 193, 198, 249, 258, 281, 336; Turun ja Porin lääni 258, 266, 278; Uudenmaan lääni 197; Uusi-kaupunki 24; Uusikirkko (V. L.) 203; Valkeakoski 351; Valkjärvi 299 (381), 307, 384; Vanha Suomi 291, 293 (380), 296, 300 (382), 301, 302 (383); Varsinais-Suomi 182, 236; Vatjan viidennes 82; Viipuri 174, 301; Viipurin lääni 209, 293 (380); Viro 80 (220); Vöyri 237 (316); Äyräpään kihlakunta 204.

Tekijähakemisto.

Antell, Kurt 98; Bergholm, K. A. 238; Blomstedt, Kaarlo 1—4, 37, 99, 239, 335; Bothe Friedrich 100; Bruns, Fr. 38; Castrén, Liisa 5; Cederberg, A. R. 6—9, 101—104, 240—254, 318—321; 336; Danielson-Kalmari, J. R. 322, 323, 337—342; Donner, Harry 255; Fontell, A. G. 39—41; 105—108; Granit-Ilmoniemi, E. 109, 256; Grotenfelt, Kustavi 42—48, 110—117, 257—259; 324, 343, 344; Grotenfelt, Ossian 325; Gummerus, Jaakko 260; Hackzell, A. 345; Hammarström, M. 10, 49; Harmaja, Leo 346; Hartman, K. J. 118; Hartman, Torsten 347; Heinrichius, G. 348; Huntuvuori, Hilda 50; Hästesko, Alb. 349; Ignatius, K. E. F. 119; Jaakkola, Jalmari 11, 12, 51—54; 120, 261, 350; Jurva, Paavo 121, 262; Jutikkala, Eino 351; Juvelius, Einar W. 13—15, 55, 263—268; Kaira, Kaarlo 352; Kerkkonen, Martti 269; Klemetti, H. 122; Koistinen, Olli 326; Kokkonen, Heikki 16; Korhonen, Arvi 56, 57, 123, 124; Kujala, L. 353; Kuusamäki, Lauri 125, 271, 354; Kuusi, Sakari 58, 272; Laati, I. 17; Laine, Eevert 355—357; Laitinen, A. A. A. 358; Laurosela, Jussi 59; Lehtonen, U. L. 273, 327; Lesch, B. 274; Liakka, N. 275; Lindeqvist, K. O. 126—136, 276—278, 328; Maliniemi (Malin), Aarno 18, 60, 61, 137; Manninen, Ilmari 279, 359; Meinander, K. K. 138; Melander, K. R. 19—22, 62—66, 139—175; Mikkola, J. J. 67, 176—178; Mullerus, Laurentius 179; Neovius,

Ad. 68, 69; Nevalainen, Mandi 180; Nikander, Gabriel 181, 280, 360; Nilsdorff, F. G. 284; Nordenstreng, Sigurd 364; Nurmio, Yrjö 362, 363; Oksanen, Väinö 182; Osmonsalo, Erkki 70, 364; Palmén, E. G. 23, 24, 183, 184, 282—284, 329, 365—372; Ramsay, August 71, 185, 186; Ramsay, Jullý 72, 187—190; Rauhala, K. W. 25, 26, 285, 373—375; Rein, G. 27, 28, 191, 286, 287, 330, 331, 376; Renvall, Pentti 192; Rinne, Juhani 29, 73, 74, 193, 194, 377; Roos, John E. 195—197, 288, 289; Rosén, Ragnar 75, 290, 291; Ruuth, J. W. 30, 76, 77, 198, 199; Ruuth, Martti 200, 292, 378, 379; Ruuth, Y. O. 201, 293, 380; Salenius, A. M. 78, 202; Salenius, J. M. 79, 80, 203—220, 294—307, 332, 381—386; Salonen, Ilmari 221; Sarva, Gunnar 222, 308, 387; Schauman, G. 388; Schybergson, M. G. 309; Sillman, Edgar 223, 310; Snellman, Walter J. 389; Ström, Halvdan 224, Suolahti, Gunnar 31—33, 81, 225, 311—314, 390, 391; Takolander, A. 392; Tawaststjerna, Werner 226—228; Toikka, P. 82, 83; Turja, H. A. 393, 394; Tähtilä, R. 333; v. Törne, P. O. 84, 85, 229, 395; Vartiainen, A. 230; Vaula, M. 396; Weber, F. C. 345; Virtanen, E. A. 334; Voionmaa, Väinö 36, 86—97, 231—235; Voipio, Viljo 236; Åkerblom, Bror K. 237, 316; Österbladh, Kaarlo 317.

Pöytäkirjahakemisto.

Nimi- ja asialuettelo.

- Aaltonen, E. **39** s. 31, **41** s. 10.
Aaltonen, Emil **27** s. 42; **28** s. 54;
35 s. 128.
Aaltosen rahasto **27** s. 42; **41** s. 173.
Aarni, Alma **36** s. 42.
Aarnio, J. V. **27** s. 50; **28** s. 54.
Aatelisto, sen talous **24. II** s. 40;
maanhankinta **41** s. 79.
A. B. Carl Finnilä **27** s. 40.
A. B. J. S. Hongell O.Y. **27** s. 54.
Achelis, Th. **41** s. 38, 45.
Adlercreutz, K. J., pesäluettelo **24.**
II s. 47.
Adolf Fredrik **36** s. 49—50.
Affleck-suku **26** s. 27.
Agricola, Mikael, hänen maatilansa
29 s. 32.
Ahava, Iivari **41** s. 10.
Ahlholm-suku **26** s. 27.
Ahlqvist, sukuja **24. II** s. 65.
Ahlqvist, Aug. **25** s. 26.
Ahlström O.Y. **27** s. 55.
Ahlström, Walter **27** s. 60; **28** s. 54.
Ahlsvik-suku **24. II** s. 65.
Ahlund, Nils **41** s. 193, 200—201.
Ahokas, J. H. **27** s. 45.
Ahonen, Felix **35** s. 155.
Ahvenanmaa **29** s. 22; **30** s. 32.
Ahvenanmaalaiset **21. II** s. 3—4.
Ahveninen, Eliina **37** s. 22.
Ailio, Julius **26** s. 36; **35** s. 102.
Aitosuomalaisten liitto **41** s. 116.
Akiander, Matt. **25** s. 24, 26.
Aktivistiliike, sen lähdeaines. Kts.
Suomen itsenäisyysliikkeen histo-
ria.
Ala-Kulju, Reino **41** s. 12.
Alanen, Aulis J. **41** s. 11, 109.
Alanen, Viljo **41** s. 109, 140—142.
Alcenius, C. R. **25** s. 26.
Aleksanteri II **28** s. 73—85; muisto-
julkaisu **27** s. 6—9, 25, **28**
s. 15—17; muistopatsas **36** s.
39—40, **37** s. 1, 3.
Aleksi Petrovitsch **21. II** s. 51.
Alftan, W. E. **41** s. 15.
Allardt, Anders **37** s. 6, 21, 27;
41 s. 53.
Alopaeus, Aatami Henrikinpoika
21. II s. 57.
Alopaeus, David **27** s. 10.
Alopaeus, J. M. **24. II** s. 16.
Alopaeus, M. J., almanakka **30**
s. 60; kirjekokoelma **24. II** s. 16;
mietintö **26** s. 52; muistiinpanoja
25 s. 11—13.
Alphusius, Thomas **24. II** s. 103.
Aminoff, J. F. **24. II** s. 57.
Aminoff, T. G. **25** s. 26.
Anders Andersinpoika **21. II** s. 16.
Andersin, Fj. **27** s. 44; **31** s. 52;
35 s. 128.
Anderson, Amos **27** s. 60.
Andersson, Frans **35** s. 22.

Andreas Sunenpoika, Lundin arkkipiispa **23. II** s. 6.
 Angervo, R. S. **28** s. 59.
 Anjalan liitto **22. II** s. 34; **29** s. 22, **41** s. 7.
 Ankarström, kapteeni **25** s. 13.
 Anna Samuelintytär (kuolemantuomio) **23. II** s. 40—41.
 Annala, V. **27** s. 56.
 l'Annuaire international de Bibliographie **36** s. 36.
 Antell, Samuel Henrik **28** s. 61.
 Anthoni, E. **30** s. 31; **31** s. 19; **35** s. 110; **38** s. 39.
 Antti (Anders), kappalainen **21. II** s. 14
 Anttila, Aarne **36** s. 53.
 Anttinen, Pekka **28** s. 11; **31** s. 17.
 Anttonen, M. **35** s. 22, 128.
 Apelgren, Johan **21. II** s. 29.
 Appelberg, K. A. **26** s. 13.
 Appelgren, Arne **35** s. 78.
 Appelgren, Emilia **27** s. 44; **28** s. 53.
 Appelgren-Kivalo, Hj. **35** s. 102.
 Appelqvist, Hugo **27** s. 50.
 Appelqvist & Hamunen **27** s. 55.
 Apteekit **24. II** s. 103—104.
 Arajärvi, Juhani **27** s. 50; **28** s. 54.
 Arckenholtz, Joh. **24. II** s. 48, 62.
 Argillander, Johan **21. II** s. 22, 23.
 Argillander, Samuel **21. II** s. 22, 23.
 Arkeologinen toimisto. Kts. Muinaistieteellinen toimikunta.
 Arkistojen vaihto Suomen ja Venäjän välillä **31** s. 44; **35** s. 118—119; **36** s. 20.
 Arkistolainsäädäntö **37** s. 8.
 Arkistot. Kts. Kartanoarkistot, Keskusvirastojen arkistot, Kunnalliset arkistot, Maakunta-arkistot, Paikallisarkistot, Venäjän arkistot, Valtionarkisto, Turun lääninarkisto, Oulun lääninhalli-

tuksen arkisto, Postihallituksen arkisto, Turun maistraatinarkisto, Ilomantsin kruununvoudin arkisto, Saloisten kruununvoudin ja kihlakunnan henkikirjurin arkistot, Kalajoen kirkonarkisto, Paltamon kirkonarkisto, Pyhäjoen kirkonarkisto, Raahen kaupungin arkisto, Raahen kauppa-seuran arkisto; Valamon luostarin arkisto.
 Arkistovaltuuskunta **37** s. 29, 38. kts. myös Maakunta-arkistovaltuuskunta.
 Armfelt, suku. **26** s. 22—23.
 Armfelt, Alex **28** s. 3—4; muistelmät **38** s. 35.
 Armfelt, Erik Johan **26** s. 23.
 Armfelt, Erik Larsson **26** s. 22—23.
 Armfelt, G. M.; promemoria v. 1811 **23. II** s. 37; kirjeitä **24. II** s. 48, 57; **25** s. 52—53.
 Armfelt, Kaarle **29** s. 3.
 Aronus, Sigfrid. Kts. Forsius, Sigfrid Aronus.
 Artjärven kotiseutuyhdistys **35** s. 78.
 Arvidi, Anders **21. II** s. 23.
 Arwidsson, Adolf Ivar **24. II** s. 50—57; **41** s. 46—47, 76—77, 120—121.
 Arviorupla **26** s. 29.
 Aseilmoitukset, Länsi Suomessa v. 1808 **29** s. 33.
 Asetukset, suomennokset v. 1584 ja 1593. **23. II** s. 21.
 Asiakirja- ja karttakokoelmain hankkiminen Ruotsista Suomeen **35** s. 152.
 Asiakirjakeräykset. Etelä-Pohjanmaan **41** s. 11—12, Satakunnan **41** s. 13; Hämeen **41** s. 13—14.

- Kts. myös Kirjallisten muistomerkkien keräys.
- Asiakirjat Huittisten Raijalassa **26** s. 31—32.
- Asiakirjoja, jotka valaisevat Suomen kameraalisia oloja. **21. II** s. 3.
- Asikanus, J. B. **27** s. 40.
- Asikkalan historia **41** s. 10.
- Aspegren, Erik Nilsson **21. II** s. 8—9
- Aspelin, J. R. **22. II** s. 11; **25** s. 26, 27, 63, 65, 66.
- Aspelin-Haapkylä, Eliel **28** s. 39—40; **29** s. 79.
- Astrén, G. F. **27** s. 54.
- Asutus, Suomen 1500- ja 1600-luvuilla **35** s. 51—52; Hämeen **35** s. 7—8, 23—24, 155—157, 157—158; **41** s. 17, 144; Karjalan **24. II** s. 82—84; Suomalainen asutus Pohjanmaalla **37** s. 39, Ruotsissa **24. II** s. 10—11, Balttiassa **41** s. 68.
- Attila, Olga **27** s. 49; **28** s. 54.
- Attilan rahasto **30** s. 31, 35; **31** s. 21.
- Auricola, Johann **22. II** s. 20.
- Aurinkojako kts. hamarjako.
- Auvinen, J. Aleks. **27** s. 55.
- Auvinen, Viktor **28** s. 11.
- Avellan, Edv., kirjeet **39** s. 35—36.
- Backman, Leo **35** s. 77, 82, 146, 147, 158.
- Baijerin Kuninkaallinen tiedeakatemia **22. II** s. 11.
- Balk-suku **22. II** s. 17.
- Barclay de Tolly **26** s. 24—25.
- Bauer, Rudolf Felix **28** s. 51.
- Beckborg, kamreeri **21. II** s. 63.
- Berg-suku **24. II** s. 65.
- Bergelin, A. A. **27** s. 50; **28** s. 54.
- Bergholm, A. H. **27** s. 51.
- Bergholm, Axel **27** s. 55; **35** s. 30.
- Bergholm, K. A. **22. II** s. 29, 30, 32; **24. II** s. 12, 13, 15; **25** s. 64, 65; **30** s. 41, 54.
- Bergiuksen kokoelma **24. II** s. 62, 97; **25** s. 73; **26** s. 6; **27** s. 9; **31** s. 42, **35** s. 42.
- Bergman-suku **24. II** s. 66.
- Bergman, K. E. A., kokoelmat **29** s. 32.
- Bertil, Iivarinpoika **26** s. 36, 49.
- Bertil Jörenssohn **21. II** s. 8.
- »Besynnerligt nytt», lentokirjanen **29** s. 32.
- Biaudet, Henry **21. II** s. 58; **22. II** s. 23.
- Bibliografia, kts. Historiallinen bibliografia.
- Biese, Ernst **27** s. 44.
- Billring [von Büldering], Märta **26** s. 23.
- Binborg, Adolf Fredrik **24. II** s. 99.
- Biografinen Nimikirja, kts. Kansallinen Elämäkerrasto.
- Biurstekt **22. II** s. 14, 17.
- Bjelke, Niilo Pietarinpoika **24. II** s. 60.
- Björklund, Alfr. **27** s. 54.
- Björklund, A. W. **35** s. 4.
- Björklund, I. T. **27** s. 51; **31** s. 55.
- Björklund, Yrjö **27** s. 43; **28** s. 55.
- Björkqvist, Fr. **27** s. 51; **28** s. 54.
- Björkroos-suku **24. II** s. 65.
- Björkstén, Walter **27** s. 44.
- Björn-suku **26** s. 27.
- Björnstjerna, M., suunnitelma **29** s. 7.
- Blackstadius, Lauri **21. II** s. 54.
- Bladh, P. J., elämäkerta **24. II** s. 113.
- Blom-suku **24. II** s. 66.
- Blomqvist, A. R., kokoelmat **26** s. 51.
- Blomstedt, Kaarlo **26** s. 36, 49; **27** s. 61; **28** s. 9, 67, 88; **29** s. 56, 62, 66—67, 80; **30** s. 25, 27, 29, 30, 31, 54; **31** s. 9, 10, 41, 51;

- 35** s. 18, 21, 22, 47, 49, 73, 79, 86, 116, 118, 129, 138, 139, 164, 168; **36** s. 6, 13, 32, 36, 40, 41; **37** s. 4, 6, 7, 20, 21, 26, 29, 42, 44, 49; **38** s. 9, 27, 29, 38; **39** s. 5, 17, 18, 26, 33; **41** s. 11, 26, 27, 40, 41, 47, 65, 71, 73, 75, 79, 90, 102, 123, 133, 185, 186, 192, 198, 209, 210, 213, 215, 218.
- Blomstedt, O. **25** s. 26.
- Blomstrand-suku **24. II** s. 65.
- Blum, luutn. **21. II** s. 39.
- Bockström-suku **24. II** s. 65.
- Boehm, Aleks. **25** s. 26.
- Boelius-suku **24. II** s. 65.
- Boije, Kasper Johan **21. II** s. 65.
- Boije, Yrjö **24. II** s. 40.
- Bollandistit **21. II** s. 58.
- Bomansson, K. A. **25** s. 24, 26, 28, 63, 65, 67.
- v. Bonsdorff, Carl **24. II** s. 57; **25** s. 64, 65, 66; **29** s. 14, 20, 31, 70, 74, 75; **30** s. 23, 33, 34, 38, 53, 56; **31** s. 9, 27, 40, 49; **35** s. 18, 19, 34, 45, 126, 141, 151; **36** s. 5, 6, 31, 40; **37** s. 6, 7, 20, 32, 33; **38** s. 25, 35; **39** s. 5, 17, 33; **41** s. 26, 55—56, 90, 133, 185.
- Borenus, Heikki **27** s. 50; **28** s. 53.
- Borg-suku **26** s. 52.
- Borg, G. **27** s. 49.
- Borg, Harald **27** s. 45; **28** s. 53.
- Borg, Thyra **27** s. 45; **28** s. 53.
- Boström, H. J. **27** s. 40; **28** s. 54, 67; **35** s. 129; **37** s. 44.
- Boström, O. G. **27** s. 50.
- Bothe, Friedrich **23. II** s. 8.
- Brahe, Pietari **30** s. 27.
- Braunsbergin paavillisen seminaarin oppilasluettelot **35** s. 144—145.
- Bredenberg, Paul **24. II** s. 12.
- Bremer, C. O., mietintö **26** s. 52.
- Bremer Wissenschaftliche Gesellschaft **35** s. 164.
- British Museum **23. II** s. 10, 39.
- Brofelt, J. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Broman-suku **24. II** s. 65.
- Brotherus, K. R. **35** s. 110, 155, 167.
- Brummer, O. J. **35** s. 155.
- Brunila, Reino **27** s. 44.
- Bruns, Fr. **22. II** s. 30
- Brytiatekt **22. II** s. 14, 17.
- Buikov, lääkäri **24. II** s. 99.
- Buraeus, Olaus **21. II** s. 36—37.
- Burghausen (Bärchhausen), Herman **21. II** s. 33.
- Bussman, Hindrich **23. II** s. 46.
- von Büldering — suku **26** s. 23.
- Bützov, Kaarle **24. II** s. 98.
- Bärlund, J. **28** s. 11.
- Böök, Einar **27** s. 55.
- Böök (Böcke), Herman **24. II** s. 37.
- Böök, Röttert **24. II** s. 37.
- Cajander, A. K. **24. II** s. 64.
- Cajander, K. A. **24. II** s. 64.
- Cajanderin kokoelma **24. II** s. 64—69.
- Canth, Elli **31** s. 53; **35** s. 128.
- Canth, K. J. **27** s. 44, **37** s. 21.
- Carlsson, Wilh. **25** s. 26.
- Carpelan, Joh. Fredr., asiakirjakokoelma **24. II** s. 112.
- Carpelan, Lauri **21. II** s. 42.
- Carpelan, S. V. **21. II** s. 54, 55, 56; **41** s. 107—108.
- Carpelan, Tor, **21. II** s. 52, 53; **26** s. 36; **35** s. 109, 151; **36** s. 52; **37** s. 32—33, 39; **39** s. 17; **41** s. 108.
- Carsten-suku **24. II** s. 65.
- Castrén, Arthur **27** s. 54; **28** s. 54.
- Castrén, Gunnar **29** s. 79.
- Castrén, K. A. **25** s. 26.
- Castrén, Kaarlo **41** s. 169.

- Castrén, Liisa **39** s. 31; **41** s. 75—77, 120—121, 137.
- Castrén, M., muistiinpanot **26** s. 53.
- Castrén, Matti **27** s. 54.
- Castrén, Sakari **27** s. 43.
- Ceder-suku **24. II** s. 65.
- Cederberg, A. **27** s. 49.
- Cederberg, A. R. **21. II** s. 25, 60; **22. II** s. 18, 30; **23. II** s. 3, 4, 10; **24. II** s. 48, 62, 91, 97, 112, 113; **25** s. 48, 57, 59, 64, 65, 71, 72, 73; **26** s. 6, 37, 52, 53; **27** s. 9, 39, 52, 53, 60, 61; **28** s. 4—7, 8, 52, 88, 97, 147; **29** s. 10, 11, 22, 24, 27, 33, 48—49, 60, 65; **30** s. 34; **31** s. 42; **35** s. 71; **36** s. 9; **39** s. 17; **41** s. 7, 15, 67, 74, 90, 91, 95, 104, 107, 116, 117, 122, 123, 133, 137, 159—165, 165, 201.
- Cederberg, J. A. **26** s. 13.
- Cedercreutz, Emil **27** s. 44.
- Christersson, Pehr **21. II** s. 23, 24.
- Chydenius, Anders, autobiografia **28** s. 99.
- Clewberg, professori **24. II** s. 92.
- Cneiff, J. D. **26** s. 53.
- Colliander, A. N. **36** s. 37; **38** s. 37.
- Colliander, O. I. **28** s. 55, 67; **35** s. 51.
- Colliander, Yolanda **36** s. 37—38; **38** s. 37—38.
- Collianderin lahjoitusvarat **39** s. 29.
- Commission de cooperation intellectuelle **31** s. 47.
- Commission polonaise de cooperation intellectuelle **37** s. 24.
- Creutz, E. J. **30** s. 43.
- Creutz, Lorentz **27** s. 3, **38** s. 33.
- Creutz, M. **25** s. 26, 63, 64.
- Crohns, Hjalmar **25** s. 18; **26** s. 36; **35** s. 129, 151.
- Cronstedt, amiraali **29** s. 72.
- Cygnaeus, Fr. **25** s. 26; **38** s. 11.
- Dahl, Gustaf Adolf, kuolinpesä **41** s. 209.
- Dahlbacka, M. **27** s. 51; **28** s. 54.
- Dahlberg, Ragnar **35** s. 29, 68.
- Dahlström, J. **27** s. 56.
- Dahlström, Svante **26** s. 36.
- Daniel de Egher **36** s. 54.
- Danielson-Kalmari, Jenny **41** s. 173, 188, 203.
- Danielson-Kalmari, J. R. **21. II** s. 30, 75; **22. II** s. 4; **23. II** s. 37; **24. II** s. 30, 35, 40, 47, 48, 62, 69, 106; **25** s. 21, 63, 65, 66, 67; **26** s. 7, 34, 35, 39, 42, 49; **27** s. 9, 42, 43, 46, 51; **28** s. 18, 49, 56, 57, 66, 88, 108; **29** s. 6, 7, 11, 63—64, 65, 65—66, 72; **30** s. 39, 56, 57; **31** s. 12, 29, 37, 43, 44, 46, 53, 54; **35** s. 73, 112; **36** s. 6; **41** s. 117, 159—165, 173; mitali **37** s. 47; muistojuhla **41** s. 165, 170, 173, 186; rahasto **41** s. 173; 188—189.
- Debert, apteekkari **24. II** s. 103.
- De la Barre, kenraalimajuri **25** s. 19—20.
- De la Gardie, Jaakko **24. II** s. 8—9; asiakirjapainatus **41** s. 9.
- Depner-suku **26** s. 27.
- Det kgl. nordiske Oldskriftselskab **30** s. 6.
- Det Kongl. Norske Videnskabs-Selskab **30** s. 6.
- Deutsche Bücherei **41** s. 124.
- Didrich, räätäli **21. II** s. 11.
- Die Altertumsforschende Gesellschaft (Pernau) **30** s. 6.
- Die Altertums-gesellschaft Prussia **30** s. 6.
- v. Diederichs, Carl **28** s. 59.
- Die Felliner Literarische Gesellschaft **30** s. 6.

- Die gelehrte Estnische Gesellschaft **30** s. 6.
- Die litauische litterarische Gesellschaft **30** s. 6.
- v. Dolier, Hannu Wirttenberg **21. II** s. 42.
- Dominikaanimunkisto **36** s. 53—54.
- Donner, Anders **27** s. 50; **28** s. 53; **35** s. 101.
- Donner, G. A. **39** s. 32—33.
- Donner, Harry **26** s. 36; **39** s. 32, **41** s. 108.
- Donner, Kai **35** s. 104.
- Duncker, Anders **21. II** s. 56.
- Durchman, Osmo **29** s. 10; **31** s. 54; **35** s. 29, 68, 109.
- Eduskunta **35** s. 95.
- Eerik XIV, perheineen Turun linnassa **23. II** s. 14—18.
- Eesti Kirjanduse Selts **30** s. 6; **35** s. 61, 91; **41** s. 116.
- Eestin keskusarkisto **35** s. 33; **41** s. 73.
- Eesti Rahva Muuseum **35** s. 85; **37** s. 24, 30; **41** s. 211.
- Eesti-Suomen historiantutkijain kokoukset **41** s. 154, 156, 159, 171—172, 193, 199, 209.
- Ehrenschild **21. II** s. 51.
- Ehrenström, Juhana Albert **41** s. 91, 95.
- Eichman (Eikman)-suku **24. II** s. 65.
- E. J. Aikala Oy. **28** s. 11.
- Eklblom, R. W. **27** s. 55.
- Ekebarck, neuvosmies **24. II** s. 12.
- Ekelöf, **30** s. 43.
- Ekman-suku **24. II** s. 65.
- Ekman, Gunnar **35** s. 106.
- Elers-suku **24. II** s. 65.
- Elfving, F. **35** s. 19, 100.
- Elfving, K. Ö. **36** s. 52.
- Elg (Elgh)-suku **24. II** s. 65.
- Elgman-suku **24. II** s. 65.
- Elkkinen-suku **24. II** s. 66.
- Elmgren, S. G. **25** s. 24, 26, 63, 65, 66, 67; elämäkerta **29** s. 66, **30** s. 27; muistiinpanot **28** s. 44—49, 66; **37** s. 48; **38** s. 13.
- Eloranta, Eemil D **29** s. 8.
- Eläintarhat (Ruissalossa ja Kastelholman lähellä) **24. II** s. 20; **29** s. 69.
- Enberg-suku **26** s. 27.
- Enne, Elias, **35** s. 167.
- Enqvist, Walter **27** s. 55; **31** s. 14.
- Ensio, A. A. **28** s. 54.
- Ensio & Lagerbohm **27** s. 49.
- Entisajan kansanelämän kuvaukset, palkinnot **36** s. 41—42.
- Enwald, Kurt **35** s. 22, 129.
- Erenius, Rudolf **28** s. 11.
- Erholm-suku **24. II** s. 65.
- Erik Jönsinpoika **21. II** s. 9.
- Erikilä, Toivo **27** s. 45; **28** s. 55; **36** s. 55.
- Ertman-suku **24. II** s. 65.
- Ervasti, Elsa **36** s. 42.
- Ervasti, K. **36** s. 42.
- Erämaat **22. II** s. 34.
- Eränkäynti (Suomessa) **24. II** s. 59—60; hauholaisten **35** s. 155—157.
- Eskola, N. **27** s. 40.
- Eskolin-suku **24. II** s. 65.
- Estlander, B. **27** s. 63; **35** s. 98, 151.
- Etelä-Pohjalainen osakunta **41** s. 11—12.
- Eufrosyne **21. II** s. 51.
- Eura **21. II** s. 4.
- Europaes, A. J. **25** s. 26.
- Fabricius, Pehr **21. II** s. 28.
- Fabritius (Fabricius)-suku **24. II** s. 65.
- Fagerlund, L. W. **35** s. 127, 134; **37** s. 7, 21, 27; **39** s. 21.
- Fagerström, E. W., **24. II** s. 68—69.

- Falk, henkikommissarius **21. II.**
s. 63.
- Falk, Jonas, kertomus **25** s. 21.
- Falk, Lauri Henrikinpoika **21. II**
s. 53.
- Falkenberg, Karl **38** s. 32.
- Fellman, N. I. **22. II** s. 19; **27** s. 50;
28 s. 43, 53, 101; **29** s. 34, 49—50.
- Fennomaanit, heidän kirjeenvaihto-
toaan **35** s. 37.
- Festin, Eric **29** s. 63, 67, 70.
- v. Fieandt, majuri **21. II** s. 56.
- Fieandt, Einar **41** s. 38.
- Filip Kaarlonpoika **29** s. 69.
- Fingerroos, vänrikki, paperit **29** s. 32.
- Finlands medeltidsurkunder I. **23.**
II s. 3, 9.
- Finnby, kylä Noormarkussa **22. II**
s. 5.
- Finne, J. **35** s. 3, 51—52, 122; **36**
s. 21, 31, 42; **37** s. 11; **38** s. 17;
39 s. 11; **41** s. 21, 84, 128.
- Finnilä, Hugo **27** s. 40.
- Fleming, Clas **21. II** s. 66.
- Fleming, Filippa, perukirja **22. II**
s. 26.
- Fleming, Herman **21. II** s. 33.
- Flemming, Iivari **25** s. 10.
- Flemming, Jochim **25** s. 11.
- Fleming, Klaus, sotaretki v. 1591
37 pk s. 38.
- Fleming, Peder **25** s. 11.
- Fontell, A. G. **24. II** s. 93; **25** s. 4,
39, 63, 65, 66, 67; **27** s. 52, 61.
- Fordel, Hannu **25** s. 44—45.
- Forselius-suku **24. II** s. 65.
- Forselius, Anders **24. II** s. 16.
- Forsell, Olof Larsson **21. II** s. 9.
- Forselles, Iacav (kirje) **24. II**
s. 18—19.
- Forsius, Daniel **35** s. 145.
- Forsius, Sigfrid Aronus **21. II** s. 52,
53, 77; perintö **21. II** s. 52—53;
- kuolinpaikka **21. II** s. 53; teokset
21. II s. 53; kronikka **41** s. 67.
- Forsman, G. Z. Kts. Yrjö-Koski-
nen, Y. S.
- Forsman, Jaakko **26** s. 36.
- Forssell, Olaus T. **21. II** s. 10.
- Forssell, Jacob **21. II** s. 65.
- Forsström, O. A. Kts. Hainari, O. A.
- Forsström, laamanni **37** s. 32; muis-
telmien käsikirjoitus **41** s. 9.
- Forsö (Pernajassa) **24. II** s. 107
—108.
- Fortelin-suku **24. II** s. 65.
- Frantsila, Robert **27** s. 51; **28** s. 53.
- Fredrik, Anhaltin kreivi, kertomus
26 s. 53.
- »Fremde der Naturwissenschaften»
36 s. 48.
- Fremling, K. L. **27** s. 55; **28** s. 54.
- v. Frenckell, R. **27** s. 43; **28** s. 54.
- Fredeen-suku **24. II** s. 65.
- Frijst, Christian **21. II** s. 16.
- Frisk, Kaarlo **28** s. 11.
- Frosterus, J. G. **25** s. 26.
- Frände-suku **24. II** s. 65.
- Fröjdman, Lauri **41** s. 11.
- Furuhjelm, O. **25** s. 26
- Furuhjelmin kokoelmat **26** s. 53.
- Gabriel Andersinpka, kirje **24. II**
s. 3—4.
- Gadd, P. A. **24. II** s. 92—93.
- Gadolin, Jaakko, **24. II** s. 92; kirje
29 s. 33.
- Gamla Karleby, sen nimen muutta-
minen Karlebyksi **35** s. 78, 83—84.
- Generalhandelskompaniet **23. II** s. 8.
- Genéven kongressi **36** s. 36, 37.
- Gesellschaft für Geschichte und Al-
tertumskunde der Ostseeprovin-
zen **30** s. 6.
- Gesellschaft für Pommerische Ge-
schichte und Altertumskunde **30**
s. 6.

- Gottlundin kokoelma **31** s. 14, 22, 49.
- Gottman, Elisabeth **24. II** s. 12.
- Gottskalk Akselinpoika **24. II** s. 37.
- Granberg, S. A. **27** s. 54.
- Grandell, L. **30** s. 29.
- Granfelt, George **27** s. 38, 46; **28** s. 63.
- Granit-Ilmoniemi, Bruno **35** s. 22.
- Granit-Ilmoniemi, E. **24. II** s. 20, 31, 36; **26** s. 52, 53; **29** s. 29; **30** s. 3, **35** s. 55—56, 74—75.
- Granö, J. **35** s. 108.
- Greve (Grefve), Johan Georg **24. II** s. 103.
- Gripenberg, Hans **27** s. 50.
- Gripenberg, Johan **38** s. 33.
- Grobinin valloitus 1659 **26** s. 23.
- Grottenfelt, Arvi **35** s. 101.
- Grottenfelt, Kustavi **21. II** s. 5, 7, 28, 37, 50, 58, 71, 83; **22. II** s. 4, 11, 13, 19, 27, 30, 32, 34, 35; **23. II** s. 3, 6, 7, 14, 20, 21, 31, 39, 41; **24. II** s. 13, 14, 22, 31, 49, 59, 64, 90, 96, 106, 109; **25** s. 3, 18, 38, 49, 51, 64, 65, 66, 67, 70, 71; **26** s. 6, 11, 31, 34, 35, 39, 51; **27** s. 3, 31, 48, 53, 60, 61, 63; **28** s. 4, 42, 49, 50, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 66, 89, 95, 147; **29** s. 4, 9, 14, 20, 22, 27, 31, 33, 48, 55, 62, 64, 66, 71, 74, **30** s. 23, 24, 27, 30, 31, 33, 34, 37, 38, 41, 43, 53, 54, 55, 56, 57, 60; **31** s. 8, 11, 12, 15, 16, 25, 26, 40, 47, 49; **35** s. 18, 19, 21, 22, 23, 26, 30, 37, 45, 47, 51, 57, 59, 73, 97, 126, 129, 137, 138, 141, 142, 151; **36** s. 31, 32, 38, 39; **37** s. 24, 26, 29.
- Grottenfelt, Ossian **22. II** s. 11.
- Grundel, Savonlinnan kartta v. 1723 **21. II** s. 36.
- Gräsa, rälssti Espoossa **35** s. 8.
- Gröhn-suku **26** s. 27.
- Grönberg, Lenny **29** s. 9.
- Gröning (Gröhn)-suku **26** s. 27.
- Grönroos, K. J. **27** s. 43; **28** s. 55.
- Grönros-suku **24. II** s. 66.
- Gummerus, Aarne **30** s. 41.
- Gummerus, Herman **41** s. 38.
- Gummerus, Jaakko **26** s. 11, 36; **28** s. 52, 56, 67, 89, 99; **29** s. 9, 48, 55; **30** s. 23, 54, 55, 57; **31** s. 12, 40, 43; **35** s. 8, 10, 21, 28, 52, 104, 112; **41** s. 16, 71, 187—188.
- Gummerus, Jul. Imm., palkintorahasto **30** s. 55—56.
- Gunnari, Väinö **27** s. 43; **28** s. 55.
- Gyllenbom, Karl **21. II** s. 33.
- Gyllenborg, Carl Joh., kirje **24. II** s. 91—93.
- Gyllenbrandt, Carl **21. II** s. 23.
- Gyllenskiepp, Vilhelm, päiväkirja **39** s. 32.
- Gyllenstierna, Conrad, kirje v. 1670, **21. II** s. 49—50.
- Göttingenin kokous **36** s. 37, 43, 48, 51, 54.
- Göös, Erik **21. II** s. 18, 19, 22, 23.
- Haapalainen, sissipäällikkö **26** s. 52.
- Haapio, Aug. **27** s. 43.
- Haarla, Rafael **27** s. 45; **28** s. 54.
- v. Haartman, L. G. **41** s. 167—168; kirjoitukset **25** s. 21—22, 71; **26** s. 16, **28** s. 52; **31** s. 36.
- Haataja, Kyösti **35** s. 108, 142, 143, 144, 152.
- Haavio, Martti **37** s. 22.
- Haberman, Lorenz **22. II** s. 33.
- Hahl, A. J. **35** s. 129.
- Hahl, Hannes **31** s. 53.
- Hainari, O. A. **21. II** s. 48, 74, 75, 76; **22. II** s. 13, 35—36; **25** s. 64, 65, 66, 67.
- Hallberg, Mauritz **28** s. 53.

- Hallintoasiakirjoja v. 1808 **23. II** s. 19.
- Hallintokertomukset, senaatin talousosaston **31** s. 55.
- Hallituskonselji, kertomukset ja ehdotukset **23. II** s. 43, **26** s. 16.
- Hallman-suku **24. II** s. 65.
- Hallman, B. **27** s. 44.
- Hallman, Lauri **31** s. 52.
- Hallstén, G., **25** s. 26.
- Halma, Reino **41** s. 11.
- Halonen, Erkki **31** s. 53.
- Hamara-suku **26** s. 27.
- Hamarjako **24. II** s. 93—94, 107—109, 109—111, 111—112; **25** s. 4—9, 39—44; **35** s. 143; **36** s. 6, 7; **41** s. 66—67.
- Hammarström, M. **31** s. 26, 52, 54; **35** s. 66—68, 73, 83, 133, 137.
- Hangan (Riilahden) meritaistelun voittojuhla **21. II** s. 50—51.
- Hanho, J. T. **28** s. 99; **29** s. 7—8.
- Hansische Geschichtsblätter **22. II** s. 30—31.
- Hansischer Geschichtsverein **30** s. 6.
- Hans Jönsinpoika, kaniikki **21. II** s. 16.
- Harclerus-suku **24. II** s. 65.
- Harjama, Toimi **37** s. 22.
- Harjanne, A. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Harlin, Almar **31** s. 53; **35** s. 129.
- Harmaja, L. **25** s. 21, 22, 71; **26** s. 36; **28** s. 52, 67; **29** s. 77; **30** s. 29; **31** s. 13, 55; **41** s. 158.
- Hartikka Jaakonpoika, laamanni **22. II** s. 4.
- Hartman, Erik **27** s. 40.
- Hartman, Fredrik **27** s. 40.
- Hartman, Karl Julius **41** s. 55—56, 57.
- Hartman, Torsten **25** s. 64, 65, **35** s. 39; **37** s. 16.
- Hartmannus, Henrik **22. II** s. 15, 16.
- Hartmannus, Turun porvari **22. II** s. 14, 15.
- Hasselblatt, Emil **35** s. 68.
- Hassman, Helena **24. II** s. 16.
- Hastfehr, brigaadinpäällikkö, **21. II** s. 55.
- Hauholaiset, eräretket ja asutukset **35** s. 155—157.
- Haukiharju-suku **24. II** s. 66.
- Haukkaniemi (Pielisjärvellä) **26** s. 27.
- Hausen, Reinh. **23. II** s. 3, 9; **25** s. 26, 27, 28, 63, 65.
- Havemann, Henrik, tilikirja **23. II** s. 10.
- Heicke, Isaak **23. II** s. 45.
- v. Heideman, Lilly **27** s. 55.
- Heikel, Axel O. **27** s. 39.
- Heikel, I. A. **35** s. 129; **36** s. 52.
- Heikinheimo, Ilmari **39** s. 31; **41** s. 61—62.
- Heikinheimo, V. **41** s. 73.
- Heikkilä-suku **24. II** s. 67.
- Heikkilä, Väinö **26** s. 36.
- Heinricius, Anders, kirje v. 1743 **21. II** s. 62—63.
- Heinricius, G. **25** s. 45; **26** s. 13.
- Helander, Hugo **27** s. 50; **28** s. 54.
- Helander, Oma **27** s. 44.
- Helenius, Lauri **38** s. 10.
- Hellman-suku **24. II** s. 65.
- Helminen, Helmi **41** s. 50, 54, 58, 96—97.
- Helminen, Kustaa **28** s. 54.
- Helsingin maapäivät, 300-vuotismuist juhla **26** s. 34, 35, 38—39.
- Helsingin ruotsalaiset historianopettajat **27** s. 48, 63.
- Helsingin suomalaisten historianopettajain yhdistys **27** s. 48, 63.
- Helsingin yliopisto (kts. myös: Yliopiston historiaa) **24. II** s. 41, 48; **35** s. 95; **36** s. 46—47, 51; **39** s. 25; hist. fil. laitos **41** s. 135.

- Helsingin yliopiston kirjasto **31** s. 20.
- Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan kirjasto **25** s. 38.
- Helsingius, Henri, kirje v. 1744 **21. II** s. 64.
- Helsinki, tapulioikeus **25** s. 59.
- Hemmer, B. **27** s. 49.
- Hemming piispa **22. II** s. 15, 16.
- Henkilönimistö, katolisen ajan **41** s. 175.
- Henkisen yhteistyön Suomen valio-kunta **38** s. 27.
- Henric Mikaelinpka, näkyjä **23. II** s. 40.
- Henrik Mikaelinpka **22. II** s. 4, 11.
- Henrikin legenda **41** s. 206.
- Henrikson, Frans **27** s. 54.
- Herlitz, Nils **35** s. 62.
- Herranen, O. F. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Hertman-suku **24. II** s. 65.
- Heurgren, Paul **38** s. 34; **41** s. 40.
- af Heurlin, Augusta **27** s. 51.
- Hevoskasvatus Suomessa **23. II** s. 22.
- von der Heyde, Kristofer **24. II** s. 16.
- Hiekkala, Lassi **37** s. 22.
- Hietasalo, Juhani **28** s. 59.
- Hiittinen **37** s. 1, 5.
- Hinrich i Carppoilla **21. II** s. 15.
- Hirn, Hans **35** s. 71; **41** s. 121—122.
- Hirn, Yrjö **35** s. 129.
- Hirvenmetsästy, Ahvenanmaan **27** s. 3.
- Hirvensalo, V. **37** s. 22.
- Hirvet ja peurat Suomessa **24. II** s. 20.
- Hirvi-suku **24. II** s. 65.
- Historiallinen Aikakauskirja **23. II** s. 5, 31; **24. II** s. 47, 97; **25** s. 30, 51; **26** s. 31; **30** s. 34; **35** s. 19, 26, 79, 110; **37** s. 25—26; **41** s. 198, 204.
- Historiallinen arkisto. hakemisto **41** s. 124, 193.
- Historiallinen bibliografia **28** s. 52; **29** s. 24, 72—73; **30** s. 32—33; **35** 25—26, 29, 58—59, 68, 74, 138; **36** s. 14—15; **37** s. 9; **38** s. 12; **39** s. 10; **41** s. 19, 125.
- Historiallinen Osakunta **25** s. 23—30
- Historiallinen Yhdistys **35** s. 111; **41** s. 135—137, 153—155, 199, 209.
- Historiallisen kirjallisuuden luettelo [1916] **27** s. 62.
- Historianopettajain valmistus **39** s. 18—19, 21.
- Historiantutkijain ja -opettajain kokoukset **24. II** s. 49; **27** s. 39, 46, 48, 62—63; **31** s. 13—14; **35** s. 32—33, 49, 130—131.
- Historiantutkimuksen organisat-sioni Suomessa **35** s. 138, 139, 168.
- Historian Ystävain Liitto **36** s. 16—17; **39** s. 25; **41** s. 34, 136—137.
- Historiapäivät. Kts. Historiantut-kijain ja -opettajain kokoukset.
- Historioitsijain kongressi, kts. Oslon kokous.
- Historioitsijat, Ruotsin, 15:nnellä ja 16:nnellä sataluvulla **24. II** s. 57.
- Historischer Verein für Niedersach-sen **30** s. 6.
- Historischer Verein für Steiermark **35** s. 85.
- Historiska Föreningen **41** s. 62—64, 70, 75.
- Historisk Tidskrift för Finland **35** s. 79, 110—111.
- Hjelmmann, E. T. **21. II** s. 7.
- Hjelmmann, F. V. **21. II** s. 7.
- Hjelt, A. L. **22. II** s. 4, 30, 32.

- Hjelt, Arthur **27** s. 56.
Hjelt, Aug. **21. II** s. 75; **23. II** s. 43; **24. II** s. 15, 105, 106; **25** 64, 65, 66, 67; **27** s. 46, 52; **28** s. 42, 50, 58, 60, 61, 95, 147; **29** s. 26—27, 35.
Hjelt, O. **25** s. 26.
Hjärne, Harald **31** s. 4.
Hogenskild, Anna Klemetintytär **24. II** s. 60.
Hohenthal, S. A. **27** s. 40.
Holma, Harry **36** s. 43; **38** s. 27, 29.
Holmberg, Gunvor **39** s. 28.
Holtz, Ernst Gottlieb **24. II** s. 99.
Hopeariksi **24. II** s. 113—116.
Hopeaveroluettelot **21. II** s. 70—71, 72; **22. II** s. 27, 29, 32; **24. II** s. 12; **26** s. 31, 34; **27** s. 32—33 61; **29** s. 65.
Hordeel, Lauri Henrikinpoika **31** s. 51.
Horell-suku **24. II** s. 65.
Horelli, Toivo **41** s. 109.
Horn-suku **27** s. 61.
Hornit, Joensuun, kirjeenvaihto **29** s. 62.
Hovilainen, I. **35** s. 154; **38** s. 35.
Hovilainen, T. **41** s. 39.
Hukkanen, Aug. **31** s. 53.
Huldén, A. **35** s. 77, 146, 147.
Hultin, Arvid **35** s. 149.
Hultin, H. **35** s. 32.
Humanismi, Suomen **29** s. 33.
»Hungerkummer» **25** s. 45.
Huntuvuori, Hilda **26** s. 31; **27** s. 32; **41** s. 55.
Hydén, Gustaf **27** s. 54.
Hytinen, A. **31** s. 52.
Hytönen, J. V. **27** s. 49.
Hyvärinen, A. **31** s. 53.
Hyvärinen, Erik **21. II** s. 18.
Hyvärinen, I. **35** s. 128.
Hyvärinen, Jaakko **21. II** s. 18.
Hyötyniemi, J. E. **41** s. 15.
Häkonn **25** s. 10.
Hårdh, Emil **27** s. 34—36, 41; **28** s. 53; **29** s. 35, 49, 50—51.
Hårdhin palkinto **27** s. 35—36, 41, 28 s. 152; **29** s. 9, 11, 29, 64—65; 77—78; **31** s. 6, 12—13, 29—30, 37, 43—44; **35** s. 62, 68, 73, 115—116; **37** s. 39, 46; **38** s. 10—11; **41** s. 71, 77, 79—80, 92.
Häggman, E. A. **37** s. 22.
Häme **22. II** s. 10; erämaaomistus **22. II** s. 34; asutus **35** s. 23—24, 157—158; **41** s. 17, 144.
Hämeen asiakirjakeräys **41** s. 13—14.
Hämeen Heimoliitto **36** s. 42.
Hämeenlinnan maakunta-arkisto **37** s. 2—3, 5.
Hämäläinen, A. **38** s. 35.
Hämäläinen, Ernst **27** s. 44.
Hämäläinen, Martti **41** s. 15.
Hämäläisösakunta **41** s. 143.
Hästesko, F. A. **36** s. 42.
(Hästesko), Lindve Klaunpoika **24. II** s. 8.
Höijer, Carl **23. II** s. 45.
Höyrylaivaliike, Suomen **24. II** s. 67—68.
Höök, Johan **23. II** s. 45.
Ignatius-suku **26** s. 27.
Ignatius, G. **35** s. 128.
Ignatius, Gust. **27** s. 50; **28** s. 53.
Ignatius, H. **27** s. 54; **28** s. 55.
Ignatius, K. E. F. **21. II** s. 40, 74, 77; **22. II** s. 26; **25** s. 26, 63, 65, 66, 67.
Ignatius, Väinö **27** s. 44; **28** s. 107.
Iisalmi **21. II** s. 63—64; **23. II** s. 32—37.
Iivonen, M. R. **27** s. 55.
Ikonen, Leander **27** s. 45; **28** s. 55, 96.
Ikonen, Veikko **35** s. 151.

- Illikainen, J. **27** s. 49; **28** s. 54.
 Ilmoni, I., kirje **22. II** s. 30.
 Ilmoniemi, Tauno **41** s. 15.
 Ilomantsin historia **28** s. 149; **29** s. 60; **30** s. 35—36.
 Ilomantsin kruununvouden arkisto **28** s. 149—150.
 Ilvola, I. **41** s. 66.
 Ilvonen, Elsa **37** s. 4.
 Ilvonen, J. H. **37** s. 4.
 Immenius, Jakob, päiväkirja. **29** s. 29—30; **30** s. 3.
 Impivaara, Heikki **28** s. 67; **29** s. 11; **30** s. 29, 31, 35; **31** s. 13, 21.
 Impola, H. **35** s. 78.
 Ingman, Lauri **30** s. 56.
 Inkeri, sen kreikk. kat. seurakunnat Kaarle XI:n aikana **39** s. 30.
 Inkerin lääni, maapäivät **21. II** s. 20—22.
 Inkinen, Liina **31** s. 52, **35** s. 129.
 Innocentius III, kirje **23. II** s. 6.
 l'Institut scientifique de l'Europe Orientale **39** s. 28.
 Ipatoff, W. A. **27** s. 44.
 Isaak Anders(inpka) **21. II** s. 14.
 Isak Löf O.Y. **27** s. 44.
 Isendahl, Johan Henrik **24. II** s. 98, 103.
 Isojako **24. II** s. 117.
 Isotalo, Ludvig **31** s. 52.
 Iso viha **21. II** s. 10—12, 50; **25** s. 19—21; **26** s. 6, 12, 37; **28** s. 52; **29** s. 29—30; **30** s. 31.
 Itkonen, T. I. **35** s. 104.
 Itsenäisyshankkeet. Suomen **30** s. 39.
 Itsenäisyysliikkeen historia. Kts. Suomen itsenäisyysliikkeen historia.
 Itä-Euroopan historiantutkijain järjestö **36** s. 9, **37** s. 6; **41** s. 199.
 Itämaa **36** s. 45—46.
 Itämainen sota **30** s. 32.
 Jaakkola-suku **24. II** s. 67.
 Jaakkola, J. **23. II** s. 10; **24. II** s. 3; **26** s. 36; **30** s. 37, 41; **31** s. 4, 6, 8, 15, 16, 24, 41, 45, 48, 49; **35** s. 7, 18, 28, 31, 47, 61, 83, 88, 116, 129, 130, 133, 138, 141, 153, 157, 167; **36** s. 32, 36, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 52, 55; **37** s. 4, 8, 20, 26, 35, 41, 46; **38** s. 7, 9, 25, 39, 40; **39** s. 17, 18, 35; **41** s. 8, 11, 27, 35, 71, 90, 109, 117, 123, 133, 156, 178, 186, 197, 198, 210, 211, 213, 214, 216—217.
 Jaakkola & Piintilä **27** s. 50.
 Jack, Harry **41** s. 15.
 Jacobsköld, Jöns Nilsson **21. II** s. 41—42.
 Jaenisch, Kristian Rudolf **24. II** s. 98, 99, 101—102.
 Jalas, Arvo **35** s. 155.
 Jalava, Jalmari **27** s. 51; **28** s. 54.
 Jenan yliopisto, suomalaiset siellä **41** s. 38.
 Jesuiittapelko n. v. 1630 **21. II** s. 15—17.
 Jobst Märtensinpka **21. II** s. 65.
 Johannes Matthiae **23. II** s. 7.
 Johannes Pauli, postillakäsikirjoitus **36** s. 54.
 Johnsson, J. V. **31** s. 53; **35** s. 129.
 Jokiois, Brusius Oluffson **21. II** s. 14.
 Jokioisten kartano **27** s. 5; sen arkisto **41** s. 13.
 Joroinen **24. II** s. 38—39.
 Judin, K. **27** s. 40.
 Juhana III, hänen aikomansa Suomenmatka 1588 **24. II** s. 39—40; läänitykset ven. pajareille **23. II** s. 37.
 Juhana Laurinpoika **22. II** s. 10.
 Julin, Isak **27** s. 51; **28** s. 54.

- Juntunen, K. **27** s. 51; **28** s. 54.
 Jurva, Paavo **36** s. 39; **38** s. 7;
39 s. 31; **41** s. 50, 54.
 Juslenius, Daniel **26** s. 28.
 Jussaaren rautakaivos **38** s. 28.
 Jutikkala, Eino **39** s. 23; **41** s. 9,
 53, 58, 71—72, 92, 105, 110, 111,
 168, 213, 215, 217.
 Juuka, kirkko **26** pk s. 28.
 Juva, olot v. 1743. **21. II** s. 60—62;
24. II s. 38—39.
 Juvakaisenmaan rautakaivos (Kolari-
 rissa) **41** s. 167—168.
 Juvelius, Einar W. **23. II** s. 43;
27 s. 56; **28** s. 49, 67, 99, 108—110;
29 s. 14, 15, 20, 24, 30—31, 70,
 76; **30** s. 5, 25, 29, 33, 33—34,
 40; **31** s. 7, 14, 15, 16, 44, 49;
35 s. 7, 32, 47, 79, 129, 131, 137,
 143, 155, 159, 162; **36** s. 32, 35,
 38, 49; **37** s. 25; **38** s. 7, 27; **39**
 s. 5, 22; **41** s. 38, 45, 102, 133,
 137, 139, 156, 159, 165, 186,
 187—188, 193—196, 199, 200,
 206—208, 209, 214, 216, 218.
 Jyrkänkoski, P. **28** s. 59.
 Jägerhorn, Fredrik **21. II** s. 65.
 Jägerhorn, J. A. **37** s. 21; **39** s. 29.
 Jämsä **35** s. 154; **38** s. 35.
 Jäntere, Kaarlo **35** s. 111; **38**
 s. 26—27, 31.
 Jäntti, E. **39** s. 21.
 Jäntti, J. **27** s. 55; **31** s. 14.
 Järnström, Paul **28** s. 107.
 Järppilän linna (Taivassalossa) **26**
 s. 36, 49.
 Järveläinen, O. **27** s. 45; **28** s. 55.
 Jääkärit, Karjalan **21. II** s. 55—57;
22. II s. 30.
 Jääkärivero **21. II** s. 55.
 Jäämeren rannikko **29** s. 4.
 Jääskeläinen, Bengt **21. II** s. 69.
 Jääskeläinen, Kalle **31** s. 53.
 Jääski **21. II** s. 9—10; **24. II**
 s. 31—35, 82—88; **38** s. 7, 9.
 Jödicke, superintendentti **37** s. 22.
 Jöns Nilsson [Jacobsköld] **21. II**
 s. 41.
 Jöns Pederinpka **21. II** s. 8.
 Jören Olavinpka **21. II** s. 15.
 Jörgensen, A. **28** s. 52, 67, **30** s. 29.
 Jörgensen, Joel **27** s. 40.
 Kaarela, P. **35** s. 77, 81, 146, 147—
 148.
 Kaarina Hannuntytär **31** s. 50—51.
 Kaarina Maununtytär **23. II** s. 14—
 17.
 Kaarle, herttua **41** s. 91.
 Kaarle XII:n suom. soturien hauta-
 paikka **29** s. 3—4, 63, 67, 70.
 Kaarlela **36** s. 35.
 Kaarlenkylä **36** s. 35.
 Kaarlonen, F. **27** s. 50; **28** s. 54.
 Kaasalainen, Antti **27** s. 38; **28** s. 63.
 Kahma, Uno **35** s. 151.
 Kaila, E. E. **41** s. 51, 53.
 Kainu-suku **24. II** s. 65.
 Kainulaiset **23. II** s. 19.
 Kainuu **22. II** s. 4—5.
 Kaira, K. **41** s. 74, 75, 123.
 Kakkulaisten kl. kartta (Koke-
 mäellä) **24. II** s. 3—4.
 Kalajoen historia **27** s. 60—61; **28**
 s. 4—7.
 Kalajoen kirkonarkisto **28** s. 7.
 Kalanti (Kaland) **22. II** s. 15; **41**
 s. 35—37.
 Kalastus, sillin Itämeressä **35** s. 130.
 Kalastusdeputatsioni, Kyminkar-
 tanon läänin 1763. **21. II** s. 64—
 66.
 Kalastusolot Itä-Suomessa **21. II**
 s. 28—29.
 Kalenningiatekt **22. II** s. 14, 16.
 Kallio, Kaarlo **35** s. 77, 147; **36** s. 42.
 Kallio, T. **23. II** s. 39.

- Kallio, V. J. **41** s. 212.
- Kalm, Pietari **24. II** s. 92; häntä koskeva tutkimus **41** s. 60.
- Kankkunen, Taavi **31** s. 53.
- Kansainvälinen agraari-instituutti **41** s. 73.
- Kansainvälinen historiallinen bibliografia **36** s. 36; **37** s. 6.
- Kansainvälinen historianopetus-kongressi **41** s. 110.
- Kansainvälinen historiantutkijain kongressi **36** s. 5. Kts. myös Os-
lon kokous.
- Kansainvälinen historiatieteellinen yhteistoiminta **35** s. 154, 155, 167; **39** s. 28.
- Kansainvälinen historiatieteiden komitea **36** s. 36, 37, 43, 48, 51, 54—55; **41** s. 193.
- Kansainvälisen historiantutkijain liiton toimitukset **37** s. 6.
- Kansalaiskorkeakoulu **37** s. 28—29.
- Kansallinen Elämäkerrasto **26** s. 8—11, 16—17, 42, 43—48, 49—50; **27** s. 5; **28** s. 15—17; **29** s. 40, 64, 66; **31** s. 25, 27—28, 42, 55; **35** s. 4, 22, 26, 36—37, 49, 57, 59, 150—151, 155, 164; **36** s. 14; **37** s. 12, 29, 49; **41** s. 92, 110—111, 209—210.
- Kansallinen herätys **41** s. 201.
- Kansallinen (kansainvälisen historiatutkimuksen) komitea **36** s. 36, 51, 55; **37** s. 34, 47, 49; **39** s. 28; **41** s. 93.
- Kansallis-Osake-Pankki **35** s. 9, 18; **36** s. 38, 50.
- Kansankapinat **24. II** s. 31—35.
- Kansansivistystyö Suomessa **31** s. 22.
- Kansantaloudellinen yhdistys **39** s. 25; **41** s. 199.
- Kanteri (?), Simo **21. II** s. 5.
- Kappengreen, Sigfred **21. II** s. 18.
- Karhi, I. A. **28** s. 54.
- Karikoski, V. **37** s. 22.
- Karilas, Y. **36** s. 14.
- Karjala **23. II** s. 3—4, 4; **24. II** s. 82—90; **25** s. 14—18, 48; **26** s. 12, 37; **28** s. 148; **30** s. 27; **36** s. 33; **41** s. 109.
- Karjalainen, Aukusti **30** s. 36—37, **35** s. 78, 83, 133, 142; **36** s. 37.
- Karjalainen, Vilho **27** s. 44; **28** s. 55.
- Karjalan jääkärit **21. II** s. 55—57; **22. II** s. 30.
- Karjalan kapina 1368—1369. **24. II** s. 31—35.
- Karjalan sivistysseura **37** s. 41; **38** s. 7, 27.
- Karjalan ulkomainen valtuuskunta **31** s. 41.
- Karjan sillan puolustus **23. II** s. 13.
- Karleby **36** s. 35.
- Karlström, Hj. **27** s. 50; **28** s. 54.
- Karpalainen-suku **25** s. 10—11.
- Karpalainen, Anna **25** s. 10.
- Karpalainen, Mikael **25** s. 10—11.
- Karpalainen, Paavali **25** s. 10, 11.
- Karpalainen, Per **25** s. 10.
- Karpalainen, Tordh **25** s. 10.
- Karrakoski, F. M. **35** s. 78.
- Karreinen, Juho **30** s. 55, 56; **39** s. 6, 24.
- Karsikko, Aug. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Karsti-suku **24. II** s. 65.
- Kartanoarkistot **41** s. 9, 13—14, 53—54, 58, 72.
- Kartano-oikeus **24. II** s. 36—37.
- Karttunen, K. I. **28** s. 67; **35** s. 77, 146, 148.
- Karttunen, Liisi **30** s. 59—60; **31** s. 20, 23, 24.
- Karunan kirkko, asiakirjat **27** s. 39.
- Karvinen, Väinö **31** s. 52; **35** s. 78.
- Kaskenviljelys **31** s. 26.

- Kastegrén, S. **27** s. 44.
 Kastelholma, eläintarha **29** s. 69.
 Katariina I **21. II** s. 52.
 Katariina Jagellonica **35** s. 145.
 Katovuodet **23. II** s. 22; **28** s. 61—62, 95.
 Kaukamaa, L. I. **41** s. 109, 140—142.
 Kaukonen, Antti **27** s. 44; **28** s. 54.
 Kauppa, Turun ja Lyypekin **22. II** s. 30—31; kauppaolot 1600-luvulla **26** s. 11; kauppa Suomen rajalla 17:nnessä vuosisadalla **21. II** s. 67—69; liikeraja Viipurin ja Haminan välillä 1700-luvulla **28** s. 100; Suomen ja Tanskan **41** s. 158; Suomen ja Venäjän **41** s. 126.
 Kauppa- ja purjehdussääntö, 300-vuotismuisto **27** s. 46, 54, 56; **28** s. 9—10, 10.
 Kauppakompaniat **23. II** s. 8—9.
 Kauppiasten O. Y. **27** s. 54.
 Kauppinen, Kyösti **41** s. 15.
 Kauppinen, Matti **30** s. 33, 41.
 Kaupungit, Suomen, Pietari Brahen aikoina **21. II** s. 76.
 Kaupunkien historiat **35** s. 74—75.
 Kaupunkihistoriallinen Instituutti Ruotsissa **35** s. 62.
 Kaupunkisaari [Pielisjärvellä] **26** s. 27.
 Kauranen, M. **27** s. 45; **28** s. 55.
 Keinänen, Ilmari **31** s. 53.
 Kemiläinen, E. A. **37** s. 22.
 Kemiläinen, P. V. **31** s. 53.
 Kempe-suku **24. II** s. 66.
 Kempin, Antti **21. II** s. 4.
 Kemppi, Albin **27** s. 45; **28** s. 55, 122.
 Kepilä, Lempi **41** s. 113, 218.
 Kepo-suku **24. II** s. 66.
 Kerkkonen, Martti **39** s. 30, 31; **41** s. 15, 60—61, 109, 170—171.
 Keskusvirastojen arkistot **27** s. 65—66; **28** s. 104—107; **29** s. 22—23, 59—60; **31** s. 20.
 Kestilä, H. **27** s. 50; **28** s. 54.
 Kielin yliopiston kirjasto **39** s. 9; **41** s. 8, 15.
 Kiellman-suku **24. II** s. 66.
 Kihlström, A. V. **39** s. 21.
 Killinen, Kalervo **31** s. 52; **35** s. 129; **36** s. 34; **39** s. 27, 35.
 Killinen, Tilda **35** s. 129.
 Kinnala-suku **24. II** s. 66.
 Kinnunen, S. **35** s. 78.
 Kirjailijat, vanhemmat suomalaiset Satakunnassa **35** s. 32.
 Kirjallinen kulttuuri **41** s. 57.
 Kirjallisten muistomerkkien keräys **35** s. 57, 59—61, 63—66, 71, 77—78, 92, 145—149, 167—168; **36** s. 17—18; **39** s. 35. Kts. myös Asiakirjakeräykset.
 Kirjasto-olot 1830-luvun alussa **39** s. 19—20.
 Kirkkosalmi **37** s. 5.
 Kirkkotaidenäyttely, retrospektiivinen **35** s. 152—153.
 Kivekäs, K. F. **28** s. 96.
 Kivennapa **21. II** s. 8, 9; **23. II** s. 39, 43.
 Kivijärvi **29** s. 31—32.
 Kivikoski, Ella **41** s. 124, 178, 205.
 Kivilinna, M. **28** s. 67.
 Kivinen, K. M. Kts. Stenius, K. M.
 Kiviniemi **21. II** s. 29, 30.
 v. Kiölen, Erasmus Scholerus **21. II** s. 16.
 Klemetti, H. **29** s. 3—4; **38** s. 10—11.
 Klemola, M. **27** s. 49.
 Klick, K. H. **26** s. 23—26; **37** s. 21.
 Klingendahl, F. **27** s. 54; **28** s. 54.
 Klöf, Ernest **22. II** s. 21, 22.

- v. Knorring, F. P. **25** s. 26.
 Knuutila, Kaarlo O. **27** s. 50; **28** s. 54.
 Knuutinen, Lars **21. II** s. 69.
 Koho, Aleks. **27** s. 43; **28** s. 55.
 Koho, Anton **27** s. 45.
 Kohonen, Antti **28** s. 11.
 Koht, H. **36** s. 5.
 Koistinen, Olli **35** s. 23.
 Koivisto **21. II** s. 8.
 Kokemäki **24. II** s. 3—4.
 Kokkola, rakennuskaava **21. II** s. 36—37.
 Kokkonen, Heikki **25** s. 68—69; **26** s. 26—29.
 Kollegium allgemeiner Fürsorge **24. II** s. 101, 103.
 Kolmijakoviljelys, 1600-luvulla Pohjanmaalla **25** s. 44—45.
 Konekauppa O. Y. Aatra **28** s. 107.
 Konevitsan luostarin arkisto **39** s. 24.
 Konkonen, A. **27** s. 43; **28** s. 55.
 Kononoff, Konst. **28** s. 11.
 Koponen, Ilmi **41** s. 10.
 Kordelinin säätiö **35** s. 4; **37** s. 23, 38, 42, 45, 47.
 Korhonen, Arvi **26** s. 11, 36; **31** s. 7, 45, 48, 54, 55; **35** s. 25, 26, 87, 93, 97, 111, 129, 140; **36** s. 32, 41; **37** s. 21, 32, 42, 44, 46; **38** s. 25; **41** s. 134, 198, 204.
 Korhonen, H. A. **35** s. 155.
 Korpi-Jaakko, kts. Stenius, Jaakko, vanhempi.
 Korsholma **29** s. 68—69; **31** s. 14.
 Koski-Jaakko kts. Stenius, Jaakko, nuorempi.
 Koskimies, Aulikki **41** s. 124.
 Koskimies, A. W. **26** s. 36; **30** s. 60; **36** s. 14; kirjeet **39** s. 27.
 Koskimies, J. R. **27** s. 51; **28** s. 56, 67; **35** s. 127.
 Koskinen, Juho **27** s. 45.
 Koskinen, Julius **35** s. 151; **41** s. 34.
 Koskinen, Vilho **27** s. 45; **31** s. 52; **35** s. 129.
 Koskinen, Yrjö. Kts. Yrjö-Koskinen, Y. S.
 Kosonen, H. J. **27** s. 45; **28** s. 55.
 Kostroman kotiseutututkimusseura **36** s. 4.
 Kostår, Märthen **21. II** s. 29.
 v. Kothén, Kasimir **26** s. 13; **27** s. 4; **28** s. 3—4.
 Kotikoski, J. W. **36** s. 42; **38** s. 8.
 Kotiseutututkimuksen keskusvaliokunta **22. II** s. 23; **23. II** s. 5; **24. II** s. 77; **25** s. 59; **35** s. 64, 65, 71, 77, 78, 109—110, 146; **37** s. 33; **39** s. 27; **41** s. 51.
 Kotkanen, V. **30** s. 24, 27—28, 31; **31** s. 17—18, 22.
 Koululaitos, Suomen **30** s. 24, 27—28.
 v. Kraemer, Gustaf Wilhelm **39** s. 26—27.
 Kranck, E. A. **35** s. 49.
 Kristiina (kaupunki) **25** s. 19—20.
 Kristina, kuningatar, hänen suomenkielen opintonsa **23. II** s. 7.
 Kristillinen taideseura **35** s. 152—153; **37** s. 40—41.
 Krochin, W. **41** s. 7, 9.
 Krogius, Edvard **35** s. 36.
 Krogius, Lars **35** s. 36.
 Krohn, Julius **25** s. 27, 63, 64, 66.
 Krohn, Kaarle **35** s. 97, 101.
 Kronqvist, Hilja **31** s. 13.
 Krook, Jaakko **39** s. 23.
 Kruununkartanot, keskiajalla Suomessa **23. II** s. 4.
 Kruununvirkamiehet Savossa, Karjalassa ja Kyminkartanon läänissä v. 1743. **21. II** s. 62, 63.

- Kruununvoutien kertomusten (v. 1816) kerääminen **28 s.** 148.
- Kräki-suku **24. II s.** 65.
- Kuhmonen, O. **37 s.** 22.
- Kuiteri (?), Simo **21. II s.** 5.
- Kujala, Lauri **39 s.** 21, 25, 26, 31, 34; **41 s.** 218.
- Kukainen-suku **24. II s.** 65.
- Kulkuneuvot **24. II s.** 67—68.
- Kulkuväylät Suomen saaristossa 1600-luvulla **22. II s.** 4.
- Kulsiala **41 s.** 17.
- Kulttuurihistoriallinen pikkukirjallisuus **37 s.** 9.
- Kumpu-sana **31 s.** 26.
- Kungl. Witterhets Historie och Antikvitets Akademie **35 s.** 164; **36 s.** 39.
- Kuninkaankartanot **24. II s.** 88—89.
- Kunnalliselämä, maalaiskuntien **31 s.** 42—43.
- Kunnalliset arkistot **29 s.** 56, 60.
- Kunnallishistoriat **41 s.** 135—137.
- Kuollan niemimaa **29 s.** 4.
- Kuopio **21. II s.** 18—19, 22—23; 73; **23. II s.** 32—37; **36 s.** 39—40, **38 s.** 7.
- Kuopion Isänmaallinen Seura **35 s.** 22, 128; **36 s.** 34.
- Kuopion Kansalaisopisto **35 s.** 151.
- Kuopion Suomalainen Yhteiskoulu **35 s.** 151.
- Kuosmanen, Risto **41 s.** 153.
- Kuparikomppania, Ruotsin **27 s.** 4.
- Kurki, Aksel, päivä- ja kirjekirja **41 s.** 102.
- Kurki, Juho **21. II s.** 15, 16; muotokuva **24. II s.** 90—91.
- Kurki, Lyly **25 s.** 70, 72.
- Kurkijoen historia **39 s.** 34.
- Kurländische Gesellschaft für Literatur und Kunst **30 s.** 6.
- Kurtén, L. J. **27 s.** 49.
- Kustaa II Aadolf, hänen saksal. kauppapolitiikkansa **23. II s.** 8—9.
- Kustaa II Aadolfin 300-vuotismuisto **41 s.** 62—65, 70, 75, 102—103, 116, 122, 125, 134—135, 151—153.
- Kustaa III, hänen kuolemansa **25 s.** 12—13.
- Kustannusosakeyhtiö Otava **35 s.** 127; **38 s.** 27.
- Kutilampi, Siiri **41 s.** 142.
- Kutomateollisuus, Turun seudun **23. II s.** 43.
- Kuurilaiset **22. II s.** 24—25; **24. II s.** 22; kuninkaat **22. II s.** 24; puvut **22. II s.** 24; maanviljelys **22. II s.** 24—25; oluenpano **22. II s.** 25.
- Kuusanmäki, L. **31 s.** 52; **35 s.** 69, 76, 111, 149; **36 s.** 42; **38 s.** 36, 38; **41 s.** 14, 37.
- Kuusi, Sakari **24. II s.** 117; **25 s.** 39; **28 s.** 67; **37 s.** 21.
- Kuusisto, Paavo **35 s.** 77, 146, 148.
- Kvenland. Kts. Kainuu.
- Kylliäinen, J. **27 s.** 50.
- Kylmänen, J. **27 s.** 43.
- Kylähiisi-suku **24. II s.** 65.
- Kyminkartanon lääni **21. II s.** 5; 7; **26 s.** 6; kalastusdeputatsioni **21. II s.** 64—66.
- Kymin kihlakunta, talonpoikien valitus **21. II s.** 10—12.
- Kymin O.Y. **28 s.** 11, 102.
- Kymmenysverotus **31 s.** 4—5.
- van Kyren, Lyder **22. II s.** 14.
- Kyrkosundskär **37 s.** 5.
- Kyytilaitos **24. II s.** 18—19; **41 s.** 10.
- Kyytilistä, kuninkaallisten, v. 1802. **21. II s.** 25—28.
- Käkisalmen lääni **21. II s.** 29—30; **23. II s.** 5, 44; **24. II s.** 20, 38—39; maapäivät **21. II s.** 20—22.

- Käkisalmi **28** s. 9; linna **24. II** s. 36—37.
- Käpy, Aleksi **27** s. 55; **28** s. 54.
- Kärkkäinen, Ambro **28** s. 107.
- Kärkkäinen, Lauri **27** s. 44; **28** s. 107.
- Käsikirjojen aikaansaaminen **35** s. 55—57, 59—61.
- Könönen, A. V. A. **41** s. 158, 174, 192, 193.
- Köyhäinhoito, etelä-Hämeen **35** s. 69—71.
- Laaksonen, K. **41** s. 15.
- Laati, Iisakki **27** s. 65; **28** s. 9.
- Lackman-suku **26** s. 27.
- Ladau, G. W. **27** s. 52.
- Lagerbohm, Wald. **28** s. 54.
- Lagerborg, Rolf **29** s. 79—80.
- Lagervall, J. F. **21. II** s. 55.
- Laguksen kokoelma **22. II** s. 17, 26, 34.
- Lagus, F. H. B. **38** s. 8.
- Lahisten kartano (Sääksmäessä) **24. II** s. 59—60.
- Lahjoitusmaat **24. II** s. 49—50; **29** s. 32; **39** s. 25—26.
- Lahtinen, C. V. **27** s. 40.
- Laine, Eevert **28** s. 67; **35** s. 133; **38** s. 28; **39** s. 6—7, 7, 18, 29; **41** s. 27, 90, 105, 117, 167—168, 186, 203, 217.
- Lainopin opiskelijain tutkintovai-
timukset **36** s. 35.
- Laiska-suku **24. II** s. 66.
- Laitinen, Onni **36** s. 56; **37** s. 3.
- Laivaliike, ahvenanmaalaisten **21. II** s. 3—4; vakkasuomalaisten **41** s. 55; Pohjois-Pohjanmaan talon-
poikien **41** s. 95; purjehdusoikeus **24. II** s. 69.
- Lakka, Otto **28** s. 59.
- Lallukka, Maria **27** s. 43; **28** s. 55.
- Lallukka, Maria, testamenttira-
hasto **35** s. 3, 9, 52, 122; **36** s. 21—22, 31; **37** s. 11; **38** s. 17; **39** s. 11; **41** s. 24, 84, 128.
- Lampela, Jalmari **41** s. 15.
- Lampen-suku **26** s. 27.
- Lampinen, Osk. **28** s. 107.
- Lampola, F. **27** s. 49; **28** s. 54.
- Langenskiöld, F. **28** s. 4.
- Langhoff, Aug. **35** s. 119.
- Lappalaiset **22. II** s. 19.
- Lappeen pitäjän historia **35** s. 81—83.
- Lappi **29** s. 4.
- Lapsenmurha, tuomioita siitä **23. II** s. 40—41.
- Lapuan taistelu **21. II** s. 39.
- Larsson, Osk. **31** s. 52.
- Lasse Torsteninpoika **24. II** s. 38.
- Laukkanen, Fritjof **35** s. 22.
- Laurell, Tuom. **27** s. 40.
- Laurell, W. **27** s. 40.
- Lauri, Märta **41** s. 124.
- Laurikkala, Saimi **41** s. 142.
- Laurosela, J. **23. II** s. 19.
- Lavonius, M. **28** s. 54.
- Lavonius, W. A. **27** s. 50.
- Lehtinen, Fredrik **28** s. 11, 54; testamentti **41** s. 7—8, 94.
- Lehtonen, Ilmari **41** s. 92, 95.
- Lehtonen, J. V. **35** s. 68.
- Lehtonen, Katri **38** s. 6.
- Lehtonen, O. I. **27** s. 55; **28** s. 67; **35** s. 29, 33, 34, 83, 133, 167.
- Lehtonen, U. L. **24. II** s. 12, 13, 14, 48; **25** s. 49, 52, 64, 65; **26** s. 6, 11, 22, 23, 31, 53; **27** s. 9, 10, 15, 24, 25, 31, 33, 41, 46, 48, 51, 63, 65; **28** s. 18, 42, 50, 51, 147; **29** s. 10; **30** s. 33; **31** s. 41; **35** s. 32, 77, 127; **37** s. 26.
- Lehtosen kokoelma **37** s. 42—44; **38** s. 5—6, 9.

- Leinberg, K. G. **25** s. 64, 65, 66.
 Leinonen, A. **39** s. 31, 34—35; **41** s. 97—99.
 Leinonen, J. **37** s. 22.
 Leistanko-suku **24. II** s. 67.
 Leman-suku **24. II** s. 66.
 Lempe-suku **24. II** s. 66.
 Lepistö, Eino **41** s. 178, 210.
 Lesch, Bruno **35** s. 72, 141, 150; **39** s. 29; **41** s. 53.
 Lettisch-litterarische Gesellschaft **30** s. 6.
 Liakka, N. **23. II** s. 22; **25** s. 19; **26** s. 36; **27** s. 53, 60; **28** s. 67; **30** s. 29.
 Liberit (Karjalan) **24. II** s. 82—90.
 Lieksa **26** s. 26—29.
 Liettuan valtionyliopisto **35** s. 27, 31, 127.
 von Liewen, H. H. **41** s. 206—208.
 Liikistö (Ulvilassa) **41** s. 36.
 Liimatainen, Viljo **27** s. 40.
 Liiviläiset (Lyber) **22. II** s. 24.
 Liljehorn, everstiluutn. **25** s. 13.
 Lillie, Petter **21. II** s. 8.
 Lilliesköld, Erik **23. II** s. 46.
 Lind-suku **24. II** s. 66.
 Lindblad-suku **26** s. 27.
 Lindblom, Arthur **27** s. 60; **28** s. 54.
 Lindeberg, J. W. **35** s. 101.
 Lindén, Tyyne **41** s. 142.
 Lindeqvist, Anna **36** s. 48.
 Lindeqvist, K. O. **21. II** s. 10, 32, 36, 37, 42, 43, 49, 66; **22. II** s. 4, 23; **23. II** s. 38; **25** s. 19, 38, 64, 65, 66; **27** s. 24, 36, 46, 47; **29** s. 4, 18, 28, 42, 50, 52, 147; **28** s. 48, 76, 77, 78; **30** s. 23; **35** s. 9, 73, 134; **36** s. 32, 34, 39, 42, 43—45.
 Lindeqvistin kokoelma **36** s. 48.
 Lindgren, John **27** s. 45; **28** s. 55.
 Lindh, E. **31** s. 44, 47; **35** s. 162—163; **36** s. 7, 8.
 Lindh, G. A. **31** s. 53; **35** s. 129.
 Lindholm, O. **27** s. 55.
 Lindman, A. **25** s. 27.
 Lindqvist-suku **24. II** s. 66.
 Lindqvist, J. **27** s. 45; **28** s. 55.
 Lindroth-suku **24. II** s. 66.
 Lindström, J. A. **25** s. 27.
 Lindve Klaunpka (Hästesko) **24. II** s. 8.
 Linnaleiri, Länsi-Suomessa **25** s. 19.
 Lisbeth Henrikintytär, kuolemantuomio **23. II** s. 40.
 Ljungi Tuomaanpoika **21. II** s. 73.
 Lock, Taneli Niilonpoika **21. II** s. 15, 16.
 Lock, Thomas **21. II** s. 15, 16.
 Lockberg-suku **24. II** s. 66.
 v. Lodhe (Lodho), G. E. **21. II** s. 19.
 Lohikoski, Kaarlo **41** s. 210.
 Lohjan kirkonkoulu **21. II** s. 42—43.
 Loimaranta, Sakari **26** s. 37.
 Lojander, Uno **27** s. 55.
 Lommi, K. **37** s. 22.
 Lopmeri-suku **24. II** s. 66.
 Loppumeri-suku **24. II** s. 66.
 Louhivuori, Eino **27** s. 40.
 Loukkola, S. A. **27** s. 54; **28** s. 54.
 Lounais-Suomi **30** s. 29, 61.
 Lounamo, K. **27** s. 45; **28** s. 55.
 Lounasheimo, Kustavi **35** s. 155.
 Lovander, Gustaf, kuolemantuomio **23. II** s. 41.
 Lundelin-suku **24. II** s. 66.
 Lundén-suku **24. II** s. 66.
 Lundson, J. **27** s. 55.
 Luotsi- ja majakkalaitos **30** s. 32.
 Luther, A. F. **35** s. 100, 134.
 »Lutkafle» **25** s. 4—9.
 Luukanen, Niilo **35** s. 22.
 Lybecker, kenraali **21. II** s. 10—12; **23. II** s. 12, 13.

- Lühr, G. **35** s. 144.
 Lyypekki, sen kauppa **22. II** s. 30—31.
 Lyytikäinen, Mandi **31** s. 52; **35** s. 128.
 Lyytikäinen, O. **27** s. 43; **28** s. 54.
 Lyytinen, E. **31** s. 53.
 Lång, Eino **28** s. 11.
 Lähteenoja, Aina **41** s. 91.
 Längmanin rahasto **22. II** s. 36; **24. II** s. 31, 58; **26** s. 34; **27** s. 32—33; **29** s. 64; **30** s. 4; **31** s. 42; **35** s. 25, 153—154; **36** s. 41; **38** s. 28; **39** s. 30; **41** s. 95, 111.
 Länkelän perilliset **27** s. 4—5.
 Lääkintölaitos, Vanhan Suomen **24. II** s. 97—104.
 Läänitykset, Venäjän pajarien **23. II** s. 37; Viron ja Liivinmaan aatelin Suomessa **26** s. 11.
 Löfgren, V. **25** s. 27.
 Löfving, Tapani, almanakka **30** s. 60.
 Lönnberg-suku **24. II** s. 66.
 Lönnrot, Elias **25** s. 27.
 Maakauppa Vanhassa Suomessa **22. II** s. 20—22.
 Maakirjat, julkaiseminen **24. II** s. 95—96; **25** s. 33; **26** s. 16; **31** s. 11, 42; **35** s. 25, 153—154; **36** s. 41; **38** s. 8, 9; **39** s. 24, 30; **41** s. 33, 34, 111.
 Maakunta-arkistot **27** s. 62; **28** s. 12—15, 89, 96; **29** s. 55—56; **31** s. 20, 46; **35** s. 45—47, 49; **37** s. 2—3, 8, 24.
 Maakunta-arkistovaltuuskunta **37** s. 24.
 Maamiesten Kauppa O. Y. **27** s. 55.
 Maanlaki v. 1442 **31** s. 47—48.
 Maanmittaus (Viipurin läänissä) **21. II** s. 7—10.
 Maanmittaushallitus, 300-vuotisjuhla **41** s. 165.
 Maanmittaushallitus, sen karttakoelmat **35** s. 142, 143.
 Maanmittauslaitoksen historia **35** s. 5—6, 19, 28, 31, 49, 52; **41** s. 174.
 Maanmittaustieteiden Seura **36** s. 47, 55.
 Maanpuolustuskysymys (1802) **24. II** s. 16—18.
 Maanviljelys, 1500-luvulla **31** s. 51; sisämaankaupunkien 1600- ja 1700-luvuilla **35** s. 134—135; Pohjanmaalla **25** s. 19, 44—45; Karjalassa **25** s. 14—18; kevätvehnän viljelys 1400-luvulla **28** s. 100; kaskenviljelys **31** s. 26.
 Maaomaisuus, maalaiskirkkojen keskiajalla **31** s. 45; yhteisomistus **41** s. 66—67.
 Maapäivät, Helsingin, muistojuhla **26** s. 34, 35, 38—39.
 Maapäivät Inkerin ja Käkisalmen läänissä **21. II** s. 20—22.
 Mahlberg, Bengt **21. II** s. 33.
 Makaschus, Brusius Matz(on) **21. II** s. 14.
 Malin, Aarno. Kts. Maliniemi, Aarno.
 Malin, Johan **27** s. 50; **28** s. 54.
 Maliniemi, Aarno **31** s. 26, 47, 52, 55; **35** s. 4, 5, 20—21, 27, 34, 58, 71, 74, 80, 131—132, 136—137, 150, 159—162; **36** s. 4, 7, 33—34, 53; **37** s. 3—4, 5, 21, 29—30, 31, 38, 45; **38** s. 4—5, 6—7, 9, 25; **39** s. 17; **41** s. 14, 27, 57, 58, 71, 74, 77, 90, 117, 123, 124, 125, 133, 175, 186, 190, 203, 206, 214.
 Malm, Otto A., lahjoitusrahasto **27** s. 42; **31** s. 42; **35** s. 101.
 Malmgren-suku **24. II** s. 66.

- Mannelin-suku **24. II** s. 66.
Mannerheim, C. G. **28** s. 3—4.
Manninen, Ilmari **26** s. 12, 37; **28** s. 49, 99, 148, 149—151; **29** s. 60; **30** s. 35—36, 40; **31** s. 6, 21, 25, 27, 42.
Mansikka, V. J. **37** s. 45.
Mantere, Oskari **29** s. 9.
Margunoff, Vasilij **28** s. 61.
Maria Johanintytär, kuolemantuomio **23. II** s. 41.
Markeloff, P. D. **27** s. 44.
Marttila **22. II** s. 14—17.
Marttinen, T. **41** s. 15.
Masalin, P. J. **21. II** s. 63.
Massinen, Urho **28** s. 107.
Matti Klemetinpoika **21. II** s. 4.
Matti, Veikko **41** s. 143, 178.
Mattsson, H. **27** s. 43; **28** s. 54.
Maunu Eerikinpoika **36** s. 45—46.
Mechelin, Cely **27** s. 56; **28** s. 53.
Mehtonen, A. **27** s. 40.
Meinander, K. K. **31** s. 9.
Mela, Erkki **41** s. 13.
Mela, Kaarlo, muistelmat **38** s. 29.
Melanders-suku **24. II** s. 66.
Melanders, K. R. **21. II** s. 3, 4, 13, 20, 28, 36, 40, 48, 52, 73, 83; **22. II** s. 4, 5, 18, 23, 26, 34; **23. II** s. 4, 19, 22, 31, 37, 43, 44; **24. II** s. 7, 20, 30, 35, 36, 64, 76, 107; **25** s. 19, 37, 44, 57, 59, 64, 65, 66, 67, 69, 70; **26** s. 22, 31; **27** s. 4, 24, 36, 39, 46, 48, 50, 51, 53, 54, 56, 60, 63; **28** s. 7, 42, 50, 57, 59, 100, 108, 147; **29** s. 6, 10, 11, 19, 40, 48, 60, 64, 65, 66, 69, 71, 72, 76; **30** s. 5, 7, 23, 27, 30, 32, 36, 40, 42, 54, 56; **31** s. 6, 8, 12, 13, 15, 26, 28; **35** s. 6, 18, 23, 33, 37, 130, 151; **36** s. 7, 12, 36, 46; **37** s. 49—50; **38** s. 8; **39** s. 7; **41** s. 8, 10, 27, 40, 45, 47, 53, 66—67, 75, 90, 95, 114, 126, 155.
Melanders, Toini **36** s. 34, 37; **37** s. 5, 23; **38** s. 37; **41** s. 200.
Melartin, Erik Gabriel **35** s. 50.
Melén, Torsten **41** s. 38.
Mellenius, J. **25** s. 27.
Mennanderin kirkjekokoelma **37** s. 48.
Merivaara, J. **27** s. 60.
Merkantiilijärjestelmä **28** s. 9—10, 10.
Mermen (?), Karl **26** s. 25.
Messenius, Johannes **41** s. 200.
Meteorologis-historialliset keräilyt **25** s. 69—70.
Metsämies, V. **27** s. 45.
Metsänpuute 1600-luvulla **29** s. 65.
Meisästys **23. II** s. 44—46.
Mickvitz, A. **26** s. 36.
»Miehenjako» **22. II** s. 37.
Mielonen, V. **35** s. 22, 128.
Mietinnöt, Suomen sodan aikaiset **24. II** s. 12.
Mietoinen **30** s. 61.
Miettinen, A. **41** s. 54, 58, 137, 143, 179.
Miettinen, Juho **28** s. 59.
Mikkeli, olot v. 1743 **21. II** s. 62—63.
Mikkola, J. **39** s. 30.
Mikkola, J. J. **35** s. 37, 144; **36** s. 33; **38** s. 8; **41** s. 10, 91, 107.
Mikkola, J. M. **37** s. 22.
v. Minckwitz, raportit **39** s. 3.
Molander, G. W. **27** s. 43.
Molander, Johan Torsten, päiväkirja **24. II** s. 20, 31, 36.
Molander, Torsten **41** s. 47.
Molerus, Abrah., kirje v. 1744 **21. II** s. 63—64.
Mollerus, K. Fr. **39** s. 22, 23.
Montanus-suku **24. II** s. 66.
Monteen-suku **24. II** s. 66.

- Muhamettilaisia lähetystöjä Suomessa 1600-luvulla **35** s. 37.
- Muinaistieteellinen toimikunta **21**.
II s. 37; **23. II** s. 31; **25** s. 38; **37** s. 40, 49.
- Muinaistutkimus, sen tehtävät Lounais-Suomessa **30** s. 61.
- Muistitiedon keräystoimikunta. Kts. Suullisen muistitiedon keräys.
- Muller, Laurentius, teos, **22. II** s. 23—25.
- Muolaa **21. II** s. 9. 28.
- Murman, J. W. **25** s. 27.
- Mustakallio, Juho **31** s. 53; **35** s. 128.
- Musta kirja **22. II** s. 14, 15; **41** s. 37, 58, 71, 122—123, 156—157.
- Mustapää-suku **24. II** s. 66.
- Mustasaari **31** s. 14.
- Müller, J. B. **21. II** s. 51.
- Müller, Matz **21. II** s. 15.
- Myllylä, Kerttu **41** s. 178.
- Myntti, Artturi **28** s. 11.
- Måna, Henrik **21. II** s. 22, 23.
- Måns Niilonpka **25** s. 11.
- Mäkinen, Kaarlo **27** s. 44.
- Mäntare, Thomas **22. II** s. 33.
- Mäntysaari, Otto **27** s. 54.
- Märkisches Provinzial-Museum **30** s. 6.
- Määräaikaiset tutkijainkokoukset **27** s. 63—64; **29** s. 81; **30** s. 4; **31** s. 10—11, 48; **35** s. 88, 130, 152.
- Möller, Max **37** s. 34.
- Naantalin luostari **25** s. 10—11; **30** s. 61; **36** s. 54.
- Napuen taistelu **23. II** s. 11, 13.
- Naumann, Chr. **25** s. 54—56.
- Nauvo **35** s. 137.
- Neglick-suku **26** s. 27.
- Neocleander-suku **24. II** s. 66.
- Neovius, Ad. **22. II** s. 14; **23. II** s. 3, 9, 21; **24. II** s. 13, 14, 22, 76, 97; **25** s. 3, 34, 64, 65; kuolinpesä **26** s. 34, 40, 43.
- Neovius, Ellen **24. II** s. 97; **26** s. 43.
- Nestenius-suku **24. II** s. 66.
- Nesterus-suku **24. II** s. 66.
- Neuholm-suku **24. II** s. 66.
- Neuvosto-Venäjän kulttuuriyhteysseura **36** s. 48.
- Nevalainen, Mandi **25** s. 57.
- Nevanlinna **24. II** s. 8—10.
- Nevanlinna, E. **26** s. 36; **28** s. 57, 67, 89; **41** s. 114.
- Nidelberg, Jakob **24. II** s. 16.
- Nidelberg, Katarina Margareta **24. II** s. 16.
- Niemi, E. E. **27** s. 44.
- Nieminen, Matti **27** s. 50; **28** s. 54.
- Niemlander-suku **24. II** s. 66.
- Nikander, Gabriel **29** s. 74—75, 82; **35** s. 54, 61, 94, 133; **39** s. 6; **41** s. 52, 53.
- Nikander, Terttu **41** s. 143, 179.
- Nikkilä, Eino **41** s. 178.
- Niklis Olavinpoika **26** s. 51—52.
- Nikolai I, hänen kuolemansa **25** s. 45—47.
- Nikolajeff, S. jor **27** s. 56; **28** s. 53.
- Nils Eskilinpka **23. II** s. 46.
- Nilsdorff, F. G. **23. II** s. 39.
- Nimismieslaitos **24. II** s. 87—89.
- Niskala, A. A. **37** s. 22.
- Nissilä, Viljo **41** s. 212.
- Nissinen, Tatu **35** s. 22, 129.
- Nordeen, F. M. **22. II** s. 4, 11.
- Nordenstam, J. M. **24. II** s. 77—82; tanssiaiset s. 77—82.
- Nordenstreng, Sigurd **26** s. 36; **28** s. 57, 67; **31** s. 9.
- Nordman, C. A. **35** s. 74, 151.
- Nordmann, P. **21. II** s. 5, 70; **25** s. 64, 65, 66; **30** s. 41; **35** s. 10, 15.
- Nordman, V. A. **41** s. 45.
- Nordström, G. M. **38** s. 35.
- Nordström, J. G. **27** s. 55; **28** s. 54.

- Nordström, J. J., valtiopäiväjärjestyssehdotus **21. II** s. 58—60,
 Norrbotten **22. II** s. 9—10.
 Norrlanti **21. II** s. 36, 37.
 Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft **31** s. 25; **39** s. 24; **41** s. 72.
 Nousiainen **27** s. 32; **30** s. 26, 61.
 Nousiainen, J. **27** s. 50; **28** s. 54.
 Nuijasota **22. II** s. 34; **23. II** s. 4; **31** s. 51.
 Numsen, Fr, 3 memorialia **26** s. 53.
 Nuolivaara, Armas **31** s. 3—4; **41** s. 142.
 Nupponen, M. **28** s. 54.
 Nurmes, kirkko **26** s. 26, 27; kirkonarkisto **26** s. 28.
 Nurminen, Frans **27** s. 50; **28** s. 54.
 Nurmio, H. **30** s. 29; **35** s. 74; **36** s. 3.
 Nurmio, V. J. **25** s. 19.
 Nurmio, Yrjö **37** s. 46; **39** s. 19, 23, 34; **41** s. 9, 46—47, 109, 117, 166, 197, 204.
 Nuutti Matinpoika **21. II** s. 5.
 Nybom-suku **24. II** s. 65.
 Nybygd **22. II** s. 14—17.
 Nyenskans kts. Nevanlinna.
 Nykopensis, Nikolai **22. II** s. 20.
 Nykänen, Juho **31** s. 53; **35** s. 129.
 Nylén-suku **24. II** s. 67.
 Nylund-suku **24. II** s. 66.
 Nylund, S. A. **38** s. 10.
 Nyman-suku **24. II** s. 66.
 Nyström-suku **24. II** s. 66.
 Nyström, Axel **27** s. 56; **31** s. 14.
 Nälkävuodet 1695—97. **23. II** s. 42; **25** s. 70—71, 72.
 Nälkävuodet 1867—1868 **35** s. 4, 137; muistotilaisuus **27** s. 46, 48, 52; **28** s. 95.
 Nälkävuosia koskevan muistitiedon keräys **27** s. 38—39, 53, 56—60; **28** s. 61—62; **29** s. 73; **30** s. 13; **35** s. 4, 137; **38** s. 29.
 Nälänhätä 1604 **25** s. 45.
 Näste-suku **24. II** s. 66.
 Nästi-suku **24. II** s. 66.
 Odenvall-suku **24. II** s. 66.
 Oikeuslaitos **25** s. 22; **36** s. 13, 40—41.
 Oja, Aulis **41** s. 212.
 Ojala, Veikko **41** s. 178.
 Ojanen, Kusto **27** s. 54; **28** s. 54.
 Ojansuu, Heikki **25** s. 51.
 Oka, Alpo **28** s. 54.
 Oksala, M. G. **27** s. 49.
 Oksanen, Anni **37** s. 21.
 Oksanen, V. **22. II** s. 25.
 Olaus Lauraeus **29** s. 29.
 Olavi Jaakonpoika **24. II** s. 8—9.
 Olavinlinna **21. II** s. 32—36; **24. II** s. 38—39; **41** s. 139.
 Olavinluostari, Turun **36** s. 53—54.
 Ollengreen, Gustaf **21. II** s. 19.
 Ollila (Ärla) **24. II** s. 10—11.
 Ollonqvist, E. J. **28** s. 11.
 Olsoni, A. **31** s. 53.
 Olsoni, Emerik, kirje **24. II** s. 5—7.
 Oppikoulun historiaa Suomessa **29** s. 7—8.
 Ora, Yrjö **35** s. 155.
 Orimattilan kunnan historia **29** s. 8—9.
 Oseen-suku **24. II** s. 66.
 Oslon kokous **36** s. 55; **37** s. 34, 39, 47; **38** s. 8.
 Osmonsalo, Erkki **36** s. 40, 41, 49; **41** s. 39—40, 54, 74, 100—102, 104.
 Osonen, G. W. **27** s. 51; **28** s. 54.
 Osonen, Vilho **41** s. 50.
 Ossolinski-laitos **37** s. 47.
 Ostjakit **21. II** s. 51.
 Otsakorpi, V. **27** s. 44; **28** s. 55.
 Oulu, tapulioikeus **25** s. 59.

- Oulun kaupungin historia **30** s. 36—37.
- Oulun kaupunginkirjasto **36** s. 12.
- Oulun lääni **24. II** s. 112.
- Oulun lääninhallituksen arkisto **28** s. 5.
- Outakoski, Aslak **41** s. 179, 190—192.
- Outinen, Ignat, renki **24. II** s. 36—37.
- O.Y. Attila **27** s. 40.
- O.Y. G. W. Sohlberg A.B. **27** s. 60.
- O.Y. Kissakoski A.B. **27** s. 60.
- O.Y. Lång & Leppäaho **27**, s. 50.
- O.Y. Minna Canth **27** s. 44.
- O.Y. Otto Lindgren **28** s. 11.
- O.Y. Rauma Wood Ltd **28** s. 11.
- O.Y. Sergejeffin pojat ja kumpp. **27** s. 44.
- O.Y. Sven Hääväläinen **27** s. 50.
- O.Y. Vihdin puusepät **28** s. 11.
- Oxenstjerna, Gabriel **21. II** s. 17.
- Oxenstierna, Juhana Akselinpka **27** s. 5.
- Oxenstjerna, Märta, muotokuva **24. II** s. 91.
- Paajanen & Karkiainen **27** s. 44.
- Paala-suku **24. II** s. 66.
- Paavilainen, K. H. **27** s. 55; **28** s. 55.
- Paavilainen, Yrjö **28** s. 107.
- Paavillinen instituutti itämaisia tutkimuksia varten **38** s. 29—30; **39** s. 8.
- Pacchalenius, Tuomas **39** s. 22—23.
- Padasjoki **21. II** s. 13—14.
- Pahlman-suku **24. II** s. 66.
- Paikallisarkistot **23. II** s. 19.
- Paikallishistoriallinen toimisto **41** s. 137, 153, 156.
- Paikallishistoriat **41** s. 135—137.
- Paikannimien keräys **21. II** s. 71; **26** s. 41—42; **35** s. 164—167.
- Paikannimistöä keskiajalta **27** s. 31.
- Paikannimitutkimus **25** s. 49—51.
- Painovapaus **24. II** s. 50—57.
- Paju-suku **24. II** s. 67.
- Pajula, J. S. **28** s. 96.
- Pajuranta-suku **24. II** s. 66.
- Pakarinen, K. **41** s. 15.
- Pakarinen, Veikko **28** s. 67.
- Pakkala, Samuli **35** s. 129.
- Paksula, Matti **37** s. 22.
- Palander, Gunnar, kts. Suolahti, Gunnar.
- Paldanius, nimismies **21. II** s. 63.
- Paldanius, Elias **21. II** s. 18.
- Paldanius, Johan **21. II** s. 18.
- Palén-suku **24. II** s. 66.
- Palén, Samuel Vilhelm **24. II** s. 68.
- Palenius-suku **24. II** s. 65, 66.
- Paljaspää, Simon Canuti **22. II** s. 16.
- Palkinnot entisajan kansanelämän kuvauksista **36** s. 41—42.
- Palkollispolitiikka 16:nnella ja 17:nnellä sataluvulla **23. II** s. 39.
- Palmén, E. G. **21. II** s. 58, 71; **22. II** s. 3, 17, 23, 30, 32; **23. II** s. 3, 4, 11; **24. II** s. 21, 31, 42, 49, 50, 64, 75, 77, 106, 113; **25** s. 11, 37, 45, 48, 51, 53, 58, 59, 63, 65, 66, 67, 69, 73; **26** s. 3, 8, 11, 13, 22, 35, 42, 49; **27** s. 4, 5, 6, 9, 25, 31, 46, 51, 54, 56, 61, 63; **28** s. 9, 10, 12, 15, 18, 42, 44, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 66, 73, 147; **29** s. 11, 29, 40, 48, 49, 53—55, 60, 61, 64, 65, 66, 79; **30** s. 7, 27.
- Palménin perilliset **29** s. 66.
- Palmén, Ida **31** s. 21.
- Palmén, J. Ph. **24. II** s. 42.
- Palmgren, Alvar **35** s. 106.
- Palmgren, John **41** s. 71.
- Palmroth, C., kirjeet **21. II** s. 36, 37—40.
- Palmroth, W. **21. II** s. 38, 44.
- Paloheimo, H. G. **27** s. 44; **28** s. 54.

- Paloheimo, Heikki **35** s. 155.
 Paloheimo, K. A. **27** s. 44.
 Paltamon kirkonarkisto **26** s. 53.
 Papisto (Suomen) **24. II** s. 23; **25** s. 60; Käkisalmen läänin **27** s. 47; Pohjanmaan **23. II** s. 22.
 Pappilat **23. II** s. 8.
 Pappisverot, keskiajalla Hämeessä **28** s. 100.
 Papu-suku **24. II** s. 65.
 Parainen **23. II** s. 39—41; **30** s. 27.
 Pariisin lähetystö **38** s. 27, 29.
 Paris, Bernt **24. II** s. 103.
 Parkuinmäen muistojuhla **39** s. 3.
 Parmanen, Eino **41** s. 49, 59—60, 69, 93, 103, 112, 115, 145, 179.
 Partanen, J. **28** s. 107.
 Parviainen & C:o O. Y. **28** s. 11.
 Parviainen, Walter **28** s. 53.
 Pelholan kl. kartta (Kokemäki) **24. II** s. 4.
 Pelkonen, A. **24. II** s. 112.
 Pellmark-suku **24. II** s. 66.
 Pellosniemi, hallintopitäjä **24. II** s. 38—39.
 Penkkijärjestys **21. II** s. 23—24.
 Pentzin, Karl **27** s. 49; **28** s. 54.
 Per Jönsson **21. II** s. 9.
 Per Maununpoika (Månsson) **21. II** s. 53, 54.
 Perevaarat **24. II** s. 37—38; **25** s. 48.
 Perimätietokokoelmat, palkinnot **38** s. 8.
 Perniö **24. II** s. 33.
 Perret, J., **37** s. 49.
 Perustuslakiehdotus, Sprengtpor-
 tenin, v. 1786. **21. II** s. 6—7.
 Perustuslakikomitea v. 1865 **22. II** s. 35; **23. II** s. 14; **25** s. 53—56.
 Perälä, V. **35** s. 52, 71, 89—91.
 Pesonen, P. J. **27** s. 44; **28** s. 55.
 Petaset **24. II** s. 66.
 Petesche-suku **24. II** s. 66.
 Petrell, W. **27** s. 43.
 Petsamo **36** s. 39.
 Petäkset **24. II** s. 66.
 v. Pfaler, Gabr. **27** s. 55.
 Phillpuss Knuts(on), **21. II** s. 14.
 Pielisen pataljoona **21. II** s. 55.
 Pielisen pokosta **25** s. 57.
 Pielisjoen perkaus **26** s. 28.
 Pielisjärvi **26** s. 26—29.
 Pietari suuri **21. II** s. 50, 51; **24. II** s. 90.
 Pietilä, A. J. **30** s. 56.
 Pihlman-suku **24. II** s. 66.
 Piipponen, M. G. **27** s. 40.
 Piipponen, Veikko **27** s. 40.
 Piirustuksia, suom. rakennusten,
 valokuvattu Ruotsissa **37** s. 1—2.
 Piisinen, Otto **35** s. 22.
 Piispanen, E. A. **27** s. 40.
 Pikku- I. Maatulliluettelot v. 1672—
 75, 1679 **29** s. 11, 40.
 Pikku viha **23. II** s. 22.
 Pipping, F. W. **25** s. 27.
 Pipping, Hugo **35** s. 98.
 Pirkkalaiset **25** s. 70.
 Pistohlkorss, Abraham **21. II** s. 32,
 33.
 Pistohlkorss, Jöran **21. II** s. 32, 33.
 Pitko, J. **27** s. 40.
 Pitäjänhistoriat **41** s. 135—137.
 Pohjanmaa **22. II** s. 4, 10, 26; **24. II** s. 117; **25** s. 19, 19—21, 44—45;
29 s. 24; **37** s. 39; sen kaupungit
21. II s. 36—37; rahvaan valitus
II s. 67.
 Pohjanmaa, asiakirjakeräys **41** s. 11
 —12.
 Pohjanpalo, M. **27** s. 49.
 Pohjoismaiden historiantutkijain
 kokoukset **31** s. 49; **35** s. 10, 138—
 139, 139—140, 151, 158—159,
 168; **36** s. 5—6; **39** s. 4—5; **41** s. 41,
 212.

- Pohjoismaiden historiantutkijain välinen yhteistoiminta **35** s. 139, 168; **36** s. 6.
- Pohjoismaiden 25-vuotinen sota **28** s. 10.
- Pohjoismainen arkistokomissioni Roomassa. Kts. Vatikaanin arkiston Suomea koskevat asiakirjat.
- Pohjois-Savon Rautakauppa **27** s. 60.
- Pohjonen, Herm. **27** s. 40.
- Pohto, Matti **30** s. 44.
- »Pokosta» **25** s. 48.
- Pommersche Jahrbücher **30** s. 6.
- Pomoelius, Johan **26** s. 28.
- Pontificium Institutum Orientalium Studiorum **38** s. 29—30; **39** s. 8.
- Poppius, Abr., kirje v. 1743 **21. II** s. 60—62; kirjevaihtoa **35** s. 37.
- Poppius, Gabriel **24. II** s. 47.
- Pori **24. II** s. 4.
- Porin rykmentti **21. II** s. 38, 39; sen historia **27** s. 38, 46; **28** s. 62—66; **30** s. 33—34; **31** s. 41, 44; **35** s. 162—163; **36** s. 7—9.
- Porkander-suku **26** s. 27.
- Porrassalmen taistelun muisto **35** s. 3.
- Porthan, K. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Porthan, Lennart **31** s. 53; **35** s. 128.
- Porthan, W. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Porthan, Ville **27** s. 43.
- Porthanus-suku **26** s. 27.
- Porthanus, Johan **21. II** s. 23.
- Porvoo **24. II** s. 18—19; **27** s. 52; sen tapulioikeus **25** s. 59; kihlak. talonpoikien valitus **21. II** s. 10—12.
- Porvoon Kauppa O. Y. **27** s. 55.
- Porvoon kuninkaankartano **22. II** s. 12.
- Posse, Fredrik **24. II** s. 101.
- Postihallituksen arkisto **28** s. 104—106.
- Postilaitoksen historia **38** s. 34, 36, 37, 40; **41** s. 40—41, 70—71, 78, 143, 218.
- Pragin yliopiston kirjasto **39** s. 31.
- Presidentin kirjasto **30** s. 26.
- Prijs, Johan **21. II** s. 16.
- »Pro Natura»-seura **35** s. 29.
- Pruss, professori, **24. II** s. 92.
- Pruusi-suku **24. II** s. 65.
- Pulliainen, Elna **31** s. 53; **35** s. 129.
- Pullinen, E. **27** s. 44; **28** s. 55.
- Punnonen, Veera **28** s. 11.
- Puolan Historiallinen Seura **36** s. 9.
- Puolustuskysymys **24. II** s. 16—17, 18; **28** s. 28; **29** s. 7, 14, 24.
- Purjehdus, ahvenanmaalaisten **21. II** s. 3—4; vakkasuomalaisten, **41** s. 155; Pohj. Pohjanmaan talonpoikien **41** s. 95.
- Purjehdusoikeus **24. II** s. 69.
- Puromies, K. F. **27** s. 55.
- Puskoi-suku **24. II** s. 66.
- Putkonen, Jonas **29** s. 9.
- Puttila, Taavi **28** s. 67.
- Puumalan komppania **22. II** s. 11.
- Puutavaraliike Viipurin läänissä **23. II** s. 6.
- Pyhtää **21. II** s. 8.
- Pyhäjoen kirkonarkisto **28** s. 7.
- Pyhälä, Arvi **41** s. 50.
- Pähkinäsaaren rauha **31** s. 49; **35** s. 8.
- Päijänteen metsät **41** s. 52—53.
- Päivätyöt **23. II** s. 18.
- Pärnun yliopisto, suomalaiset ja inkeriläiset siellä **30** s. 34.
- Pärnänen, J. A. **41** s. 92.
- v. Qvanten, Henrik **21. II** s. 39.
- Raahen Kauppaseuran arkisto **28** s. 5.
- Raahen kaupungin arkisto **28** s. 6.
- Raahen kaupungin maatulilla. pikkutuliluettelot **29** s. 40.
- Raamattu, v:n 1642 **37** s. 32.

- Raaseporin lääni **21. II** s. 13; kartanon kartta **21. II** s. 36; talonp. valitus **21. II** s. 42—43.
- Rabbe, F. J. **25** s. 26, 27, 28, 63, 64, 66, 69, 73; **38** s. 38.
- Rabe, Juhana **21. II** s. 52.
- Radziwill, ruhtinas **26** s. 23.
- Ragvalda **41** s. 35—37.
- Raha **24. II** s. 69, 113—116.
- Railo, Eino **41** s. 68, 78.
- Raitio, Martti **28** s. 11; **31** s. 14; **37** s. 21.
- Rajat, Suomen **29** s. 65; **35** s. 7, 37; **39** s. 30; **41** s. 39—40; Ruotsin—Venäjän **29** s. 4.
- Ramberg, G. E. **27** s. 43.
- Ramsay (Ramse), eversti **21. II** s. 11, 12.
- Ramsay, maaherra **21. II** s. 55.
- Ramsay, August **27** s. 44; **28** s. 53; **31** s. 51; **35** s. 8, 128; **38** s. 35; **41** s. 212—213, 217.
- Ramsay, Gustaf **27** s. 50.
- Ramsay, Jolly **24. II** s. 90; **26** s. 7, 12, 22, 35, 43, 49, 51; **27** s. 31, 44, 46; **28** s. 51; **29** s. 11—14, 15.
- Ramsayn palkinnot **29** s. 15—19, 34—35, 62, 70, 73—74, 78—80; **30** s. 23, 29, 53; **31** s. 6, 9—10, 40, 49, 53—54; **35** s. 18, 31—32, 45, 62, 71—73, 126, 149—150; **36** s. 31, 52—53; **37** s. 20, 44; **38** s. 25, 39; **39** s. 17, 32—34; **41** s. 8, 26, 57, 68, 90, 114, 121—122, 133, 166, 169, 185, 216—217.
- Rancken, J. O. I. **25** s. 27, 63, 65.
- Randelin-suku **24. II** s. 66.
- Rantakari, K. N. **28** s. 67.
- Rauhala, K. V. **21. II** s. 6; **22. II** s. 12, 13, 27, 29, 30; **23. II** s. 11, 22, 44; **24. II** s. 21, 22, 49, 58, 62—64, 94—95, 104—106; **25** s. 22, 52, 71; **26** s. 5, 6—7, 12, 30, 50—51; **27** s. 25, 53, 65; **28** s. 42, 49, 52, 58, 89, 102—104, 104—107, 147; **29** s. 11, 20, 22, 23, 27, 40, 48, 60, 66, 71, 80; **30** s. 23, 25, 54; **31** s. 12, 40, 42—43, 55; **35** s. 6, 18, 19, 33, 34, 47, 59, 69, 129, 130, 138, 163; **36** s. 31, 32, 35, 39, 40, 41; **37** s. 20, 35; **38** s. 6, 25, 34; **39** s. 7, 17; **41** s. 27, 39, 41, 74, 75, 90, 104, 117, 124, 133, 186, 197, 216—217.
- Rauman kaupungin tuomiokirja **41** s. 91.
- Rauman Nahkatehdas O.y. **28** s. 11.
- Rautakauppa O. Y. Ahjo **27** s. 43.
- Rautakauppa O. Y. Teräs **27** s. 40.
- Rautakorpi, K. **31** s. 53.
- Rautateollisuus **24. II** s. 109; **38** s. 28; **41** s. 167—168.
- Ravanninkylä (Ulvila) **41** s. 36.
- Rehbinder, R. H., kirjevaihtoa **24. II** s. 49—50; kirjelmät v. 1814 **29** s. 7.
- Reimer-suku **24. II** s. 65.
- Rein, Edv. **31** s. 52, 54; **35** s. 67, 110.
- Rein, G. **29** s. 70—71, 76; **30** s. 23, 27, 54; **31** s. 28, 40, 49; **35** s. 18, 47, 77, 129, 149, 163; **36** s. 7, 9, 32, 45, 54, 55; **37** s. 5, 20, 21, 46, 49, **38** s. 6, 11, 25, 39; **39** s. 17, 18, 21, 33; **41** s. 26, 39, 71, 75, 90, 122, 124, 125, 133, 134, 185, 186, 192, 198.
- Rein, Gabriel (vanhempi) **25** s. 24, 27; **31** s. 11; **35** s. 69, 73, 137.
- Rein, Th. **25** s. 63, 65, 66; **27** s. 55; **29** s. 49, 52—53, 55.
- Reinholm-suku **24. II** s. 66.
- Reinholm, H. A. **25** s. 27.
- Reinikainen, A. J. **36** s. 12.
- Rekola, Aarne **41** s. 212.
- Remes, Antti **28** s. 108.
- Renqvist, Alvar **27** s. 55.
- Rentto, Edvard **27** s. 50; **28** s. 54.

- Rentto, Kalle **38** s. 10.
 Renvall, Pentti **41** s. 54, 94, 105—106, 137, 201—202.
 Renvall, R. A. **25** s. 27.
 Resell-suku **24. II** s. 66.
 Reservitilat **30** s. 5.
 Rewell, O. **27** s. 40; **28** s. 54; **36** s. 12.
 Riekkä, F. A. **27** s. 55; **28** s. 54.
 Riga **22. II** s. 25.
 Rihtniemi, V. **28** s. 67.
 Riikikallio, K. J. **31** s. 52.
 Riikimäki, J. **35** s. 34—36.
 Riikihiranta-suku **24. II** s. 66.
 Riilahden meritaistelu, muistojuhla **21. II** s. 50—51.
 Riksi **24. II** s. 113—116.
 Riman-suku **24. II** s. 66.
 Rimpiläinen, Matti **31** s. 52; **35** s. 129.
 Ringvall, Alb. **35** s. 137.
 Rinne, Eino. Kts. Jutikkala, Eino.
 Rinne, Juhani **23. II** s. 42; **26** s. 35, 36, 43, 49; **28** s. 57, 61, 62, 67, 87, 88, 89; **29** s. 4, 32, 48, 55, 61, 63, 68, 80; **30** s. 23, 26, 29, 54, 56, 61; **31** s. 8, 12, 13, 16, 29, 41, 49, 50; **35** s. 18, 21, 153; **38** s. 27; **39** s. 18, 26; **41** s. 27, 35, 64, 102, 107, 108, 109.
 Rinne, Toivo **41** s. 50, 54, 58, 112—113, 137, 210, 212.
 Rissanen, S. **41** s. 54.
 Ristiretket, ensimmäinen Suomeen **35** s. 140—141; tanskalaisten Suomeen **31** s. 29; ruots. suom. ristiretkisuunnitelma v. lta 1319. **37** s. 8.
 Ritarihuonejohtokunta **38** s. 39; **39** s. 17.
 Rodén, A. **27** s. 55; **28** s. 54.
 Roine, P. O. **38** s. 36, 40; **39** s. 6; **41** s. 40, 41, 54.
 Roivas, sissipäällikkö **26** s. 52.
 Ronimus, J. W. **21. II** s. 73; **26** s. 36.
 Roos, F. O. **28** s. 108.
 Roos, J. E. **30** s. 5, 56; **35** s. 68, 72—73; **38** s. 7, 32; **41** s. 33, 71, 117, 123, 134, 213—214, 217, 218.
 Roseen-suku **24. II** s. 66.
 v. Rosen, G. F. **27** s. 56; **31** s. 14.
 Rosén, R. **31** s. 17; **35** s. 157, 164; **36** s. 14; **37** s. 38, 46; **38** s. 7, 35; **39** s. 34; **41** s. 9, 118—119, 159, 199.
 Rosenberg, Hj. **27** s. 51; **28** s. 54.
 Rosenberg, Juho **27** s. 49.
 Rosenhane, Axel **38** s. 33.
 Rosenlew, Erik **27** s. 43.
 Rossander, A. **31** s. 52.
 Rossi, A. **31** s. 53.
 Roth, perhe **21. II** s. 40.
 Rothfelt, Henning **24. II** s. 104.
 Ruissalo, eläintarha **29** s. 69.
 Rumjantsev, kreivi **26** s. 25.
 Rumjanzovin Museo Moskovassa **24. II** s. 59.
 Ruoste, Hugo **41** s. 8.
 Ruotsalaisen kirjallisuuden seura, kts. Svenska Litteratursällskapet.
 Ruotsin valtionarkisto **36** s. 4.
 Ruotujakolaitos **21. II** s. 18—20
29 s. 24; **30** s. 5; **38** s. 32—34; **41** s. 134.
 Ruovesi **21. II** s. 14—15, 39.
 Ruth, R. **27** s. 49.
 Ruuskanen, Lauri **38** s. 10.
 Ruuth, J. V. **21. II** s. 32, 71; **23. II** s. 6, 14, 38; **24. II** s. 96; **25** s. 19, 38, 63, 65, 66, 67, 72; **26** s. 6, 7, 11, 31, 49; **27** s. 61, 64; **28** s. 42, 50, 89; **29** s. 11, 26, 33, 48, 55, 64, 65, 74; **30** s. 23, 53, 56, 57; **31** s. 13, 26, 29, 40, 49, 52; **35** s. 6, 18, 21, 23, 28, 29, 31, 45, 49, 66, 102, 126, 141, 152; **36** s. 46; **37** s. 29, 33, 35—37, 38.
 Ruuth, Martti **26** s. 36, 49; **27** s. 63; **28** s. 58, 67; **29** s. 9; **30** s. 23, 54;

- 31** s. 12, 41; **35** s. 18, 29, 47, 68, 73, 104, 151; **36** s. 6, 32; **37** s. 20, 26, 32, 35, 46; **38** s. 25; **39** s. 3, 5, 9, 18; **41** s. 9, 16, 77, 90, 134, 186, 199, 209, 214.
- Ruuth, O. M. **31** s. 52.
- Ruuth, Y. O. **22. II** s. 22; **23. II** s. 6.
- Ruuttu, Maija **37** s. 46; **38** s. 36, 38, 40; **39** s. 8; **41** s. 41—45.
- Ruutu, Yrjö **41** s. 38.
- Rychty (Rycteen)-suku **24. II** s. 65.
- Rykoinen, Anders **23. II** s. 46.
- Rynén, J. E. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Rök, Maria **24. II** s. 12.
- Rönholm, K. A. **27** s. 54; **28** s. 53.
- Röös, Lorentz **21. II** s. 23.
- Saari, L. **31** s. 53; **35** s. 128.
- Saariluoma, V. **35** s. 78.
- Saarimaa, E. A. **35** s. 68.
- Saastamoinen, A. H. **31** s. 52.
- Saastamoinen, H. **27** s. 45; **28** s. 54.
- Saastamoinen, Onni **31** s. 52.
- Sacklin-suku **24. II** s. 66.
- Sagulin, V. F. **27** s. 55.
- Sahateollisuus **41** s. 52—53.
- Sahlbom, Jalmari **27** s. 56; **28** s. 53.
- Sairilan kartano **25** s. 56—57.
- Sakén-suku **24. II** s. 66.
- Salava, Aune **41** s. 178, 210.
- Salenius, A. M. **25** s. 10; **29** s. 32; **41** s. 15.
- Salenius, J. M. **21. II** s. 5, 7, 18, 22, 28, 32, 40, 48, 54, 67, 72, 83; **22. II** s. 4, 9, 12, 20, 32, 38; **23. II** s. 5, 19, 32, 39, 44; **24. II** s. 30, 31, 75, 76, 97; **25** s. 10, 22, 27, 37, 58, 60, 61, 63, 65, 67; **27** s. 47; **28** s. 9, 92, 100; **29** s. 31, 32; **30** s. 41; **31** s. 47; **35** s. 85, 137, 143; **37** s. 26.
- Sallinen, sissipäällikkö **26** s. 52.
- Salminen, Fridolf **35** s. 155.
- Salminen, J. N. **27** s. 50.
- Saloisten kihlakunnan henkikirjurin arkisto **28** s. 6—7.
- Saloisten kruununvoudin arkisto **28** s. 6, 8—9; **29** s. 5, 11.
- Salonen, Ilmari **25** s. 56; **41** s. 121, 213, 214, 217.
- Salonius, E. **35** s. 128.
- Sandelin, J. F. **27** s. 51; **28** s. 54.
- Sandelin, L. H. **28** s. 67.
- Santaholma, A. **28** s. 4, 7.
- Santaholma, Antti K. **27** s. 54, 60; **28** s. 53.
- Santaholma, Juho A. **27** s. 54, 60; **28** s. 53.
- Santaholma, Olli W. **27** s. 54, 60; **28** s. 53.
- Santaholma, Oskari **27** s. 54, 60; **28** s. 53.
- Santaholma, Siivertti **27** s. 54, 60; **28** s. 53.
- Sarkanen, V. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Sarva, Gunnar **26** s. 36; **27** s. 63; **28** s. 52, 58, 67, 87, 88; **29** s. 4, 48, 56, 60, 65, 74; **30** s. 23, 40, 54; **31** s. 12, 13, 22, 40, 43, 49; **35** s. 6, 9, 18, 37, 129; **36** s. 32, 34; **37** s. 46; **39** s. 18, 21; **41** s. 27, 38, 64, 104, 124.
- Sarvi, O. **35** s. 142, 143, 151; **36** s. 7, 36.
- Sarvilahti, kartano **21. II** s. 65.
- Sass, Jacob **21. II** s. 16.
- Sastamalan historia **38** s. 39.
- Satakunnan Kenkätehdas O.Y. **28** s. 11.
- Satakunnan museo **24. II** s. 3; **27** s. 38; **28** s. 66; **31** s. 41, 44; **35** s. 162—163; **36** s. 9.
- Satakunta **22. II** s. 5; **24. II** s. 33; sen erämaat **35** s. 58.
- Satakunta, asiakirjakeräys siellä **41** s. 13, kansantietouskeräys **41** s. 140—142.

- Satakuntalainen osakunta **41** s. 143.
 Saukkonen, Jussi **41** s. 54, 110, 117—118.
 Savelius-suku **26** s. 27.
 Saviniemen kuninkaankartano Jääskessä **24. II** s. 82—84.
 Savo **22. II** s. 10; **24. II** s. 38—39; **31** s. 26; sen ruotujakolaitos **21. II** s. 18—20; kalastus **21. II** s. 65—66.
 Savonius, Samuel **21. II** s. 53.
 Savonlinna **21. II** s. 32—36; **22. II** s. 4; **24. II** s. 38—39; **41** s. 139; sen kuvia **21. II** s. 35—36.
 Savon Seura **35** s. 3; **39** s. 3.
 Saxén, Ralf **25** s. 51.
 Scarin, Algot **24. II** s. 92.
 Schalon, Mathias **21. II** s. 16.
 Schaudman, G. **28** s. 3, 52, 58, 67, 87, 88, 89, 97; **29** s. 55; **31** s. 49; **41** s. 8, 10.
 Schaudman, Harry **27** s. 40.
 Schavaronkoff, A. **27** s. 55.
 Scheldon, Jacob, kirje **25** s. 73—74.
 Schindler, Mikael **24. II** s. 98, 99.
 Schroderus, H. E. **25** s. 27.
 v. Schultz, N. F. **29** s. 32.
 Schwartzberg, H. **28** s. 107.
 Schvindt, Theodor **28** s. 40.
 Schybergson, C. M. **26** s. 36.
 Schybergson, Emil **27** s. 50; **28** s. 53.
 Schybergson, K. **24. II** s. 113.
 Schybergson, M. G. **23. II** s. 8; **25** s. 64, 65, 66; **27** s. 63; **35** s. 130.
 Seierstad, A. **31** s. 14, 22.
 Seiko, Seikow-suku **24. II** s. 66.
 Sellgren, E. V. **27** s. 44; **28** s. 55.
 Senaatin historia **21. II** s. 75; **22. II** s. 3—4, 12, 27, 29; **23. II** s. 11, 22, 44; **24. II** s. 15, 21—22, 49, 58, 62—64, 94—95, 104—107; **25** s. 52, 71; **26** s. 5—6, 16, 30, 50—51; **27** s. 25, 53; **28** s. 49; **29** s. 20—21, 27—29; **30** s. 25—26, 56.
 Senaatin jäsenten ja virkamiesten elämäkertoja käsittelevä teos **22. II** s. 29, 30; **24. II** s. 12—13.
 Senaatin 100-vuotispäivän esitelmätilaisuus **26** s. 35, 39—40.
 Sensuurin historiaa **39** s. 19—20; **41** s. 46—47.
 Seppälä, Felix **41** s. 157.
 Sergejeff, F. **27** s. 45; **28** s. 55.
 Serlachius, Julian **27** s. 55.
 Serlachius & Ryti **27** s. 50.
 Seseman, Hans David **22. II** s. 21—22.
 Setälä, E. N. **35** s. 127.
 Seurakunnat, luterilaiset Käkisalmen läänissä **27** s. 47.
 Sevón, A. **27** s. 50; **28** s. 53.
 Sidenberg-suku **24. II** s. 66.
 Sidensnöre-suku **26** s. 27.
 Siemiéński, Joseph **37** s. 24.
 Sigismund **41** s. 201—202.
 Siirtolaisuus, Suomen **24. II** s. 35.
 Silcke-suku **24. II** s. 67.
 Sildnik, A. **35** s. 33.
 Sillman, E. **23. II** s. 39, 43.
 Silvasti, P. **31** s. 53; **35** s. 129.
 Simelius, P. **41** s. 15.
 Simstedt, Carl **35** s. 133.
 Sipilä, Walter **27** s. 50.
 Sippola, I. **35** s. 78.
 Sirelius, U. T. **35** s. 86, 93, 104, 129; **36** s. 32, 42; **37** s. 46; **39** s. 3.
 Sirviö, P. **27** s. 55.
 Sissipäälliköt, Pikku vihan aikaiset **26** s. 52.
 Sivén, lehtori **41** s. 10.
 Skogberg, lääninsihteeri **21. II** s. 63.
 Skogh, Anders **21. II** s. 33.
 Skogman, D. **25** s. 28.
 Skoklosterin Codex Aboensis **41** s. 58
 122—123, 156—157.

- Slöör, K. A. **25** s. 27.
 Smolander-suku **24. II** s. 67.
 Snappertuna, markkinapaikka **21. II** s. 36.
 Snellman, A. H. kts. Virkkunen, A. H.
 Snellman, H. W. **27** s. 54.
 Snellman, J. V., kirjeenvaihtoa **35** s. 66, 78, 83.
 Snellman, J. W. G:son, kirjeenvaihtoa **35** s. 78.
 Snellman, K. A. **27** s. 49; **28** s. 54.
 Snellman, Walter J. **31** s. 47; **35** s. 66, 78, 83, 128.
 Societas pro Fauna et Flora Fennica **35** s. 106—108.
 Sofronoff, Liina **29** s. 9.
 Sohlberg, Seth **27** s. 43; **28** s. 55, 87, 101—102; **30** s. 40; lahjoitus **29** s. 41; testamentti **29** s. 20, 24, 25, 64, 68; **31** s. 27.
 Sohlman, Alli **41** s. 13—14, 143, 178.
 Soikkeli, K. A. **21. II** s. 70, 72; **22. II** s. 27, 29, 32; **24. II** s. 12; **35** s. 129.
 Soini (Sven), vouti **24. II** s. 32—34.
 Soini, Aug. H. **27** s. 44; **28** s. 53.
 Soinin rukiit **24. II** s. 31—35.
 Sokka, Juhon **27** s. 44.
 Soldan, C. E. **35** s. 19.
 Solehmainen, J. **28** s. 11.
 Solin, Edv. **27** s. 50; **28** s. 54.
 Solin, Ella **27** s. 50; **28** s. 54.
 Solja, Niilo **38** s. 10.
 Sonck-suku **24. II** s. 67.
 Soopelit **24. II** s. 35.
 Sortavalan kirjakauppa O. Y. **37** s. 2.
 Sota. V:n 1788—90 asiakirjoja **26** s. 53; suomalaiset hyökkäys Vienan Karjalaan 1589 **41** s. 107. Kts. myös Suomen sota ja Suomen vapaussota.
 Sotakorvaukset v. 1808—1809 **23. II** s. 32—37.
 Sotalaitos, **21. II** s. 61—63; **23. II** s. 43; **24. II** s. 16—17, 18; **28** s. 108; **29** s. 72; **31** s. 14; **36** s. 49—50; **41** s. 114. Kts. myös Ruotu jakolaitos.
 Sotavangit, venäläiset, suuren pohjoism. sodan aikana **23. II** s. 47—48; puolalaisia ja saksilaisia Pohjanmaalla 1711—1713. **21. II** s. 40.
 Sotilaspuustellit (Kuopiossa) **21. II** s. 18.
 Spensenius-suku **24. II** s. 67.
 Speranski, Mikael, reformisuunnitelmat **28** s. 108.
 Spoof, perhe **21. II** s. 40.
 Sprengtporten, Y. M. **21. II** s. 6—7, 55; **22. II** s. 30; **24. II** s. 47; **29** s. 24—25, 72; **30** s. 39.
 Spring-, Springer-, Springert-suku **24. II** s. 67.
 Stachea, Ebba **24. II** s. 12.
 Stadshistoriska institutet [i Sverige] **35** s. 62.
 Stark, David **21. II** s. 65.
 St. Barthélemy **21. II** s. 54.
 v. Stedingk, Kurt **28** s. 51.
 Stenberg, John **27** s. 50; **28** s. 53.
 Stenbäck, K. E. **27** s. 50; **28** s. 54; **29** s. 5.
 Stenfors, A. W. **27** s. 40.
 Stenius, Jaakko, vanhempi **26** s. 28.
 Stenius, Jaakko, nuorempi **21. II** s. 55 **26** s. 28.
 Stenius (Kivinen), K. M. **25** s. 27.
 Stenroth, Otto **27** s. 55; **28** s. 53.
 Stichaeus, J. Fr., asiakirjoja **24. II** s. 42—46.
 Stiervalld, R., kirjeitä **24. II** s. 16—18, 18.
 Stjernschantz, Juhana **23. II** s. 11—14.

- Stjernstedt, K. J. **21. II** s. 67.
 Sjernvall-Walleen, Emil **25** s. 45—
 47, **28** s. 4.
 Stockmann, Valborg **35** s. 4.
 Stolbovan rauha **27** s. 46.
 Strandberg, K. H. **25** s. 27.
 Streng, Helena **41** s. 178.
 Stråhlman, Johan, tilikirja **28** s. 100.
 Ström, H. **39** s. 35.
 Stubbe, Karl **26** s. 25.
 Stut, lääkäri **24. II** s. 99.
 Styke, Arendt **29** s. 69.
 Stålbarm, Arvid **41** s. 91.
 Stålhane, Johan Erik **21. II** s. 56.
 Sumelius, Axel **27** s. 50.
 Sumelius, Gösta **27** s. 50; **28** s. 54.
 Sundelin-suku **24. II** s. 67.
 Sundell-suku **24. II** s. 65.
 Sundell, C. G. **27** s. 43.
 Sundgren, Oskar **27** s. 40.
 Sundman, Carl **27** s. 44.
 Sundström, A. E. **27** s. 55.
 Sundvall-suku **24. II** s. 67.
 Sune Haakoninpoika **24. II** s. 33—
 34.
 Suolahti, Gunnar **23. II** s. 8, 31, 42;
24. II s. 11, 23, 47, 57, 112; **25**
 s. 9, 58, 60, 64, 65, 67; **26** s. 42,
 49; **27** s. 31, 46, 48; **29** s. 33, 48,
 75; **30** s. 23, 32, 34, 55; **31** s. 30;
35 s. 18, 21, 30, 47, 48, 51, 54,
 61, 73, 86, 87, 92, 94, 113, 138,
 151, 152, 158, 159, 163, 167; **36**
 s. 6, 7, 9, 12, 31, 32, 34, 36, 40,
 41, 42, 51, 55; **37** s. 4, 20, 21, 24,
 25, 26, 40, 46, 48; **38** s. 25, 31,
 34; **39** s. 5, 6, 17, 18, 19, 26, 35;
41 s. 9, 11, 16, 27, 47, 51, 64, 77,
 90, 92, 105, 108, 110, 111, 133,
 166, 178, 186, 193—196, 198, 218;
 muistorahasto **41** s. 204, 211.
 Suolahti, Hugo **35** s. 95.
 Suolahti, Ilta **41** s. 198.
 Suomalainen, Jaakko **35** s. 129, 151.
 Suomalainen lähetyskunta v. 1808
26 s. 6, 53.
 Suomalainen Tiedeakatemia **24. II**
 s. 65; **25** s. 52; **35** s. 101, 139.
 Suomalaisen historian tutkimuksen
 tunnetuksi tekeminen Skandina-
 viassa **36** s. 6, 36, 52.
 Suomalaisen kirjallisuuden edistä-
 misrahasto **21. II** s. 30, 32; **23. II**
 s. 38; **25** s. 72; **28** s. 50; **30** s. 23;
35 s. 9; **36** s. 34; **37** s. 5; **39** s. 20—
 21; **41** s. 110, 124.
 Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
21. II s. 32; **23. II** s. 38; **25** s. 23—
 30, 72; **27** s. 48, 63; **28** s. 152;
29 s. 9; **31** s. 6, 12; **35** s. 25, 29,
 58, 62, 65, 68, 97—98; **36** s. 34;
37 s. 39, 46; **39** s. 20—21; **41** s. 41,
 48—49, 71, 77, 124, 202—203.
 Suomalaiset Ruotsissa **24. II** s. 10
 —11.
 Suomalaisten retket Ruotsiin v.
 1598 **31** s. 51.
 Suomalais-ugrilainen kulttuuriko-
 kous **37** s. 47; **39** s. 29; **41** s. 51.
 Suomalais-ugrilainen Seura **35** s.
 104; **37** s. 40, 49; **41** s. 190.
 Suomalaisuuden liikkeen historia **36**
 s. 10—11, 51.
 Suomalaisuuden Liitto **36** s. 10—11,
 51.
 Suomea koskeva tilapäiskirjallisuus
37 s. 47.
 Suomen hallituskonseljin ja senaa-
 tin alamaiset kertomukset v. 1812
 ja 1816; **26** s. 16.
 Suomen Historiallinen Seura. Kts.
 edempänä s. 70.
 Suomen historian 19:nneen vuosisa-
 dan tutkiminen **28** s. 88.
 Suomen itsenäisyysliikkeen historia
41 s. 38, 45, 49, 59—60, 69, 93,

- 103—104, 112, 115, 145—150, 174.
- Suomen Kadettiklubi **31** s. 21.
- Suomen Kansallismuseo **35** s. 102—103.
- Suomenkieli **21. II** s. 51; sen oikeudet **30** s. 43; **35** s. 35; virkamiesten suomenkielen taito **21. II** s. 66—67; lain käännös suomeksi **21. II** s. 67; valtiopäivillä **21. II** s. 66.
- Suomen Kirkkohistoriallinen seura **25** s. 52; **26** s. 37; **27** s. 48, 63; **28** s. 152; **29** s. 9, 23—24; **30** s. 55; **31** s. 6, 12; **35** s. 25, 29, 59, 62, 68, 73, 104—106, 139, 151; **37** s. 30, 34, 39, 46; **41** s. 35, 71, 77, 199, 209.
- Suomen Kultaseppä O. Y. **28** s. 11.
- Suomen Maantieteellinen Seura **35** s. 108—109; **36** s. 39.
- Suomen Muinaismuistoyhdistys **27** s. 48, 63; **30** s. 5; **35** s. 25, 29, 58, 65, 68, 74, 104, 139.
- Suomen sota **23. II** s. 32—37, **24. II** s. 12; **29** s. 32.
- Suomen Sukututkimusseura **27** s. 48, 63; **31** s. 41—42; **35** s. 25, 29, 59, 68, 109, 139, 151.
- Suomen Tiedeseura **27** s. 63—64; **35** s. 100—101, 139, 151.
- Suomen Valtamerentakainen Kauppa O. Y. **30** s. 41.
- Suomen valtiosääntö **26** s. 35.
- Suomen vapaussota **28** s. 85—87; ainesten keruu sen historiaa varten **28** s. 88, 96—98.
- Suomen Yleisradio O. Y. **41** s. 34.
- Suonivaara, K. W. **27** s. 45; **28** s. 55.
- Suontaka-suku **24. II** s. 67.
- Supinen, P. **27** s. 44; **28** s. 55.
- Surmavuodet 1860-luvulla Suomessa **28** s. 95.
- Susijahdit **23. II** s. 44—46.
- Suullisen muistitiedon keräys **35** s. 57, 59—61, 63—66, 71, 77—78, 145—149, 158, 167—168; **36** s. 11, 17—18, 41—42, 51; **37** s. 33, 49; **38** s. 8; **39** s. 28; **41** s. 10, 20, 57—58, 112—115, 143, 178—179, 210.
- Suullisen muistitiedon keräystoimikunnan antamat palkinnot **36** s. 41—42, **38** s. 8; **41** s. 10.
- Suurikkala-suku **24. II** s. 67.
- Suuri Pohjansota **23. II** s. 47—48; Suomen puolustus sen aikana **28** s. 28; vangit **30** s. 31.
- Suur-Sysmä, asuttaminen **35** s. 7—8.
- Suvanto (Suango), **21. II** s. 29, 30.
- Svarthufvud-suku **24. II** s. 66.
- Sven Andersinpka **21. II** s. 29.
- Sven Erikinpka **22. II** s. 33.
- Svenska Litteratursällskapet **21. II** s. 71; **27** s. 48, 63; **35** s. 25, 29, 59, 65, 66, 68, 77, 98—99, 139, 146, 151.
- Svenska studenters historiska förening **35** s. 111.
- Svenska Söderkompaniet **23. II** s. 8.
- Svenstekt **22. II** s. 14, 16—17.
- Sysmä kts. Suur-Sysmä.
- Säkkijärvi **21. II** s. 9; **22. II** s. 21.
- Sääminki **21. II** s. 23—24.
- Säätykierto **25** s. 60.
- Söderblom-suku **24. II** s. 67.
- Söderhamn, rakennuskaava **21. II** s. 36—37.
- Söderhjelm, Alma **26** s. 36; **35** s. 128.
- Söderhjelm, Werner **35** s. 127.
- Söderman-suku **24. II** s. 67.
- Söderström, Erik **27** s. 55.
- Söderström, Fanny **27** s. 55.
- Söderström, Gustaf **27** s. 55.
- Tackou-suku **24. II** s. 67.

- Taide, 1600-luvulla Suomessa **31**
s. 9.
- Takala, A. A. **28** s. 67.
- Takku-suku **24. II** s. 67.
- Takolander, A. **35** s. 50; **36** s. 52—53.
- Talari **24. II** s. 113—116.
- Tallberg, Julius **27** s. 55; **28** s. 53.
- Tallgren, A. M. **26** s. 36; **27** s. 56, 63; **28** s. 52, 67; **29** s. 33, 70—71, 76; **35** s. 29, 47, 61, 73, 74, 86, 109, 129, 141; **36** s. 32, 42; **37** s. 21, 46; **38** s. 25; **41** s. 71, 109, 134, 178, 186, 210.
- Tallinnan kaupunginarkisto **41** s. 51, 65, 73.
- Talonpojat, Suomen **21. II** s. 43; valituksia **22. II** s. 4.
- Talvioja, Kuuno A. **27** s. 50; **28** s. 67.
- Tamlin-, Tammelin-suku **24. II** s. 67.
- Tammenoksa, W. **27** s. 44; **28** s. 53.
- Tampereen Historiallinen Seura **35** s. 112.
- Tampereen Puuvillateollisuus O. Y. **27** s. 60.
- Tanner, Otto **27** s. 45; **28** s. 55.
- Tanninen, Emil **27** s. 45; **28** s. 55.
- Tapani, Juho **27** s. 50; **28** s. 54.
- Tapiola, Antti **28** s. 11.
- Tapulioikeustaistelu **25** s. 59.
- Tarkastus- ja valitusluettelot v:ltä 1616, jäljentäminen **41** s. 8.
- Tarkiainen, V. **31** s. 12; **35** s. 29, 68, 97; **37** s. 46; **41** s. 77.
- Tarton yliopisto **29** s. 67.
- Tarton yliopisto, suomalaiset ja inkeriläiset siellä **30** s. 34.
- Tarton yliopiston kirjasto **29** s. 67, 81.
- Tavast, Arvi Henrikin poika **28** s. 110; **31** s. 28.
- Tavast, Juhana **24. II** s. 37.
- Tavast, Maunu **29** s. 62.
- Tavast, Niklis **26** s. 51—52.
- Tavastkyymi **41** s. 210.
- Tavaststjerna, V. **28** s. 11.
- Tavaststjerna, W. **24. II** s. 64; **25** s. 64, 65, 66; **26** s. 34; **28** s. 10, 42, 43, 53, 57, 85, 87, 96, 110; **29** s. 10, 57, 70, 74, 76, 77, 78; **30** s. 3, 39, 54; **31** s. 12, 20, 24, 28, 41; **37** s. 24, 27—28, 38, 48; **38** s. 29, 40; **39** s. 3; **41** s. 79—80, 155.
- Tegengren, G. **27** s. 55.
- Teit, Henrik **21. II** s. 53, 54.
- Teit, Jaakko, valitusluettelo **21. II** s. 28.
- Teit, Martti **21. II** s. 53.
- Telén, Karin **27** s. 44.
- Tengström, C. F., mietintö **26** s. 52.
- Tengström, Jaakko, mietinnöt **24. II** s. 112.
- Tersmeden, amiraali, memoarit **35** s. 21.
- Tervaliike, Viipurin **22. II** s. 20—22.
- Tervonen, Iivari **27** s. 49.
- Thauvón, P. **35** s. 158.
- Thesleff, nimineuvos **26** s. 24, 25.
- Thesleff, V. A. **35** s. 150.
- Thuronius, Andreas **41** s. 74.
- Tiainen, Olli **30** s. 27; **35** s. 23.
- Tienari, Artturi **41** s. 143, 179, 210.
- Tieteellinen keskuslautakunta **30** s. 5, 57; **31** s. 22—24; **35** s. 101; **36** s. 48, 52; **37** s. 32; **38** s. 29—30, 31; **39** s. 7—8; **41** s. 38, 115—116, 139, 150—151, 196.
- Tieteellisten seurain edustajakomitea **30** s. 4.
- Tieteellisten seurain paikannimi-toimikunta **25** s. 49—51, 72; **26** s. 41—42; **35** s. 164—167; **36** s. 56; **37** s. 46; **39** s. 6, 36.

- Tieteellisten Seurain talon kirjasto-laitos **26** s. 54; **41** s. 135.
- Tieteellisten seurain valtuuskunta **21. II** s. 5, 58; **22. II** s. 11; **23. II** s. 6, 20; **25** s. 49; **35** s. 77, 101; **38** s. 39; **41** s. 95, 122, 192.
- Tietosanakirja O. Y. **28** s. 59.
- Tigerfelt, K. K. **21. II** s. 6.
- Tigerstedt, Erik **24. II** s. 12.
- Tigerstedt, K. K. **25** s. 27, 63, 65.
- Tigerstedt, Yrjö Fredrik **22. II** s. 27.
- Tiililä, K. **27** s. 50.
- Tikanoja, F. **27** s. 49; **28** s. 54.
- Tikanoja, Viljo **41** s. 15.
- Tikkanen, P. **25** s. 27.
- Tilaton väestö, Suomen **30** s. 42—43.
- Tilgmann, Ernst **27** s. 60.
- Tilikirjat, Henrik Havemanin v. 1721; Euran Sassilassa säilytetty v. 1690 **23. II** s. 10.
- Tillander, professori **24. II** s. 92.
- Timgren, A. F. **27** s. 50; **28** s. 54.
- Tirkkonen, J. P. **35** s. 31; **41** s. 37.
- Tirkkonen, N. **27** s. 43; **28** s. 54; **31** s. 49; **36** s. 29.
- Tirkkonen, N., perikunta **37** s. 48.
- »Titus Olavius» **29** s. 25.
- Toikka, P. **21. II** s. 73; **22. II** s. 4; **25** s. 48; **26** s. 36, 37; **28** s. 52, 67; **30** s. 29.
- Toivanen, J. V. **27** s. 43.
- Tollet-suku **24. II** s. 67.
- Tolonen, Emil **37** s. 22.
- Topeliuksen lapsuuskotisäätiö **41** s. 8.
- Topelius, Z. **25** s. 27, 63, 65, 66.
- Torinus (Thorinus), Jonas **22. II** s. 20.
- Tornberg, J. **27** s. 55.
- Tornio, rakennuskaava **21. II** s. 36—37.
- Torvelainen, Juho **31** s. 53.
- Tott, Anna Hannuntytär **24. II** s. 59, 60.
- Troilius, Anna **21. II** s. 54.
- Troilius, Uno **21. II** s. 54.
- Tudeer, L. O. Th. **36** s. 52.
- Tudeer, O. E. **35** s. 127, 134.
- Tukiainen, K. A. **27** s. 44.
- Tulenheimo, Antti **35** s. 94.
- Tulenheimo, Eino **27** s. 50; **28** s. 54.
- Tullman, Alexander **21. II** s. 16.
- Tumulin-suku **24. II** s. 67.
- Tuomas Henrikinpka [Thomas Hendriksson] **22. II** s. 34.
- Tuomikoski, Y. **31** s. 52.
- Tuominen, Uno **39** s. 23; **41** s. 212.
- Turja, H. A. **36** s. 39; **37** s. 1, 3, 22, 38; **39** s. 21; **41** s. 157—158, 158, 218—219.
- Turku **22. II** s. 30—31; **24. II** s. 48; 91; **30** s. 61; palo v. 1728 **23. II** s. 44; palo v. 1827 **22. II** s. 30.
- Turun Historiallinen Yhdistys **35** s. 111; **41** s. 199, 209.
- Turun hovioikeus; palkkauslistat 1623, 1631 **21. II** s. 40—42.
- Turun ja Porin lääni **23. II** s. 43; **29** s. 76.
- Turun kesäyliopisto **27** s. 51, 53.
- Turun linna **23. II** s. 14—18.
- Turun lääninarkisto **28** s. 9; **31** s. 20.
- Turun maistraatin ja raastuvan-oikeuden arkisto **36** s. 38—39; **41** s. 110.
- Turun museo **41** s. 73.
- Turun rahapaja **24. II** s. 71.
- Turun ruotsalainen yliopisto. Kts. Åbo Akademi.
- Turun Sementtivalimo O. Y. **28** s. 107.
- Turun Suomalainen Yliopisto **35** s. 97; **36** s. 52; **37** s. 3, 23.

- Turun Suomalainen Yliopistoseura **28** s. 90—91.
- Turun Suomalaisen Yliopiston ylioppilaskunta **37** s. 41, 47.
- Turun tuomiokirkko **22. II** s. 15, 16; **25** s. 10—11; **31** s. 50—51.
- Turun yliopisto. Kts. Yliopiston historiaa.
- Turunen, A. **37** s. 22.
- Turunen, Erkki **41** s. 73.
- Turunen, Pekka **31** s. 53.
- Tähtilä, R. **23. II** s. 19.
- Täyssinän rauha **39** s. 3.
- v. Törne, P. O. **23. II** s. 10; **25** s. 52; **26** s. 36; **27** s. 3, 5, 44; **28** s. 52, 59, 67, 87, 88; **35** s. 95, 138; **36** s. 36, 43, 51; **39** s. 5; **41** s. 56.
- Törnesköld, J., kirjelmä **28** s. 4.
- Uhlfelt, Ebbe **23. II** s. 46.
- Uhlgren-suku **26** s. 27.
- Ukrainan Tiedeakatemia **36** s. 5.
- Ungarische Akademie der Wissenschaft **30** s. 6.
- Unkarin heraldinen ja genealoginen Seura **41** s. 165.
- Uotila, Paavo **27** s. 45; **28** s. 55.
- Upsalan yliopisto **31** s. 7, 24—25.
- Urpola, Elis **27** s. 51; **28** s. 54.
- Uskonpuhdistus, Suomen **35** s. 10.
- Usselinx, Wilhelm **23. II** s. 8; 9.
- Utha-suku **24. II** s. 66, 67.
- Utter, Helena **21. II** s. 54.
- Utter, Henrik Maununpoika **21. II** s. 54.
- Utterin kokoelma **21. II** s. 54.
- Uudenkaupungin rauha, kiitospäivä sen johdosta **23. II** s. 39—40.
- Usikaarlepyy, rakennuskaava **21. II** s. 36—37.
- Usikaupunki **24. II** s. 64—69.
- Usikirkko (V.l.), papinvaali **22. II** s. 20.
- Vaara, Väinö **36** s. 42.
- Vaarama, Edv. **27** s. 45; **31** s. 47, 53; **35** s. 23, 128.
- Vaaranen, J. E. **25** s. 27, 29.
- Vaasa, ryöstö v. 1808. **29** s. 32.
- Wadén-suku **24. II** s. 67.
- Wadenstjerna, K. W., kirjeitä **31** s. 28.
- v. Wahlberg, C. F. **27** s. 44.
- Vainio, Oskari **37** s. 22.
- Vakkalaitos **31** s. 7—8.
- Valamon luostarin arkisto **39** s. 24, **41** s. 7, 10.
- Valkeakoski **41** s. 168.
- Valkjärvi **21. II** s. 8, 9; **29** s. 32.
- Vallankumous v. 1772 **24. II** s. 68—69; **26** s. 42.
- Vallankumous v. 1917 **27** s. 47—48.
- Walle, Aksel **27** s. 40.
- Wallen, K. J., memoriaali **24. II** s. 40; kirjeenvaihtoa **24. II** s. 49—50, 50—57.
- Wallén, Betty **27** s. 43.
- Vallenius, Gabriel **21. II** s. 55; **22. II** s. 30; **28** s. 148.
- Vallenius, Gabriel (nuorempi) **28** s. 148.
- Wallenius, Martti, kirjeet **29** s. 33.
- Wallenius, Ossi **35** s. 128, 151.
- Vallens, luutnantti **21. II** s. 56.
- Wallens, maaherra **24. II** s. 91—92.
- Wallenstrahlen kirjekokoelma **41** s. 8.
- Wallin-suku **24. II** s. 67.
- Wallin, Knut **27** s. 40; **28** s. 54.
- Vallius-suku **26** s. 27.
- Valtaistuinpuheet **26** s. 35, 42.
- Valtavuo, Helli **35** s. 155.
- Valtionarkisto **35** s. 102; **36** s. 20; **37** s. 2, 23, 40, 42—44, 49; **38** s. 5—6, 9; **41** s. 119.
- Valtioneuvosto **35** s. 94.
- Valtion kirjastotoimisto **39** s. 27.
- Valtiopäivät **21. II** s. 58—60; edus-

- tus **21. II** s. 4—5; **22. II** s. 32—34.
 Geflen 1792 **25** s. 11—12; Por-
 voon **22. II** s. 27—28; **23. II**
 s. 41, 49; **24. II** s. 42—46; **26**
 s. 35, 39; päätösten allekirjoitus
22. II s. 27—28; **23. II** s. 41, 49.
 Vanha Suomi **21. II** s. 40; **22. II**
 s. 20—22; **24. II** s. 97—104; **25**
 s. 22.
 Vapaussodan asiakirjat **28** s. 88,
 96—98.
 Varaväki **31** s. 14.
 Vargelin, aliupseeri **21. II** s. 38.
 Vargering (varamiehiä) **21. II** s. 61
 —63.
 Varhela-suku **24. II** s. 65, 67.
 Warhelin-suku **24. II** s. 67.
 Varis, Heikki **35** s. 111; **38** s. 37;
41 s. 92, 108, 110, 166, 209.
 Warjoranta-suku **24. II** s. 67.
 Warlin-suku **24. II** s. 67.
 Warlund-suku **24. II** s. 67.
 Waro, J. R. **27** s. 40.
 Varsinais-Suomalainen osakunta **41**
 s. 143.
 Varsinais-suomalaisen ylioppilasosa-
 kunnan koliseutututkimustoimi-
 kunta **21. II** s. 71, 72.
 Varsinais-Suomi **21. II** s. 71, 72;
 verotus **22. II** s. 25; **23. II** s. 22.
 Varsovan historiantutkijainkokous
36 s. 9, 48; **37** s. 6, 45, **41** s. 176
 Vartiainen, Aarne **41** s. 37.
 Vartiainen, Elsa **41** s. 142.
 Vartiainen, Janne **35** s. 22.
 Vartiainen, Niilo **21. II** s. 18.
 Vasar, J. **41** s. 67—68.
 Vasenius, Hanna **38** s. 4.
 Vasenius, Valfrid **35** s. 129; **37** s. 44;
38 s. 3—4.
 Vataja, W. **27** s. 54.
 Vatikaanin arkiston Suomea koske-
 vat asiakirjat **30** s. 57—60; **31**
 s. 23—24, 46—47, 52, 55; **35**
 s. 4—5, 20—21, 27—28, 34, 74,
 80—81, 131—132, 136—137, 150,
 159—162; **36** s. 4, 7, 33—34; **37**
 s. 29—30, 31, 38, 42, 45; **38**
 s. 4—5, 6—7, 9.
 Vatikaanin kirjasto **30** s. 39; **31**
 s. 20—21; **41** s. 73.
 Vatjalainen viidennes **21. II** s. 73;
22. II s. 4; verokirja **25** s. 14—18;
26 s. 36.
 Vaula, M. **35** s. 34.
 Weber, F. C., **21. II** 50, 51.
 Vedenvähenemisteoria **38** s. 36.
 Wegelius, B. **27** s. 43; **28** s. 55.
 Wegelius, K. A. **35** s. 72; **36** s. 53;
41 s. 197—198.
 Wehax-suku **24. II** s. 67.
 Weichenhaen, luutnantti **21. II** s. 63
 Wendt, lääkäri **24. II** s. 99.
 Vennola, J. H. **21. II** s. 3, 31.
 Venäjän arkeografinen komissio
41 s. 9.
 Venäjän arkistot, arkistoaineksen
 keräys niistä **37** s. 23—24, 40,
 49; **38** s. 35; **39** s. 28; **41** s. 42—45,
 138, 198.
 Verein für Hamburgische Geschichte
30 s. 6.
 Verein für Lübeckische Geschichte
 und Altertumskunde **30** s. 6.
 Verein für Mecklenburgische Ge-
 schichte und Altertumskunde **30**
 s. 6.
 Verkkoranta, Ilmari **36** s. 38.
 Werner Söderström O.Y. **41** s. 211.
 Wernstedt, Kristoffer **21. II** s. 37.
 Verokirjain julkaiseminen **24. II**
 s. 95—96.
 Verotus. **21. II** s. 13—17; **22. II**
 s. 25; **23. II** s. 7, 10, 23, 37;
24. II s. 7—8, 31—35, 82—90;
25 s. 15—16, **26** s. 29, **31** s. 51;

- veropiirit **22. II** s. 17; kavalluk-
sia verojen kannossa **22. II** s. 5—9;
kruunun luotsien verovapaus **22. II**
s. 4; viidennenkymmenennen
rahan vero **23. II** s. 37; **24. II**
s. 7—8; veronkanto Lapissa ja
Kuollan niemellä **29** s. 4.
- Wesén-suku **24. II** s. 67.
- Wessman, F. **27** s. 51; **28** s. 53.
- Westerlund, Alma **27** s. 49.
- Westerlund, A. W. **35** s. 31—32.
- Westpreussischer Geschichtsverein
30 s. 6.
- Wetterhoff, Otto Fredrik (F. O.)
21. II s. 55, 56; **41** pk s. 107—108.
- Vhael, Bartold **29** s. 29.
- Viapori, pommitus 1855 **24. II**
s. 5—7.
- Videnius, K. A. **27** s. 44.
- Widman-suku **24. II** s. 67.
- Viidennenkymmenennen rahan vero
23. II s. 37; **24. II** s. 7—8.
- Viikainen-suku **24. II** s. 65.
- Viikinkiretket **26** s. 11.
- Viipuri, tervaliike **22. II** s. 20—22.
- Viipurin linna, palkkauslista 1632
—33. **22. II** s. 18.
- Viipurin lääni **21. II** s. 7—10,
49—50; **23. II** s. 6; **31** s. 47.
- Viitanen, F. O. **35** s. 3.
- Vijkman-suku **24. II** s. 11—12,
15—16.
- Vijkman, Carl Fredrik **24. II** s.
12.
- Vijkman, Helena Katarina **24. II**
s. 16.
- Vijkman, Jacob **24. II** s. 11—12,
15—16.
- Vijkman, Jakob (nuorempi) **24. II**
s. 15.
- Vijkman, Juhana Henrik **24. II**
s. 11—12.
- Wik-suku **24. II** s. 65.
- Viklund, Arvo **41** s. 158, 204—205,
209.
- Wikman-suku **24. II** s. 67.
- Vilckens, Johan Karl **24. II** s. 99.
- Wilhelmsson, J. H. **30** s. 24; **35**
s. 76, 88; **36** s. 55; **37** s. 48; **38**
s. 32, 40; **39** s. 36; **41** s. 38, 65,
114, 166.
- Vilkuna, Kustaa **41** s. 11—12, 210.
- Villand, Petter **21. II** s. 23.
- Willandh, Herman **22. II** s. 34.
- Wilska, M. A. **27** s. 55; **28** s.
55.
- Wilskman, Atle **26** s. 36; **30** s.
29.
- Vinter-suku **26** s. 27.
- Vinter, Henrik **26** s. 28.
- Virkamiehet, keskiajalla Suomessa
23. II s. 7, 43; Vanhan Suomen
24. II s. 97—104.
- Virkkunen, A. H. **21. II** s. 5, 58;
22. II s. 11; **23. II** s. 6; **25** s. 64,
65, 67; **27** s. 31; **29** s. 48, 66;
30 s. 23, 37, 44; **35** s. 48, 52;
38 s. 29.
- Virkkunen, Helmi **38** s. 29.
- Virolaiset **22. II** s. 24.
- Viron ja Suomen historiantutkijain
kokoukset **41** s. 154, 156, 159,
171—172, 193, 199, 209.
- Viron Keskusarkisto **35** s. 33; **41**
s. 73.
- Virta, Erkki **35** s. 77, 146, 148.
- Virtanen, E. A. **29** s. 33, 81; **41**
s. 12.
- Virtanen, Otto **28** s. 107.
- Virvonen, Arvo **35** s. 155.
- Visulahti, hallintopitäjä **24. II** s.
38—39.
- Witte, Catharina Margaretha, piis-
patar **23. II** s. 41.
- Voionmaa, V. **21. II** s. 28, 31, 71;
22. II s. 17, 38; **23. II** s. 4, 5, 7

- 18, 20, 21, 22, 23, 37, 43; **24. II** s. 31, 40, 48, 61, 64, 76, 82, 95, 96, 111; **25** s. 14, 37, 51, 52, 57, 58, 61, 64, 65, 67, 69, 72; **26** s. 22, 37, 39, 42, 49, 51; **27** s. 24, 25, 31, 32, 36, 39, 46, 48, 51; **28** s. 7, 18, 42, 147, **29** s. 65; **30** s. 36, 40; **31** s. 8, 45, 48; **35** s. 23, 47, 58, 59, 68, 87, 118, 141, 151, 152, 155; **36** s. 7, 41; **37** s. 21, 29, 38, 39, 46; **38** s. 9, 25, 34; **39** s. 6, 7, 17, 18; **41** s. 17, 27, 51, 71, 90, 92, 105, 108, 110, 111, 137, 144, 166, 186, 215.
- Voipio, Aarni **35** s. 68.
- Voipio, Viljo **23. II** s. 22.
- Wolff, C. G. **27** s. 44.
- Wolff, Eugen **27** s. 44; **28** s. 53.
- Wolter, akkushöri **24. II** s. 99, 100.
- Wong-suku **24. II** s. 67.
- Wrede, R. A. **29** s. 79, 80; **35** s. 129.
- Vuoksi **21. II** s. 28—29, 30.
- Wuolijoki, Wäinö **35** s. 95.
- Vuorela, G. A. **31** s. 53; **35** s. 129.
- Vuorenheimo, O. **27** s. 50.
- Vuorio, Eetu **35** s. 151.
- Vuorio, O. Teod. **27** s. 40.
- Vuorisalmi, O. **28** s. 67, 108.
- Wång-suku **24. II** s. 67.
- Väistö, Joh. **27** s. 49.
- Välilmaa, Kalle **27** s. 45; **28** s. 54.
- Väänänen, Betty **31** s. 53; **35** s. 128.
- Väätäinen, Janne **31** s. 52.
- Vöyri **38** s. 29, 31.
- Yhteisalue, venäläis-norjalainen ennen v. 1826 **35** s. 37.
- Yksjalat **24. II** s. 82—84.
- Yleinen kotiseutututkimuskokous (1915) **25** s. 59.
- Yleisesikunta **36** s. 20.
- Yleisten rakennusten Ylihallitus **35** s. 49; **37** s. 1—2.
- Ylenius-, Yleen-suku **24. II** s. 67.
- Ylimystö, 1200-luvun. **41** pk s. 34.
- Yliopiston historiaa **24. II** s. 77—82, 91—93; **25** s. 9.
- Yliopistosäännöt v. 1852. **25** s. 59; **28** s. 3—4.
- Ylioppilasolot 1800-luvun alkupuoliskolla **38** s. 31.
- Yläneen kartano **22. II** s. 26.
- Ylä-Satakunta, rahvaan valitus **21. II** s. 67.
- Ylönen, A. **27** s. 44; **28** s. 55.
- Yrjö-Koskinen, Y. S. **25** s. 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 63, 65, 66, 67, **28** s. 40; **41** s. 27—33; kansansivistysohjelma v. 1856 **36** s. 6; satavuotispäivä **39** s. 25; kirjeiden keräys **35** s. 158; **36** s. 12—13, 34, 42; **37** s. 4.
- Zakrevski, A. **41** s. 46—47, 157—158.
- Zinck, E. R. **35** s. 129.
- Zinck, R. **31** s. 53.
- Åbo Akademi **30** s. 29, **35** s. 95—97; kirjasto **41** s. 44, 50, 55.
- Åbo Morgonblad **24. II** s. 50—57.
- Åbo Tidningar **39** s. 9.
- Åkerblom, B. **38** s. 29, 31; **41** s. 109.
- Åkerblom-suku **24. II** s. 67.
- Åkesson-suku **26** s. 27.
- Årla (Ollila) Ruotsissa **24. II** s. 10—11.
- Åström, H. Em. **27** s. 54; **28** s. 54.
- Äimä, Antti Jaakonpoika **22. II** s. 5, 6, 22.
- Äyrämöisen palkinto **25** s. 58, 60.
- Äyräpään kihlakunta, kartta v. 1643 **21. II** s. 8; kalastusolot **21. II** s. 28—29.
- Öhman, Kaarlo **31** s. 53.
- Öhman, K. H. **35** s. 128.
- Örn (Oera), Nicolaus **21. II** s. 51, 52.

Östberg, Märtha **27** s. 45; **28** s. 53.
 Österbladh, Kaarlo **28** s. 67; **38**
 s. 36; **39** s. 32—34; **41** s. 8, 16,
 33, 204.

Österman-sukuja **24. II** s. 67.

Östling, Carl **23. II** s. 45.

Östman-suku **24. II** s. 65.

Suomen Historiallinen Seura.

Vuosikokoukset **21. II** s. 43, 76;
22. II s. 35; **23. II** s. 23; **24. II**
 s. 22, 69; **25** s. 22; **26** s. 12, **27**
 s. 10; **28** s. 27, 110; **29** s. 33; **30**
 s. 7, 44, 55; **31** s. 29; **35** s. 10, 37,
 115; **36** s. 13; **37** s. 7; **38** s. 10,
39 s. 9; **41** s. 17, 79, 125, 175.

Vuosikertomukset **21. II** s. 44—46,
 76—79; **22. II** s. 35—38; **23. II**
 s. 23—26; **24. II** s. 23—25, 69—72;
25 s. 22—34; **26** s. 13—18; **27**
 s. 15—20; **28** s. 28—40, 110—122;
29 s. 34—42; **30** s. 7—15, 44—49;
31 s. 30—37; **35** s. 10—15, 38—42,
 116—124; **36** s. 13—28; **37** s.
 8—16; **38** s. 11—22; **39** s. 9—14,
41 s. 17—23; 80—86; 126—130,
 175—183.

40-vuotiskertomus **25** s. 61—67.

40-vuot. juhlapokous **25** s. 52,
 57—58, 59—67.

50-vuot. juhlapokous **35** s. 21, 22,
 25, 49, 54—55, 59, 79, 83, 85, 87,
 88, 92, 93—115, 127—129, 133,
 134, 135—136.

Julkiset esitelmäkoukset **26** s. 31,
 34, 35, 38—39, 39—40; **27** s. 39,
 46, 48, 52, 54, 56; **28** s. 9—10, 10,
 50, 60—61, 95; **41** s. 200—201.

Kunniajäsenet **28** s. 43, 53, 101;
29 s. 49—50, 63—64, 65—66;
 72; **31** s. 12; **35** s. 29—30, 31; **37**
 s. 35—37; **41** s. 117, 159—165.

Tutkijajäsenet **21. II** s. 28, 31, 74;
22. II s. 13; **24. II** s. 13—14, 14, 76;
25 s. 48, 57; **26** s. 3—5, 6—7, 12;
28 s. 55—59, 66—67, 87; **29**
 s. 11—14, 26—27, 52—55, 70—71,
 74—75, 76, 82; **30** s. 30, 31; **31**
 s. 15—16, 16; **35** s. 48, 51, 86—87,
 93, 130, 137, 141—142, 150; **36**
 s. 42; **37** s. 3—4, 5, 6, 7, 21, 26, 27,
 32—33; 38, 39; **38** s. 26—27, 28,
 31; **39** s. 3, 6—7, 7; **41** s. 10, 16,
 33, 55—56, 57, 114, 187—188, 193
 —196, 212—215, 216, 217.

Pysyväiset kannattajajäsenet **28** s.
 43, 53—55, 87, 89—90, 96, 107;
29 s. 5, 9; **30** s. 41, **31** s. 52; **35**
 s. 22, 151, 155; **36** s. 12, 42; **37**
 s. 24, 38; **38** s. 7, 10; **39** s. 21,
 23, 31; **41** s. 15, 50, 55, 94, 109,
 137, 142, 157, 174, 200, 205, 212.
 Vuosijäsenet **28** s. 90, 107—108; **30**
 s. 41, 56; **31** s. 14, 17, 47, 52—53;
35 s. 22, 133, 151, 155; **36** s. 12,
 38; **37** s. 22; **39** s. 21, 28, 31; **41**
 s. 15, 50, 73, 124, 137, 142, 153,
 210, 212.

Lahjoittajajäsenet **36** s. 39.

Jäsenmaksut **31** s. 26, 27.

Virkailijat **21. II** s. 48, 83; **22. II**
 s. 38; **23. II** s. 31; **24. II** s. 30, 75,
 76; **25** s. 37; **26** s. 22; **27** s. 24,
 51; **28** s. 42, 147; **29** s. 10, 48, 61;
30 s. 23, 54; **31** s. 40—41; **35** s. 6,
 9, 18, 47, 126, 129, 159; **36** s. 12,
 31, 32, 38, 43, 45; **37** s. 20—21,
 22; **38** s. 25; **39** s. 17—18, 21,
 23; **41** s. 26—27, 78, 90, 133—134,
 144—145, 156, 186, 199, 217, 218.

Asiamiehet **28** s. 67; **29** s. 10; **30**
 s. 28—29; **31** s. 47, 55; **35** s. 3,
 9, 23, 31; **41** s. 34, 37, 193.

Säännöt **27** s. 36, 46; **28** s. 18—23,
 23—27, 41; **29** s. 57, 57—59, 64;

30 s. 6, 22, 26; **35** s. 159; **37** s. 5, 20, 22; **41** s. 124—125, 133, 144—145, 174—175, 185.

Työohjelma **27** s. 10—15, 26—31, 65—66.

Edustus **21. II** s. 5, 30, 32, 37, 58, 71; **22. II** s. 11, 23; **23. II** s. 5, 6, 19, 31, 38; **24. II** s. 49, 77; **25** s. 38, 49, 49—51, 59, 72; **26** s. 42; **27** s. 48, 63, 64; **28** s. 50, 152; **29** s. 11, 23—24; **30** s. 5, 23, 55—56; **31** s. 12—13, 41, 48—49; **35** s. 6, 9, 19, 20—21, 28, 32—33, 45—47, 49, 58—59, 68, 77, 138, 139—140, 151, 152, 153, 154, 155, 158—159, 167; **36** s. 9, 34, 37, 43, 48, 51, 52, 54—55; **37** s. 5, 24, 26, 29, 38, 40—41, 46; **39** s. 3, 4—6, 20—21, 28, 29; **41** s. 41, 71, 73, 75, 116, 124, 137, 156, 165, 172, 190, 192, 198, 199, 203, 204, 218.

Lausunnot **23. II** s. 20; **27** s. 38; **28** s. 62—66, 89, 96; **29** s. 8—9; **30** s. 33—34; **31** s. 14, 24, 44, 55; **35** s. 31, 78, 81—83, 83—84, 88, 131—132, 136, 151, 162—163; **36** s. 7—9, 35, 36; **37** s. 1, 5, 24—25; **38** s. 7, 9.

Toimikunnat **24. II** s. 96; **25** s. 52, 57, 58; **26** s. 11, 31, 34, 42; **27** s. 9, 25, 31, 33—34, 36, 39, 41, 45, 48, 49, 53, 54, 56, 61; **28** s. 7, 18, 49, 52, 62, 88, 88—89, 89, 90, 99—100; **29** s. 4, 55—56, 60, 64—65; **30** s. 34; **31** s. 11, 12, 25, 43; **35** s. 6, 21, 32—33, 54—55, 58, 61, 68, 74, 79, 145—149, 164; **36** s. 36, 51; **37** s. 24, 29, 46; **38** s. 8, 9, 34; **41** s. 38, 45, 71, 104, 123.

Palkinnot **25** s. 58, 60—61, **27** s. 35—36, 41; **28** s. 152, **29** s. 9, 11, 15—19, 29, 62, 70, 73—74,

77—80; **30** s. 23, 29, 53; **31** s. 6, 9—10, 12—13, 29—30, 40, 43, 49, 53—54, **35** s. 18, 31—32, 45, 62, 68, 71—73, 115—116, 126, 148, 149—150; **36** s. 31, 41—42, 52—53; **37** s. 20, 39, 44, 46; **38** s. 3, 8, 10—11, 25, 39; **39** s. 17, 32—34; **41** s. 8, 10, 26, 57, 68, 71, 77, 79—80, 90, 92, 114, 121—122, 133, 166, 169, 185, 217—218.

Palkkiot **21. II** s. 48, 71, 83; **22. II** s. 29, 30, 38; **24. II** s. 12, 12—13, 30, 36, 75; **25** s. 37; **26** s. 22; **27** s. 24; **28** s. 10, 42, 49, 107, 147; **29** s. 6, 48, 56, 60, 74; **30** s. 23, 53—54, 57; **31** s. 40; **35** s. 6, 9, 18, 47, 54, 76, 88, 126, 133, 159; **36** s. 12, 31, 38, 55; **37** s. 20, 22, 27—28, 48, 49; **38** s. 25, 32, 40; **39** s. 17, 30, 36; **41** s. 26, 54, 65, 90, 114, 124, 133, 166, 186, 218.

Tilit **21. II** s. 3, 46—48, 48—49, 79—83; **22. II** s. 3, 38, 39—42; **23. II** s. 3, 26—30, 31; **24. II** s. 25—30, 31, 72—75, 76; **25** s. 34—37, 38; **26** s. 18—21, 29—30; **27** s. 21—23, 24—25; **28** s. 40—41, 59—60, 142—147, 152; **29** s. 42—47; **30** s. 15—21; 50—53, 55; **31** s. 39—40; **35** s. 17—18, 19, 43—45, 125—126; **36** s. 30—31; **37** s. 18—20; **38** s. 23—25; **39** s. 15—16, **41** s. 25—26, 88—89, 131—133, 184—185.

Tulo- ja menoarvio **26** s. 31, 32—34; **27** s. 37; **28** s. 70—72; **29** s. 6, 62, **30** s. 28; **31** s. 3, 6, 45; **35** s. 22, 23, 49, 54, 57, 78, 135, 143; **36** s. 12, 35, 51, 53; **37** s. 27; **38** s. 28; **39** s. 23; **41** s. 37, 95, 139, 197.
Apurahat, Seuralta pyydetty ja myönnetty **22. II** s. 23; **24. II**

- s. 21, 58, 62, 64, 94—95, 107, **25** s. 68—69; **26** s. 26—29, 30, 31, 50, 50—51; **27** s. 25, 53, 62, 65; **28** s. 48, 49—50, 72, 99, 108—110, 149—151; **29** s. 7—8, 60, 73, 80; **30** s. 27—28, 28, 31, 34, 35, 56; **31** s. 4, 7, 13, 17—18, 19, 21, 47, 52, 55; **35** s. 5, 19, 21, 25, 29, 52—54, 61, 64, 71, 76, 77—78, 89—91, 146; **36** s. 3, 9, 34, 37, 49, 51, **37** s. 42, 45, 46; **38** s. 34, 36—37, 38, 40; **39** s. 6, 8, 24, 29—30, 31, 34, 34—35; **41** s. 7, 9, 11—14, 37, 41—45, 50, 54, 57—58, 60—62; 71—72, 75—77, 92, 96—102, 105—106, 108, 109, 110, 112—113, 113, 117—119, 122, 135, 140—141, 143, 157, 158, 170—171, 178—179, 190—192, 197—198, 205, 209, 212, 218, 218—219.
- Raha-avustukset, myös valtioapu, saadut t. anotut **22. II** s. 3—4, 12, 27; **24. II** s. 15, 31; 58, 96, **26** s. 30; **27** s. 32—33, 39, 43, 61—62; **28** s. 12, 67, 67—70; **29** s. 9—10, 64; **30** s. 4, 5, 32—33; 60; **31** s. 23, 27, 42, 46, 49, 55; **35** s. 4, 5, 25, 29, 34, 49, 58, 71; 74, 131—132, 136—137, 138, 139, 153—154; **36** s. 33—34, 41, 48—49, 51; **37** s. 23, 29—30, 31, 32, 34, 38, 40, 42, 45, 47; **38** s. 5—6, 6, 6—7, 8, 28, 31, 32; **39** s. 4, 27, 28, 30; **41** s. 37, 49—50, 69, 92, 94, 95, 103—104, 110—111, 112, 114—115, 115—116, 122—123, 138, 139, 150—151, 156—157, 170, 196.
- Lahjoitukset (saadut) **27** s. 34—36, 40, 41, 42—43, 43—45, 49—51, 54—56, 60—61; **28** s. 11, 59, 101—102, 107; **29** s. 9, 15—19, 19; **35** s. 3, 52; **36** s. 37—38, **37** s. 48; **38** s. 37—38, **41** s. 7—8, 94, 173, 188—189, 204.
- Julkaisut ja niiden painatus **21. II** s. 3, 28, 70—71, 72; **22. II** s. 12, 13—14, 27, 29, 32; **23. II** s. 43. **24. II** s. 12, 15, 47, 64, 95—96; **25** s. 39; **26** s. 31, 34, 36—37, **27** s. 25, 32—33, 61; **28** s. 9, 10, 11, 18, 43—44, 50—51, 52—53, 66; **29** s. 10, 14—15, 20, 30—31, 57, 60, 62, 66—67, 70, 76, 80; **30** s. 3, 5, 25, 29, 32, 33, 35—36, 36—37, 37—39, 40; **31** s. 6, 7, 11, 12, 21, 25, 26, 43, 45, 48; **35** s. 6, 9, 23, 26, 28, 29, 31, 33, 34, 49, 54—55, 66—68, 73, 78, 79, 83, 85, 87, 93, 126, 133, 137, 142, 143, 167; **36** s. 36, 46, 53, 55; **37** s. 3, 5, 24, 27, 45, 48, 49—50; **38** s. 8, 10, 37, 40; **39** s. 31, 35; **41** s. 7, 8, 9, 10—11, 15, 33, 34, 37, 38, 45, 51, 53, 58, 65, 74, 75, 78, 92, 95, 104—105, 108, 110, 111, 117, 123, 124, 158—159, 166, 170, 197, 204, 211, 218.
- Julkaisujen vaihto **21. II** s. 58; **22. II** s. 11; **23. II** s. 10, 39; **24. II** s. 59; **25** s. 52; **29** s. 67; **30** s. 4, 5—6, 29; **31** s. 7, 24—25, 41—42; **35** s. 27, 31, 61—62, 85, 91—92, 164; **36** s. 4—5, 39, 46—47, 48, 51, 55; **38** s. 29—30; **39** s. 8, 9, 17, 28; **41** s. 8, 15, 51, 65, 72, 73.
- Julkaisujen lahjoittaminen **21. II** s. 71, 72; **23. II** s. 10. **24. II** s. 41, 48; **25** s. 38; **27** s. 51, 53; **28** s. 90—91, **29** s. 26, 67, 81; **30** s. 26; **36** s. 38—39; **37** s. 2—3, 28—29, 41, 47; **38** s. 7, 27, 39; **39** s. 27, 31. **41** s. 41, 50, 110, 119, 124, 135.

Julkaisuvarasto ja myynti **21. II** s. 5; **25** s. 38, **28** s. 50; **30** s. 24; **35** s. 23, 76, 88; **36** s. 38, 55; **37** s. 22, 48; **38** s. 32, 40; **39** s. 23, 36; **41** s. 38, 65, 77—78, 78.

Julkaisujen hinnat **21. II** s. 31; 32, 71; **22. II** s. 30, 32; **23. II** s. 19, 21; **24. II** s. 12, 15, 19, 36; **25** s. 4, 22; **26** s. 8; **27** s. 3, 5; **28** s. 98, 99, 152; **29** s. 5—6, 11, 57; **30** s. 5, 24, 27, 41; **31** s. 27, 55; **35** s. 23, 25, 87, 88, 132, 133, 137, 142; **36** s. 42; **37** s. 39; **38** s. 9, 31, 37; **39** s. 6, 31; **41** s. 34, 45, 59, 111, 117, 123, 159, 170.

Tekijäkappaleet ja eripainokset **22. II** s. 30; **23. II** s. 14; **24. II** s. 12; **28** s. 9, 10, 53; **30** s. 40; **31** s. 42, 43; **35** s. 23, 78, 133; **36** s. 12; **38** s. 7, 29; **41** s. 15, 45, 58, 123.

Arkisto **21. II** s. 58; **22. II** s. 12, 26—27, **24. II** s. 30, 36, 58; **25** s. 51, 58; 72; **26** s. 51, 53; **27** s. 20; **28** s. 102—104, 122—123, 123—131; **29** s. 47; **30** s. 22, 49—50, 60; **31** s. 11, 14, 21, 38—39; **35** s. 4,

15—16, 19, 33, 42—43, 69, 73, 92, 124, 130—131, 137, 149, 154, 158, 167—168; **36** s. 12—13, 28—29, 34, 36, 42, 48, 56; **37** s. 34, 16—17; **38** s. 22—23, 29, 35; **39** s. 3, 14—15, 27, 36; **41** s. 9, 14, 24—25, 73, 87, 130—131, 183—184, 210, 215.

Kirjasto (myös kirjalahjoitukset)

21. II s. 5, 6, 13, 20, 24, 30, 31, 37, 57, 69—70, 71—72, 73, 74, **22. II** s. 10—11, 12—13, 18—19, 22—23, 26, 28, 31, 34—35; **23. II** s. 4, 5—6, 7, 10, 19, 20, 21—22, 23, 37, 38, 42, 43, 48; **24. II** s. 14, 20, 22, 35, 41, 47, 48—49, 57, 59, 61, 69; **26** s. 53, 54; **27** s. 20; **28** s. 73, 92—95, 102—104, 122—123, 132—141; **29** s. 47—48; **30** s. 21—22, 50; **31** s. 21, 21—22, 37—38; **35** s. 15—16, 36, 43, 92, 124—125, 127; **36** s. 29—30; **37** s. 17—18; **38** s. 23; **39** s. 15, 21; **41** s. 9, 14—15, 24—25, 52, 78, 79, 87, 120, 130—131, 167, 172, 183—184.

Suomen Historiallisen Seuran julkaisut.

Suomen Historiallisen Seuran julkaisuja saadaan maamme kirjakaupoista ja niiden välityksellä. Kirjakaupoille välittää julkaisuja Kirjavalitys Oy (Helsinki, Kalevank. 16), jolta myös Seuran pysyvät jäsenet voivat ostaa Seuran julkaisuja 25 %:n ja tutkijajäsenet 40 %:n alennuksella.

Julkaisut, joiden hintaa ei ole merkitty, ovat niin lopussa, että niitä vain Seuran tutkijajäsenet saavat ostaa, mikäli julkaisua on vähintään 50 kappaletta (Luettelossa merkitty tähdellä), jolloin hinta on 75 mk. kappaletta.

Historiallinen Arkisto.

*	I osa,	hinta Smk.	—: —	XX, ₂ osa,	hinta Smk.	35: —
	II »	»	75: —	XX, ₃ »	»	35: —
	III »	»	75: —	XXI, ₁ »	»	35: —
	IV »	»	75: —	XXI, ₂ »	»	35: —
	V »	»	—: —	XXII, ₁ »	»	35: —
	VI »	»	—: —	XXII, ₂ »	»	35: —
	VII »	»	—: —	XXIII, ₁ »	»	70: —
	VIII »	»	—: —	XXIII, ₂ »	»	35: —
	IX »	»	—: —	XXIV, ₁ »	»	35: —
	X »	»	—: —	XXIV, ₂ »	»	40: —
	XI »	»	—: —	XXV »	»	40: —
	XII, ₁ »	»	—: —	XXVI »	»	40: —
	XII, ₂ »	»	—: —	XXVII »	»	40: —
	XIII, ₁ »	»	—: —	XXVIII »	»	40: —
*	XIII, ₂ »	»	—: —	XXIX »	»	40: —
	XIV, ₁ »	»	—: —	XXX »	»	40: —
*	XIV, ₂ »	»	—: —	XXXI »	»	40: —
*	XV, ₁ »	»	—: —	XXXII »	»	40: —
*	XV, ₂ »	»	—: —	XXXIII »	»	40: —
	XVI, ₁ »	»	35: —	XXXIV »	»	40: —
	XVI, ₂ »	»	35: —	XXXV »	»	40: —
	XVII, ₁ »	»	35: —	XXXVI »	»	40: —
	XVII, ₂ »	»	35: —	XXXVII »	»	40: —
	XVIII, ₁ »	»	35: —	XXXVIII »	»	40: —
	XVIII, ₂ »	»	35: —	XXXIX »	»	75: —
	XIX, ₁ »	»	35: —	XL »	»	75: —
	XIX, ₂ »	»	35: —	XLI »	»	50: —
	XX, ₁ »	»	35: —	Hakemisto osiin XXI—XLI 25: —		

Todistuskappaleita Suomen historiaan.

I. Y. M. Sprengtportenin, Suomen kenraalikuvernöörin virallista kirjevaihtoa 1808—1809	hinta Smk. —: —
II. Consistorii Academici Aboensis äldre protokoller, I, ₁ 1640—1647	» » —: —
» Consistorii Academici Aboensis äldre protokoller, I, ₂ 1648—1654	» » —: —
» Consistorii Academici Aboensis äldre protokoller, II. 1654—1664	» » —: —
* » Consistorii Academici Aboensis äldre protokoller, III. 1664—1671	» » —: —
* » Consistorii Academici Aboensis protokoll, IV. 1671—1679. ¹	» » —: —
* » Consistorii Academici Aboensis protokoll, V. 1679—1685. ¹	» » —: —
III. Asiakirjoja, jotka valaisevat Suomen kameraalisia oloja.	
1. Finland rörande utdrag ur räntekammarböckerna 1527—42	» » 50: —
2. Suomen ratsupalvelus- ja läänitysluetteloita 1537—75	» » 50: —
3. Läänitysluetteloita 1558—1607	» » 50: —
4. Suomen vuotuiset tulot 1500-luvun jälkipuoliskolla	» » 50: —
5. Suomen tilallis- ja veroluetteloja 16:n vuosisadan jälkimmäiseltä puoliskolta	» » 50: —
6. Novgorodin vatjalaisen viidenneksen henki- ja verokirja v. 1500	» » 50: —
7. Ruotsi-Suomen finanssiasema v. 1582	» » 50: —
IV. Suomenmaan hallinnollista kirjevaihtoa v:lta 1808 I....	» » —: —
* » Suomenmaan hallinnollista kirjevaihtoa v:lta 1808, II, ₁ ...	» » —: —
* » Suomenmaan hallinnollista kirjevaihtoa v:lta 1808, II, ₂ ...	» » —: —
V. Jaakko Teitin valitusluettelo Suomen aatelista vastaan v. 1555—56	» » —: —
VI. Ulrik Rudenschöldin kertomus taloudellisista y.m. oloista Suomessa 1738—41	» » 50: —
VII. Suomen hallituskonseljin ja senaatin alamaiset kertomukset v:lta 1812 ja 1816....	» » 50: —

¹ Yliopiston julkaisema. Joutunut Seuran haltuun vaihtokappaleina.

Historiallisia tutkimuksia.

*	I. W. Tawaststjerna, Pohjoismaiden viisikolmattavuotinen sota, v:n 1570 ja 1590 välinen aika	hinta Smk. —: —
	II. ₁ Einar W. Juvelius, Suomen puolustuskysymys ison- ja pikkuvihan välisenä aikana 1721—1741	» » 35: —
	II. ₂ Einar W. Juvelius, Suomen puolustuskysymys vv. 1741—1747 ja G. Fr. v. Rosenin määrääminen Suomen kenraalikuvernööriksi	» » 35: —
	III. Kaarlo Blomstedt, Henrik Klaunpoika Horn. Ajankuvaus I. Kustaa Vaasan ja Juhana herttuan palveluksessa	» » 60: —
	IV. Jalmari Jaakkola, Pyhän Eerikin pyhimystraditionin, kultin ja legendan synty	» » 50: —
	V. Ilmari Manninen, Pohjoisen Karjalan vanhanaikainen talous	» » 35: —
	VI. Arvi Korhonen, Vakkalaitos, yhteiskuntahistoriallinen tutkimus	» » 35: —
	VII. Jalmari Jaakkola, Suomen muinaiset valtarajat vuoteen 1323	» » 40: —
	VIII. O. I. Lehtonen, Kuvia Oulun läänin oloista Aleksanteri I:n aikana. I. Maaherra Ehrenstolpesta ja läänin hallinnollisista oloista	» » 40: —
	IX. A. Karjalainen, Oulun kaupungin kauppa- ja meriliike vv. 1721—1765	» » 40: —
	X. Jalmari Jaakkola, Kuningas Maunu Eerikinpojan unionipolitiikasta ynnä sen aikuisista pohjoismais-saksalais-balttilais-venäläisistä suhteista v:een 1348 ja Itämaan synnystä	» » 60: —
	XI. Werner Tawaststjerna, Pohjoismaiden sota 1590—1595 ja Täysinän rauha ..	» » 70: —
	XII. K. R. Melander, Sillin eli suurhailin kalastuksesta 1500-luvulta alkaen ynnä entisaikain kalataloudestamme	» » 60: —
	XIII. A. R. Cederberg, Anjalan liiton historialliset lähteet. Lähdekriittinen tutkielma ..	» » 50: —
	XIV. E. E. Kaila, Pohjanmaa ja meri 1600- ja 1700-luvuilla. Talousmaantieteellis-historiallinen tutkimus	» » 55: —
	XV. ₁ Eino Jutikkala, Läntisen Suomen kartanolaitos Ruotsin vallan viimeisenä aikana, I ..	» » 65: —

XV, ₂	S a m a, II	.....	hinta Smk. 45: —
XVI, ₁	H e i k k i W a r i s, Työläisyhteiskunnan syn-		
	tyminen Helsingin Pitkäsillan pohjoispuo-		
	lelle, I	» »	60: —
XVI, ₂	S a m a, II	» »	50: —
XVII.	E r k k i O s m o n s a l o, Suomen rajapoli-		
	tiikka Venäjän vallan aikana. I. Ruotsin vas-		
	taista rajaa koskevat kysymykset 1809—1824	» »	75: —
XVIII.	J o h n E. R o o s, Uppkomsten av Finlands		
	militieboställen under indelningsverkets ny-		
	organisation 1682—1700. En historisk-		
	kameral undersökning	» »	70: —

Käsikirjoja.

I. M. H a m m a r s t r ö m, Glossarium till			
Finlands och Sveriges medeltidsurkunder ..	hinta Smk. —: —		

Muita julkaisuja.

H. B i a u d e t, Paavinistuimen ja Ruotsin			
väliset suhteet XVI:n vuosisadan jälkipuolis-			
kolla. Otteita ja asiakirjoja	.....	hinta Smk. 50: —	
A. G. F o n t e l l, Finlands söfskattsregister			
af år 1571. Första häftet. Egentliga Finlands			
söfskattsregister	» »	—: —	
K. S o i k k e l i, Uudenmaan hopeavero ja			
hopeaveroluettelo v. 1571	» »	50: —	
J. H. V e n n o l a, Pohjois-Suomen maalais-			
varallisuus 16- ja 17-vuosisadalla	» »	40: —	
K. W. R a u h a l a, Suomen keskushallinnon			
järjestämisestä 1808—17, I	» »	50: —	
K. W. R a u h a l a, Suomen keskushallinnon			
järjestämisestä 1808—17, II	» »	30: —	
V a r s i n a i s - S u o m e n m a a k i r j a			
v:lta 1540, I. Nidottu	» »	120: —	
S a m a, sidottu	» »	150: —	
S a m a, korukansissa	» »	175: —	

